

Programmabegroting 2020 - 2023

Inhoudsopgave

Programmabegroting 2020 - 2023	1
Inhoudsopgave	4
Inleiding	6
Aanbieding aan de gemeenteraad	7
Algemeen	8
Beleidskeuzes 2020	9
Beleidskader	10
Bestuurlijke en Financiële overwegingen	12
Toelichting en leeswijzer programmabegroting	14
Pijler: Sociaal	15
Programma 1 Opgroeien in Epe	17
Programma 2 Actief in Epe	21
Programma 3 Zorg en opvang	24
Programma 4 Leefbaar en veilig	27
Pijler: Ruimte	30
Programma 5 Ruimte en wonen	32
Programma 6 Epe op orde	36
Programma 7 Duurzaamheid	39
Programma 8 Toezicht en handhaving	43
Pijler: Economie	45
Programma 9 Bedrijvigheid	47
Programma 10 Weer aan het werk	50
Pijler: Bestuur	53
Programma 11 Bestuur en organisatie	54
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	57
Overhead	59
Paragrafen	61
Paragraaf 1 Lokale heffingen	62
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	67
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	74
Paragraaf 4 Financiering	77
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	79
Paragraaf 6 Verbonden partijen	84
Paragraaf 7 Grondbeleid	89
Paragraaf 8 Demografische ontwikkelingen	91
Paragraaf 9 Decentralisaties sociaal domein	96
Financiële begroting	100
Financiële begroting	101
Toelichting mutaties programma 1 Opgroeien in Epe	108
Toelichting mutaties programma 2 Actief in Epe	109
Toelichting mutaties programma 3 Zorg en opvang	110
Toelichting mutaties programma 4 Leefbaar en veilig	111
Toelichting mutaties programma 5 Ruimte en wonen	112
Toelichting mutaties programma 6 Epe op orde	113

Toelichting mutaties programma 7 Duurzaamheid	114
Toelichting mutaties programma 8 Toezicht en handhaving	115
Toelichting mutaties programma 9 Bedrijvigheid	116
Toelichting mutaties programma 10 Weer aan het werk	117
Toelichting mutaties programma 11 Bestuur en organisatie.....	118
Toelichting mutaties Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	119
Toelichting mutaties programma Overhead.....	120
Toelichting mutaties in de Reserves	121
Bijlagen.....	124
Bijlage 1 Toelichting bestaand beleid (budgetprognose).....	125
Bijlage 2 Dekkingsplan.....	126
Bijlage 3 Toelichting nieuw beleid uit de vorige meerjarenbegroting	128
Bijlage 4 Toelichting nieuw beleid.....	133
Bijlage 5 Investeringsplan	138
Bijlage 6 Overzicht verloop reserves en voorzieningen	140
Bijlage 7 Bijlage bij paragraaf 4 Financiering.....	143
Bijlage 8 Kapitaallasten, personeelskosten, loon- en prijsstijgingen.....	144
Bijlage 9 Overzicht baten en lasten per taakveld.....	145

Inleiding

Aanbieding aan de gemeenteraad

Onderwerp: Programmabegroting 2020-2023

Epe, 7 oktober 2019

Geachte leden van de raad,

Voor u ligt een sluitende begroting. Een flinke uitdaging dit jaar om dat te realiseren. Bij de Perspectiefnota in het voorjaar hebben wij u een beeld geschetst van een lagere uitkering uit het gemeentefonds, stijgende bijdragen aan drie gemeenschappelijke regelingen en mogelijke tekorten in het sociale domein. De VNG heeft aan de vooravond van Prinsjesdag aandacht gevraagd voor de onder druk staande gemeentelijke financiële middelen. Ook zijn daarbij voorbeelden geschetst van mogelijke keuzes waar gemeenten voor komen te staan.

De veranderende financiële situatie heeft ons dan ook uitgedaagd tot het maken van scherpe keuzes. Daarbij hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd: uitvoeren van de afspraken uit het collegeprogramma; het bestaande voorzieningenniveau op peil houden; mogelijkheden hebben om te werken aan (toekomstige) maatschappelijke opgaven; ingezet beleid vervolgen. Met een mix van beleidsmatige en financiële maatregelen kunnen we dit mogelijk maken, onder meer door de inzet van nog niet aangewende stelposten, beschikbare eenmalige middelen en een beperkte verhoging van de OZB voor de komende drie jaar. De financiële situatie rechtvaardigt voor ons de beperkte OZB-verhoging om de benodigde en gewenste investeringen in de samenleving te kunnen realiseren. In de begroting hebben we een stelpost beleidsintensivering opgenomen voor het ondersteunen van onder meer een goede uitvoering van het collegeprogramma en het kunnen inspelen op maatschappelijke opgaven (o.a. duurzaamheid en gezondheid). Door (deels tijdelijke) hogere rijksuitkeringen wordt er tot en met 2022 geen tekort op de jeugdzorg en Wmo voorzien. Het inzetten op transformeren in zorg en ondersteuning door naar een meer preventieve aanpak te gaan biedt mogelijkheden om de benodigde vernieuwing uit die transformatie te financieren.

Conform de afspraak uit het coalitieakkoord en de eerder aangenomen motie daarover, is ervoor gekozen om met de precario-opbrengst 2018 de komende drie jaar elk huishouden een bedrag van € 50 terug te geven.

Verder zijn er beperkt financiële middelen beschikbaar voor de inzet van nieuw beleid.

In deze begroting ligt ook een belangrijk accent op planontwikkeling waarbij in het oog springen de Omgevingsvisie en de energietransitie. Onderwerpen waarbij inwonerparticipatie een belangrijk aspect is. In het verlengde daarvan zetten we diverse activiteiten in die gericht zijn op het toepassen van inwonerparticipatie. Komend jaar is ook van belang om, op basis van effecten, een vervolg te bepalen op een aantal terreinen die een beperkte periode van financiering hebben, zoals economie, toerisme, sport en de stimuleringsregeling jeugd.

Deze begroting biedt de mogelijkheden om de gewenste ontwikkelingen te kunnen ondersteunen. Wel is er sprake van een beperkte lastenstijging. De woonlasten blijven deze periode echter wel onder het landelijk gemiddelde.

Graag gaan we met de samenleving en uw raad de uitdaging aan om de ingezette koers verder uit te werken.

Burgemeester en wethouders van Epe,
de loco burgemeester, de secretaris,

R.A.J. Scholten

mw. C. Kats

Algemeen

Deze programmabegroting geeft een verdere uitwerking van het collegeprogramma en speelt in op een aantal belangrijke maatschappelijke opgaven, zoals de transformatie van zorg en ondersteuning, de energietransitie en de gevolgen van klimaatverandering.

De basis voor deze begroting ligt in de uitgangspunten van het coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal, duurzaam en verbindend!”, de “Toekomstvisie Epe 2030” en de richtinggevende beleidskaders voor de domeinen sociaal, ruimte, economie en bestuur/organisatie zoals beschreven bij de pijlers in de programmabegroting.

Deze begroting biedt mogelijkheden om het reeds ingezette beleid verder uit te werken en in te zetten op nieuwe toekomstgerichte impulsen om daarmee in te kunnen spelen op de diverse maatschappelijke opgaven. Een groot aantal uitdagingen krijgt een vertaling in deze begroting die in alle vier de domeinen van de begroting plaatsvinden, zijnde: sociaal, ruimte, economie en bestuur en organisatie.

Naast de eerder benoemde maatschappelijke opgaven zijn ook belangrijke vernieuwings- en veranderingsaspecten te vinden in het opstellen van de Omgevingsvisie, het doorontwikkelen van inwonerparticipatie en actieve communicatie. Dit betekent ook vernieuwing en verandering in de gemeentelijke werkwijze van zowel bestuur als organisatie. Daarvoor vindt een verdere uitwerking plaats van het bestaande programma organisatieontwikkeling en van het gebiedsgericht werken. In deze begroting komt het bij de Perspectiefnota 2020-2023 geschetste negatieve financiële beeld terug. Oorzaken zijn met name een daling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en een forse stijging van het Eper aandeel in enkele gemeenschappelijke regelingen. Door een mix van beleidsmatige en financiële maatregelen is het mogelijk om uitvoering te geven aan het collegeprogramma, handhaving van het voorzieningenniveau en in te spelen op diverse maatschappelijke opgaven. De begroting is daarmee sluitend. Kanttekening daarbij is een toename van risico's zoals de uitkomsten van de herverdeling van de algemene uitkering aan gemeenten en de herverdeling van financiële middelen in het sociale domein. Daarnaast of er in voldoende mate financiële middelen beschikbaar zijn om ingezet beleid te vervolgen en het tijdig beschikbaar hebben van voldoende middelen voor onderwijshuisvesting.

Beleidskeuzes 2020

Op basis van vorenstaande is de programmabegroting opgesteld en zijn er beleidskeuzes gemaakt voor 2020. Naast de hierboven reeds genoemde onderwerpen volgt een selectie daaruit.

Op de diverse beleidsterreinen vindt de uitwerking plaats van een groot aantal uitvoeringsprogramma's. In het sociaal domein worden plannen ontwikkeld voor vernieuwing danwel renovatie van onderwijshuisvesting. Planontwikkeling is er voor accommodaties in de toekomst voor een actueel sport- en beweegplan. De actualisatie van het subsidiebeleid krijgt een afronding.

Binnen het ruimtelijk domein vindt besluitvorming plaats over onder meer de Omgevingsvisie, het cultuurhistorisch beleidskader, het bomenbeleidsplan, het bestemmingsplan Eekterveld IV, het mobiliteitsplan en het grondstoffenbeleidsplan. In de openbare ruimte wordt de herstructurering van het centrum van Vaassen vervolgd en wordt er een bijdrage geleverd aan de realisatie van het knooppuntensysteem voor wandelen en mountainbiken uit het Veluwe-op-1 programma. Tevens vinden diverse acties plaats aan wegen, bruggen en riolering en groot onderhoud aan de begraafplaatsen. Er komt een lokale visie op energietransitie en er wordt een start gemaakt om te komen tot warmteplannen. Op het terrein van economie worden acties ingezet rond het oprichten van besluiten over de bedrijfsinvesteringszones in Epe en Vaassen.

Bij het domein bestuur en organisatie gaan diverse activiteiten lopen gericht op het toepassen van inwonerparticipatie en actieve communicatie met de samenleving. De renovatie van het gemeentehuis gaat starten. Er wordt een geactualiseerde visie op dienstverlening opgesteld.

Een aantal organisaties krijgt een financiële ondersteuning voor activiteiten: viering 75 jaar vrijheid in Epe, politiehondenvereniging Roda, het hospice, stichting PWA-hal, cultuurhistorische musea.

Beleidskader

Kaderstelling

Het coalitieakkoord 2018-2022 vormt het richtinggevend kader voor deze bestuursperiode. Daarnaast hebben de hoofdkaders op de beleidsvelden sociaal, ruimte, economie en organisatieontwikkeling/bedrijfsvoering en actuele beleidsnota's voor specifieke beleidsterreinen een richtinggevend karakter. Dit geheel is bepalend voor zowel vorm en inhoud van de programmabegroting alsook voor de wijze waarop de programmabegroting wordt uitgevoerd. De volgende kaders vormen het vertrekpunt.

Toekomstvisie Epe 2030 (raadsbesluit 20 juni 2013, nr. 2013-16969).

Onder het motto "Duurzaam voortbouwen op kwaliteit" zijn op de drie pijlers van beleid (economie, sociaal en ruimte) de hoofdlijnen van de toekomstige gewenste ontwikkelingen vastgesteld. De hoofdkoers is te vatten in vier kernwaarden, te weten: onderscheidend (kiezen voor kwaliteit, authentiek, benutten van sterke kanten), duurzaam (samen ontwikkelen, zorgvuldig omgaan met de omgeving en middelen), verbindend (goede fysieke verbindingen, kansen voor alle culturen en generaties), verrassend (open staan voor initiatieven en andere oplossingen, ruimte voor ideeën). Bij economie is de inzet gericht op het versterken van de economische structuur door modernisering van de arbeidsmarkt en focus op groeisectoren (zorg en recreatie/toerisme). In het sociale domein is de lijn meer betrokkenheid van mensen bij hun woon- en leefomgeving met ondersteuning van een goed voorzieningenaanbod. Bij het beleidsdomein ruimte is de uitdaging om binnen de kaders van de unieke fysieke omgeving nieuwe mogelijkheden voor wonen en bedrijvigheid te creëren. Een belangrijke aspect hierin betreffen de effecten van de demografische ontwikkelingen. De realisatie van de ambities vindt in belangrijke mate plaats door samenwerking met diverse partijen (inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven, regio- en buurgemeenten).

Regisserende gemeente (raadsbesluit 22 januari 2015; nr. 2014-39269)

Aanpakken van maatschappelijke vraagstukken en het bereiken van maatschappelijke effecten vindt plaats in overleg en samenspel met inwoners, instellingen en bedrijven. De gemeente is één van de spelers in het maatschappelijke veld. In veel gevallen wordt de uitvoering overgelaten aan anderen. De "regisserende gemeente" geeft aan wat ze wil bereiken en maakt hierover afspraken met derden. Zij geven invulling aan de uitvoering. Daarmee inspeland op kwaliteit, deskundigheid en kosten-effectiviteit bij derden; het benutten van eigen kracht, energie en creativiteit bij inwoners, instellingen en bedrijven.

De "regisserende gemeente" werkt samen met partijen die kunnen en willen bijdragen aan de realisatie van beoogde maatschappelijke effecten. Dat varieert van opdrachtgeverschap tot samenwerken op basis van afspraken. Kernpunten zijn verbinden en samenbrengen van partijen.

Coalitieakkoord "Sociaal, duurzaam en verbindend!!" (raadsbesluit 14 mei 2018, nr. 2018-04871).

In deze bestuursperiode zijn er een aantal uitdagingen waar de specifieke aandacht naar uit gaat.

- Duurzame ontwikkeling. Met de samenleving inspelen op energietransitie en klimaatverandering.
- Transformatie zorg en ondersteuning. Realiseren van vernieuwing in ontmoeting, ondersteuning en zorg.
- Invoeren Omgevingswet. Implementeren wet met nieuwe werkwijzen en inwonerparticipatie.
- Financieel solide. Vroegtijdig anticiperen op nieuwe ontwikkeling om financieel gezond te blijven.
- Bestuur en samenleving. Vanuit het regiemodel een verdere doorontwikkeling van inwonerparticipatie, dienstverlening (digitaal) en van de rolinvulling door bestuur en ambtelijke organisatie.

De inzet is het unieke van deze gemeente (natuur, landschap en cultuurhistorie) en vier dorpskernen met een eigen identiteit te behouden en daar waar mogelijk te versterken. Om een krachtige en vitale gemeente te blijven, vindt samenwerking plaats met buurgemeenten en de gemeenten in de Regio Stedendriehoek alsook met burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Vanuit de ambities en de geschetste uitdagingen is er specifieke aandacht voor vier thema's, te weten: vitale dorpen en buurtschappen, duurzame leefomgeving, duurzame economie en verbindende overheid. Voor het financiële - en belastingbeleid zijn er principes en uitgangspunten vastgelegd.

Kaderuitvoering

De taak van ons college is de voorbereiding en uitvoering van de programmabegroting binnen de kaders en de prioritaire aandachtspunten van de raad. Ons collegeprogramma vormt hierbij de basis.

Bestuurlijke en Financiële overwegingen

Effectieve uitvoering coalitieakkoord 2018-2022

Het coalitieakkoord "Sociaal, duurzaam en verbindend!" bevat de ambities, de speerpunten van beleid en de prestatieafspraken voor de bestuursperiode 2018-2022.

Bij de uitwerking van het coalitieakkoord zijn een aantal leidende hoofdprocessen te onderscheiden, te weten: het realiseren van het collegeprogramma, de transformatie in het sociale domein en het ruimtelijk domein via de omgevingswet en het programma voor organisatieontwikkeling dat de twee voorgaande processen mede ondersteunt.

In de uitwerking van deze hoofdprocessen raken diverse activiteiten elkaar, is er overlap, beïnvloeding of afhankelijkheid. Voor een effectieve uitwerking van het coalitieakkoord wordt samenhang en afstemming aangebracht in de uitvoering van al de activiteiten uit de hoofdprocessen.

De inzet is om vanuit een toekomstgerichte blik oplossingen te zoeken en kansen te benutten.

Aandacht ook voor aspecten als duurzaamheid, efficiency en effectiviteit op een sobere doch kwalitatief verantwoorde wijze.

Financiële hoofdlijnen meerjarenperspectief

Het negatieve financiële beeld dat in het voorjaar geschetst is in de financiële verkenningen bij de Perspectiefnota 2020-2023, wordt bevestigd in voorliggende begroting.

Als gevolg van een dalende groei van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en een forse autonome stijging van het Eper aandeel in enkele gemeenschappelijke regelingen (Lucrato, VNOG en Basismobiliteit) ontstaat een tekort in de begroting 2020 van € 846.000 oplopend naar € 1.341.000 in 2022.

De bij de Perspectiefnota veronderstelde forse tekorten in het sociaal domein daarentegen, vallen mee. Als gevolg van (deels tijdelijke) hogere rijksuitkeringen zijn in de begroting 2020 de onderdelen jeugdzorg en Wmo weer sluitend.

Het tekort in de meerjarenbegroting, het willen handhaven van het huidige voorzieningen niveau en de uitvoering van diverse maatschappelijke opgaven zoals aangegeven in het collegeprogramma, maken het noodzakelijk dat een mix van maatregelen gehanteerd wordt om weer tot een financieel en beleidsmatig sluitend geheel te komen. De hoofdlijnen van de financiële maatregelen zijn:

- Een structurele kostenverlaging door verlaging van het renteniveau in de gemeentebegroting.
- De raming van een taakstellende verlaging van de gemeentelijke bijdrage aan de VNOG, Lucrato en Basismobiliteit.
- Inzet van openstaande, nog niet aangewende stelposten in de gemeentebegroting (o.a. minimabeleid) en fasering in de uitvoering van (nieuw) beleid (o.a. wegen buitengebied).
- Inzet van eenmalige dekkingsmiddelen voor dekking van bestaand beleid, nieuw beleid en overbrugging van de tekorten in de jaren 2021 en 2022.
- Een jaarlijkse verhoging van de onroerende zaak belasting (OZB) met 1,5% (boven het inflatiepercentage) voor de periode 2020 tot en met 2022.
- Een beperkt budget voor uitvoering van nieuw beleid.
- Nieuw beleid binnen het sociaal domein zal bekostigd moeten worden uit de opbrengst van de transformatie.

Bij de oplossing van de financiële problematiek is evenals in voorgaande jaren weer gebruik gemaakt van beschikbare eenmalige middelen/reserves. De jaarlijkse actualisatie van de reserves en voorzieningen levert een bedrag op van afgerond € 3,9 miljoen. In dit bedrag is opgenomen de opbrengst precarioheffing 2018 tot een bedrag van € 2,2 miljoen. Dit bedrag is volledig, conform de door de raad aangenomen motie bij de perspectiefnota, aangewend voor een eenmalige woonlastenverlichting in de jaren 2020, 2021 en 2022. De eenmalige financiële ruimte is vergroot met een bedrag van € 1,3 miljoen door een reeds geplande investering alsnog te activeren. Een gedetailleerde (financiële) uitwerking is opgenomen in het financiële deel en in de bijlagen 1 tot en met 5 van de programmabegroting.

Met de hierboven voorgestelde maatregelen is weer sprake van een structureel sluitende meerjarenbegroting. Daarbij moet worden aangetekend dat de omvang en stapeling van risico's is toegenomen. De belangrijkste risico's zijn:

- Het sociaal domein (herverdelingen, tijdelijke uitkeringen en opneideregelingen);
- De algemene uitkering (herverdeling);

- Ingeboekte taakstellingen bij gemeenschappelijke regelingen (VNOG, Lucrato en Basismobiliteit).

Een beschrijving van de risico's is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de programmabegroting. Naast de reeds in de vorige begroting opgenomen buffers en reserves voor (gedeeltelijke) opvang van de risico's wordt in deze begroting voorgesteld de algemene reserve met € 510.000 te versterken.

Voorliggende begroting laat zien dat ondanks de gewijzigde, verslechterde financiële positie, door een mix van financiële maatregelen weer sprake is van een sluitende meerjarenbegroting, waarbinnen ook middelen zijn vrijgemaakt om een impuls te geven aan diverse grote, belangrijke maatschappelijke opgaven.

Toelichting en leeswijzer programmabegroting

Inrichting deel 1: programmaplan

De inrichting van het programmaplan is als volgt.

- De hoofdingeling bestaat uit vier pijlers: sociaal, ruimte, economie en bestuur. Per pijler zijn de kenmerken van het beleid opgenomen en de speerpunten en prestatieafspraken uit het collegeakkoord voor die pijler. Dit geheel vormt de kern van het kader voor de betreffende beleidsvelden in de bij de pijler behorende programma's.
- Het programmaplan bestaat uit elf programma's verdeeld over vier pijlers.
- Per programma zijn de beleidsnota's vermeld die de kerndocumenten vormen voor het programma. Er zijn per programma beleidsonderwerpen aangegeven met daarbij aangegeven de activiteiten en wat daarvan te realiseren of concreet uit te voeren in het begrotingsjaar.

In het schema is de hoofdingeling van het programmaplan weergegeven met de daarbij behorende programma's en de hoofdonderwerpen daarin.

Pijler	Programma	Hoofdonderwerpen
Sociaal	1. Opgroeien in Epe	Onderwijs en jeugd.
	2. Actief in Epe	Welzijn, sport, cultuur en accommodaties.
	3. Zorg en Opvang	WMO, gezondheid, ouderenzorg, algemeen maatschappelijk werk en integratie/inburgering.
	4. Leefbaar en veilig	Openbare orde en veiligheid, leefbare en veilige leefomgeving.
Ruimte	5. Ruimte en Wonen	Ruimtelijke ordening, grond- en woningexploitatie, bouw- en woningtoezicht en volkshuisvesting.
	6. Epe op orde	Beheer en onderhoud van de openbare ruimte
	7. Duurzaamheid	Milieu, duurzaamheid, riolering en afvalverwijdering.
	8. Toezicht en handhaving	Controle op uitvoering en de handhaving van wet- en regelgeving en de algemeen plaatselijke verordening
Economie	9. Bedrijvigheid	Lokale economie (waaronder werkgelegenheid en bedrijfsterreinen), agrarische aangelegenheden, recreatie en toerisme.
	10. Weer aan het werk	Uitvoering van de Wet Werk en Bijstand en Wet Sociale Werkvoorziening.
Bestuur	11. Bestuur en organisatie	Bestuur, informatievoorziening, organisatie, bedrijfsvoering, financiën.

Opzet programmabegroting

De programmabegroting is een belangrijk sturingsinstrument voor de Raad en is het richtinggevend kader voor het College voor de ontwikkeling en uitvoering van beleid in het komende begrotingsjaar. De Raad stuurt en autoriseert het College op het niveau van de programma's.

De keuze van het aantal programma's en de verdeling van de beleidsterreinen over de programma's is vrij. De informatie die per programma minimaal geleverd moet worden is echter wel nauwkeurig voorgeschreven, evenals informatie die in andere delen van de programmabegroting opgenomen moet worden.

De voorliggende programmabegroting kent een opbouw bestaande uit vier delen te weten:

- Deel 1 met een beschrijving van de vier pijlers, de 11 onderscheiden programma's, een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en de overhead. Centraal staan de onderdelen: wat wil de gemeente bereiken (strategische doelen), wat gaat de gemeente daarvoor doen (uit te voeren activiteiten) en wat dat mag kosten.
- Deel 2 met een beschrijving van de paragrafen die als doel hebben om de Raad in de gelegenheid te stellen beleidslijnen en randvoorwaarden vast te stellen en te controleren op enkele onderwerpen die een dwarsdoorsnede zijn van de onderscheiden programma's.
- Deel 3 met een uiteenzetting van de financiële positie van de gemeente, een financiële specificatie van de kosten en baten per programma en enkele samenvattende financiële overzichten.
- Deel 4 met een aantal bijlagen die dienen als toelichting op of uitwerking van diverse aspecten uit de eerste drie delen.

Pijler: Sociaal

Kenmerken Sociaal Beleid

Het lokaal sociaal beleid richt zich op het versterken van de sociale kwaliteit van de samenleving en het zelforganiserend vermogen van mensen. Er is sprake van een goede sociale kwaliteit wanneer inwoners zelfredzaam zijn, zij sociaaleconomische zekerheid hebben, de sociale cohesie sterk is en mensen 'erbij horen'. Sociaal beleid richt zich op alle inwoners van de gemeente Epe, met specifieke aandacht voor hen die dat nodig hebben. Jeugd krijgt daarbij extra aandacht.

Om inwoners te ondersteunen en te stimuleren mee te blijven doen is een basisvoorzieningenaanbod nodig dat is afgestemd op onze bevolkingssamenstelling en voor iedereen toegankelijk en bereikbaar. Van de inwoners wordt een actieve bijdrage verwacht in de samenleving/buurt.

Goed sociaal beleid vraagt samenwerking met inwoners, maatschappelijke (vrijwilligers) organisaties en bedrijven. De gemeentelijke (regie)rol bestaat uit richting/sturing (doelen en resultaten) te geven en te coördineren (afstemming); de uitwerking en uitvoering wordt in grote mate over gelaten aan inwoners, maatschappelijke (vrijwilligers)organisaties en bedrijven.

Burgerinitiatieven, innovaties, experimenten, een actieve houding en ontwikkelkracht zijn nodig om invulling te geven aan het sociaal beleid. Dat impliceert ruimte bieden (ondernemerschap), zowel aan inwoners als ondernemers.

Het versterken van het zelforganiserend vermogen van inwoners en hun omgeving is de centrale lijn in het beleid. Het overgrote deel van de inwoners (85%) is in staat het eigen leven goed te organiseren.

Het sociaal beleid is in drie hoofdlijnen samen te vatten:

1. *Leefbaar*
Mensen zijn in staat het eigen leven goed te organiseren met behulp van eigen talenten en netwerken. Dagelijkse problemen lossen zij zelf of samen met hun naasten op. De sociale infrastructuur ondersteunt die zelfstandigheid. Kern hier is het faciliteren van mensen.
2. *Ondersteuning*
Mensen slagen er soms tijdelijk niet in het eigen leven goed op de rit te houden. Deze groep heeft extra ondersteuning nodig. Bijvoorbeeld mensen die in een sociaal isolement verkeren, werkloos raken of problemen met de opvoeding van hun kinderen ervaren. De problemen die zij ervaren kunnen ze niet meer zelf of samen met hun naasten oplossen. Voor hen is 'ondersteuning' beschikbaar met een ambulante en tijdelijke karakter.
3. *Zorg*
Een kleine groep mensen heeft structureel hulp en ondersteuning nodig. Hun problemen zijn langdurig en/of complex van aard. Bijvoorbeeld dementerende ouderen, mensen met een psychiatrische stoornis, mensen met een ernstige lichamelijke of verstandelijke beperking, langdurig werklozen en multiprobleemgezinnen. Deze mensen doen vaak een beroep op voorzieningen die door verschillende partners geleverd worden, waardoor afstemming belangrijk is: 1 gezin, 1 regisseur, 1 plan.

In de Sociale Agenda 2015-2021 is bovenstaande verder uitgewerkt.

Coalitieakkoord 2018-2022

Thema 1: Vitale dorpen en buurtschappen

Adequate maatschappelijke voorzieningen

De inzet van vrijwilligers en verenigingen vraagt een goede ondersteuning en goede faciliteiten. Van belang zijn goede accommodaties op diverse terreinen zoals sport, welzijn en cultuur. Dichtbij mensen en verenigingen. Ook voor onderwijshuisvesting is dit van toepassing. Het streven is om in ieder dorp een schoolvoorziening te houden.

Prestatieafspraken:

1. Er is inzicht in en een plan voor spreiding van onderwijs over de dorpen en de financiering van onderwijshuisvesting voor de toekomst.
2. Voor het uitvoeren van activiteiten door vrijwilligers en verenigingen is een adequaat gemeentelijk ondersteunings-aanbod.
3. Er is een integraal toekomstgericht plan voor accommodaties per dorp met aandacht voor multifunctioneel gebruik en financiering.
4. Er is een stimuleringsregeling voor jeugd van 5 tot 18 jaar voor een financiële bijdrage in het lidmaatschap van een vereniging.

Zorg en ondersteuning dichtbij

Voor mensen die zorgvragen hebben, van jong tot oud, dient goed bereikbare hulp en dienstverlening aanwezig te zijn. De inzet is om, vanuit eigen regie en verantwoordelijkheid van mensen, dit dichtbij hen te organiseren en om maatwerk te bieden. Betrokkenheid van familie, buurt, vrijwilligers en mantelzorgers is onmisbaar en zij verdienen indien nodig ondersteuning.

Prestatieafspraken:

5. Er zijn nadere afspraken gemaakt met maatschappelijke partners over het bieden van efficiënte en doelmatige zorg op maat mede in verhouding tot algemene voorzieningen.
6. Continuering van ondersteuning van mantelzorgers.
7. Er is een versterkte inzet op het voorkomen van zorg- en financieel gerelateerde problemen bij inwoners.
8. Er is een samenhangende aanpak gericht op de integratie van statushouders/nieuwkomers en hun kinderen.

Goed leefklimaat

Van bewoners wordt een actieve bijdrage verwacht in de leefbaarheid voor de eigen directe woon- en leefomgeving. Inwoners werken samen aan een betere buurt. Gebiedsgericht werken draagt hieraan bij en krijgt een verdere ontwikkeling. Veiligheid en overlast vormen belangrijke aandachtspunten. De inzet hierbij ligt met name op actieve preventie gericht op het voorkomen van onveilige situaties.

Prestatieafspraken:

9. Gebiedsgericht werken is volledig geïmplementeerd in de samenleving en binnen de gemeentelijke organisatie.
10. Er is een versterkte inzet op preventieve maatregelen voor tegengaan van overlast en onveiligheid in dorpscentra en wijken.
11. Toezicht en handhaving is verder versterkt door onder meer een effectieve samenwerking van partijen en samenleving in dorpscentra en wijken.

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het coalitieakkoord sturen de programma's in deze pijler aan.

Programma 1 | Opgroeien in Epe

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen onderwijs en jeugd in brede zin. Het laatste betreft welzijnsaspecten zoals peuterspeelzaalwerk, voor- en vroegschoolse educatie, jeugd- en jongerenwerk, jeugdgezondheidszorg.

De voorzieningen gericht op de jeugd maken ook deel uit van het basisaanbod aan voorzieningen waar in programma 2 "Actief in Epe" aandacht aan wordt gegeven. Er bestaat een relatie met de programma's 3 "Zorg en opvang" (jeugdgezondheidszorg, maatschappelijke ondersteuning) en 4 "Leefbaar en veilig" (integrale veiligheid: thema "Jeugd en veiligheid").

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Beleidsplan Sociaal Domein (2019)
- Onderwijsachterstandenbeleid 2015-2018
- Beleidsvisie Onderwijshuisvesting (2011)
- Actiekader Onderwijs (2017)
- Regionaal Veiligheidsplan 2016-2019
- Sociale Agenda 2015-2021
- Plan huisvesting en integratie statushouders (2016)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Verwijzingen Halt				
<i>Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.</i>				
	2015	2016	2017	2018
	52	48	102	125
Kinderen in armoede				
<i>Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.</i>				
	2012	2013	2014	2015
	2,76%	3,58%	3,76%	3,85%
Voortijdige schoolverlaters (vo+mbo)				
<i>Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.</i>				
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
	1,2%	1,4%	1,7%	1,9%
Absoluut verzuim				
<i>Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.</i>				
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
	3,72	3,30	4,42	3,33
Relatief verzuim				
<i>Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.</i>				
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
	22,51	22,71	30,55	30,56
Jongeren met jeugdhulp				
<i>Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar (tweede helft van het genoemde jaar).</i>				
	2015	2016	2017	2018
	7,4%	8,2%	8,9%	8,5%
Jongeren met jeugdbescherming				
<i>Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar (tweede helft van het genoemde jaar).</i>				
	2015	2016	2017	2018
	0,9%	1,0%	1,2%	1,0%
Jongeren met jeugdreclassering				
<i>Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar) (tweede helft van het genoemde jaar).</i>				
	2015	2016	2017	2018
	0,3%	0,4%	0,2%	0,2%
Jongeren met een delict voor de rechter				
<i>Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.</i>				
	2012	2013	2014	2015
	2,02%	1,96%	1,35%	1,21%

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Het voorkomen van achterstanden bij jeugdigen.
2. Bevorderen kwaliteit jeugd- en onderwijs-voorzieningen.

Indicatoren bij het strategische doel 1: Het voorkomen van achterstanden bij jeugdigen.

1.1.1. Het aantal voortijdig schoolverlaters dat een begeleidingstraject kregen. Door wijzigingen in de regionale registratie worden alleen de cijfers met ingang van 2017/18 weergegeven.				
2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	Streefwaarde 2022
-	-	-	492	400
1.1.2. Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het voortgezet onderwijs verlaat.				
2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	Streefwaarde 2022
0,1%	0,3%	0,5%	0,5%	0,2%
1.1.3. Aandeel van schoolgaande kinderen met overgewicht in het totaal van schoolgaande kinderen in de gemeente (3-jarigen, 5/6-jarigen, 12/13-jarigen).				
2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	Streefwaarde 2022
12%	12%	12%	13%	3-jarigen: 7%
8%	8%	8%	10%	5/6-jarigen: 5%
15%	16%	16%	14%	12/13-jarigen: 12%
1.1.4. Het gebruik van alcohol, rookwaren en drugs onder jongeren: - Het aandeel van jongeren dat recent alcohol heeft gedronken. - Het aandeel van jongeren dat wekelijks rookt. - Het aandeel van jongeren dat recent harddrugs heeft gebruikt. - Het aandeel van jongeren dat ooit harddrugs heeft gebruikt.				
			2015	Streefwaarde 2022
-	-	-	32,0%	recent alcohol gedronken: 20%
-	-	-	11,0%	wekelijks rookt: 8%
-	-	-	1,0%	recent harddrugs gebruikt: 0%
-	-	-	1,0% (3,0% incl.lachgas)	ooit harddrugs gebruikt: 0%

Indicatoren bij het strategische doel 2: Bevorderen kwaliteit jeugd- en onderwijs-voorzieningen.

1.2.1. Het percentage van de cliënten die in het cliëntervaringsonderzoek Sociaal Domein Jeugd de vraag "Door de ondersteuning die ik krijg, kan ik beter de dingen doen die ik wil" beantwoorden met "eens" en "helemaal eens".				
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
48%	77%	60%	64%	70%
1.2.2. Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over het aanbod van speelvoorzieningen voor kinderen tot 12 jaar in de nabije omgeving.				
2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2022
			nbn	6,2
1.2.3. Aantal deelnemers aan de stimuleringsregeling voor jeugd van 5 tot 18 jaar.				
			2019	Streefwaarde 2022
			nbn	3.600
1.2.4. Oordeel over de kwaliteit van het onderwijs (incl. volwassenenonderwijs). Berekend op basis van aanbod (afstand tot) basisscholen, aanbod (afstand tot) voortgezet onderwijs, eindexamen cijfer voortgezet onderwijs, jeugdwerkloosheid (opgenomen omdat dit een indicatie geeft hoe onderwijs en arbeidsmarkt op elkaar aansluiten), onvertraagd naar diploma, opleidingsniveau, voortijdige schoolverlaters.				
2014	2015	2016	2017	Streefwaarde 2022
35	39	41	44	48

Wat gaan we daarvoor doen

Onderwijs	Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2020
1. Uitvoeren van de Lokaal Educatieve Jeugd Agenda.	1. Afstemming bereiken met maatschappelijke partners over relevante onderwerpen op het gebied van onderwijs, jeugd(zorg), en sport.
2. Uitgevoerd Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB) 2018-2021.	2a. Afronden besluitvorming beleidsplan OAB. 2b. Uitwerken uitvoeringsprogramma Onderwijsachterstandenbeleid 2020.
3. Uitwerken Actiekader Onderwijs.	3a. Start opstellen plan voor huisvesting scholen Epe Zuid-West (incl. de Van der Reijdenschool). 3b. Verbouwen Montessorischool Vaassen voor uitbreiding met één lesgroep. 3c. Opstellen plan voor gedeeltelijke renovatie St. Bernardusschool. 3d. Realiseren huisvesting voor MBO-opleiding niveau 2/3. 3e. Afronden besluitvorming renovatieplannen RSG N.O.-Veluwe en basisschool de Krugerstee Vaassen. 3f. Start realisatie renovatie RSG N.O.-Veluwe en basisschool de Krugerstee Vaassen.

<i>Collegeprogramma 2018-2022:</i>	
4. Een samen met schoolbesturen en besturen van voorschoolse en welzijnsinstellingen opgesteld plan voor toekomstbestendig onderwijs in de dorpen en de financiering daarvan.	4. Zie activiteit hiervoor: opstellen plan voor huisvesting scholen Epe Zuid-West.
<p><i>Toelichting:</i></p> <p>1. De (meerjarige) Lokaal Educatieve Jeugd Agenda is samen met het onderwijs en organisaties rond jeugd opgesteld.</p> <p>2. Het beleidsplan wordt opgesteld met onderwijs, CJG en voorschoolse voorzieningen. Het wordt jaarlijks uitgewerkt in een activiteitenprogramma waarin de ontwikkelingen, doelstellingen en afspraken voor subsidieverlening opgenomen is voor dat jaar.</p> <p>3. Het Actiekader Onderwijs (2016) is opgesteld in samenwerking met partners uit het domein onderwijs en jeugd.</p> <p>4. De activiteit is een uitwerking van prestatieafpraak 1 behorend bij het speerpunt "Adequate maatschappelijke voorzieningen uit het coalitieakkoord". De plannen afstemmen met het op te stellen integraal toekomstgericht plan voor accommodaties per dorp voor onder meer welzijn, cultuur en sport (= activiteit in programma 2). Uitgegaan wordt van een gefaseerde aanpak van het Actiekader Onderwijs.</p>	
Jeugdzorg	Portefeuillehouder: C.M. de Waard-Oudesluijs
<i>Activiteiten:</i>	<i>Uitvoering in 2020:</i>
1. Realiseren subsidieprogramma.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten o.a. over het CJG.
2. Uitvoeren jeugdgezondheidszorg.	2. Subsidie-/uitvoeringsafspraken maken over de jeugdgezondheidszorg.
3. Realiseren van de transformatie jeugdzorg.	3. Uitvoeren van het Actieprogramma Sociaal Domein 2019-2022 en de Transformatieagenda.
<p><i>Toelichting:</i></p> <p>3. Het vast te stellen integrale beleidsplan Sociaal Domein omvat de (preventieve) taken vanuit de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet en onderwerpen als (passend) onderwijs en sociale veiligheid. Dit plan geeft richting aan de uitvoering van dit onderwerp. Deze activiteit staat in programma 3. Het accent ligt voor 2019 en 2020 op diverse projecten en activiteiten gericht op preventie en transformatie, waarna op basis van de effecten een afweging plaatsvindt over het vervolg.</p>	
Welzijnswerk jeugd en jongeren	Portefeuillehouder: E. Visser
<i>Activiteiten:</i>	<i>Uitvoering in 2020:</i>
1. Realiseren subsidieprogramma.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten o.a. jeugdwerk.
2. Pilot jongeren op gezond gewicht.	2. Evalueren pilot en vervolg bepalen.

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	13.249	12.170	13.550	13.785	13.514	13.523
Lasten nieuw beleid	-	-	371	244	129	129
Lasten totaal	13.249	12.170	13.921	14.029	13.643	13.652
Baten bestaand beleid	482	313	570	570	570	570
Baten nieuw beleid	-	-	50	50	50	50
Baten totaal	482	313	620	620	620	620
Saldo	-12.767	-11.857	-13.301	-13.409	-13.023	-13.032

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. Aanvulling project 'Steunouder'	17	-	-	-
2. Bijdrage in exploitatie Van der Reijdenschool	40	40	-	-
3. Huur locatie MBO opleiding Aventus / RSG	25	25	25	25
4. Inzet Team Ervaringsdeskundigen (ED) jeugdzorg	15	-	-	-
5. Pedagogische interventies jeugdzorg (orthopedagoog)	10	10	10	10
6. Onderwijs aan nieuwkomerskinderen NT2 klas	55	-	-	-
Dekking uit middelen onderwijsachterstandenbeleid	-55	-	-	-
7. Regionaal toezichthouder kwaliteit en rechtmatigheid Wmo en Jeugd	8	8	8	8
8. Verbinding huisartsen (GZ psycholoog)	95	95	95	95
9. Voortzetten uitbreiding schoolmaatschappelijk werk	33	-	-	-
10. Jongeren gezond op gewicht	12	-	-	-
Dekkingsmogelijkheden:				
11. Onderwijsachterstandenbeleid - inzet surplus structureel budget	-44	-44	-44	-44
12. Brede schoolontwikkeling - budget vervalt	-11	-11	-11	-11
13. Expertisecentrum - incidenteel structureel budget	-25	-	-	-
14. Voorschoolse voorziening peuters - inzet surplus structureel budget	-54	-54	-54	-54
15. Vervoer basismobiliteit - versoberen beleid en opnemen taakstelling	-	-75	-150	-150
Investeringsbedrag:				
1. Toekomstbestendige huisvesting: renovatie Krugerstee	1.475	80	80	80
2. Toekomstbestendige huisvesting: renovatie RSG	3.072	170	170	170
Totale financiële gevolgen voor de lasten	371	244	129	129

BATEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. Extra middelen ter dekking van beleidsontwikkeling sport, cultuur en accountschap ketenpartners.	50	50	50	50
Totale financiële gevolgen voor de baten	50	50	50	50

Programma 2 | Actief in Epe

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen welzijn (o.a. sociaal cultureel werk incl. ouderen- en minderhedenwerk, opbouwwerk, vrijwilligerswerk), sport en cultuur (o.a. bibliotheek, kunstzinnige vorming, amateuristische kunstbeoefening). Daarnaast valt ook het onderwerp accommodaties op de voornoemde terreinen onder dit programma.

De onderwerpen welzijn, sport en cultuur vormen de kern voor het te realiseren basisaanbod aan voorzieningen zoals opgenomen in het lokaal sociaal beleid. De voorzieningen gericht op jeugd (0-18 jaar) vallen binnen programma 1 "Opgroeien in Epe".

Dit programma draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid in de dorpen en wijken (inzet van voorzieningen, aandacht voor ontmoeting, tegengaan overlast en criminaliteit, kwaliteit van de woonomgeving). Er bestaat een relatie hierbij met de programma's 3 "Zorg en opvang" (maatschappelijke ondersteuning), 4 "Leefbaar en veilig" (veilige leefomgeving) en 6 "Epe op orde" (openbare ruimte).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Sport en beweegplan Epe (2016)
- Kunst en cultuur (2015-2019)
- Beleidsplan Sociaal Domein (2019)
- Plan huisvesting en integratie statushouders (2016)
- Sociale Agenda (2015-2021)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicator vanuit de regelgeving bij dit programma.

Niet-wekelijks sporters			
Het percentage inwoners dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.			
		2012	2016
		43,3%	47,6%

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Het vergroten van maatschappelijke participatie van inwoners.
2. Realiseren van een evenwichtig over de kernen gespreide sociale infrastructuur met activiteiten, voorzieningen en accommodaties.

Indicatoren bij het strategische doel 1: **Het vergroten van de maatschappelijke participatie van inwoners.**

2.1.1. Maatschappelijke inzet (mate van actief zijn in de samenleving):				
- Het percentage inwoners dat zich inzet voor burens.				
- Het percentage inwoners dat aandacht heeft voor burens in een zorgwekkende situatie.				
- Het percentage inwoners dat actief is in het verenigingsleven.				
- Het percentage inwoners dat vrijwilligerswerk doet.				
- Het percentage inwoners dat zorg aan een hulpbehoevende naaste verleent.				
			2019	Streefwaarde 2022
-	-	-	nbn	inzet voor burens: 68%
-	-	-	nbn	aandacht voor burens: 38%
-	-	-	nbn	actief in vereniging: 62%
-	-	-	nbn	vrijwilligerswerk: 45%
-	-	-	nbn	zorg hulpbehoevende naaste: 45%
2.1.2. Betekenisvolle participatie:				
Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de inspanning van de gemeente om burgers volledig te laten deelnemen aan de maatschappij.				
			2019	Streefwaarde 2022
-	-	-	nbn	6,6

Indicator bij het strategische doel 2: Realiseren van een evenwichtig over de kernen gespreide sociale infrastructuur met activiteiten, voorzieningen en accommodaties.

2.2.1. Tevredenheid van burgers over Voorzieningen (score 0-10). Opgebouwd uit de individuele indicatoren tevredenheid over gezondheids-/ zorgvoorzieningen, Welzijnsvoorzieningen, Speelvoorzieningen (kinderen tot 12 jaar), Sportvoorzieningen en Openbaar vervoer.					
				2019	Streefwaarde 2022
-	-	-	-	nmb	6,9

Wat gaan we daarvoor doen

Welzijn		Portefeuillehouder: B.J. Aalbers
Activiteiten:		Uitvoering in 2020:
1. Realiseren subsidieprogramma.		1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligers organisaties waaronder Koppel-Swoe over de doelstellingen en activiteiten.
2. Actualiseren van het subsidiebeleid.		2. Afronden project actualisering subsidiebeleid.
3. Afronden project Accommodaties II.		3. Afronden ontwikkelen plan voor Wijkvereniging Oosterhof.
4. Viering 75 jaar vrijheid		4. Mede financiering activiteiten.
Collegeprogramma 2018-2022:		
5. Er is een adequaat ondersteuningsaanbod gerealiseerd voor vrijwilligers en verenigingen in de uitvoering van hun activiteiten.		5. Implementeren maatregelen.
6. Een opgesteld integraal toekomstgericht plan voor accommodaties per dorp voor onder meer welzijn, cultuur en sport.		6a. Opstellen en besluitvorming over toekomstgericht plan voor accommodaties. 6b. Start uitvoering plan.
7. Er is gestart met de uitwerking van het plan.		7. Start na besluitvorming over het plan.
Toelichting:		
2. Dit project levert nieuwe beleidsregels inclusief een nieuw verdeelmodel op.		
4. Er bestaat een relatie met het te actualiseren subsidiebeleid en de activiteit in programma 9 betreffende de ondersteuning van vrijwilligersorganisaties en verenigingen in het organiseren van evenementen.		
5-7. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 2 en 3 behorend bij het speerpunt "Adequate maatschappelijke voorzieningen" uit het coalitieakkoord.		
Sport en cultuur		Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten / B.J. Aalbers
Activiteiten:		Uitvoering in 2020:
1. Realiseren subsidieprogramma.		1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten.
2. Uitvoeren beleid kunst en cultuur.		2. Uitvoeren activiteiten conform het Uitvoeringsplan "De kracht van cultuur".
3. Bevorderen sportparticipatie.		3a. Uitvoeren projecten/activiteiten conform het Uitvoeringsplan Sport- en Bewegingplan Epe 2020. 3b. Actualiseren Sport- en Bewegingplan Epe 2020 3c. Sluiten van een Lokaal Sportakkoord tussen gemeente en (sport)maatschappelijke organisaties
4. Inzet van functies buurtsportcoaches en cultuurmakelaar.		4a. Uitvoeren jaarplan buurtsportcoaches. 4b. Uitvoeren jaarplan cultuurmakelaar.
Collegeprogramma 2018-2022:		
5. Er is een stimuleringsregeling opgesteld voor jeugd van vijf tot achttien jaar voor het verlenen van een financiële bijdrage in het lidmaatschap van een vereniging.		5. Gerealiseerd.
6. De stimuleringsregeling is geïmplementeerd.		6a. Gerealiseerd. 6b. Evaluatie van uitvoering van de regeling en afweging over vervolg
Toelichting		
2. In het uitvoeringsplan wordt het specifieke aandachtspunt in het coalitieakkoord meegenomen om in aanvulling op de uitwerking van het toeristisch profiel "Epe 100% wildgarantie" te streven naar versterking met voorzieningen op het terrein van kunst en cultuurhistorie.		
4. Het betreft activiteiten op het gebied jeugd, jongeren en ouderen (buurtsportcoach) en op het gebied van kunst en cultuur (cultuurmakelaar). Zie ook programma 1 bij het onderdeel "welzijnswerk jeugd en jongeren".		
5. De regeling heeft het karakter van tijdelijke impulsregeling en heeft daarom in eerste instantie een looptijd van 2 jaar.		
5-6. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafpraak 1 behorend bij het speerpunt "Adequate maatschappelijke voorzieningen" uit het coalitieakkoord.		

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	3.730	4.470	3.965	3.965	3.965	3.965
Lasten nieuw beleid	-	-	497	25	25	25
Lasten totaal	3.730	4.470	4.462	3.990	3.990	3.990
Baten bestaand beleid	513	498	506	506	506	506
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	513	498	506	506	506	506
Saldo	-3.217	-3.972	-3.956	-3.484	-3.484	-3.484

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. Stimuleringsregeling jeugd	420	-	-	-
2. Subsidie PWA-Hal (exploitatietekort)	27	-	-	-
3. Viering 75 jaar vrijheid in Epe	25	-	-	-
4. Cultuur historische musea	25	25	25	25
Totale financiële gevolgen voor de lasten	497	25	25	25

Programma 3 | Zorg en opvang

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen gezondheids-, verslavings- en ouderenzorg. Tevens valt hieronder het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking en het bieden van maatschappelijke opvang (Wet Maatschappelijke Ondersteuning), het algemeen maatschappelijk werk en integratie/inburgering van nieuwkomers.

Het programma richt zich met name op groepen inwoners uit de samenleving die kwetsbaar zijn als gevolg van verschillende soorten van achterstand (lokaal sociaal beleid). Kernbegrippen zijn daarbij bevorderen zelfredzaamheid en participatie. Er bestaat een relatie met de programma's 2 "Actief in Epe" (welzijnsvoorzieningen), 4 "Leefbaar en veilig" (leefbaarheid) en 10 "Weer aan het werk" (bevordering arbeidsparticipatie).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Nota Gezondheidsbeleid (2019-2022)
- Beleidsplan Sociaal Domein (2019)
- Sociale Agenda (2015-2021)
- Plan Huisvesting en integratie statushouders (2016)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicator vanuit de regelgeving bij dit programma.

Wmo-cliënten met een maatwerk-arrangement per 1.000 inwoners.			
<i>Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo (tweede helft van het genoemde jaar).</i>			
	2016	2017	2018
	34	32	32

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Bevorderen van een zelfstandige leefwijze voor mensen met een beperking.
2. Realiseren van goede zorg en ondersteuning.

Indicatoren bij het strategische doel 1: **Bevorderen van een zelfstandige leefwijze voor mensen met een beperking.**

3.1.1. Het aantal huishoudens met voorzieningen per wet per 1.000 huishoudens:				
	tweede halfjaar 2016	tweede halfjaar 2017	tweede halfjaar 2018	Streefwaarde 2022
-	27	30	28	alleen jeugd: 31
-	27	29	27	alleen P-wet: 26
-	69	67	63	alleen WMO: 65
-	2	2	2	jeugd en P-wet: 3
-	2	2	2	jeugd en WMO: 2
-	7	7	8	P-wet en WMO: 6
-	1	1	1	jeugd, P-wet en WMO: 1
3.1.2. Inwoners met individuele Wmo-voorzieningen per 1.000 inwoners:				
	tweede halfjaar 2016	tweede halfjaar 2017	tweede halfjaar 2018	Streefwaarde 2022
-	12	13	14	Ondersteuning thuis: 15
-	25	24	23	Hulp bij huishouden: 30
-	-	-	-	Verblijf en opvang: -
-	-	-	-	Hulpmiddelen en diensten: -
3.1.3. Huishoudens met voorziening in het sociaal domein per duizend huishoudens:				
	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
-	151	152	142	146

Indicator bij het strategische doel 2: Realiseren van goede zorg en ondersteuning.

3.2.1 Het percentage van de cliënten die in het cliëntvervalsonderzoek Sociaal Domein WMO de vraag "Door de ondersteuning die ik krijg, kan ik beter de dingen doen die ik wil" beantwoorden met "eens" en "helemaal eens". Uit monitor Sociaal Domein WMO Clientvervalsonderzoek:

	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
-	68%	74%	77%	80%

Wat gaan we daarvoor doen

Maatschappelijke Zorg	Portefeuillehouder: C.M. de Waard-Oudesluis / B.J. Aalbers
<i>Activiteiten:</i>	<i>Uitvoering in 2020:</i>
1. Uitvoeren gemeentelijk gezondheidsbeleid.	1. Uitvoeren jaarplan.
2. Realiseren van de transformatie WMO.	2. Uitvoeren van het Actieprogramma Sociaal Domein 2019-2022 en de Transformatie-agenda.
3. Ondersteunen initiatieven sociale agenda.	3. Uitvoeren van de Transformatieregeling.
4. Instandhouden vervoersysteem basismobiliteit (PlusOV)	4. Monitoren vervoersysteem basismobiliteit.
5. Realiseren subsidieprogramma.	5. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten, o.a. over onafhankelijke cliëntondersteuning en het algemeen maatschappelijk werk.
6. Invoeren van de Wet verplichte ggz (Wvggz).	6. Implementeren uitvoering van de Wvggz.
<i>Collegeprogramma 2018-2022:</i>	
7. Er vindt een integrale inkoop plaats van Individuele maatwerkvoorzieningen Wmo, Jeugd en Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen om doorgaande zorglijnen te kunnen realiseren.	7. Gerealiseerd.
8. Er zijn nieuwe algemene voorzieningen gerealiseerd in samenwerking met maatschappelijke partners.	8. Onderdeel van uitvoering transformatieagenda
9. Instandhouden van een divers aanbod van (preventieve) activiteiten betreffende vrijwillige hulp- en dienstverlening.	9. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten.
10. Instandhouden van een laagdrempelig steunpunt voor mantelzorgers.	10. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten.
11. Onderzoek naar een wenselijk ondersteuningsaanbod voor jonge mantelzorgers.	11. Gerealiseerd.
12. De toegang naar zorg en ondersteuning is verbeterd door een intensievere samenwerking van betrokken partijen.	12a. Afronden opstellen plan met betrokken partijen. 12b. Implementeren plan.
13. Er zijn meer op preventie ingerichte voorzieningen waar inwoners dichtbij terecht kunnen voor informatie, advies, ondersteuning.	13. Gerealiseerd.
14. Een geactualiseerde aanpak gericht op de integratie van statushouders/nieuwkomers en hun kinderen.	14a. Uitvoeren aanpak integratie statushouders/nieuwkomers en hun kinderen. 14b. Tussenevaluatie van de aanpak en vervolg afwegen.
<i>Toelichting:</i>	
1. Het betreft onder andere activiteiten gericht op het bevorderen van een gezonde leefstijl, gezonde (school)omgeving en wettelijke taken uit de Wet Publieke Gezondheidszorg door GGD NOG.	
2. Transformatie-agenda is een uitwerking van de Sociale Agenda. Onder de transformatieagenda vallen ook de onderwerpen: beschermd wonen en maatschappelijke opvang en huiselijk geweld en kindermishandeling.	
Het accent ligt voor 2020 en 2021 op diverse projecten en activiteiten gericht op preventie, transformatie en 'grip op zorg', waarna op basis van de effecten een afweging plaatsvindt over het vervolg.	
3. Deze regeling is erop gericht om lokale initiatieven gericht op transformatie binnen de drie decentralisaties te kunnen laten opstarten.	
4. Basismobiliteit betreft maatwerkvervoer (Wmo-, Jeugdwet- en leerlingvervoer) in de regio omvattende de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Hattum, Heerde, Epe, Lochem, Voorst en Zutphen). Dit nieuwe vervoersysteem is gestart ingaande 1-1-2017. Apeldoorn, Deventer en Zutphen voeren het routegebonden vervoer op een andere wijze uit.	
6. De nieuwe Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) per 1-1-2020 biedt meer mogelijkheden om verplichte zorg zoals het toedienen van verplichte medicatie of het uitvoeren van toezicht op betrokkene, poliklinisch of bij iemand thuis te geven.	
7-14. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 2 en 3 behorend bij het speerpunt "Adequate maatschappelijke voorzieningen" uit het coalitieakkoord.	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	9.657	10.436	10.505	10.991	11.423	11.432
Lasten nieuw beleid	-	-	202	-169	-169	-169
Lasten totaal	9.657	10.436	10.707	10.822	11.254	11.263
Baten bestaand beleid	1.005	278	267	267	267	267
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	1.005	278	267	267	267	267
Saldo	-8.652	-10.158	-10.440	-10.555	-10.987	-10.996

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. Datagestuurd werken in het sociaal domein	24	24	24	24
2. Het Geheugensteunpunt	6	-	-	-
3. Hospice (subsidie)	10	-	-	-
4. Jonge mantelzorgers	30	-	-	-
5. Was- en strijkservice	40	-	-	-
6. Projecten transformatie sociaal domein	162	-	-	-
7. Ontmoetingsnetwerken	8	8	-	-
8. Pilot 'datagestuurd werken in het sociaal domein'	10	-	-	-
9. Politiehondenvereniging Roda (nieuwe locatie)	10	-	-	-
10. Regionaal toezicht kwaliteit en rechtmatigheid Wmo en Jeugd	-	8	8	8
11. Regionale coördinatie verwijzindex en coördinatie Wmo beleid regionaal	-	10	10	10
12. Taakstelling transformatie	-98	-219	-211	-211
Totale financiële gevolgen voor de lasten	202	-169	-169	-169

Programma 4 | Leefbaar en veilig

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen brandweer, politie, criminaliteit en overlast, crisisbeheersing/rampenbestrijding, leefbare en veilige leefomgeving. Het programma geeft invulling aan de brede begrippen van leefbaar en veiligheid. Het onderwerp integrale veiligheid valt ook onder dit programma. Er bestaat een relatie met de programma's 1 "Opgroeien in Epe", 2 "Actief in Epe", 3 "Zorg en Opvang" en 6 "Epe op orde". Verder is er een relatie met programma 8 "Toezicht en handhaving". Binnen dit programma vindt de uitvoering plaats van de diverse leefbaarheids- en veiligheidsaspecten.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Regionaal Veiligheidsplan 2016-2019
- Regionaal Crisisplan 2017-2020
- Notitie Werkwijze Gebiedsgericht werken (2016)
- Beleidsplan Sociaal Domein (2019)
- Sociale Agenda 2015-2021

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Winkeldiefstal				
Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.				
2015	2016	2017	2018	
1,4	0,9	0,9	1,1	
Geweldsmisdrijven				
Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners.				
2015	2016	2017	2018	
3,3	2,8	4,0	2,9	
Diefstal uit woningen				
Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.				
2015	2016	2017	2018	
4,0	3,1	2,5	2,1	
Vernieling en beschadiging				
Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.				
2015	2016	2017	2018	
5,0	5,4	5,6	4,3	

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Bevorderen van een leefbare en veilige woon- en leefomgeving.
2. Bevorderen van bijdragen van bewoners aan de leefbaarheid in de kernen en wijken.
3. Bevorderen van een goede, geoefende organisatie die snel en adequaat kan optreden bij een calamiteit of ramp.

Indicatoren bij het strategische doel 1: **Bevorderen van een leefbare en veilige woon- en leefomgeving.**

4.1.1 Veiligheidsindices voor:					
- overlast, - onveiligheidsbeleving, - vermijdingsgedrag en - onveiligheidsperceptie.					
2013	2014	2015	2016	Streefwaarde 2022	
90	97	94	93	overlast: < 95	
68	75	81	69	onveiligheidsbeleving: < 80	
598	473	724	228	vermijdingsgedrag: < 130	
154	109	124	70	onveiligheidsperceptie: < 125	

4.1.2. Jaarlijks aantal drugsdumpingen in de gemeente.				
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
-	-	-	-	0

4.1.3. Jaarlijks aantal sluitingen op basis van artikel 13b Opiumwet in de gemeente.				
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
-	2	3	4	6

4.1.4. Jaarlijks aantal huurovereenkomsten dat wordt ontbonden door WBV Triada o.b.v. afspraken Henneconvenant in de gemeente.				
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
1	1	2	4	6

Indicator bij het strategische doel 2: **Bevorderen van bijdragen van bewoners aan de leefbaarheid in de kernen en wijken.**

4.2.1 Gemeente betreft buurt bij aanpak leefbaarheid.				
			2019	Streefwaarde 2022
-	-	-	nmb	6,2

Indicatoren bij het strategische doel 3: **Bevorderen van een goede, geofende organisatie die snel en adequaat kan optreden bij een calamiteit of ramp.**

4.3.1. Het aantal in het jaar gehouden Oefeningen Trainingen en Opleidingen (OTO) van de rampenorganisatie onderverdeeld in het Gemeentelijk Beleidsteam, de sectie Bevolkingszorg (Crisiscommunicatie, Acute Zorg, Herstelzorg en Ondersteuning) en het team Bevolkingszorg.				
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
5	1	3	2	Gemeentelijk beleidsteam: 2
5	6	10	11	Sectie bevolkingszorg: 10
1	1	2	7	Team bevolkingszorg: 5

4.3.2. Percentage uitrukken van de brandweer waarbij de opkomsttijd binnen de gestelde norm valt.				
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
8%	12%	-4%	14%	15%

Wat gaan we daarvoor doen

Veiligheid	Portefeuillehouder: Burgemeester
<i>Activiteiten:</i>	<i>Uitvoering in 2020:</i>
1. Bevorderen kwaliteit basis brandweerzorg.	1. Uitvoeren conform afspraken VNOG.
2. Opstellen integraal veiligheidsbeleid 2020-2023.	2. Besluitvorming over integraal veiligheidsplan 2020-2023
3. Uitvoeren integraal veiligheidsbeleid.	3. Uitvoeren actiepunten 2020 uit het uitvoeringsplan integrale veiligheid.
4. Verbeteren crisisbeheersing en rampenbestrijding.	4. Uitvoeren jaarlijkse oefeningen/trainingen gemeentelijke organisatie.
5. Uitvoeren lokaal plan van aanpak ondermijning.	5. Uitvoeren jaarplan.
<i>Collegeprogramma 2018-2022</i>	
6. Er is een lokaal plan van aanpak voor ondermijning opgesteld.	6. Gerealiseerd.
7. Er zijn ondermijningsbeelden opgesteld.	7. Gerealiseerd.
<i>Toelichting:</i>	
3. Betreft o.a. acties m.b.t. kwetsbare personen, jeugdoverlast, de aanpak van ondermijning en high impact crime, geweld op straat en berovingen.	
5. Het plan van aanpak ondermijning District Noord- Oost Gelderland is de basis voor het lokale plan van aanpak. De ondermijningsbeelden (het bundelen van signalen van criminele aanwezigheid en activiteiten in een bepaald gebied) worden verwerkt in de aanpak.	
6-7. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 10 behorend bij het speerpunt "Goed leefklimaat" uit het coalitieakkoord.	
Leefbaarheid	Portefeuillehouder: C.M. de Waard-Oudesluijs
<i>Activiteiten:</i>	<i>Uitvoering in 2020:</i>
1. Implementeren werkwijze gebiedsgericht werken.	1. Uitvoeren uitvoeringsplan Gebiedsgericht Werken.
<i>Collegeprogramma 2018-2022:</i>	
2. Er zijn gebiedsopgaven geformuleerd voor alle zeven gebieden binnen de gemeente.	2. Gerealiseerd.
3. De werkwijze van de gemeentelijke organisatie is afgestemd op het gebiedsgericht werken.	3a. Opstellen notitie "Doorontwikkeling gebiedsgerichte werkwijze". 3b. Start implementatie van de doorontwikkelde werkwijze.
4. Veiligheid vormt een vast onderwerp in de gebiedsopgaven voor ieder gebied.	4. Gerealiseerd.
5. Bij de gebiedsopgaven vindt een integrale aanpak plaats vanuit de deelnemende partijen samen met de inwoners .	5. Gerealiseerd.
6. Toezicht en handhaving vanuit de gemeente neemt deel aan de integrale werkwijze binnen gebiedsgericht werken.	6. Gerealiseerd.
<i>Toelichting:</i>	
1. In 2016 is de werkwijze door het college vastgesteld. In het uitvoeringsplan worden verschillende inspanningen benoemd.	
2-6. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 9, 10 en 11 behorend bij het speerpunt "Goed leefklimaat" uit het coalitieakkoord.	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	2.013	2.462	2.289	2.357	2.357	2.357
Lasten nieuw beleid	-	-	0	-45	-45	-45
Lasten totaal	2.013	2.462	2.289	2.312	2.312	2.312
Baten bestaand beleid	7	4	2	2	2	2
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	7	4	2	2	2	2
Saldo	-2.006	-2.458	-2.287	-2.310	-2.310	-2.310

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (VNOG) (taakstelling)	-	-45	-45	-45
Totale financiële gevolgen voor de lasten	-	-45	-45	-45

Pijler: Ruimte

Kenmerken Ruimtelijk Beleid

Het ruimtelijk beleid ontwikkelt zich in een omgeving die gedomineerd wordt door de natuur en die randvoorwaarden stelt aan de ontwikkelingen daarbinnen. Daarbij dient rekening gehouden te worden met de regionale ontwikkelingen op het gebied van natuur, water en bebouwing. Daarnaast spelen ontwikkelingen van andere overheden een rol.

Voor het ruimtelijk beleid gelden drie hoofdthema's, te weten:

1. *Profiel gemeente.*
Versterken van de eigen identiteit als een groene gemeente en het streven naar voldoende woon-, werk- en recreatiegelegenheid. De eigenheid van de dorpen en de gemeente Epe als geheel meer profileren, zorg en recreatie als belangrijke speerpuntsectoren, kwalitatief hoogwaardige centra in Epe en Vaassen.
2. *Wonen en leefomgeving.*
Realiseren van een duurzaam woon- en voorzieningenaanbod dat afgestemd is op de samenstelling van de bevolking. Het behouden en versterken van de kwaliteit van bestaande woningen en de directe woonomgeving. Acties richten zich op realiseren van levensloopbestendige wijken, bevorderen samenredzaamheid, ondersteuning sociale netwerken, voldoende betaalbare woningen, vraaggericht bouwen, kwaliteit woonaanbod, bevorderen van de doorstroming, behoud dynamische- en levendige kernen, stimuleren van duurzaam wonen.
3. *Natuur en landschap.*
Behoud en versterking van de cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische waarden in de gemeente. Acties richten zich op: uitbouwen en versterken van het hart van de identiteit van Epe, het realiseren van de overgang tussen kernen/landelijk gebied en het realiseren van verbindingen tussen de kernen.

In onder andere het Ruimtelijk Structuurplan 2006, de structuurvisies voor de dorpscentra van Epe en Vaassen en de Woonvisie 2013 zijn de thema's verder uitgewerkt. Het onderdeel economie is een afzonderlijke pijler en is niet opgenomen in de pijler Ruimte.

Coalitieakkoord 2018-2022

Thema 2: Duurzame leefomgeving

Prettig wonen

De samenstelling van de bevolking verandert. Naast vergrijzing ook langer zelfstandig thuis wonen met zorg, meer 1 en 2 persoonshuishoudens, arbeidsmigranten, statushouders. Dat vraagt een gevarieerd woningaanbod dat daarnaast ook rekening houdt met starters, betaalbare huurwoningen en levensloopbestendige woningen. Het aantal te bouwen woningen dient zo effectief mogelijk ingezet te worden.

Prestatieafspraken:

1. Er is een toekomstgericht integraal woon-plan (incl. uitvoeringsagenda) waarin de diversiteit aan woonwensen inzichtelijk is gemaakt.
2. Realiseren van een voldoende aanbod van goedkope/betaalbare woningen in de huur- en koopsector voor alle generaties.
3. Ondersteunen van ideeën voor innovatieve woonvormen.
4. Om het nijpende tekort aan woningen op te lossen is er extra inzet op het verkrijgen van meer te bouwen woningen voor onder meer starters, ouderen en wonen met zorg.

Kwalitatief goed openbaar gebied

Het openbaar gebied dient toegankelijk en aantrekkelijk te zijn. Dit is van belang voor het leefklimaat, economie en toerisme. Dat vraagt goed onderhouden en veilige wegen, voet-, fietspaden/-routes. Het buitengebied vraagt een verstandige wijze van beheer en ontwikkeling. Klimaatverandering met meer regen en hogere temperaturen grijpt in op diverse onderdelen van onze leefomgeving en vraagt maatregelen voor waterberging, openbaar groen en bomen.

Prestatieafspraken:

5. Afronden herinrichting dorpscentrum Vaassen.
6. Kwaliteitsimpuls van de fysieke infrastructuur in dorpen en buitengebied, waaronder wegen en dorpsentrees.
7. Stimuleren van fietsgebruik met ondersteuning van goede randvoorwaarden daarvoor zoals stalling, goede fietspaden/ fietsroutes, veilig oversteken.
8. Inzicht in benodigde maatregelen om openbare ruimte beter aan te passen op klimaatverandering.
9. Voor de implementatie van de Omgevingswet is een koersdocument vastgesteld en een plan van aanpak met daarbij behorende middelen.

Stimuleren duurzame ontwikkelingen

Een verdere verduurzaming vraagt ondersteuning op tal van terreinen vanuit een brede invalshoek. Het Gelders Energieakkoord met een belangrijke gemeentelijke voorbeeldrol en inzet op de twee tophema's energietransitie en circulaire economie vanuit de Cleantech Regio Stedendriehoek zijn van belang. Initiatieven vanuit de samenleving (inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven) verdienen ondersteuning.

Prestatieafspraken:

10. Versterken van inzet op het stimuleren en ondersteunen van duurzaamheidsinitiatieven uit de samenleving.
11. Bijdrage leveren aan maatregelen voortkomend uit de Agenda Cleantech Regio 2019-2023 gericht op een energie neutrale regio en gemeente Epe.
12. Een actuele lokale visie, inclusief actieplan, op de brede invulling van duurzaamheid (circulaire economie/energietransitie).
13. Toezicht en handhaving is versterkt op het toepassen van duurzame energie en energiebesparing.

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het coalitieakkoord sturen de programma's in deze pijler aan.

Programma 5 | Ruimte en wonen

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen ruimtelijke ordening, grond- en woningexploitatie, bouw- en woningtoezicht en volkshuisvesting. Het onderdeel bouw- en woningtoezicht heeft een uitvoerend karakter. De activiteiten voor woningexploitatie zijn erg beperkt.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Omgevingsvisie provincie Gelderland (2018)
- Regionale Structuurvisie "de Voorlanden" (2009)
- Ruimtelijk Structuurplan Epe (2006)
- Groenstructuurplan (2010)
- Landschapsontwikkelingsplan (2010)
- Grondbeleid (2013)
- Woonvisie (2019)
- Beleid archeologische/cultuurhistorische waarden (2010)
- Structuurvisies centra Vaassen en Epe (2010)
- Structuurvisie Veluweflank (2013)
- Nota vastgoedbeleid (2019)
- Koersdocument Omgevingswet (2019)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicator vanuit de regelgeving bij dit programma.

Nieuwbouwwoningen				
Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.				
2013	2014	2015	2016	
2,1	4,8	14,7	7,0	

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit om een goed woon-, werk- en leefklimaat te ondersteunen.
2. Bevorderen van een diversiteit aan woonaanbod om de leefbaarheid in de dorpen op peil te houden voor jong en oud.
3. Behouden van het in de gemeente aanwezige cultuur- en natuurhistorisch erfgoed.
4. Beheerste en duurzame ontwikkeling van het buitengebied.

Indicator bij het strategische doel 1: **Bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit om een goed woon-, werk- en leefklimaat te ondersteunen.**

5.1.1 Woonomgeving:				
De score op woonomgeving, uitgedrukt in een score van 0 (zeer laag) tot 100 (zeer hoog). Deze score is gebaseerd op de volgende indicatoren: Tevredenheid woning, Tevredenheid winkels, Tevredenheid woonomgeving, Leegstand woningen, Nieuwbouw woningen, Migratie saldo en Afstand dagelijkse voorzieningen.				
2014	2015	2016	2017	Streefwaarde 2022
51	53	62	65	> 65

Indicatoren bij het strategische doel 2: **Bevorderen van een diversiteit aan woonaanbod om de leefbaarheid in de dorpen op peil te houden voor jong en oud.**

5.2.1. Procentuele verdeling van de woningvoorraad.				
2014	2015	2016	2017	Streefwaarde 2022
63,0%	63,0%	62,8%	62,6%	Koopsector: 59%
27,1%	27,1%	27,2%	27,3%	Sociale huursector: 30%
9,9%	9,9%	10,0%	10,1%	Particuliere huursector: 11%

5.2.2. Aantal nieuwbouwwoningen naar sectoren.

2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
53	39	69	55	Koopsector: 240 in deze bestuursperiode
97	59	19	42	Sociale huursector: 95 in deze bestuursperiode
53	1	-	-	Particuliere huursector: 60 in deze bestuursperiode

5.2.3. Aantal nieuw gebouwde goedkope, betaalbare en dure huurwoningen in verhouding tot het totaal aantal toegewezen huurwoningen per kern.
 - Betaalbaar: huurprijs beneden de huurliberalisatiegrens.
 - Middelduur: huurprijs tussen huurliberalisatiegrens en € 950.
 - Duur: huurprijs boven € 950.

2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
EPE:				
15	42	13	42	Betaalbaar: 50
26	-	-	-	Middelduur: 25
-	-	-	-	Duur: -
VAASSEN				
17	-	-	-	Betaalbaar: 45
-	-	-	-	Middelduur: 35
-	-	-	-	Duur: -
EMST				
-	-	-	-	Betaalbaar: -
-	-	-	-	Middelduur: -
-	-	-	-	Duur: -
OENE				
-	-	6	-	Betaalbaar: -
-	24	-	-	Middelduur: -
-	-	-	-	Duur: -

5.2.4. Aantal nieuw gebouwde goedkope, betaalbare en dure koopwoningen per kern.
 - Goedkoop: koopprijs < € 200.000
 - Betaalbaar: koopprijs tussen € 200.000 en € 275.000
 - Duur: koopprijs vanaf € 275.000

2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
EPE:				
-	-	-	-	Goedkoop: -
20	-	31	-	Betaalbaar: 30
-	21	22	18	Duur: 105
VAASSEN				
-	27	-	-	Goedkoop: 10
-	12	7	26	Betaalbaar: 15
3	3	1	9	Duur: 60
EMST				
-	-	-	-	Goedkoop: -
-	5	-	-	Betaalbaar: -
1	-	6	1	Duur: 5
OENE				
-	-	-	-	Goedkoop: -
-	-	-	-	Betaalbaar: -
2	-	1	1	Duur: 5

Indicator bij het strategische doel 3: Behouden van het in de gemeente aanwezige cultuur- en natuurhistorisch erfgoed.

5.3.1 Het aantal aangewezen cultuur- en natuurhistorische erfgoederen in de gemeente

2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
31	31	31	31	AMK-terreinen; Archeologische Rijksmonumenten: 31
46	47	47	47	gebouwde momenten Rijksmonumenten: 47
67	68	81	113	gebouwde monumenten Gemeentemonumenten: 113
2	2	2	2	beschermde dorps-gezichten/ensembles: 4

Indicatoren bij het strategische doel 4: Beheerste en duurzame ontwikkeling van het buitengebied.

5.4.1. Het aantal hectares in gebruik als (1) bos en open natuurlijk terrein en (2) agrarisch terrein.

2008	2010	2012	2015	Streefwaarde 2022
7.129	7.153	7.161	7.216	bos en open terrein: 7.200 ha.
6.993	6.901	6.885	6.837	agrarisches terrein: 6.800 ha.

Wat gaan we daarvoor doen

Ruimtelijke ontwikkeling		Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten
Activiteiten:		Uitvoering in 2020:
1. Uitwerken van het Landschapsonwikkelingsplan.		1. Faciliteren en ondersteunen van initiatieven.
2. Ontwikkeling woningbouwplannen conform woonvisie.		2. Afhankelijk van initiatieven.
3. Opstellen bestemmingsplan bedrijventerrein VMI Epe.		3. Afronden besluitvorming.
4. Opstellen bestemmingsplan VFP in Vaassen.		4. Ter inzage leggen voorontwerp.
5. Uitvoeren Regionale Omgevingsagenda.		5. Uitvoering projecten in de dorpscentra.
6. Invoeren Omgevingswet.		6. Vaststellen omgevingsvisie.
Collegeprogramma 2018-2022:		
7. Er zijn op locaties innovatieve woonvormen gerealiseerd.		7. Ondersteunen van initiatieven.
8. Van het centrumplan Vaassen zijn de fases 1 en 2 gerealiseerd (resp. oostelijk en westelijk deel centrum).		8. Uitvoering fase 2.
9. Van het centrumplan Vaassen is het ontwerpplan voor de nieuwe inrichting van het Ireneveld (fase 3) opgesteld.		9. Afronding participatietraject en start opstellen definitief ontwerp.
10. Een opgesteld koersdocument waarin weergegeven hoe de Omgevingswet wordt geïmplementeerd.		10. Gerealiseerd.
11. De Omgevingsvisie is vastgesteld.		11. Vaststellen Omgevingsvisie.
12. Het opstellen van het Omgevingsplan is gestart.		12. Start activiteit in 2021.
13. Een actueel bestemmingsplan voor bedrijventerreinen dat flexibiliteit biedt voor diverse vormen van bedrijvigheid.		13. Gerealiseerd.
14. De industrieterreinen in gemeente Epe zijn voldoende groot om aan de bestaande lokale behoefte te kunnen voldoen.		15. Vaststellen bestemmingsplan Eekterveld IV.
Toelichting:		
<p>1. Het Landschapsonwikkelingsplan richt zich op het buitengebied in de gemeente. Dat gebied is hoofdzakelijk in eigendom van particulieren.</p> <p>2. De initiatieven dienen wel te passen in datgene wat in de woonvisie en de woonagenda is vastgelegd.</p> <p>4. Het initiatief voor de mogelijke start van de bestemmingsplanprocedure ligt bij VFP.</p> <p>5. De projecten betreffen extra activiteiten aanvullend op de bestaande plannen rond de dorpscentra Epe en Vaassen vallend onder activiteitsnummers 8 en 9. Ook zijn in de voorstellen activiteiten uit de economische visie opgenomen gericht op de dorpscentra.</p> <p>6. Deze wet komt in de plaats van de Wet Ruimtelijke Ordening en bundelt een aantal wetten in het ruimtelijke domein. Naar verwachting treedt de wet in 2021 in werking. De invoering van de Omgevingswet vindt fasegewijs plaats en heeft een meerjarig karakter.</p> <p>7. In het kader van het scheiden van wonen en zorg, langer zelfstandig thuis wonen en nieuwe ic-technieken zijn experimentele locaties nodig. Hetzelfde geldt voor circulair- en energieneutraal bouwen.</p> <p>14. Het besluit tot uitbreiding met Eekterveld IV komt voort uit de lokale economische visie en via het besluit over het regionaal programma voor bedrijventerreinen.</p> <p>7-14. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 3 en 5 behorend bij het speerpunt "Prettig wonen", prestatieafpraak 9 behorend bij het speerpunt "Kwalitatief goed openbaar gebied" en prestatieafpraak 1 behorend bij het speerpunt "Ruimte voor bedrijvigheid" uit het coalitieakkoord.</p>		
Wonen		Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten
Activiteiten:		Uitvoering in 2020:
1. Uitwerken woonvisie.		1a. Afronden besluitvorming woonzorg-agenda. 1b. Prestatieafspraken overeenkomen met de woningbouwcoöperaties op basis van de woonagenda.
Collegeprogramma 2018-2022:		
2. Er is een visie op "compleet wonen" in Epe.		2. Gerealiseerd.
3. Met initiatiefnemers zijn afspraken gemaakt om te komen tot voldoende betaalbare woningen, zowel in de koop, als in de huur.		3. Met initiatiefnemers afspraken maken over een evenwichtige woningbouwprogrammering.
4. Er zijn regionaal afspraken gemaakt over een groter aandeel woningen voor Epe via de regionale Woonagenda.		4. Gerealiseerd.
Toelichting:		
<p>1. De woonagenda is, inclusief visie, vastgesteld in 2019. De woonagenda vormt de basis voor de prestatieafspraken met woningbouwcoöperaties en geeft de kaders voor nieuwe woningbouwinitiatieven.</p> <p>2. De nieuwe woonvisie (incl. wonen/zorg; 2019) geeft aan waar behoefte aan is in Epe. Deze visie geeft nadere invulling aan de prestatieafpraak uit het coalitieakkoord: "Realiseren van een voldoende aanbod van goedkope/betaalbare woningen in de huur- en koopsector voor alle generaties".</p> <p>4. De regionale Woonagenda vloeit voort uit de visie/verordening van de provincie Gelderland en beschrijft de regionale thema's en opgaven.</p> <p>2-4. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 1, 2 en 4 behorend bij het speerpunt "Prettig wonen" uit het coalitieakkoord.</p>		
Ruimte overig		Portefeuillehouder: B.J. Aalbers / R.A.J. Scholten
Activiteiten:		Uitvoering in 2020:
1. Realiseren maatregelenplan cultuurhistorisch beleidskader.		1a. Vaststellen geactualiseerd cultuurhistorisch beleidskader. 1b. Uitvoeren maatregelenplan.
2. Realiseren snel internet in het buitengebied.		2. Afronding aanleg glasvezel in het buitengebied.
3. Aanpassen gemeentelijk pand de Ossenstal.		3. Besluit over toekomst Ossenstal.
Toelichting:		
3. In 2019 is er onderzoek gedaan naar de mogelijkheden mbt 1. eigendomsvorm Ossenstal en 2. eventuele uitbreiding		

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	4.025	5.083	3.705	3.602	3.602	3.602
Lasten nieuw beleid	-	-	25	50	50	50
Lasten totaal	4.025	5.083	3.730	3.652	3.652	3.652
Baten bestaand beleid	5.545	3.200	3.217	2.844	2.844	2.844
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	5.545	3.200	3.217	2.844	2.844	2.844
Saldo	1.520	-1.883	-513	-808	-808	-808

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. Omgevingswet, opstellen omgevingsplan	-	50	50	50
2. Uitbreiding bedrijventerreinen Eekterveld IV	25	-	-	-
3. Uitbreiding en verbouwing Ossenstal	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totale financiële gevolgen voor de lasten	25	50	50	50

Programma 6 | Epe op orde

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen betreffende het beheer en onderhoud van dat deel van de openbare ruimte dat kan worden beschreven als de bovengrondse infrastructuur en toebehoren. Het gaat dan om de zorg dat de wegen en pleinen, woonstraten en -erven hun functie adequaat kunnen blijven vervullen.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Bomenbeleidsplan (2010)
- Kader beheer en onderhoud openbare ruimte (BOR) (2006)
- Wegenbeleidsplan (2013)
- Beleidsplan bruggen (2018-2022)
- Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan 2009-2016
- Parkeerbeleidsplan (2009)
- Beleidsplan openbare verlichting 2017-2026
- Fietsnota (2012)
- Beleidsplan begraafplaatsen (2014)
- Reclame en lokale Bewegwijzeringsbeleid (2017)
- Nota Toegankelijkheid openbare ruimte (2017)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Bevorderen van een leefomgeving (openbare ruimte) die schoon en heel is.
2. Bevorderen van een duurzaam toegankelijk en aantrekkelijk openbaar gebied.

Indicator bij het strategische doelen 1 en 2.

6.1.1 De staat van de buurt:				2019	Streefwaarde 2023
-	-	-	-	nnb	de buurt is 'heel': > 7,5
-	-	-	-	nnb	de buurt is schoon: > 6,6
-	-	-	-	nnb	de straten, paden en trottoirs zijn goed onderhouden: > 6,3
-	-	-	-	nnb	de groenvoorziening is goed onderhouden: > 6,0

Wat gaan we daarvoor doen

Verkeer en vervoer	Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten
Activiteiten:	Uitvoering in 2020:
1. Uitvoeren van wegenbeleidsplan.	1a. Uitvoeren onderhoud wegen om deze in stand te houden op het vastgestelde niveau. 1b. Afronden herstel inrichting Oude Wisselseweg.
2. Actualiseren van wegenbeleidsplan.	2. Vaststellen wegenbeleidsplan.
3. Uitvoeren van beleidsplan civiele kunstwerken (bruggen).	3a. Uitvoeren onderhoud aan bruggen om deze in stand te houden op het vastgestelde niveau. 3b. Vervanging brug Ooster Oenerweg en 3 houten bruggen Sprengen in Epe.
4. Uitvoeren van de gemeentelijke fietsnota.	4a. Realisatie fietspad Vemderweg.

	4b. Reconstructie recreatief fietspad Woesterbergweg.
5. Realisatie projecten uitvoeringsnota GVVP 2009-2016.	5. Afronding realisatie Apeldoornseweg Vaassen Noord.
6. Actualiseren gemeentelijk verkeers- en vervoersplan.	6. Vaststellen mobiliteitsplan (GVVP).
7. Uitvoeren reclame- en bewegwijzeringsplan.	7. Afronden plan sanering verwijsborden.
8. Verbeteren toegankelijkheid openbare ruimte.	9. Realisering uitvoeringsplan.
9. Er is een besluit genomen (regionaal/lokaal) over de aanleg van een veiligere en snelle fietsroute Epe-Apeldoorn.	9a. Afronden besluitvorming. 9b. Uitwerken ontwerpplan.
<i>Collegeprogramma 2018-2022:</i>	
10. Een opgesteld plan voor een aantrekkelijke inrichting van de dorpsentrees met een uitvoeringsprogramma.	10. Start activiteit 2021.
11. Actualiseren van het uitvoeringsprogramma wegen getoetst op veilig, comfortabel, toegankelijk en passend voor het gebruik.	11. Start activiteit na vaststelling wegenbeleidsplan.
12. Continueren van het duurzaam en veilig inrichten van gebieden.	12. Reconstructie kruispunt Quickbornlaan - Willem Tellstraat.
13. Knelpunten voor fietsers in dorpen en buitengebied zijn in beeld en worden fasegewijs aangepast.	13. Onderwerp komt terug in het geactualiseerde gemeentelijk verkeers- en vervoersplan.
14. Een opgesteld meerjarenprogramma om (recreatieve) fietspaden kwalitatief te verbeteren.	15. Opstellen meerjarenprogramma in combinatie met het mobiliteitsplan (GVVP).
15. OV-haltes zijn voorzien van goede voorzieningen voor fietsers zoals een stalling.	15. Plan voor invulling volgt uit aanpak stimuleren fietsgebruik.
16. Een ontwikkelde aanpak om fietsgebruik te stimuleren.	16. Plan van aanpak opstellen.
<i>Toelichting:</i>	
9. Het college heeft in 2017 de voorkeur uitgesproken dat wanneer er een snelle fietsroute wordt aangelegd, deze bij voorkeur op het tracé van het spoorbaanpad komt te liggen. Voor dit tracé is in 2017 een plan uitgewerkt, met daarbij aandacht voor de inpassing van het fietspad binnen het bestaande landschap, flora en fauna. Partners in dit traject zijn de gemeente Apeldoorn, Cleantech Regio en de provincie Gelderland.	
10-16. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 6 en 7 behorend bij het speerpunt "Kwalitatief goed openbaar gebied" uit het coalitieakkoord.	
Beheer openbare ruimte	
Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten	
Activiteiten:	
Uitvoering 2020:	
1. Onderhoud Openbare Ruimte.	1a. Beheer Openbare Ruimte (groen en wegen) conform onderhoudsplannen. 1b. Toezicht op de uitvoering van de contracten betreffende de uitbestede taken.
2. Actualiseren bomenbeleidsplan.	2. Vaststellen geactualiseerd bomenbeleidsplan.
3. Realiseren natuurbegraafplaatsen.	3. Vaststellen bestemmingsplanwijziging landgoed Welna.
4. Actualiseren beleidsplan begraafplaatsen.	4. Vaststellen geactualiseerd beleidsplan begraafplaatsen.
5. Uitvoeren groot onderhoud begraafplaatsen	5. Herstel colombarium begraafplaats Wanenk.
6. Realiseren gebiedsdekkende routes knooppuntensysteem	6a. Bijdragen aan realisatie Veluws mountainbike knooppuntensysteem. 6b. Bijdragen aan realisatie Veluws wandel knooppuntensysteem.
<i>Collegeprogramma 2018-2022:</i>	
7. Opgesteld uitvoeringsprogramma met maatregelen in de openbare ruimte die inspelen op de gevolgen van klimaatverandering.	7. Opstellen plan en uitvoeringsprogramma.
<i>Toelichting:</i>	
1a. Bij vaststelling van het Beeldkwaliteitssysteem Openbare Ruimte (2006) is bepaald dat de centra op hoog niveau en de wijken op minimaal laag niveau worden onderhouden. Als onderdeel van het uitvoeringsplan "Ombuigingen openbare ruimte 2011" is het onderhoudsniveau van de dorpscentra bijgesteld naar niveau basis. Het bosbeheer is gericht op het geïntegreerd samengaan van de functies houtproductie, recreatie en natuur. Door natuurlijke processen te benutten worden deze functies verder ontwikkeld.	
Het onderwerp onderhoud openbare ruimte staat op de raadsagenda. Het betreft onderwerpen waarover de raad eerst richtinggevende uitspraken doet (bijv. aanpak, randvoorwaarden) voordat het college het verder uitwerkt.	
3. Bij de vaststelling van het beleidsplan Begraafplaatsen gemeente Epe in 2014 is een motie aangenomen om onderzoek te doen naar de verschillende vormen en mogelijkheden voor een natuurbegraafplaats. Met een amendement is besloten om in de periode 2014-2019 de uitbreiding via minimaal één natuurbegraafplaats te realiseren.	
4. In het coalitieakkoord is als specifiek aandachtspunt opgenomen om bij de actualisatie van het beleidsplan begraafplaatsen aandacht te geven aan het onderwerp "gemeentelijke begraafplaatsen met grafrecht voor onbepaalde tijd".	
6. Deze activiteiten ondersteunen de uitwerking van het Veluwe-op-1-programma dat opgenomen is in programma 9.	
7. De activiteit is een uitwerking van prestatieafpraak 8 behorend bij het speerpunt "Kwalitatief goed openbaar gebied" uit het coalitieakkoord.	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	6.314	7.008	6.779	6.749	6.769	6.775
Lasten nieuw beleid	-	-	177	436	388	427
Lasten totaal	6.314	7.008	6.956	7.185	7.157	7.202
Baten bestaand beleid	1.123	1.166	1.116	1.071	1.071	1.071
Baten nieuw beleid	-	-	28	143	70	45
Baten totaal	1.123	1.166	1.144	1.214	1.141	1.116
Saldo	-5.191	-5.842	-5.812	-5.971	-6.016	-6.086

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1 a. Groot onderhoud begraafplaatsen	9	143	70	45
.				
b. Toevoeging voorziening begraven	19	-	-	-
2 Eikenprocessie rups	60	60	60	60
.				
3 Essentaksterfte - tijdelijk lager budget	-25	-25	-25	-
.				
4 Bomenbeleidsplan	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
.				
5 Asbestinventarisatie gemeentelijk vastgoed	-			
.				
Investeringsbedrag:				
1 Herinrichting centrum Vaassen; extra investeringsuitgaven	1.274	-	91	91
.				
2 Vervanging bruggen	651	21	21	36
.				
3 Vervanging openbare verlichting	1.597	22	44	90
.				
4 Knooppuntontwikkeling haltes Vaassen en Epe	30	-	-	2
.				
5 Snelle fietsroute / fietsknelpunten Apeldoorn-Epe	1.051	71	71	71
.				
6 Strooiinstallatie	239	-	32	32
.				
7 Beheer begraafplaatsen*	31	-	-	-
.				
Totale financiële gevolgen voor de lasten				
	177	436	388	427

* De kapitaallasten van deze investeringen zijn (nog) niet geraamd. Gebruikelijk is dat deze lasten in het jaar volgend op de investering worden geraamd en dan worden gedekt in de tarieven.

BATEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1 a. Opbrengst begraafrechten	28	28	28	28
.				
b. Onttrekking voorziening begraven	-	115	42	17
Totale financiële gevolgen voor de baten				
	28	143	70	45

Programma 7 | Duurzaamheid

Omschrijving programma

Het programma omvat de zorg voor het milieu. De belangrijkste onderwerpen uit het programma zijn milieu, afvalverwijdering en de afvoer van (overtollig) regenwater en afvalwater.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Gemeentelijk Rioleringsplan 2016-2020
- Afvalbeleidsplan (2013)
- Duurzaamheidsnota 2010-2014
- Duurzaamheidsprofiel (2013)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Huishoudelijk restafval De hoeveelheid restafval per inwoner per jaar (kg).				
2014	2015	2016	2017	2017
220 kg	190 kg	187 kg		183 kg
Hernieuwbare elektriciteit Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.				
2014	2015	2016	2017	2017
0,9%	1,1%	1,6%		2,4%

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Bevorderen van een duurzame en gezonde ontwikkeling van de leefomgeving voor nu en toekomstige generaties.
2. Stimuleren lokale initiatieven voor duurzaamheidsontwikkeling.

Indicatoren bij het strategische doel 1: **Bevorderen van een duurzame en gezonde ontwikkeling van de leefomgeving voor nu en toekomstige generaties.**

7.1.1. Overall duurzaamheidscore score (0-100) / Duurzaamheidsbalans. Oordeel over de mate waarin de gemeente duurzaam is, op basis van ecologisch, sociaal-cultureel en economisch kapitaal, uitgedrukt in een score van 0 (zeer laag) tot 100 (zeer hoog).				
2014	2015	2016	2017	Streefwaarde 2022
46	46	48	50	55
7.1.2. Het aantal kilogrammen per inwoner ingezameld huishoudelijk restafval in de gemeente.				
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
190 kg	187 kg	183 kg	177 kg	75 kg
7.1.3. Het gescheiden ingezameld afval in verhouding tot het totaal ingezameld afval in de gemeente (=scheidingspercentage).				
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
64%	65%	66%	67%	75%

Indicatoren bij het strategische doel 2: **Stimuleren lokale initiatieven voor duurzaamheidsontwikkeling.**

7.2.1. Zonne-energie installaties aantal kw per 1.000 inwoners.				
2014	2015	2016	2017	Streefwaarde 2022
14,1	17,9	22,6	28,4	50
7.2.2. Gasverbruik woningen m³.				
2014	2015	2016	2017	Streefwaarde 2022
1.869	1.789	1.802	1.808	1.735
7.2.3. Elektrische laadpunten en tankpunten biobrandstoffen/(groen)gas aantal per 10.000 inwoners.				
2014	2015	2016	2017	Streefwaarde 2022
1	2	6	5	10

7.2.4. Het percentage hernieuwbare elektriciteit.				
2014	2015	2016	2017	Streefwaarde 2022
0,9%	1,1%	1,6%	2,4%	4,5%

7.2.5. Duurzaam opgewekte elektra in TJ (terajoule) per bron.				
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
6	9	13	21	zonnestroom: 36

Wat gaan we daarvoor doen

Milieu algemeen	Portefeuillehouder: B.J. Aalbers/ E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2020:
1. Uitwerken Gemeentelijk Rioleringsplan.	1a. Vervangen van riolering op diverse locaties. 1b. Verbeteren riolering (o.a. afkoppelen, aanpak wateroverlast, aanpak grondwateroverlast). 1c. Uitvoeren onderzoeken (o.a. monitoring riolering, staat van de riolering).
2. Realiseren gemeentelijke afspraken in Gelders Energieakkoord.	2a. Uitvoeren jaarplan. 2b. Realiseren duurzaamheidsmaatregelen bij renovatie van het gemeentehuis.
<i>Collegeprogramma 2018-2022:</i>	
3. Uitgevoerde analyse naar kansen voor maatregelen in de openbare ruimte die inspelen op de gevolgen van klimaatverandering.	3. Afronden analyse.
4. Er is een op de doelgroep passende mix van maatregelen beschikbaar om duurzaamheidsinitiatieven uit de samenleving te ondersteunen.	4a. Inzet van de duurzaamheidslening. 4b. Stimuleren en faciliteren van initiatieven van bedrijven, bewoners en maatschappelijke instellingen. 4c. Voorlichting via het Energieloket.
5. Inwoners en bedrijven zijn geïnformeerd en bewust gemaakt van het treffen van energiebesparende maatregelen.	5. Uitvoeren opgesteld communicatieplan.
6. De Agenda Cleantechregio 2019-2023 is vertaald naar een lokaal uitvoeringsprogramma voor de periode 2019-2023.	6. Gerealiseerd.
7. Het uitvoeringsprogramma is uitgewerkt.	7. Uitvoeren jaarplan.
8. Visie op energietransitie is opgesteld met bijbehorend uitvoeringsprogramma en benodigd budget.	8a. Afronden participatietraject. 8b. Vaststellen visie op energietransitie.
9. De bijdrage van de gemeente aan de Regionale Energietransitie Strategie (RES) (2018-2023) is opgesteld.	9a. Vaststellen concept-RES. 9b. Vaststellen Eper bijdrage aan RES.
10. De bijdrage van de gemeente aan de Regionale Energietransitie en Klimaatstrategie (REKS) (2020-2030) is opgesteld.	10. Start activiteit in 2021.
11. Er is een gemeentedeekkend warmteplan opgesteld voor het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving inclusief uitvoeringsprogramma.	11. Opstellen van plan van aanpak over hoe de warmteplannen te maken op basis van een participatietraject.
Toelichting:	
1c. Hierbij wordt ook de huidige capaciteit van ons rioolstelsel in relatie tot de gevolgen van de klimaatverandering betrokken. Dat geldt ook bij activiteit 3.	
3. Twee belangrijke documenten in dit kader zijn: Gelders Energie Akkoord en het Regionaal Manifest Ruimtelijke Adaptatie.	
6. De Agenda heeft ook een relatie met programma 9 "Bedrijvigheid". Vanwege de centrale thema's energietransitie en circulaire economie is dit onderwerp in programma 7 "Duurzaamheid" geplaatst.	
7. Het uitvoeringsplan krijgt elk half jaar een update.	
9. Dit onderwerp heeft ook een relatie met de activiteiten 10 en 11.	
9. De RES betreft de invulling van maatregelen voor de korte termijn. De termijnen voor besluitvorming zijn door het Rijk aangepast. Definitieve besluitvorming over RES is nu in 2021. Het Rijk toetst de concept-RES.	
10. De REKS betreft de invulling van maatregelen voor de lange termijn.	
3-11. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 8 behorend bij het speerpunt "Kwalitatief goed openbaar gebied", de prestatieafspraken 6, 7 en 8 behorend bij het speerpunt "Stimuleren duurzame ontwikkelingen" uit het coalitieakkoord.	
Afvalinzameling en -verwerking	Portefeuillehouder: B.J. Aalbers
Activiteiten:	Uitvoering in 2020:
1. Realiseren afvalinzameling en -verwerking.	1. Toezicht op uitvoering dienstverleningsovereenkomst.
2. Een geactualiseerd grondstoffenbeleidsplan.	2a. Vaststellen van een geactualiseerd grondstoffenplan. 2b. Start implementatie wijze van inzamelen van grondstoffen uit het grondstoffenplan.
Toelichting:	
2. Begin 2019 is door de raad besloten een nieuw participatietraject te starten met inwoners met als resultaat een bewonersadvies wat betrokken wordt bij het opstellen van het grondstoffenplan. Kader hierbij is dat het nieuwe grondstoffenplan moet leiden tot een reductie van het restafval naar 75 kg per inwoner per jaar, 75% scheidingspercentage, relatief gelijkblijvende kosten en gelijkblijvende klanttevredenheid.	
Het bewonersadvies is in de zomer 2019 opgeleverd en wordt betrokken bij de besluitvorming over het nieuwe grondstoffenplan.	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	6.084	6.579	7.066	7.062	7.062	7.062
Lasten nieuw beleid	-	-	380	235	180	180
Lasten totaal	6.084	6.579	7.446	7.297	7.242	7.242
Baten bestaand beleid	6.416	6.481	7.190	7.183	7.183	7.183
Baten nieuw beleid	-	-	70	70	0	0
Baten totaal	6.416	6.481	7.260	7.253	7.183	7.183
Saldo	332	-98	-186	-44	-59	-59

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar				
	2020	2021	2022	2023	
Budgetten:					
1 Klimaatadaptatie	25	-	-	-	
2 Vervanging leidingwerk en besturingssystemen drukrioleringputten buitengebied	70	70	-	-	
3 Opstellen energievisie, warmteplan en regionale energiestrategie	135	135	135	135	
4 Energietransitie:					
- Gemeentelijk warmteplan Visie Energietransitie (incl. MER)	60	-	-	-	
- Werkbudget voor facilitering maatsch. Initiatieven	60	-	-	-	
- Stimuleringslening; jaarlijks € 500.000 (2019-2022)	15	30	45	45	
- Reg. energietransitie (en klimaat) strategie (RE(K)S)	15	-	-	-	
Investerings:	<i>Investeringsbedrag:</i>				
<i>Gemeentelijk rioleringsplan vGRP (2020-2023):</i>					
1 Vervanging vrijvervalriolering / relining *	4.760				
2 Vervanging drukriolering (persleiding) *	638				
3 Afkoppelen Krugerstraat / Riebeekstraat *	578				
4 Afkoppelen diversen *	105				
5 Aanpak wateroverlast (bovengronds) *	105				
6 Aanleg bergbezinkvoorziening parkeerplaats Korte Kuipersweg *	509				
7 Onderhoud drukriolering *	31				
	Totale financiële gevolgen voor de lasten	380	235	180	180

* De kapitaallasten van deze investeringen zijn (nog) niet geraamd. Gebruikelijk is dat deze lasten in het jaar volgend op de investering worden geraamd en dan worden gedekt in de tarieven.

BATEN	Begrotingsjaar				
	2020	2021	2022	2023	
Budgetten:					
1 Dekking rioolheffing / voorziening riolering	70	70	-	-	
	Totale financiële gevolgen voor de baten	70	70	-	-

Programma 8 | Toezicht en handhaving

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen vergunningverlening, controle op uitvoering en handhaving van wet- en regelgeving en de algemene plaatselijke verordening. Er bestaat een relatie met programma 4 "Leefbaar en veilig".

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Handhavingskader 2017-2020
- Algemene Plaatselijke Verordening (2008)

Wat is de stand van zaken

Geen verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Wat willen we bereiken

Strategisch doel:

1. Versterken van handhaving en toezicht.

Indicatoren bij dit strategische doel:

8.1.1.					
Het aantal verrichte controles in het kader van permanente bewoning, bouw- en woningtoezicht en milieu.					
Het aantal geconstateerde overtredingen per genoemd deelterrein					
Het percentage overtredingen in verhouding tot verrichte controles per genoemd deelterrein.					
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022	
668	783	550	425	Aantal controles BWT preventief: 425	
130	220	120	120	Aantal controles BWT repressief: 125	
102	204	234	219	Aantal controles Milieu: 272	
2.600	1.950	1.288	3.000	Aantal controles Permanente Bewoning: 2.500	
-	-	-	-	Aantal overtredingen BWT preventief: < 125	
-	-	-	-	Aantal overtredingen BWT repressief: < 88	
-	-	-	-	Aantal overtredingen Milieu: < 16	
-	-	-	-	Aantal overtredingen Permanente Bewoning: < 125	
-	-	-	-	Verhouding overtredingen BWT preventief: <29%	
-	-	-	-	Verhouding overtredingen BWT repressief: <70%	
-	-	-	-	Verhouding overtredingen Milieu: <6%	
-	-	-	-	Verhouding overtredingen Permanente bewoning: <5%	
8.1.2. Jaarlijks aantal keren dat instrument 'woonoverlast (artikel 2:78 APV)' wordt toegepast					
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022	
-	-	-	-	1	
8.1.3. Jaarlijks aantal meldingen Jeugdoverlast (binnengekomen via meldpunt Overlast Jeugd).					
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022	
105	60	44	22	22	

Wat gaan we daarvoor doen

Vergunningverlening/handhaving	Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten / B.J. Aalbers
Activiteiten:	Uitvoering in 2020:
1. Uitwerken handhavingskader.	1. Uitvoeren jaarplan.
2. Voorbereiden op wettelijk verbod van asbestdaken.	2a. Communicatieplan aanpassen en uitvoeren. 2b. Saneren van het asbest op en aan het gemeentehuis.
Collegeprogramma 2019-2022:	
3. De handhavingcapaciteit is uitgebreid met een bestuursrechtelijke handhaver.	3. Gerealiseerd.

4. De handhavinginzet op het toepassen van duurzame energie en energiebesparing wordt geïntensiveerd op basis van een methodiek gericht op stimuleren en controleren.	4. Gerealiseerd.
<p><i>Toelichting:</i></p> <p>1. Het handhavingskader bevat het handhavings- en vergunningenbeleid. Het handhavingprogramma wordt door het college opgesteld en bevat alle handhavingsactiviteiten en de prioritering daarin. De raad wordt hierover geïnformeerd.</p> <p>2. Door besluitvorming van de Eerste Kamer in 2019 is de ingangsdatum van het wettelijk verbod van asbestdaken verschoven. Vermoedelijk wordt dat nu 2028.</p> <p>3-4. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 11 behorend bij het speerpunt "Goed leefklimaat" en prestatieafspraken 9 behorend bij het speerpunt "Stimuleren duurzame ontwikkelingen" uit het coalitieakkoord.</p>	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	1.016	1.106	1.239	1.064	1.064	1.064
Lasten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Lasten totaal	1.016	1.106	1.239	1.064	1.064	1.064
Baten bestaand beleid	341	106	107	107	107	107
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	341	106	107	107	107	107
Saldo	-675	-1.000	-1.132	-957	-957	-957

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. Toezicht bossen, natuur en recreatie (groene BOA)	36	36	36	36
Dekking uit bestaande middelen (blauwe BOA)	-36	-36	-36	-36
Totale financiële gevolgen voor de lasten	-	-	-	-

Pijler: Economie

Kenmerken Economisch Beleid

Het economisch beleid is gericht op de opgave om in een aantrekkelijke omgeving het bedrijfsleven zodanig te faciliteren, dat het op termijn sterk genoeg is om autonome economische groei te realiseren en dat het de gemeente Epe voor iedereen op de kaart zet: jong en oud, ondernemer en werknemer, leerling en docent, inwoner en bezoeker, beleidsmaker en bestuurder.

De lokale economie is echter niet maakbaar en de gemeente Epe heeft 'slechts' een beperkte invloed op de ontwikkelingen. Hiermee is er vooral een stimulerende, faciliterende en verbindende rol voor de gemeente weggelegd. Partijen in het veld moeten de andere (participerende en uitvoerende) rollen vervullen om samen het economische perspectief voor Epe te verwezenlijken. Iedereen vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid.

Het economisch beleid gaat uit van drie hoofdlijnen (labels): vitaal, slim en uitnodigend. Binnen deze (samengevatte) hoofdlijnen zijn de acties gericht op de volgende beoogde toekomstige situatie:

1. *Vitaal*
Epe is de gemeente waar iedereen een leven lang woont, leert, werkt en recreëert, waar ieders talenten worden erkend en benut en waar vergrijzing juist tot vernieuwing leidt. Jongeren inspireren en worden geïnspireerd. Ouderen en kwetsbaren werken mee.
2. *Slim*
Epe is de gemeente die op slimme wijze het lokale organiserend vermogen opschaaft en aanwendt om de regionale samenwerking te laten renderen. Het lokale bedrijfsleven innoveert, vergroent en lift mee op de groei van het Cleantech cluster. Epe verbindt klein met groot.
3. *Uitnodigend*
Epe is de nummer 1 gemeente van de Veluwe. De kernen trekken toeristen die in de zeer gewilde accommodaties verblijven. De horeca floreert, terrassen zitten vol en evenementen zijn succesvol; ook buiten het seizoen. Er is ruimte voor het nieuwe ondernemen: flexibel, lean, startup en sociaal.

Regionaal - lokaal

Naast de lokale inspanningen is Epe ook actief binnen de Cleantech Regio (Stedendriehoek). In de regio wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstellingen van de Cleantech Agenda tot en met 2020: 4.000 banen in de cleantechsector; energietransitie, leidend tot minder CO₂ uitstoot; circulaire economie, leidend tot minder afval.

Daarnaast is er arbeidsmarktbeleid, met veel aandacht voor jongeren en zwakke groepen zoals gehandicapten en langdurig werklozen. De profilering en acquisitie als Cleantech Regio wordt verder uitgebouwd waardoor nieuwe bedrijven en talent van buiten de regio kan worden aangetrokken.

Coalitieakkoord 2018-2022

Thema 3: Duurzame economie

Ruimte voor bedrijvigheid

Om ontwikkeling bij bedrijven en ondernemers mogelijk te maken zijn goede randvoorwaarden nodig, zoals goed ingerichte dorpscentra en moderne en voldoende bedrijventerreinen. Ook een goede regionale samenwerking is daarbij van belang. Toerisme speelt een belangrijke factor in de lokale economie. Evenementen kunnen het Eper toeristisch profiel versterken. Dat vraagt extra ondersteuning.

Prestatieafspraken:

1. Er zijn voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijven op bedrijventerreinen.
2. Er is een pakket maatregelen om ondernemers te faciliteren in het starten en het vestigen.
3. Ondersteunen van het programma Veluwe-op-1 gericht op een kwaliteitsimpuls van het toeristisch product, waaronder vitale vakantieparken.

4. Voor het organiseren van evenementen door vrijwilligersorganisaties en verenigingen is een gemeentelijk ondersteuningsaanbod.
5. Stimuleren van krachtige, (economisch) sterke dorpscentra.

Stimuleren duurzame ontwikkelingen

Een verdere verduurzaming vraagt ondersteuning op tal van terreinen vanuit een brede invalshoek. Het Gelders Energieakkoord met een belangrijke gemeentelijke voorbeeldrol en inzet op de twee tophema's energietransitie en circulaire economie vanuit de Cleantech Regio Stedendriehoek zijn van belang. Initiatieven vanuit de samenleving (inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven) verdienen ondersteuning.

Prestatieafspraken:

6. Versterken van inzet op het stimuleren en ondersteunen van duurzaamheidsinitiatieven uit de samenleving.
7. Bijdrage leveren aan maatregelen voortkomend uit de Agenda Cleantech Regio 2019-2023 gericht op een energie neutrale regio en gemeente Epe.
8. Een actuele lokale visie, inclusief actieplan, op de brede invulling van duurzaamheid (circulaire economie/energietransitie).
9. Toezicht en handhaving is versterkt op het toepassen van duurzame energie en energiebesparing.

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het coalitieakkoord sturen de programma's in deze pijler aan.

Programma 9 | Bedrijvigheid

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen lokale economie (waaronder werkgelegenheid, bedrijfsterreinen), agrarische aangelegenheden, recreatie en toerisme. De gemeentelijke rol is voorwaardenscheppend (vestigingsmogelijkheden voor bedrijven, goede ontsluiting en bereikbaarheid, goed beheer van de openbare ruimte) en faciliterend (informatievoorziening, dienstverlening). Er bestaat een relatie met programma 5 "Ruimte en wonen" (economische aspecten in planontwikkeling en bestemmingsplannen).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Toeristisch profiel (2017)
- Agenda Cleantechregio (2019)
- Economische Visie (2016)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Banen				
Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.				
2015	2016	2017	2018	
623,3	639,8	660,1	674,6	
Vestigingen				
Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.				
2015	2016	2017	2018	
132,3	136,3	137,7	141,2	
Netto arbeidsparticipatie				
Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de potentiële beroepsbevolking.				
2015	2016	2017	2018	
64,1%	64,9%	66,1%	65,3%	
Functiemenging				
De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen.				
2015	2016	2017	2018	
47,0%	47,2%	47,9%	48,5%	

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Versterken lokale economie.
2. Vergroten van de aantrekkelijkheid van de gemeente Epe op het terrein van recreatie en toerisme.

Indicator bij het strategische doel 1: **Versterken lokale economie.**

9.1.1 Groei van banen en vestigingen t.o.v. de vorige periode in de gemeente.						
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022		
1,2%	2,8%	3,6%	2,9%	groei banen: 1,9%		
2,0%	2,6%	0,9%	3,4%	groei vestigingen: 2%		

Indicatoren bij het strategische doel 2: **Vergroten van de aantrekkelijkheid van de gemeente Epe op het terrein van recreatie en toerisme.**

9.2.1. Het aantal overnachtingen uitgesplitst naar hotels, B&B's, campings en overig.					
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2020: 750.00 totaal	
450.000	559.000	423.000	414.000	Camping	
75.000	69.000	73.000	73.000	Hotel	

9.000	6.000	8.000	8.000	B&B
156.000	92.000	230.000	230.000	Overig:
9.2.2. Het aandeel recreatie en toerisme in de totale werkgelegenheid in de gemeente Epe.				
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
8,6%	8,4%	8,3%	8,0%	8,5%
9.2.3. Aantrekkelijkheid van de dorpscentra (tevredenheid) (score 0-10).				
			2019	Streefwaarde 2022
-	-	-	nbn	Epe: 7½
-	-	-	nbn	Vaassen: 7½
-	-	-	nbn	Emst: 7½
-	-	-	nbn	Oene: 7½

Wat gaan we daarvoor doen

Recreatie en toerisme	Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2020:
1. Inzetten stimuleringsbudget recreatie en toerisme.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten.
2. Uitwerken toeristisch profiel.	2. Uitwerking jaarplan uitvoeringsstrategie.
Collegeprogramma 2018-2022:	
3. Faciliteren en stimuleren van organisaties en bedrijven in uitvoering van het regionale programma Veluwe-op-1.	3a. Actualiseren beleidsinstrumentarium dat parken helpt vitaal te blijven/worden. 3b. Uitvoeren bestuursakkoord Veluwegemeenten.
Toelichting:	
2. De Stichting Promotie Gemeente Epe heeft een uitvoeringsstrategie toeristisch profiel voor 4 jaar (2018-2021) uitgewerkt. Een specifiek aandachtspunt in het coalitieakkoord is om in aanvulling op de uitwerking van het toeristisch profiel "Epe 100% wildgarantie" te streven naar versterking daarvan met voorzieningen op het terrein van kunst en cultuurhistorie.	
3. Binnen het programma Veluwe-op-1 werken 20 gemeenten samen aan de toeristische versterking van de Veluwe en vitale vakantieparken. Dit onder andere door aanpak vakantieparken, een groot routenetwerk en de toeristische promotie via Visit Veluwe. De activiteiten 1 en 2 dragen ook bij aan de uitvoering van het programma. De activiteit is een uitwerking van prestatieafpraak 3 behorend bij het speerpunt "Ruimte voor bedrijvigheid" uit het coalitieakkoord.	

Lokale/regionale economie	Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2020:
Collegeprogramma 2018-2022:	
1. Er is een gemeentelijk ondersteuningsaanbod voor startende ondernemers.	1. Gerealiseerd.
2. De behoefte en mogelijkheden naar realisatie van een fysiek centrum van ondernemen (innovatieve broedplaats) worden onderzocht.	2. Afronden onderzoek naar behoefte en mogelijkheden.
3. Er is een gemeentelijk ondersteuningsaanbod voor vrijwilligersorganisaties en verenigingen voor het organiseren van evenementen die het toeristisch profiel versterken.	3a. Besluitvorming over maatregelenpakket. 3b. Implementeren maatregelen.
4. Uitvoering van het actieprogramma economische visie.	4. Uitwerken actieprogramma.
5. Ondersteuning leveren aan de uitvoering van het actieprogramma van ondernemers gericht op vitale dorpscentra.	5a. Ondersteuning bij uitvoeren actieprogramma van ondernemers. 5b. Onderzoek oprichten BIZ voor pandeigenaren centrum Epe. 5c. Afronden besluitvorming BIZ in Vaassen.
Toelichting:	
1. Er is een loketfunctie gerealiseerd door de bedrijfscontactfunctionaris.	
5. Bedrijfsinvesteringszones(BIZ) vormen een belangrijk instrument ter ondersteuning van het actieprogramma gericht op vitale dorpscentra.	
1-5. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 2, 4 en 5 behorend bij het speerpunt "Ruimte voor bedrijvigheid" uit het coalitieakkoord.	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	713	1.328	633	633	633	633
Lasten nieuw beleid	-	-	157	0	0	0
Lasten totaal	713	1.328	790	633	633	633
Baten bestaand beleid	24	63	8	8	8	8
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	24	63	8	8	8	8
Saldo	-689	-1.265	-782	-625	-625	-625

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. Platform techniek	10	-	-	-
2. Veluwe programma: routes en paden	147	-	-	-
Totale financiële gevolgen voor de lasten	157	-	-	-

Programma 10 | Weer aan het werk

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen die samenhangen met de uitvoering van de Participatiewet. De uitvoeringspraktijk is neergelegd in verordeningen. Er bestaat een relatie met programma 3 "Zorg en opvang" (bevorderen zelfredzaamheid).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Beleidsplan Sociaal Domein (2019)
- Armoede en Schuldenbeleid "Minimaal rondkomen" (2017)
- Sociale Agenda 2015-2021

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Bijstandsuitkeringen				
Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder (tweede helft van het genoemde jaar).				
2015	2016	2017	2018	
23,5	23,4	23,5	22,9	
Lopende re-integratie-voorzieningen				
Het aantal lopende re-integratie voorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar (I is eerste helft van het genoemde jaar, II is tweede helft).				
2015-I	2016-II	2017-II	2018-I	
52,4	22,4	5,6	5,0	
Jeugdwerkloosheidspercentage				
Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).				
2012	2013	2014	2015	
0,8%	1,2%	0,8%	0,8%	

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Vergroten van maatschappelijke participatie van mensen zonder werk.
2. Verminderen van de schuldenproblematiek van Eper inwoners.
3. Verminderen van armoede bij ouderen en gezinnen met een minimuminkomen.

Indicatoren bij het strategische doel 1: **Vergroten van maatschappelijke participatie van mensen zonder werk.**

10.1.1 Het aantal mensen dat instroomt en uitstroomt in een WWB uitkering (Participatiewet).				
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
332	224	199	199	instroom: 106
308	226	201	203	uitstroom: 120
10.1.2. Het aantal mensen dat langdurig in een WWB uitkering (Participatiewet) zit.				
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
53	52	27	33	0-3 maanden: 12
34	31	26	28	3-6 maanden: 13
44	50	46	39	6-12 maanden: 24
75	72	80	62	12-24 maanden: 41
53	58	60	56	24-36 maanden: 51
73	75	75	87	36-60 maanden: 59
129	130	147	155	> 60 maanden: 185

Indicatoren bij het strategische doel 2: **Verminderen van de schuldenproblematiek van Eper inwoners.**

10.2.1 Het aantal afgeronde trajecten schuldhulpverlening ten opzichte van het totaal aantal aanvragen, uitgesplitst naar categorieën.				
2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
nbn	nbn	nbn	nbn	Aantal meldingen: 17

133	117	84	114	Afgeronde adviesgesprekken: 150
33	29	49	25	Stadsbank overdrachten: 35

Indicatoren bij het strategische doel 3: Verminderen van armoede bij ouderen en gezinnen met een minimuminkomen.

10.3.1 Huishoudens met laag inkomen: Het percentage huishoudens in de gemeente dat landelijk behoort tot de laagste 10%.					
2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2022	
8,1%	8,1%	7,5%	7,4%	7,0%	
10.3.2. Huishoudens met bijstandsuitkeringen % tov totaal huishoudens.					
2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2022	
3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,0%	

Wat gaan we daarvoor doen

Arbeidsparticipatie	Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2020:
1. Verhogen uitstroombepaalde participatiewet (voormalig WWB, voormalig WSV en jonggehandicapten).	1a. Prestatieafspraken maken met Werkbedrijf Lucrato over uitstroom en uitvoering regeling oud Wsw-ers. 1b. Realiseren van baanafspraken met werkgevers en maatschappelijke organisaties voor de Eper doelgroep samen met Factor Werk. 1c. Uitvoeren project om mensen die langer dan een jaar een uitkering hebben te activeren naar (on)betaald werk.
2. Realiseren van de transformatie Participatiewet.	2. Uitvoeren en monitoren van het project Regel Luw.
3. Voor oudere mensen met een bijstandsuitkering de mogelijkheden bezien voor vrijstelling van de sollicitatieplicht indien zij een actieve bijdrage leveren aan vrijwilligerswerk in de gemeente.	3a. Afronden onderzoek naar mogelijkheden voor vrijstelling sollicitatieplicht. 3b. Besluitvorming over vervolg.
4. In de gemeentelijke organisatie zijn mogelijkheden gerealiseerd voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.	4. Uitvoeren plan van aanpak.
Toelichting:	
1. Lucrato voert activiteiten uit gericht op het opdoen van werkervaring, het toepassen van groepsgewijze aanpak, werkgeversbenadering en werkgeverschap oud-Wsw, beschut werken en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die onder de Participatiewet vallen en waarvan de verwachting is dat ze binnen een jaar naar werk kunnen. Lucrato werkt hierin nauw samen met Werkplein Activerium en Factor Werk. 2. De Transformatie-agenda is een uitwerking van de Sociale Agenda en beleidsplannen Jeugd, Wmo en Participatiewet. Binnen het project Regelluw wordt geëxperimenteerd met verschillende werkwijzen en begeleiding van uitkeringsgerechtigden. 3. Dit onderwerp betreft een specifiek aandachtspunt uit het coalitieakkoord voor deze bestuursperiode. 4. Het plan van aanpak is in 2018 opgesteld. Basis zijn de afspraken rond de "Wet Banenafpraak en quotum arbeidsbeprekten (2015)" en de besluiten op rijksniveau die vervolgens daarover genomen zijn.	

Inkomensondersteuning	Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2020:
1. Financiële ondersteuning van vrijwilligersorganisaties (Stichting Leergeld, Formulierenteam en Voedselbank) die actief zijn voor huishoudens met een laag inkomen en/of schulden.	1. Subsidieafspraken maken met vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten.
2. Versterken van schuldhulpverlening.	2a. Onderzoek doen naar de werkwijze preventie en vroegsignalering bij schuldhulpverlening. 2b. Het opstellen van een preventieplan schuldhulpverlening
Collegeprogramma 2018-2022:	
3. Instandhouden en versterken van de toegang van de gemeentelijke minimaregelingen: meedoenregeling, schoolfonds en het kindpakket.	3a. Onderzoek en invoering 'tool' inkomensondersteunende regelingen ter verbetering van het bereik en de communicatie richting inwoners en professionals. 3b. Onderzoeken naar mogelijkheden tot integratie van de gemeentelijke regelingen.
4. Het realiseren van een gemeentelijk noodfonds voor ondersteuning van schrijnende situaties, die niet of onvoldoende in aanmerking komen voor andere regelingen.	4. Afronden besluitvorming over invoeren gemeentelijk noodfonds.
Toelichting:	
3-4. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 7 behorend bij het speerpunt "Zorg en ondersteuning dichtbij" uit het coalitieakkoord.	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	14.627	15.859	15.500	15.305	15.051	14.966
Lasten nieuw beleid	-	-	-122	-422	-422	-422
Lasten totaal	14.627	15.859	15.378	14.883	14.629	14.544
Baten bestaand beleid	7.326	7.235	6.830	6.830	6.830	6.830
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	7.326	7.235	6.830	6.830	6.830	6.830
Saldo	-7.301	-8.624	-8.548	-8.053	-7.799	-7.714

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. a. Project '2getthere'	-	30	30	30
b. Dekking uit structurele middelen participatie	-	-30	-30	-30
2. Uitvoering pilots binnen domein participatie	300	-	-	-
Dekkingsmogelijkheden:				
3. Uitsroom BUIG (taakstelling)	-272	-272	-272	-272
4. Minimabeleid - inzet surplus structurele stelpost	-150	-150	-150	-150
Totale financiële gevolgen voor de lasten	-122	-422	-422	-422

Pijler: Bestuur

Kenmerken Bestuurlijke inzet

De inzet is inwoner- en klantgericht werken. Daartoe is een organisatie opgezet met als hoofdlijnen de dialoog aangaan met inwoners, adequaat inspelen op ontwikkelingen en een klantgerichte dienstverlening. De koers is de organisatie verder te verbeteren en te vernieuwen en toekomstbestendig te maken voor een adequate taakuitvoering.

De opvattingen over de gemeentelijke taakuitvoering zijn: de gemeente meer als regisseur en de uitvoering meer bij inwoners en derden; meer betrokkenheid van en samenwerken met inwoners en maatschappelijke organisaties en bedrijven; meer gebiedsgericht werken; zakelijk en efficiënt werken; actief mogelijkheden zoeken om de uitvoering in samenwerking met andere gemeenten te doen.

De twee gemeentelijke hoofdtaken zijn het realiseren van maatschappelijke effecten samen met inwoners en partners en het leveren van directe publieke dienstverlening (gemeentelijke diensten en producten). De verbetering en vernieuwing van de organisatie zit in het verder doorontwikkelen van het sturingsmodel "regie" (sturen-leiden-coördineren) en in samenhang daarmee de ontwikkeling van het nieuwe dienstverleningsconcept met ondersteuning van moderne informatie- en communicatietechnologie. Dit leidt tot een nieuwe oriëntatie op het gemeentelijk takenpakket en de samenwerking met inwoners en maatschappelijke organisaties.

De vorming en uitvoering van beleid doet de gemeente steeds meer in samenwerking met derden. Vanuit bestuurlijk oogpunt vraagt het heldere gemeentelijke standpunten en rolbepaling (wat wil ik bereiken, hoe doe ik dat en met wie). Van de organisatie vraagt dit een ontwikkeling naar een flexibele, en kwalitatief hoogwaardige, compacte organisatie die effectief en responsief kan opereren.

Coalitieakkoord 2018-2022

Thema 4: Verbindende overheid

Participeren van inwoners en organisaties

Het betrekken van inwoners, organisaties en bedrijven bij beleidsontwikkeling en –uitvoering vormt een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke werkwijze. Evenals de samenwerking tussen inwonersinitiatieven en het gemeentebestuur. Een belangrijke basis ligt in de visie op de regisserende gemeente. Er vindt een actieve communicatie met de samenleving plaats.

Prestatieafspraken:

1. Participatie van inwoners, organisaties en bedrijven bij beleidsontwikkeling en –uitvoering is standaard ingebed in de werkwijze van de ambtelijke organisatie.
2. Voor een actieve communicatie met de samenleving zijn er voldoende instrumenten in het bereiken van doelgroepen en het verkrijgen van informatie.

Modern openbaar bestuur

De gemeente dient een goede digitale dienstverlening te bevorderen met een juiste prijs-kwaliteit verhouding voor alle inwoners. Dienstverlening aan huis kan daarbij een onderdeel van het standaardaanbod zijn. Epe is en blijft een zelfstandige gemeente en zoekt de samenwerking met regio-/ buurgemeenten en partners. Het gemeentebestuur heeft een open en verbindende houding naar de samenleving.

Prestatieafspraken:

3. Er is een modern Klant Contact Centrum waarin alle klanten volgens vastgestelde servicenormen zoveel mogelijk via digitale kanalen geholpen worden.
4. Er zijn activiteiten ingezet om de verbinding tussen samenleving en gemeente (bestuur en organisatie) te verstevigen, rekening houdend met ieders rol en de daarbij behorende verantwoordelijkheid.
5. De implementatie van het lopende programma voor organisatieontwikkeling, gericht op de pijlers werknemers en werkproces.

Programma 11 | Bestuur en organisatie

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen algemeen bestuur, personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, huisvesting, juridische zaken, communicatie en andere bedrijfsmiddelen zoals post, repro en facilitaire zaken.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Visie Regisserende gemeente Epe (2015)
- Visie gemeentelijke dienstverlening (2010)
- Informatie strategie (2013)
- Strategische visie op communicatie (2015)
- Nota activerings- en afschrijvingsbeleid (2012)
- Visie HRM (2010)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Formatie <i>De toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat, per 1.000 inwoners.</i>				
2016	2017	2018	2019	
4,9	4,9	5,0	5,6	
Bezetting <i>Het werkelijke aantal fte dat werkzaam is, per 1.000 inwoners.</i>				
2016	2017	2018	2019	
4,6	4,6	4,4	4,8	
Apparaatskosten <i>Apparaatskosten (organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel, organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken, in verhouding tot het aantal inwoners.</i>				
Begroting 2018	Jaarrekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	
262	260	295	296	
Externe inhuur <i>Kosten van externe inhuur voor het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid zonder een arbeidsovereenkomst of aanstelling, in verhouding tot de totale personeelskosten.</i>				
Begroot 2018	Jaarrekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	
0,6%	13,5%	0,6%	1,2%	

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Ontwikkelen van een klantgerichte organisatie die gericht is op een snelle, correcte en integere dienstverlening.
2. Ontwikkelen van een op de samenleving gerichte organisatie die de dialoog aangaat met burgers en flexibel en slagvaardig inspeelt op ontwikkelingen en behoeftes.
3. Ontwikkelen van een organisatie waarbij het resultaat voorop staat en alles draait om het willen bereiken van de afgesproken doelen met een efficiënte en rechtmatige inzet van middelen.

Indicatoren bij het strategische doel 1: **Ontwikkelen van een klantgerichte organisatie die gericht is op een snelle, correcte en integere dienstverlening.**

11.1.1. Directe dienstverlening waardering (0-10): Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening van de gemeente.				
2019	Streefwaarde 2022			
nbn	> 7,8			
11.1.2. Digitale dienstverlening waardering (0-10): Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de digitale dienstverlening van de gemeente.				
2019	Streefwaarde 2022			
nbn	> 7,0			

Indicator bij het strategische doel 2: **Ontwikkelen van een op de samenleving gerichte organisatie die de dialoog aangaat met burgers en flexibel en slagvaardig inspeelt op ontwikkelingen en behoeftes.**

11.2.1 Samenwerking met inwoners waardering (1-10): Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de samenwerking met inwoners en organisaties en de mate waarin zij worden betrokken bij de totstandkoming en uitvoering van beleid.

			2019	Streefwaarde 2022
-	-	-	nmb	> 6,1

Indicatoren bij het strategische doel 3: **Ontwikkelen van een organisatie waarbij het resultaat voorop staat en alles draait om het willen bereiken van de afgesproken doelen met een efficiënte en rechtmatige inzet van middelen.**

11.3.1 De mate waarin de in de centrale planningslijst opgenomen activiteiten worden gerealiseerd.

2015	2016	2017	2018	Streefwaarde 2022
80%	87%	85%	89%	> 85%

Wat gaan we daarvoor doen

Planning en control	Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten
Activiteiten:	Uitvoering in 2020:
1. Verbeteren planning en control cyclus.	1. Implementeren van nieuwe processen en systemen in de planning en control-cyclus.
2. Uitvoeren jaarlijks onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van (delen van) programma's en paragrafen en van (onderdelen van) de organisatie-eenheden.	2. Uitwerken van onderzoeksopdrachten ter verlaging van de (overhead)kosten.
Collegeprogramma 2018-2022:	
3. De Verordening hondenbelasting is ingetrokken.	3. Intrekken verordening vindt plaats per 2022.
4. De legesverordening is aangepast (vergroend).	4. Gerealiseerd.
5. Een uitgevoerd onderzoek naar een ander systeem voor toeristenbelasting, waarbij de recreatiesector wordt betrokken.	5. Afronden onderzoek.
Toelichting:	
3. Er is in de meerjarenbegroting geen structurele financiële ruimte voor deze activiteit. Dat leidt er toe dat deze activiteit pas na 2023 tot uitvoering kan komen.	
3-5. De activiteiten zijn uitwerkingen van het kader financieel- en belastingbeleid uit het coalitieakkoord.	

Burger en bestuur	Portefeuillehouder: Burgemeester
Activiteiten:	Uitvoering in 2019:
1. Actualiseren van de Strategische visie op communicatie.	1. Afronden besluitvorming geactualiseerde visie.
Collegeprogramma 2018-2022:	
2. Een geactualiseerd actieplan voor het toepassen van werkwijzen en instrumenten voor inwonerparticipatie.	2. Gerealiseerd.
3. Inwonerparticipatie is geborgd in de daarvoor in aanmerking komende werkprocessen.	3. Inwonerparticipatie borgen in de werkprocessen.
4. Een uitgevoerd onderzoek naar een adequaat instrumentarium voor actieve communicatie met de samenleving.	4. Afronden onderzoek naar adequaat instrumentarium voor actieve communicatie.
5. De inzet van een actueel instrumentarium is geborgd in de organisatie.	5. Het actuele instrumentarium borgen in de organisatie.
6. Een gerealiseerd actieplan om verbinding tussen samenleving en gemeente te verstevigen.	6. Opstellen actieplan.
7. Het faciliteren van de uitwerking van de raadsagenda voor deze bestuursperiode.	7. Uitvoeren van het door de raad, in afstemming met het college, opgestelde jaarplan.
Toelichting:	
2. De notitie "Inwonerbetrokkenheid en gemeentebestuur" is het resultaat van een heidag van de raad (nov. 2016). Als specifiek aandachtspunt in het coalitieakkoord is opgenomen dat deze notitie de leidraad vormt voor de uitwerking van het thema "Verbindende overheid" uit het coalitieakkoord.	
6. De insteek is een gezamenlijk actieplan van raad en college (coproductie).	
2-7. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 1 en 2 behorend bij het speerpunt "Participeren van inwoners en organisaties", prestatieafpraak 4 behorend bij het speerpunt "Modern openbaar bestuur" uit het coalitieakkoord.	

Organisatie	Portefeuillehouder: Burgemeester
Activiteiten:	Uitvoering in 2020:
1. Verbeteren informatieveiligheid.	1. Vaststellen en uitvoeren jaarplan informatiebeveiliging.
2. Invullen gevolgen Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming.	2. Uitvoeren jaarplan.
3. Invooeren Wet Generieke Digitale Infrastructuur(WGDI).	3. Start van een project gegevensmanagement waarin de onderdelen vanuit de WGDI die al beschikbaar, maar nog niet gerealiseerd zijn, meegenomen worden.
4. Vernieuwing technische apparatuur raadzaal.	4. Digitale techniek installeren.
5. Actualiseren nota verbonden partijen.	5. Opstellen van en besluitvorming over geactualiseerde nota verbonden partijen.
Collegeprogramma 2018-2022:	
6. Het programma voor organisatieontwikkeling is geïmplementeerd met als resultaat:	6. Uitvoeren jaarplan.
<ul style="list-style-type: none"> a. de medewerkers zijn getraind invulling te geven aan een ondernemende, op netwerken en samenwerking gerichte organisatie. b. de organisatie werkt procesmatig voor reguliere taken en projectmatig voor enkelvoudige opgaven c. het gemeentehuis is toekomstbestendig. 	
Toelichting:	

2. De Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is sinds 25 mei 2018 van kracht. De verordening vervangt de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) en regelt de bescherming van persoonsgegevens van natuurlijke personen

6. Het programma is opgezet om gestructureerd en in samenhang die inspanningen te realiseren die nodig zijn om de gemeentelijke organisatie sterk en toekomstbestendig te maken. Het programma is onder meer gericht op het personeelsbestand, procesmatig en zaakgericht werken en de werkomgeving (gemeentehuis). In de paragraaf bedrijfsvoering is een verdere uitwerking hiervan opgenomen. De activiteit is een uitwerking van prestatieafspraken 5 behorend bij het speerpunt "Modern openbaar bestuur" uit het coalitieakkoord.

Dienstverlening	Portefeuillehouder: Burgemeester
Activiteiten:	Uitvoering in 2020:
1. Vormgeven van e-overheid.	1. Uitvoeren jaarplan.
2. Bewaren van documenten in een e-depot.	2. Onderzoek naar het vormen van een e-depot.
<i>Collegeprogramma 2018-2022:</i>	
3. Een geactualiseerde visie op dienstverlening inclusief servicenormen is opgesteld.	3. Opstellen visie op dienstverlening en servicenormen.
4. Een geactualiseerd implementatieplan KCC is opgesteld.	4. Start actualisatie implementatieplan KCC.
Toelichting:	
1. Digitale Agenda 2020 is de overheidsbrede agenda voor het verbeteren van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers en geeft richting aan het gemeentelijk uitvoeringsplan.	
2. De gemeente werkt grotendeels digitaal. Deze digitale informatie dient duurzaam en toegankelijk bewaard te worden (archiefwet).	
3. De actualisatie van het implementatieplan KCC volgt nadat de visie op dienstverlening inclusief de servicenormen is vastgesteld. De actualisatie van het implementatieplan KCC volgt nadat de visie op dienstverlening inclusief de servicenormen is vastgesteld	
3-4. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 3 behorend bij het speerpunt "Modern openbaar bestuur" uit het coalitieakkoord.	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	3.091	3.182	2.999	3.503	3.959	4.756
Lasten nieuw beleid	-	-	37	17	87	62
Lasten totaal	3.091	3.182	3.036	3.520	4.046	4.818
Baten bestaand beleid	610	404	385	379	353	335
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	610	404	385	379	353	335
Saldo	-2.481	-2.778	-2.651	-3.141	-3.693	-4.483

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. Uitvoering raadsagenda	20	-	-	-
2. Stelpost beleidsintensivering	17	17	87	62
Totale financiële gevolgen voor de lasten	37	17	87	62

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Omschrijving

De algemene dekkingsmiddelen kenmerken zich door hun vrije bestedingsdoel. De belangrijkste algemene dekkingsmiddelen zijn de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de onroerendezaakbelastingen. In het overzicht worden dan ook de baten vermeld die niet reeds in de diverse programma's zijn opgenomen.

In dit hoofdstuk is eveneens het in de begroting opgenomen bedrag voor 'onvoorziene uitgaven' opgenomen.

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Woonlasten éénpersoonshuishouden				
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.				
2016	2017	2018	2019	
610	578	544	602	
Woonlasten meerpersoonshuishouden				
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.				
2016	2017	2018	2019	
687	662	620	679	
WOZ-waarde woningen				
De gemiddelde WOZ waarde van woningen in 1.000 euro.				
2015	2016	2017	2018	
266	262	262	275	

Overzicht

De in het onderstaande overzicht vermelde bedragen zijn netto bedragen. Dit houdt in dat op de verkregen baten de daarop betrekking hebbende kosten (zoals direct toerekenbare uren en invorderingskosten) in mindering gebracht.

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lokale heffingen	7.746	8.674	8.137	8.382	6.342	7.241
Algemene uitkering	44.535	46.150	48.751	49.102	49.365	50.530
Dividend uitkeringen	246	129	166	166	166	166
Saldo financieringsfunctie	1.645	1.745	1.745	1.744	1.709	1.709
Overige alg. dekkingsmidd.	-139	-103	-125	-128	-128	-128
Totaal	54.033	56.595	58.674	59.267	57.454	59.518
Onvoorziene uitgaven	-	-89	-89	-89	-89	-89

Lokale heffingen

De belastingopbrengsten in het bovenstaande overzicht zijn opgenomen zonder rekening te houden met de kwijtschelding. Voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Algemene uitkering

De Algemene uitkering is gebaseerd op de mei circulaire 2020. Op basis van deze circulaire is een berekening gemaakt waaruit de volgende inkomsten blijken:

bedragen * € 1.000

	2020	2021	2022	2023
Algemene uitkering autonoom	43.574	44.077	44.570	45.789
Integratie uitkering sociaal domein	5.301	5.149	4.919	4.865
Algemene uitkering totaal	48.875	49.226	49.489	50.654

De ontwikkelingen in de algemene uitkering zijn verwerkt in de programmabegroting 2020-2023.

Dividend

Dividend wordt ontvangen van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en van Waterbedrijf Vitens.

Saldo financieringsfunctie

Onder het saldo van de financieringsfunctie moet worden verstaan het saldo van (a) de betaalde rente over de aangegane leningen en over de aangetrokken middelen in rekening-courant en (b) de ontvangen rente over de uitzettingen inclusief de doorbelasting rente naar de programma's.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Dit betreft de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening dubieuze debiteuren.

Onvoorzien

Dit bedrag is in de begroting beschikbaar voor uitgaven welke onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. De besteding hiervan vindt plaats in het kader van de voortgangsrapportage.

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	611	455	680	647	682	682
Lasten nieuw beleid	-	-	0	0	-24	-24
Lasten totaal	611	455	680	647	658	658
Baten bestaand beleid	54.643	57.051	59.933	60.403	58.586	59.896
Baten nieuw beleid	-	-	-668	-579	-563	191
Baten totaal	54.643	57.051	59.265	59.824	58.023	60.087
Saldo	54.032	56.596	58.585	59.177	57.365	59.429

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. Afschaffen hondenbelasting (wegvallende lasten)	-	-	-24	-24
Totale financiële gevolgen voor de lasten	-	-	-24	-24

BATEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. Teruggave precariobelasting (opbrengst 2018)	-754	-754	-754	-
2. Verhoging onroerende zaak belasting (OZB)	86	175	267	267
3. Afschaffen hondenbelasting (wegvallende baten, vanaf 2022)	-	-	-76	-76
Totale financiële gevolgen voor de baten	-668	-579	-563	191

Overhead

Omschrijving

De overheadkosten zijn de kosten die verband houden met de sturing en ondersteuning van de primaire processen van de gemeente. Het uitgangspunt is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. Dit betekent dat alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten, taken en producten die gericht zijn op de externe klant niet onder de overheadkosten vallen.

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicator vanuit de regelgeving bij dit programma.

Overheadkosten			
De overheadkosten zoals begroot/verantwoord op taakveld 0.4 gedeeld door het totaal saldo van lasten (exclusief toevoegingen aan reserve).			
Begroting 2018	Jaarrekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
11,6%	11,7%	12,5%	12,2%

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	8.905	10.717	9.109	8.766	8.734	8.734
Lasten nieuw beleid	-	-	840	427	543	662
Lasten totaal	8.905	10.717	9.949	9.193	9.277	9.396
Baten bestaand beleid	267	156	159	159	159	159
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	267	156	159	159	159	159
Saldo	-8.638	-10.561	-9.790	-9.034	-9.118	-9.237

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar				
	2020	2021	2022	2023	
Budgetten:					
1. Doorontwikkeling datagestuurde werken	10	3	3	3	
2. Raadsinformatiesysteem Notubiz	50	-	-	-	
3. Backofficesysteem en regiesysteem sociaal domein	250	75	75	75	
4. Bewaring documenten in E-depot (archiefwet)	40	-	-	-	
5. Vernieuwing technische apparatuur raadzaal	100	-	-	-	
6. Ontwikkeling zaakgericht werken	30	-	-	-	
7. Ontwikkeling 'Sterke werknemers'	43	43	43	43	
Dekking binnen de bestaande formatie	-	-43	-43	-43	
8. Projectleiding verkiezingen	25	25	25	25	
9. Beleidsontwikkeling Dienstverlening	82	-	-	-	
10. Beleid en uitvoering nieuwe wet verplichte ggz	48	48	48	48	
11. Subsidieadviseur afdeling ruimte	45	45	45	45	
Dekking door lagere struct. lasten (verdient zichzelf terug)	-45	-45	-45	-45	
12. Beleidsontwikkeling sport, cultuur en accountschap ketenpartners	50	50	50	50	
13. Vervanging geautomatiseerd systeem financiële administratie	78	110			
Dekking uit reserve ICT	-78	-110			
14. Verdere uitvoering ICT visie	123	187	187	187	
Dekking uit reserve ICT	-123	-187	-187	-187	
Investeringsbedrag:					
1. Vervanging bedrijfsmiddelen; ict investeringen	1.602	112	226	342	461
Totale financiële gevolgen voor de lasten	840	427	543	662	

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale heffingen

1.1 Inleiding

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in het beleid van de lokale heffingen. De raad bepaalt het belastingbeleid in beginsel samenhangend met het vaststellen van de begroting. Daar vindt de integrale afweging plaats. Beleidsmatige wijzigingen worden in deze paragraaf toegelicht. Redactionele en technische wijzigingen van de belastingen worden in het raadsvoorstel met de belastingverordeningen toegelicht.

1.2 Beleidskaders

Het beleid betreffende de lokale heffingen is opgenomen in landelijke wet- en regelgeving, in deze paragraaf en in:

- belastingverordeningen
- coalitieakkoord 2018-2022 (2018)
- regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen (2018)
- beleid arrangementen toeristenbelasting (2005)

1.3 Stand van zaken, ontwikkelingen en beleidsaanpassingen

Algemeen tarievenbeleid

Belastingen en heffingen worden waardevast gehouden door de tarieven te verhogen met het inflatiepercentage (1,5%). Heffingen waar een individuele tegenprestatie van de overheid tegenover staat zijn waar mogelijk 100% kostendekkend. Een overzicht van geraamde algemene dekkingsmiddelen is opgenomen in deel 3. Hieronder worden per belastingsoort de bijzonderheden en afwijkingen van het algemene tarievenbeleid vermeld.

Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

Het bepalen en vaststellen van de WOZ-waarde van onroerende zaken wordt uitgevoerd door Tribuut. De Waarderingskamer houdt hierop toezicht en geeft een algemeen oordeel over die uitvoering. Momenteel is dat oordeel 'voldoende'. Tribuut heeft met de deelnemende gemeenten afgesproken dat dit oordeel 'goed' moet zijn. Tribuut werkt inmiddels planmatig aan verbeteringen om eind 2021 weer 'goed' te scoren.

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De OZB is een algemene heffing die bestaat uit een eigenaren- en gebruikersdeel. Het gebruikersdeel wordt alleen van niet-woningen geheven. Woongedeeltes binnen niet-woningen zijn vrijgesteld van OZB. Voor het jaar 2020 gelden de WOZ-waarden per peildatum 1-1-2019. Ontwikkelingen in de waarde als gevolg van de jaarlijkse herwaardering worden gecompenseerd via het tarief. Met ingang van 2020 vervalt de macronorm OZB. In de plaats daarvan komt er een benchmark gemeentelijke woonlasten. Deze wordt opgenomen in de COELO-atlas. De tarieven stijgen in de jaren 2020 tot en met 2022 met 1,5% per jaar boven de indexatie.

Reinigingsheffingen

De heffingen dekken de kosten van inzameling en verwerking van huisvuil, bedrijfsafval en het brengen van huisvuil naar het recycleplein. De verwerkingskosten stijgen fors. Ondanks een onttrekking aan de egaliseringsreserve van € 274.000 stijgt het tarief met 15% boven de indexatie. Voor 2021 wordt een extra stijging van 6% boven de indexatie verwacht. Dan zal het dan nog resterende deel van de egaliseringsreserve zijn ingezet.

In Epe is onderscheid in tarief tussen één- en meerpersoonshuishoudens. Dat maakt dat de opbrengst redelijk goed is in te schatten en niet gevoelig is voor variatie in aangeboden hoeveelheid. Hieronder staat het lasten-batenoverzicht van deze heffingen. Het taakveld verkeer en vervoer betreft de lasten verbonden aan het straatvegen en illegale afvalstortingen. Het straatvegen heeft drie functies – beeld openbare ruimte, afvalinzameling en voorkomen van verstopping van het riool – die alle drie een even

groot aandeel hebben. De lasten daarvan zijn daarom voor 33% meegenomen. De lasten voor illegale afvalstortingen zijn volledig toerekenbaar aan de heffing. De lasten op het taakveld afval zijn volledig toerekenbaar aan de heffing. De negatieve baat van het taakveld inkomensregelingen betreft de verwachte kwijschelding. De baten op het taakveld afval betreffen de inkomsten uit de heffing en overige baten zoals ontvangen subsidies voor zwerfafval, papier en plastic.

bedragen x € 1.000

Taakveld	verhaalbare lasten	baten
2.1 - Verkeer en vervoer	58	-
6.3 - Inkomensregelingen	-	-118
7.3 - Afval	3.556	4.302
0.4 - Overhead	105	-
0.10 - Mutaties reserves	-	274
BTW	740	-
Totaal	4.459	4.459

Rioolheffing

Deze heffing dekt de kosten van de rioleringszorgplicht die op de gemeente rust. In het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) is een tariefsverhoging van 2,5% voorzien. Bij de rioolheffing is het gebruikerstarief afhankelijk van het waterverbruik. Daardoor is er een financiële prikkel om minder water te gebruiken. De kans bestaat dus dat het waterverbruik afneemt en daardoor de verwachte opbrengst niet wordt gerealiseerd. De afgelopen jaren is niet gebleken dat het waterverbruik significant is gewijzigd. Het risico is daarom beperkt. Door deze heffingsgrondslag is er sprake van kruissubsidiëring van grootverbruikers aan kleinverbruikers: 30% van de gebruikersopbrengst wordt opgebracht door 1% van de belastingplichtigen. De lasten voor de gemeente stijgen namelijk niet recht evenredig met de hoeveelheid geloosd water. Deze tariefstelling is gebaseerd op het principe 'de gebruiker betaalt'.

Uit onderstaand overzicht blijkt volledige kostendekking. In het GRP zijn de beleidsuitgangspunten met betrekking tot het verhalen van de lasten opgenomen. Korthedshalve verwijzen wij daarnaar. De baten op taakveld 'belastingen overig' betreffen de inkomsten uit de baatbelasting riolering. De baten riolering betreffen de rioolheffing en het eenmalig rioolaanleggeld. De baten uit de reserve is de waardecorrectie van de egaliseringsreserve rioolheffing. Om de kosten volledig te dekken vindt een onttrekking aan de egalisatievoorziening plaats.

bedragen x € 1.000

Taakveld	verhaalbare lasten	baten
0.64 - Belastingen overig	5	7
2.1 - Verkeer en vervoer	83	-
6.3 - Inkomensregelingen	7	-21
7.2 - Riolering	2.414	2.749
0.4 - Overhead	80	-
Mutatie voorziening 97012	-	3
0.10 - Mutaties reserves	-	146
BTW	293	-
Totaal	2.884	2.884

Forensenbelasting

Dit betreft de heffing op gemeubileerde woningen die beschikbaar worden gehouden door mensen die niet in de gemeente Epe wonen. De WOZ-waarde is de grondslag voor de heffing. Het tarief is een percentage van de waarde. Waarde-ontwikkelingen als gevolg van de jaarlijkse herwaardering worden vereffend via het tarief. Er is een minimumtarief en een maximumtarief. Het minimum is gelijk aan het tarief voor een jaarplaats bij de toeristenbelasting.

Hondenbelasting

De hondenbelasting is in Epe een doelbelasting. Er is een koppeling tussen de kosten van voorzieningen voor hondenbezitters en de heffing. Die voorzieningen worden alleen binnen de kommen getroffen, zodat het buitengebied is vrijgesteld. Bij de begroting 2019 is besloten om deze belasting met ingang van 2022 af te schaffen.

Precariobelasting

Deze belasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen op, onder of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. De gemeente mag nog tot en met 2021 belasting heffen op kabels en leidingen. De opbrengst kabels en leidingen over 2020 wordt in 2021 opgelegd en geïnd. De besteding van de opbrengst vindt pas plaats nadat de opbrengst met zekerheid is gerealiseerd. Op begrotingsbasis wordt deze daarom in een reserve gestort.

Toeristenbelasting

Dit is de belasting op overnachtingen tegen betaling door niet-inwoners. Het tarief blijft in 2020 ongewijzigd: € 1,00 per nacht. In 2019 vindt onderzoek plaats naar een robuuster en eenvoudiger systeem van belastingheffing. Daarbij wordt de recreatiesector betrokken. De uitkomst daarvan is bij het opstellen van deze paragraaf nog niet bekend.

Baatbelasting riolering en rioolaanleggeld

Deze heffingen dienen ter dekking van de kosten voor de aanleg van riolering. In het buitengebied is de aanleg van riolering voltooid. 2020 is het laatste jaar waarin baatbelasting wordt geheven, daarna zijn deze verordeningen uitgewerkt.

Begraafrechten

Met deze heffing worden de kosten van de gemeentelijke begraafplaatsen gedekt. Er is een egalisatievoorziening waaruit de onderhoudskosten die in het verleden zijn afgekocht worden betaald. De tarieven moeten met 9,7% extra worden verhoogd in verband met hogere onderhoudskosten voor de gebouwen op de begraafplaatsen. De afkoopsommen voor onderhoud stijgen daarnaast nog extra in verband met het rekenen met een lagere rente. Er vindt een onttrekking aan deze voorziening plaats om te komen tot volledige kostendekking. Van de lasten op het taakveld begraafplaatsen zijn de beleidsuren niet meegenomen. De baten op het taakveld begraafplaatsen betreft de afkoopsommen onderhoud en de overige eenmalige en jaarlijkse begraafrechten. De lasten zijn inclusief BTW geraamd.

bedragen (x € 1.000)

Taakveld	verhaalbare lasten	baten
7.5 - Begraafplaatsen	761	804
0.4 - Overhead	44	-
Totaal	804	804

Leges

Leges betreffen vergoedingen voor allerlei gemeentelijke dienstverlening zoals vergunningen, paspoorten en trouwen. De meeste tarieven stijgen met de index. In bepaalde gevallen zijn er afwijkingen, zoals bij wettelijk voorgeschreven (maximum) tarieven. Bij de begroting 2017 zijn de achterliggende beleidskeuzes voor de diverse leges vastgelegd.

Er is geen beleid om te kruissubsidiëren *tussen* producten. Bij de bouwleges is het tarief afhankelijk van de bouwkosten. Het tarief bij bouwsommen boven de ca. € 5,2 miljoen loopt niet meer op om extreem hoge legesbedragen te voorkomen die niet meer in verhouding staan tot de te maken kosten. Gemiddeld genomen is er sprake van 'subsidiëring' van dure bouwwerken aan goedkope bouwwerken. In onderstaand overzicht wordt aangegeven in welke mate dat plaatsvindt.

Bouwkosten	% van totale lasten	% van totale opbrengst
< € 100.000	45%	13%
€ 100.000 - € 500.000	30%	46%
> € 500.000	25%	41%

Voor vooroverleg bij bouwaanvragen worden geen separate leges in rekening gebracht, omdat in de meeste gevallen vooroverleg uiteindelijk leidt tot een (betere) aanvraag. De gevallen waarin wel een bouwaanvraag wordt ingediend 'subsidiëren' de gevallen waarin vooroverleg niet leidt tot een bouwaanvraag. Duurzaam (ver)bouwen wordt gestimuleerd via lagere leges. De personeelslasten zijn op basis van historie en de verdeling over de taakvelden geraamd. De baten zijn waar mogelijk geraamd op basis van verwachte aantallen x tarief. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekking per product.

Product	kostendekking	Product	kostendekking
Kopieën	100%	Reisdocumenten	98%
Huwelijken	71%	APV/bijzondere wetten	84%
Akten en afschriften	52%	Kapvergunningen	68%
BRP-verstrekingen	86%	Bouwvergunningen	99%
Rijbewijzen	92%		

Uit onderstaand overzicht voor de legesverordening in zijn geheel blijkt een kostendekking van 95%.
bedragen (x € 1.000)

Taakveld	verhaalbare lasten	batens
0.2 - Burgerzaken	247	352
1.2 - Openbare orde en veiligheid	29	50
5.7 - Openbaar groen	31	32
6.2 - Wijkteams	12	-
8.1 - Ruimtelijke ordening	12	-
8.3 - Wonen en bouwen	550	1.104
0.4 - Overhead	704	1
BTW	28	-
Totaal	1.613	1.538

1.4 Kostendekking

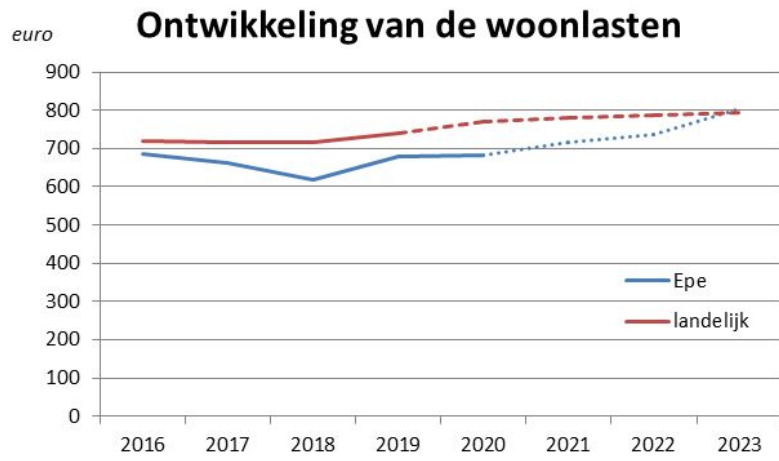
Bij de toepasselijke heffingen zijn de lasten-batenoverzichten en specifieke beleidsuitgangspunten vermeld. Naast de lasten die direct uit de taakvelden zijn af te leiden, worden ook overheadkosten en BTW toegerekend. De methodiek van de toerekening van de overheadkosten is vastgelegd in de Financiële verordening 2017. De BTW is berekend als opslag over de 'derdenkosten'. De afschrijvingslasten zijn ontstaan uit investeringen waarbij deels sprake is van derdenkosten. De BTW daarover is ook meegenomen.

1.5 Kwijtschelding

In Epe is voor afvalstoffenheffing en rioolheffing voor gebruikers kwijtschelding mogelijk. De gedeelde inkomsten worden gecompenseerd via een verhoging van het tarief van de betreffende heffing. Gemeenten mogen binnen de wettelijke kaders beperkt eigen beleid voeren. Epe maakt maximaal gebruik van die mogelijkheden. Voor zover mogelijk wordt geautomatiseerd kwijtschelding verleend op basis van reeds bekende gegevens.

1.6 Woonlasten

Beleid is dat de woonlasten onder het landelijk gemiddelde blijven. Dit betreft de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Hieronder is de verwachte ontwikkeling van de woonlasten weergegeven. De landelijke gegevens komen uit de COELO-atlas. Voor de verwachte landelijke ontwikkeling is uitgegaan van de gemiddelde stijging van de afgelopen jaren (0,9%), plus eenmalig € 25 extra stijging in verband met de verwachte landelijke kostenstijging van afvalverwerking. Voor Epe is rekening gehouden met de tariefsverhogingen, een toename van het aantal panden en een woonlastenverlichting van € 50 in de jaren 2020 tot en met 2022. De gemiddelde woonlasten stijgen van € 679 naar € 681. In 2023 stijgen de woonlasten tot boven het landelijk gemiddelde.

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

2.1 Inleiding

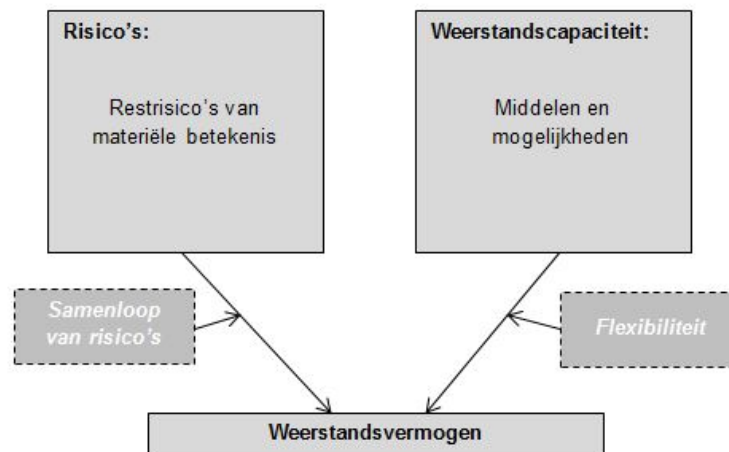
Risicobeheersing wordt in de gemeente Epe procesmatig uitgevoerd in een risicomanagement proces. Het risicomanagement proces is een systematisch en cyclisch proces om risico's te identificeren, te analyseren en te beoordelen, op basis hiervan maatregelen te nemen (beheersing) en die te evalueren.

Door de gekozen manier van beheersen van een bepaald risico kan er een restrisico voor de organisatie overblijven. Op het moment dat een risico manifest wordt is het uitgangspunt van de gemeente Epe dat er middelen beschikbaar zijn binnen de organisatie zodat de (financiële) gevolgen van het risico geen invloed hebben op de normale bedrijfsvoering. Ofwel restrisico's dienen opgevangen te worden binnen de normale bedrijfsvoering en hebben daarop geen invloed. Gezien de toename van de onzekerheden is met ingang van deze begroting, door een aanvulling van € 510.000 op het eigen vermogen, de weerstandscapaciteit van de gemeente versterkt.

De relatie tussen de beschikbare middelen (ook wel weerstandscapaciteit genoemd) en de restrisico's wordt het weerstandsvermogen genoemd. Nader uitgewerkt is het weerstandsvermogen de relatie tussen:

1. Weerstandscapaciteit: Dit zijn de middelen en mogelijkheden die de gemeente in staat stelt om financiële tegenvallers op te vangen.
2. Risico's: Dit zijn de restrisico's die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie van de gemeente.

Schematisch ziet dat er als volgt uit:

2.2 Beleidskaders

In februari 2018 heeft de gemeenteraad van Epe de nota risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld. In deze nota is het risicomanagementproces vastgelegd en de kaders aangegeven voor de uitvoering van het risicomanagement en het weerstandsvermogen.

De volgende randvoorwaarden zijn vastgelegd:

- a. het risicomanagement wordt procesmatig en conform de standaarden in de nota risicomanagement en weerstandsvermogen uitgevoerd.
- b. de risico's waarbij het financiële effect op de bedrijfsvoering Groot tot Zeer groot is en de kans daarop ook Groot tot Zeer groot is, worden (in de regel) maatregelen getroffen voor het restrisico in de vorm van een voorziening, bestemmingsreserves of (structurele) stelpost(en) in de begroting.
- c. de weerstandscapaciteit wordt gevormd uit het saldo van de algemene reserve, de begrotingsruimte of het rekeningresultaat en het bedrag voor onvoorzien.
- d. de ratio voor het weerstandsvermogen is minimaal voldoende (groter dan 1).
- e. de verhouding algemene reserve in relatie tot de benodigde weerstandscapaciteit is minimaal voldoende (groter dan 1).

2.3 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die de gemeente in staat stelt om financiële tegenvallers op te vangen. Onder deze middelen worden opgenomen de algemene reserve, de begrotingsruimte (of het rekeningresultaat) en het bedrag voor onvoorzien.

De onderdelen van de weerstandscapaciteit kunnen een structureel of een incidenteel karakter hebben. Incidentele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit eenmalig beschikbare middelen, structurele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit structureel beschikbare middelen. In de onderstaande tabel wordt de weerstandscapaciteit aangegeven.

*Bedragen * € 1.000*

Weerstandscapaciteit	2020	karakter
Algemene reserve	2.510	incidenteel
Begrotingsruimte 2020	15	structureel
Onvoorzien 2020	89	incidenteel
Totaal	2.614	

De stand van de algemene reserve op 1 januari 2020 bedraagt € 3,3 miljoen. Het surplus boven de minimaal benodigde stand is ingezet bij de onderliggende begroting, met ingang van de begroting 2020 wordt de algemene reserve versterkt met € 510.000. Hiermee is € 2,51 miljoen in de algemene reserve beschikbaar voor de weerstandscapaciteit.

2.4 Risico's

Een risico voor een organisatie is een onzekere gebeurtenis die, als die zou plaatsvinden, vertragend of belemmerend werkt om de doelstellingen te bereiken. De gevolgen van het zich werkelijk voordoen van deze gebeurtenissen vertalen zich vaak in financiële schade maar ook in niet-financiële schade. De inventarisatie van risico's heeft als doel om de, op het moment van het opstellen van deze jaarrekening, bekende risico's te benoemen en toe te lichten. Voor zover risico's als concrete toekomstige financiële verplichtingen te kwantificeren zijn, zijn daarvoor (financiële) voorzieningen gevormd.

Het kwantificeren van risico's is lastig en in veel gevallen zullen de gemaakte keuzes arbitrair zijn. Bij de kwantificering van risico's wordt gebruik gemaakt van het onderscheid tussen het inherente risico en het restrisico. Het inherente risico is het risico zonder dat er rekening gehouden is met het effect van een beheersmaatregel die getroffen is om het risico in te perken. Door het nemen van beheersmaatregelen wordt de omvang van het risico minder. Het risico dat overblijft na het nemen van beheersmaatregelen wordt het restrisico genoemd.

De risico's zijn in een risicokaart weergegeven waarbij het effect (het restrisico) van de gebeurtenis op de financiële positie van de gemeente, is afgezet tegen de kans dat de gebeurtenis zich voordoet. Onder de tabel wordt een omschrijving van het risico gegeven en de risicokenmerken benoemd.

Risicokaart:

E F E C T	Zeer groot restrisico restrisico \geq € 500.000		- Borg en garantstelling			
	Groot restrisico restrisico tussen € 250.000 en € 500.000			- Juridisch - Accommo- daties etc.		
	Midden restrisico restrisico tussen € 100.000 en € 250.000		- Verbonden partijen	- Organisatie- Personeel	- Veiligheids- regio NOG	- Lucrato - Basis- mobiliteit
	Klein restrisico restrisico tussen € 25.000 en € 100.000					
	Zeer klein restrisico restrisico \leq € 25.000		- Grond- exploitatie	- Inkomens- voorziening - Omgevings- wet	- Sociaal domein	- Algemene uitkering
		Zeer klein < 10%	Klein 10 - 30%	Midden 30-50%	Groot 50-70%	Zeer groot 70-90%
K A N S						

Toelichting risico's.

Onderstaand wordt een korte toelichting gegeven op de in de risicokaart opgenomen risico's en enkele kenmerken benoemd.

Sociaal Domein	Risico kenmerken
De middelen voor de uitvoering van de taken in het sociaal domein verstrekt het Rijk via de algemene uitkeringen en integratie-uitkeringen. De gemeente kan dat geld naar eigen inzicht besteden, verantwoording aan het Rijk is niet nodig. De gemeente loopt met de uitvoering van deze taken aanzienlijke financiële risico's. Dit wordt mede veroorzaakt door het 'open einde' karakter van deze taken. De prognose voor 2019 geeft een resultaat rond de nullijn (2018 gaf een resultaat van € 1,5 mln.). Doordat het Rijk voor de komende jaren (tijdelijk) extra middelen aan de gemeenten heeft toegekend kan het tekort in het sociaal domein vooralsnog op begrotingsbasis worden opgevangen. Om de risico's te beheersen is een monitoring systematiek opgezet waardoor tijdig signalen worden ontvangen zodat bijgestuurd kan worden zowel beleidsmatig als in de uitvoering en financieel. Met de reserve Risico's Sociaal Domein worden de financiële risico's opgevangen die de gemeente loopt als gevolg van de uitvoering van de taken in het sociaal domein. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de Paragraaf 9 Sociaal Domein.	Kansklasse: Groot Effectklasse na maatregel: Zeer klein Restrisico: Geen Ontwikkeling risico: Gelijk gebleven Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: Geen

Grondexploitatie	Risico kenmerken
De gemeente Epe voert een facilitair grondbeleid. Daarbij is de gemeente bij ontwikkelingen eerder volgend dan initiërend. Hiermee worden de risico's voor de gemeente sterk beperkt. Voor een verdere uitwerking wordt verwezen naar Paragraaf 7 Grondbeleid. Uit deze paragraaf blijkt dat de risico's binnen het grondbedrijf en regionale woningbouwprogrammering voldoende afgedekt worden met een bestemmingsreserve.	Kansklasse: Klein Effectklasse na maatregel: Zeer klein Restrisico: Geen Ontwikkeling risico: Gelijk gebleven Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Incidenteel Beslag op weerstandscapaciteit: Geen

Verbonden partijen (excl. Basismobiliteit, Lucrato en VNOG)	Risico kenmerken
De gemeente heeft (zeer uiteenlopende) relaties en verbindingen met instellingen en vennootschappen. In paragraaf 6 wordt uitgebreid ingegaan op relaties en verbindingen van de gemeente met deze verbonden partijen. Kenmerkend voor verbonden partijen is dat zij op afstand van het college en de gemeenteraad functioneren. Elk van de verbonden partijen hebben hun eigen risicoprofiel met een daarbij behorend pakket aan maatregelen om de bestuurlijke en financiële risico's te beheersen. Bij verbonden partijen wordt ernaar gestreefd dat de eigen vermogenspositie van de verbonden partij een solide omvang heeft zodat in eerste instantie financiële tegenvallers door de verbonden partij zelf opgevangen kunnen worden. Het risico van de gemeente in vennootschappen bedraagt formeel niet meer dan de waarde van de aandelen die de gemeente bezit. In de praktijk zal het echter zo zijn dat in financieel slechte tijden (insolvabiliteit) de gemeente bestuurlijk zal worden aangesproken om bij te dragen in mogelijke oplossingen. Voor het afdekken van de risico's in de privaat-publieke samenwerking zijn middelen opgenomen in de reserve bouwgrondexploitatie.	Kansklasse: Klein Effectklasse na maatregel: Midden Restrisico: € 194.800 Ontwikkeling risico: Gelijk gebleven Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Incidenteel Beslag op weerstandscapaciteit: € 39.000

Basismobiliteit	Risico kenmerken
De GR Basismobiliteit heeft de gemeentelijke taak om het vervoer voor 9 gemeenten waaronder gemeente Epe te regelen. Voor drie gemeenten regelt de GR Basismobiliteit alleen het collectief	Kansklasse: Zeer groot Effectklasse: Midden

<p>vraagafhankelijk vervoer. Voor de overig 6 gemeenten – waaronder gemeente Epe – wordt naar het collectief vraagafhankelijk vervoer ook het leerlingen-, dagbestedings- en jeugdvervoer.</p> <p>Het dagbestedingsvervoer en het jeugdvervoer worden bekostigd uit de middelen van het sociaal domein en het resultaat wordt verrekend met de reserve Risico's Sociaal Domein. Het leerlingenvervoer en het collectief vraagafhankelijk vervoer worden uit de algemene middelen bekostigd en afgerekend. Voor het vervoer geldt een open eind regeling wat een verhoogd risico met zich mee brengt.</p> <p>Het jaar 2018 was het eerste en meteen het laatste volledige jaar waarin alle vervoersstromen voor de 9 gemeenten vanuit Basismobiliteit zijn gefaciliteerd. In 2019 wordt door PlusOV en de deelnemende gemeenten binnen de interne organisatie gekeken naar kostenreductie en/of efficiëntere rittenplanningen, binnen de gestelde kwaliteitseisen, mogelijk zijn. De verwachte efficiëntievoordelen zijn hiertoe nog niet gerealiseerd. Intern is onderzocht in hoeverre het mogelijk is om tot een versoering van het beleid te komen, waardoor het beroep op de vervoersvoorzieningen (uitgevoerd door PlusOV) kan worden verlaagd. Op basis van het onderzoek is een taakstelling opgenomen vanaf 2021.</p>	<p>Restrisico: € 217.000</p> <p>Ontwikkeling risico: Afgenomen</p> <p>Risico sturing: Reduceren</p> <p>Risico karakter: Structureel</p> <p>Beslag op weerstandscapaciteit: € 174.000</p>
---	--

Veiligheidsregio	Risico kenmerken
<p>Bij de Veiligheidsregio NOG is gebleken dat de bijdrage van de deelnemende gemeenten niet toereikend is voor de uitvoering van de taken. Naar aanleiding van de financiële problematiek is onderzoek gedaan naar de oorzaken en is op bestuurlijk niveau richting gegeven aan vraag hoe de veiligheidsregio verder zal gaan in de toekomst. Hierbij zijn keuzes gemaakt aan de hand van drie scenario's. Op basis van de begroting 2020 van de VNOG moeten alle gemeenten een aanzienlijke hogere bijdrage betalen voor de dienstverlening. Voor Epe betekent dit een extra verhoging van € 178.000. Afhankelijk van de verdere bestuurlijke besluitvorming zal de begroting van de VNOG structureel worden bijgesteld. Dit kan vanaf 2021 tot een aanpassing van de gemeentelijke bijdrage leiden. Vooruitlopend hierop is in de gemeentebegroting een (taakstellende) stelpost opgenomen van € 45.000 (verlaging van de bijdrage). Het is echter onzeker of deze gerealiseerd zal worden.</p>	<p>Kansklasse: Groot</p> <p>Effectklasse na maatregel: Klein</p> <p>Restrisico: € 45.000</p> <p>Ontwikkeling risico: Afgenomen</p> <p>Risico sturing: Reduceren</p> <p>Risico karakter: Structureel</p> <p>Beslag op weerstandscapaciteit: € 27.000</p>

Lucrato	Risico kenmerken
<p>Op 1 januari 2018 is de Gemeenschappelijke Regeling Werkbedrijf Lucrato (Lucrato) formeel van start gegaan. Lucrato voert de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) uit voor de in Lucrato participerende gemeenten: Epe, Apeldoorn en Heerde. Daarnaast biedt Lucrato in opdracht van de gemeenten dienstverlening aan mensen die onder de Participatiewet vallen en een relatief korte afstand tot de arbeidsmarkt (tot 1 jaar) hebben. De deelnemende gemeenten kunnen ook aanvullende dienstverlening bij Lucrato inkopen voor de doelgroep die vanuit de gemeenten wordt bediend: mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt langer dan een jaar of mensen uit de doelgroep participatie.</p> <p>Uit de vastgestelde Meerjarenbegroting 2020-2023 van Werkbedrijf Lucrato blijkt dat het financiële eindresultaat voor de komende jaren negatief is begroot. De bezuinigingen van het Rijk en de stijgende gemiddelde loonkosten per SW-medewerker hebben een negatief subsidieresultaat tot gevolg. Het macrobudget voor de Rijksbijdrage Wsw staat voor de komende jaren vast en wordt alleen nog aangepast aan de loon- en prijsontwikkeling.</p> <p>In 2018 is begonnen met het onderzoeken naar een aantal bijstuuringsmaatregelen om het tekort dat gaat ontstaan vanaf de begroting 2019 en verder te reduceren. De eerste bijstuuringsmaatregelen zijn in 2019 doorgevoerd of worden verder uitgewerkt wat een positief effect moet hebben op het ontstane tekort bij Lucrato. In 2019 zal het ontstane tekort nog gedekt kunnen worden binnen de reserves van Lucrato. Vanaf 2020, afhankelijk van de hoogte van de tekorten, zal de reserve binnen Lucrato niet meer toereikend zijn. Het aandeel van de gemeente Epe voor het tekort van Lucrato is als taakstelling opgenomen in de begroting voor een bedrag van € 272.000. In 2019 is intern beleid gemaakt om zo de taakstelling binnen de gebundelde uitkering te kunnen compenseren.</p>	<p>Kansklasse: Zeer groot</p> <p>Effectklasse: Midden</p> <p>Restrisico: € 136.000</p> <p>Ontwikkeling risico: Afgenomen</p> <p>Risico sturing: Reduceren</p> <p>Risico karakter: Structureel</p> <p>Beslag op weerstandscapaciteit: € 109.000</p>

Juridische risico's en aansprakelijkheid	Risico kenmerken
<p>De gemeente loopt juridische risico's, omdat veel primaire processen binnen de gemeente van juridische aard zijn en bij het onrechtmatig handelen van de gemeente kan een schadeclaim worden ingediend. Juridische procedures kunnen zowel bestuursrechtelijk als civielrechtelijk van aard zijn.</p> <ol style="list-style-type: none"> Bestuursrechtelijke risico's worden -voor zover het om beschikkingen gaat- beperkt doordat in bezwarenprocedures een toetsing plaatsvindt door een onafhankelijke commissie. Civielrechtelijke procedures betreffen zowel gevallen waarin de gemeente door derden in een juridische procedure wordt betrokken (dagvaarding, aansprakelijkheidstelling, derdenbeslag etc.) als gevallen waarbij de gemeente zelf tegenover derden een juridische procedure start (aansprakelijkheidstelling, dagvaarding etc.). <p>Het financiële risico is vaak moeilijk van te voren in te schatten. De kosten voor (verplichte) externe juridische bijstand, alsmede proceskosten, zijn de laatste jaren opgelopen, maar lijken zich te stabiliseren. Het claimen van proceskosten en het toewijzen daarvan door de rechter is standaard geworden. Tegen civielrechtelijke claims, voortvloeiend uit onrechtmatige daad en onrechtmatige besluiten (bijv. vernietigde besluiten) heeft de gemeente zich verzekerd. Voor juridische bijstand, veroordelingen in proceskosten/griffiekosten, eigen risico's en eigen bijdragen heeft de gemeente regulier budgetten opgenomen.</p> <p>Naarmate de gemeente meer optreedt als regievoerder en opdrachtgever, wordt de kans dat in de uitvoering verschillen van inzicht optreden over gemaakte afspraken groter. Dit kan ook leiden tot procedures wanneer partijen er niet in slagen hun verschillen van inzicht in onderling overleg op te lossen.</p> <p>Financiële claims: Op dit moment loopt er een schadeclaim en een schadestaatprocedure bij de rechtbank. Voor de eventuele financiële gevolgen van de schadestaatprocedure heeft de gemeente, conform het beleid, risico voorzieningen getroffen.</p>	<p>Kansklasse: Midden</p> <p>Effectklasse na maatregel: Groot</p> <p>Restrisico: € 265.000</p> <p>Ontwikkeling risico: Toegenomen</p> <p>Risico sturing: Reduceren</p> <p>Risico karakter: Incidenteel</p> <p>Beslag op weerstandscapaciteit: € 106.000</p>

Borg en garantstellingen	Risico kenmerken
<p>De gemeente heeft diverse waarborgen verstrekt voor geldleningen. Dit betekent dat de gemeente als achtervang borg staat op het moment dat de instantie of persoon waaraan de lening verstrekt is, niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. De grootste waarborgen die de gemeente heeft verstrekt zijn (1) Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) voor woningstichtingen, (2) Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW), (3) Waterbedrijf Vitens.</p> <p>Het risico bij de WSW en de WEW is klein door de structuur. Voordat de waarborgfondsen een beroep doen op de achtervang wordt eerst het vermogen van het Waarborgfonds zelf aangesproken. Is het daarna noodzakelijk om de achtervang aan te spreken dan bestaat er een garantieverdeling van 50% Rijk / 50% gemeenten, in de vorm van een lening. Daarbij vervult het Rijk voor het WEW een volledige achtervang positie voor garantstellingen afgegeven vanaf 1 januari 2011. Door de totale omvang van de achtervang posities (bijna € 100 mln.) kunnen de financiële gevolgen voor de gemeente groot zijn.</p>	<p>Kansklasse: Klein</p> <p>Effectklasse na maatregel: Zeer groot</p> <p>Restrisico: € 998.000</p> <p>Ontwikkeling risico: Gelijk gebleven</p> <p>Risico sturing: Reduceren</p> <p>Risico karakter: Incidenteel</p> <p>Beslag op weerstandscapaciteit: € 200.000</p>

Algemene uitkering	Risico kenmerken
Er lopen momenteel 2 trajecten in het kader van de herziening van de algemene uitkering. Het betreft de herverdeling sociaal domein en de herziening financiële verhoudingen. Verder wordt de decentralisatie uitkering maatschappelijke opvang / beschermd wonen ingaande 2021 op basis van objectieve maatstaven verdeeld. Het rijk geeft aan dat de gevolgen van de herverdeling voor deze trajecten bij de mei circulaire 2020 in beeld worden gebracht en dat de invoering van de herverdeling vanaf 2021 zal plaatsvinden. Daarnaast speelt de onzekerheid ten aanzien van het structurele karakter (na 2021) van de aanvullende uitkering van het Rijk voor de stijgende kosten van de jeugdzorg. Dit alles kan tot een aanzienlijk structureel nadeel leiden. Voor al deze risico's is in de begroting een structurele buffer van in totaal € 500.000 opgenomen ingaande 2021.	Kansklasse: Zeer groot Effectklasse na maatregel: Zeer klein Restrisico: geen Ontwikkeling risico: Gelijk gebleven Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: geen

Uitkering inkomensvoorziening	Risico kenmerken
Vanuit de via het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor de uitvoering van de Wet Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorzieningen aan Gemeente (BUIG) bekostigd de gemeente de inkomensvoorzieningen WWB, IOAZ, IOAW en een deel van de Bbz. In hoeverre de gemeente uit komt met deze middelen is afhankelijk van o.a. de economische ontwikkelingen binnen de regio als de ontwikkelingen van de verdeelmaatstaven waarop het Rijk de beschikbare middelen verdeelt. Met de reserve BUIG worden deze financiële risico's opgevangen.	Kansklasse: Midden Effectklasse na maatregel: Zeer klein Restrisico: geen Ontwikkeling risico: Gelijk gebleven Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: geen

Organisatie - Personeel	Risico kenmerken
Een risico dat zich altijd kan voordien is het onverwacht wegvallen van personeel op kritische functies door langdurige ziekte, (gedwongen) vertrek van medewerkers en boven formatief personeel. Het is niet vooraf te voorzien wanneer en in welke mate dit zich zal voordoen in het personeelsbestand van de gemeente. De financiële consequenties van dit risico kunnen groot zijn. Voor het opvangen van bekende bestaande situaties van langdurige ziekte en bovenformatief personeel is een reserve gevormd die incidenteel deze uitgaven opvangt. Binnen de begroting is niet voorzien in structurele middelen die toekomstige situaties afdekken.	Kansklasse: Midden Effectklasse na maatregel: Midden Restrisico: € 180.000 Ontwikkeling risico: Toegenomen Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Incidenteel Beslag op weerstandscapaciteit: € 72.000

Omgevingswet	Risico kenmerken
De Omgevingswet treedt 1 januari 2021 in werking en heeft gevolgen voor de hele gemeentelijke organisatie. Naar aanleiding daarvan wordt het 'Programma Omgevingswet' ingericht voor de implementatie van de wet. Het gaat dan zowel om de inhoud van de (fors gewijzigde) regelgeving, als ook de ondersteuning daarvoor; Digitale ondersteuning, werkwijzen en processen die moeten worden aangepast en dienstverlening en participatie gericht op houding, gedrag en communicatie. De invoering van de Omgevingswet is geraamd in de begroting. Door het ontbreken van een precies beeld van de uitvoering en de daarmee gepaard gaande kosten en opbrengsten is er een risico dat de kosten hoger en/of de opbrengsten lager zullen zijn dan nu aangenomen in de begroting. Voor deze effecten na de invoering van de Omgevingswet is een risico/legalisatie reserve aanwezig.	Kansklasse: Midden Effectklasse na maatregel: Zeer Klein Restrisico: geen Ontwikkeling risico: Afgenomen Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: geen

Groot onderhoud accommodaties en sportvelden en BTW sport	Risico kenmerken
In de begroting 2019 is het beleidsvoornemen opgenomen om met de accommodatiebesturen afspraken te maken over de toegenomen kosten van groot onderhoud van accommodaties. Daarbij is er van uit gegaan dat de accommodaties zelf de helft van de extra onderhoudskosten opvangen binnen de eigen begroting. We zien de kosten voor groot onderhoud stijgen. Het risico is aanwezig dat de accommodaties niet in staat blijken deze stijgende kosten op te kunnen vangen. Daarnaast zullen de komende jaren renovatiewerkzaamheden aan natuur- en kunstgrasvelden bij diverse verenigingen aan de orde komen. Bovendien is door een wetswijziging het recht op aftrek van BTW voor de stichtingen en verenigingen vervallen waardoor er een fors financieel nadeel ontstaat bij de stichtingen en verenigingen. Het is nog onduidelijk in hoeverre hiervoor een gemeentelijke bijdrage gevraagd wordt.	Kansklasse: Midden Effectklasse na maatregel: Groot Restrisico: € 440.000 Ontwikkeling risico: Toegenomen Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: € 264.000

Vervallen risico's en andere risicomutatatie

Ten opzichte van de vorige publicatie van risico's (bij de jaarrekening 2018) is het risico van het BTW compensatiefonds vervallen omdat dit structureel in de begroting is opgenomen.

2.5 Conclusie weerstandsvermogen

De gekwantificeerde risico's afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit laat het volgende beeld zien:

Weerstandsvermogen	2020
Weerstandscapaciteit	2.614
Risico's	991
Weerstandsvermogen	1.623

Gerekend in ratio's wordt de weerstandscapaciteit ultimo 2020 als volgt weergegeven:

1. Algemene reserve in relatie tot de risico's: 2,5
2. Weerstandscapaciteit in relatie tot risico's: 2,6

De stand van de algemene reserve (na inzet van het surplus en versterking) bedraagt € 2,51 miljoen. De ratio weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's (2,6) is uitstekend.

2.6 Kengetallen

De gemeente is op basis van de regelgeving (BBV) verplicht een vijftal kengetallen in de begroting op te nemen. Deze geven een inzicht in de financiële positie van de gemeente. In de onderstaande tabel worden deze kengetallen weergegeven.

Kengetal	Verslag 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
1a. Netto schuldquote	-5,1%	4,8%	6,1%	7,7%	11,5%	9,5%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-9,9%	-0,4%	1,2%	2,8%	6,5%	4,7%
2. Solvabiliteitsratio	76%	68%	68%	67%	65%	65%
3. Grondexploitatie	0,1%	-0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
4. Structurele exploitatieruimte	6,8%	2,2%	2,4%	1,4%	1,2%	1,8%
5. Belastingcapaciteit	86%	95%	92%	97%	100%	107%

2.6.1 Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat er bij de door de gemeente verstrekte leningen onzekerheid kan bestaan over of ze allemaal worden terugbetaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden.

Duiding

In de afgelopen jaren zijn de totale schulden van de gemeente gehalveerd (van € 20 mln. in 2011 naar € 10 mln. in 2018). De financiële bezittingen (in de vorm van uitgegeven lang- en kortlopende leningen, liquide middelen en overlopende activa) van de gemeente zijn flink toegenomen in diezelfde periode. Dit heeft er eind 2018 toe dat de financiële bezittingen van de gemeente groter zijn dan de totale schulden. Dit komt tot uitdrukking in het percentage van -5,1% (resp. -9,9%) bij de jaarrekening 2018. Op begrotingsbasis loopt het financieringstekort de eerstkomende jaren op, daarna daalt dit weer. Hierdoor loopt ook de netto schuld quotes op begrotingsbasis in eerste instantie op waarna dit kengetal weer iets terug loop.

2.6.2 Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de ratio wordt verstaan het eigen vermogen (algemene en bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat) als percentage van het balanstotaal.

Duiding

Het solvabiliteitspercentage van de gemeente is de afgelopen jaren gestegen en kwam in de jaarrekening 2018 uit op 76%. Door het op begrotingsbasis oplopen van de vaste schulden (zie ook netto schuldquote) en door het fluctueren van de hoogte van het eigen vermogen in de geprognostiseerde balans als gevolg van de ontwikkelingen in de reserve precariobelasting en kapitaallasten loopt het balanstotaal in eerste instantie op en in het laatste planjaar terug. Hierdoor daalt de solvabiliteit op begrotingsbasis de komende jaren.

2.6.3 Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. De boekwaarde van de gronden is van belang omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Voor de risico's in de grondexploitatie heeft de gemeente op haar balans een risicoreserve gevormd. De accountant beoordeelt ieder jaar in de controle de waardering van de gronden op de balans en de hoogte van de gevormde reserve.

2.6.4 Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Duiding

De structurele lasten zijn over de planperiode 2020-2023 lager dan de structurele baten per

programma ook als daar de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves bij worden opgeteld. In combinatie met het meerjarig perspectief houdt dat in dat de gemeente een structureel sluitende exploitatie heeft.

2.6.5 Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Duiding

De ontwikkeling van dit kengetal laat zien dat de woonlasten in de gemeente aan het einde van de planperiode boven het landelijk gemiddelde uitkomen.

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

3.1 Inleiding

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt het beleidskader over het onderhoud van kapitaalgoederen weergegeven. De belangrijkste criteria in het beleidskader zijn “schoon, heel en veilig”, waarbij het gekozen uitgangspunt de gewenste kwaliteit in verhouding tot de beschikbare middelen is. De kwaliteit en het onderhoud van de kapitaalgoederen is bepalend voor het voorzieningenniveau en de daarmee samenhangende jaarlijkse lasten. Omdat met het onderhoud van de kapitaalgoederen een aanzienlijk deel van de begroting is gemoeid, is een goed overzicht van belang voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft, net als de andere paragrafen, een dwarsdoorsnede van de begroting omdat de kosten van het onderhoud van de kapitaalgoederen over verschillende programma's is verspreid.

3.2 Beleidskaders

Het beleid voor het onderhoud van de kapitaalgoederen is vastgelegd in de onderstaande beleidsplannen:

- Wegenbeleidsplan
- Gemeentelijk Rioleringsplan
- Groenstructuurplan / Bomenbeleidsplan
- Beleidsplan openbare verlichting
- Beleidsplan civiele kunstwerken
- Beleidsplan gemeentelijke begraafplaatsen
- Beheervisie begraafplaatsen (2018-01733)

3.3 Stand van zaken

Hieronder wordt – per gemeentelijk kapitaalgoed – aangegeven wat de stand van zaken is met betrekking tot de uitvoering van het beleid, welke relevante ontwikkelingen er spelen, of er noodzaak is voor bijstelling van het beleid, de financiële consequenties van het beleid en de vertaling ervan in de begroting.

Financiële vertaling van het onderhoud in de begroting (bedragen in € 1.000):

Beleids-en beheerplan	Jaar vaststelling raad	Looptijd t/m	Achterstand onderhoud	Kosten 2018	Begroting 2019	Structureel m.i.v. 2020	Wijze
Wegen	2014	2019	Nee	2.025	2.161	2.175	structureel budget met egaliseringsreserve
Riool	2016	2020	Inventarisatie t/m 2020	717	711	752	structureel budget
Civiele kunstwerken	2017	2022	Nee	16	17	17	storting voorziening
				14	15	15	structureel budget
Bomen en groen	2010	-	Nee	877	915	917	structureel budget
Openbare verlichting	2018	2026	Nee	2	2	1	storting voorziening
				63	54	55	structureel budget
Gebouwen	-	-	Nee	278	260	263	storting voorziening
				143	201	208	structureel budget

De kosten 2018 betreffen de werkelijk gemaakte kosten in dat jaar. De financiële vertaling in de begroting vindt plaats door het instellen van een onderhoudsvoorziening waarin jaarlijks een gelijkblijvend bedrag wordt gestort of door een structureel budget waaruit de onderhoudskosten worden betaald eventueel aangevuld met een egaliseringsreserve waarmee de lasten gelijkmatig over de jaren verspreid worden.

Onder gebouwen zijn het gemeentehuis, de brandweerkazernes, wijkgebouwen, bibliotheken, dienstgebouwen, de ossenstal, gymlokalen, streekarchief, kinderopvang opgenomen. Voor al deze panden zijn actuele Meerjarenonderhoudsplannen.

3.3.1 Wegen

In gemeente Epe ligt ongeveer 885 kilometer in lengte aan wegen. In oppervlakte is dat ca 300 ha. Bijna de helft van deze oppervlakte bestaat uit asfalt, 30% uit elementen en 20% is onverhard of bestaat uit beton. Jaarlijks wordt het weg areaal geïnspecteerd. Naar aanleiding van de

inspectieresultaten wordt een onderhoudsprogramma opgesteld voor het jaar volgend op het jaar waarin de inspectie plaats had.

In de begroting zijn structureel extra middelen opgenomen om de kwaliteit van de wegen in het buitengebied op langere termijn naar een hoger niveau te tillen. Ten behoeve van het groot onderhoud van wegen beschikt de gemeente over een structureel budget. Dit kosten van dit budget worden gedekt via een bestemmingsreserve. Het budget en de storting in de bestemmingsreserve onderhoud wegen is zodanig dat het kwaliteitsniveau Laag voor de wegen in de gemeente kan worden gehandhaafd, conform het wegenbeleidsplan 2014-2019. De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om het huidige niveau in stand te houden.

3.3.2 Riolering

Het rioolnetwerk in de gemeente is 474 kilometer lang. Daarvan is 244 kilometer drukriolering en 230 kilometer vrijval riolering. Het drukrioolstelsel is voorzien van 1.023 mini gemalen en 21 riool gemalen. Alle gemalen worden jaarlijks preventief onderhouden. In het actuele Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) zijn de benodigde maatregelen voor het verbeteren en in standhouden van de riolering genoemd. De verwachte uitgaven voor onderhoud en vervanging van de riolering zijn daarin opgenomen. De meeste urgente locatie gebaseerd op gebruik, leeftijd en materiaalsoort worden als eerste geïnspecteerd. Hiermee worden risico's verder ingeperkt.

Jaarlijks wordt een deel van het areaal geïnspecteerd met gedetailleerde camera-inspecties. De bevindingen worden nader uitgewerkt in het Rioolbeheerplan. Het doel is aan het einde van de planperiode de kwalitatieve toestand van nagenoeg alle riolen in beeld te hebben.

3.3.3 Bruggen

De gemeente Epe heeft in totaal 66 bruggen en 2 fietstunnels in eigendom. De kosten voor de vervanging van bruggen worden betaald uit een daartoe ingestelde reserve. Voor het opvangen van kosten voor het onderhoud van de bruggen is een onderhoudsvoorziening ingesteld. De hoogte van deze voorziening is in lijn met het beleidsplan bruggen. De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om het huidige niveau in stand te houden. Voor de periode 2018-2022 is een nieuw beleidsplan Civiele werken vastgesteld.

3.3.4 Bomen en groen

Het Bomenbeleidsplan en het Groenstructuurplan geven de toekomstvisie weer van de gemeente Epe op groen in de openbare ruimte van de bebouwde kommen van Epe, Vaassen, Emst en Oene. In de kernen en het buitengebied (exclusief het bosgebied) staan ruim 32.500 onderhoudsplichtige bomen op gemeentelijke gronden. Om de boomveiligheid te waarborgen worden de bomen regelmatig gecontroleerd. De frequentie is op basis van kwaliteit en gebruiksdruk geprioriteerd.

Het onderhoud van de openbare ruimte - waaronder bomen en gazons (ongeveer 50 ha), zandwegen en begraaftplaatsen - is vastgelegd in het Beeldkwaliteitplan openbare ruimte (BOR). De beeldkwaliteit wordt geborgd door maandelijks een schouw uit te voeren. Voor de centra en wijken van Epe en Vaassen vindt het onderhoud op tenminste het niveau 'basis' plaats. Daarnaast wordt extra aandacht geschonken aan de bestrijding van boomziekten zoals de kastanjeziekte, iepziekte en essentaksterfte en de bestrijding van invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw e.d.

Voor het opstellen van een nieuw Bomenbeleidsplan is in 2019 een bedrag in de begroting opgenomen. Het Groenstructuurplan zal worden meegenomen in de Omgevingsvisie in het kader van de nieuwe Omgevingswet.

Het onderhoud van de openbare ruimte is uitbesteed aan Axent Groen en vastgelegd in een overeenkomst met een looptijd tot 2025. Daarin is vastgelegd dat Axent Groen de openbare ruimte op basisniveau onderhoudt. Gemeente Epe heeft hierin de rol van opdrachtgever en toezichthouder op de geleverde kwaliteit in de openbare ruimte. De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om het huidige niveau in stand te houden.

3.3.5 Openbare verlichting

Het beleids- en beheerplan openbare verlichting 2017-2026 heeft als belangrijkste doel van het leggen van een bestuurlijke, beheersmatige en financiële basis voor de zorg voor de openbare verlichting in de planperiode met een doorkijk naar de daaropvolgende jaren. In 2016 is via "Epe spreekt" een onderzoek gedaan hoe de burgers van de gemeente Epe de openbare verlichting ervaren. Op basis van deze resultaten is een nieuw beleidsplan voor de periode 2017-2026 opgesteld.

Er zijn 5.859 masten, 6.035 armaturen en 6.213 lampen in beheer. In de gemeente staan 8 provinciale masten, 355 Triada masten en Dorpsbelang Oene 6 stuks. Het doel is om de komende

jaren geheel de gemeente Epe uit te rusten met LED verlichting. Voor het onderhoud is er een voorziening waarin jaarlijks een bedrag wordt gestort. Op basis van de nieuwe aanbesteding wordt opnieuw beoordeeld of de hoogte van de storting juist is of dat deze bijgesteld dient te worden. De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om het huidige niveau in stand te houden.

3.3.6 Gebouwen

Er zijn 47 gebouwen en woningen in beheer en onderhoud bij gemeente Epe, waarvan 6 gymlokalen. Naast het reguliere en groot onderhoud, hebben de navolgende activiteiten plaatsgevonden:

- Voor alle gebouwen en woningen is een nieuw Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld, op basis van een volledige inspectie.

De MJOP is gericht op het in stand houden van de bestaande gebouwen. Per jaar wordt 50% van de MOP's van de gebouwen geactualiseerd, zodat een cyclus van 2 jaar ontstaat. Een actuele MOP levert een begroting voor de onderhoudsvoorziening en levert tevens de gegevens voor een jaarplanning voor de uitvoering. Het onderhoudsniveau wordt bepaald op basis diverse uitgangspunten, zoals toekomst, bouwjaar, huidige status e.d.

Op basis van de MJOP zijn voorzieningen gevormd, waaruit het groot onderhoud wordt bekostigd voor o.a. het gemeentehuis, de binnen- en buitenzijde van de gymzalen, de brandweerkazernes, kinderopvang St. Crusiusweg, de wijkgebouwen, de bibliotheken, de Ossenstal, gemeentewerf Kweekweg, de Milieustraat Vaassen, gebouwen begraafplaatsen en het Streekarchief.

3.3.7 Begraafplaatsen

Voor de gemeentelijke begraafplaatsen is het beleidsplan begraafplaatsen gemeente Epe 2014-2019 vastgesteld. In het beleidsplan wordt de noodzaak van het maken van beheersplannen voor de verschillende gemeentelijke begraafplaatsen onderschreven. Daartoe is de Beheervisie begraafplaatsen 2018 vastgesteld. De Beheervisie omschrijft de verschillende sferen en karakteristieken per begraafplaats en bepaald hoe deze kunnen worden behouden en waar nodig versterkt kunnen worden. Vanaf 2018 zijn middelen in de begroting opgenomen om de benodigde aanpassingen die in de Beheervisie staan omschreven te kunnen uitvoeren.

Paragraaf 4 | Financiering

4.1 Inleiding

De paragraaf financiering heeft tot doel inzicht te verschaffen in de activiteiten die zich richten op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's, ofwel: treasury.

4.2 Beleidskaders

Het beleid ten aanzien van de treasuryfunctie is vastgelegd in het treasurystatuut(2014).

4.3 Relevante ontwikkelingen / risico's

4.3.1 Treasurybeheer

De Wet fido geeft twee concrete richtlijnen voor de gemeenten voor het beheersen van renterisico's. Het gaat daarbij om de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

4.3.2 Kasgeldlimiet

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten. Juist voor kortere financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct invloed hebben op de rentelasten. Om een grens te stellen aan de korte financiering is in de Wet fido de kasgeldlimiet opgenomen. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het begrotingsjaar. Voor Epe bedraagt de kasgeldlimiet voor 2020 ca. € 7.770.000 (zie bijlage 7). Uitgangspunt is dat het financieringstekort zoveel mogelijk met kort geld wordt gefinancierd omdat het rentepercentage voor kort geld lager is dan het percentage voor leningen met een lange looptijd. Voor het (eventuele) restant van het financieringstekort worden leningen met een langere looptijd aangetrokken.

4.3.3 Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de organisatie. Dit wordt bereikt door een limiet te stellen aan dat deel van de vaste schuld waarover het rentepercentage in een bepaald jaar moet worden aangepast aan de op dat moment geldende markttarieven. De bedoelde aanpassingen van rentepercentages doen zich voor bij herfinanciering en renteherziening. De renterisiconorm stelt dat per jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal in aanmerking mag komen voor herfinanciering en/of renteherziening. De renterisiconorm bedraagt € 18.280.000 (zie bijlage 7). Het renterisico voor 2020 is 0 en blijft ruim onder de renterisiconorm.

4.4 Financiering

4.4.1 Financieringspositie

Voor 2020 bedraagt het financieringstekort op begrotingsbasis ongeveer € 4 miljoen. Dit tekort wordt gefinancierd met kortlopende geldleningen.

Bij het opstellen van de begroting is uitgegaan van de volgende structurele percentages:

Rente kort: 1,0 %

Rente lang: 2,4 %

In de meest recente rentevisie van De Nederlandsche Bank (juni 2019) worden de volgende percentages verwacht:

Rentevisie DNB	2020	2021
Rente kort	-0,3 %	-0,2%
Rente lang	0,2 %	0,4%

De rentevisie van De Nederlandsche Bank geeft aanleiding om net als bij de vorige programmabegroting het rentepercentage voor de eerste twee begrotingsjaren tijdelijk te verlagen naar:

Rente MJB	2020	2021	2022	2023
Rente kort	0,0%	0,1%	1,0 %	1,0%
Rente lang	0,5%	0,7%	2,4 %	2,4 %

4.4.2 Leningenportefeuille

Epe heeft in 2020 geen langlopende leningen. De laatste langlopende lening liep medio 2019 af. In het kader van het financieel toezicht publiceert de provincie een overzicht van de schuldenpositie van de gemeenten in Gelderland. Uit dat overzicht blijkt dat de netto schuld per inwoner van Epe in vergelijking met de andere Gelderse gemeenten laag is. In de publicaties van de afgelopen jaren (2013-2017) staat Epe op een 7e plaats van de gemeenten met de minste schulden.

Het investeringsniveau zal de komende jaren relatief hoog zijn. Gelet op de geplande investeringen de komende jaren (zoals herinrichting centra, verbouw gemeentehuis, investeringsbijdrage RSG, wegen en rioleringsprojecten) is de verwachting dat het totale investeringsniveau ruim € 20 mln. zal bedragen. Naar verwachting kan dit niet meer met alleen eigen middelen gefinancierd worden maar zullen aanvullend externe financieringsmiddelen moeten worden aangetrokken. Overigens zijn de rentelasten voor alle geplande investeringen in de begroting opgenomen.

4.4.3 Uitzettingen

Alle decentrale overheden, waaronder gemeenten moeten hun overtollige middelen in de schatkist aanhouden. Daarnaast heeft de gemeente diverse uitzettingen/beleggingen bij o.a. de BNG en Vitens uit hoofde van haar publieke taak.

4.4.4 Renteschema

Het inzicht in de rentelasten uit externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening is opgenomen in een schema dat als bijlage van de financieringsparagraaf is opgenomen.

4.5 EMU-saldo

In de wet zijn bepalingen opgenomen over het maximale toegestane EMU-saldo van de overheid en eventuele mogelijke sancties bij overschrijding van de deze norm. In het bestuurlijk overleg tussen rijk en de decentrale overheden d.d. 23 mei 2018 is afgesproken dat de EMU-tekortnorm voor 2019-2022 wordt vastgesteld op -0,4 % van het bruto binnenlands product (bbp). In de septembercirculaire 2019 is voor 2020 een referentie waarde per gemeente opgenomen. Een individuele EMU referentie waarde betreft geen norm maar een indicatie van het aandeel dat de gemeente in de gezamenlijke tekort norm heeft.

Ontwikkeling EMU-saldo decentrale overheden (percentage van het bruto binnenlands product):

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
tekortnorm	- 0,4%	- 0,3%	- 0,3%	- 0,4%	-0,4%	- 0,4%
realisatie	- 0,3%	-0,15	-0,1%			
raming				-0,2%	-0,2%	-0,2%

In 2016 was het werkelijke EMU-saldo van de decentrale overheden lager dan de tekortnorm. Voor de jaren 2018 tot en met 2020 wordt, op basis van ramingen van het Centraal Planbureau, verwacht dat de decentrale overheden binnen de afgesproken norm blijven van het financieel akkoord.

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo is een meerjarig EMU-saldo opgenomen in de financiële begroting.

4.6 Conclusie

De financiering en tijdelijke uitzettingen van overtollige middelen vinden plaats binnen de kaders van het treasury statuut. De richtlijnen van de Wet fido (de kasgeldlimiet en de renterisiconorm) zullen niet worden overschreden.

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

5.1 Inleiding

De paragraaf bedrijfsvoering heeft tot doel inzicht te geven in de beleidsvoornemens op het gebied van de bedrijfsvoering en de ontwikkeling van de organisatie. Een goede bedrijfsvoering is een randvoorwaarde voor een succesvolle uitvoering van de primaire processen en ontwikkelingen zoals gebiedsgericht werken en de omgevingswet. Onder bedrijfsvoering wordt verstaan: personeel en organisatie, informatievoorziening en automatisering, financiën, huisvesting (incl. facilitaire zaken), interne communicatie en juridische zaken (PIOFHA-JC).

5.2 Beleidskaders

Het beleidskader voor de inrichting van de organisatie en de bedrijfsvoering is door het college vastgesteld in de volgende documenten:

- Organisatiebesluit
- Mandaatregister
- Financiële verordening 2017

De kaders en de ambitie voor de ontwikkeling van de organisatie zijn vastgelegd in de visiedocumenten:

- Epe regisserende gemeente
- Toekomstvisie Epe 2030
- Dienstverleningsvisie
- Programmaplan Sterk Werk

5.3 Beleidsvoornemens

Net als veel andere gemeenten staat Epe voor een grote opgave: de samenleving verandert snel en er wordt van overheidsorganisaties een andere rol invulling gevraagd. Waar we voorheen vaak de bepaler waren, hebben we steeds vaker de rol van medespeler. Dat vraagt nogal wat. Van de raad, het college en het ambtelijk apparaat. Voor iedereen heeft dit gevolgen.

Ook in Epe heeft deze ontwikkeling geleid tot een politieke ambitie om de organisatie en werkwijze hierop in te richten. 'We streven naar een ondernemende, op netwerken en samenwerking gerichte organisatie, die als vanzelfsprekend in verbinding staat met 'buiten'. De kernwaarden onderscheidend, duurzaam, verbindend en verrassend staan hierin voorop.

Om invulling te geven aan de visie op de organisatie wordt ingezet op de volgende onderdelen.

5.3.1 Organisatie

Het verbeteren van de dienstverlening voor onze inwoners en ondernemers is een van onze kerntaken. Afgelopen jaren is met het programma NUePe en het vervolgprogramma Sterk Werk hierop ingezet en zijn al mooie resultaten geboekt zoals de het digitaal zaken doen via 'Mijn Epe'. De samenleving ontwikkelt verder en nieuwe eisen ontstaan, wij willen hierin mee. De maatschappelijke ontwikkelingen vragen om een organisatie waarin professionals in hun kracht staan. Die de ruimte hebben om onze samenleving optimaal te kunnen bedienen. Dat gaat niet vanzelf. De ervaring is dat deze manier van werken een beroep doet op andere competenties dan 'voorheen' en misschien nog wel meer tijd kost dan het oude, meer regelende en inhoudelijke werken. De ontwikkeling van de vaardigheden en competenties die dit ondersteunen is dan ook een belangrijke opgave.

Naast deze ontwikkelingen zien we ook een krapte in de arbeidsmarkt en wordt het steeds lastiger goed personeel te vinden. Daarmee wordt arbeidscommunicatie steeds belangrijker en ook zal er meer geïnvesteerd moeten worden in werving en selectie. Er zullen nieuwe ingangen gezocht moeten worden in de werving om aan de vraag te kunnen voldoen.

Belangrijk in de ontwikkeling is de gemeentelijke rol die zich meer richt op sturen-leiden-coördineren en die de uitvoering in belangrijke mate overlaat aan inwoners, maatschappelijke organisaties en

bedrijven. De gemeente zoekt nadrukkelijk de samenwerking met inwoners, partners in de samenleving en regio-/buurgemeenten.

De organisatie heeft gekozen voor procesmatig werken voor de bedrijfsprocessen en projectmatig werken voor de eenmalige activiteiten zodat er snel en adequaat ingespeeld kan worden op de veranderende omgeving en de vraag uit de samenleving. De besturing van de organisatie wordt zo vorm gegeven dat er maximaal ingezet kan worden op continu verbeteren. Deze ontwikkeling van taak- en functiegericht werken naar het werken in processen, opgaven en (regie)rollen staat de komende jaren centraal.

In het reeds gestarte programma Sterk Werk zijn de activiteiten en projecten samengebracht die nodig zijn om de gemeentelijke organisatie sterk en toekomstbestendig te maken. Het programma is een meerjarig traject en volgt hierna in een samengevatte vorm.

Activiteiten	Planning	Mijlpalen/resultaten	Toelichting
I. STERKE WERKNEMERS (Dynamischer personeelsbestand)			
LEAN leiderschap	2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoering LEAN Leiderschap agenda o.b.v. nieuw competentieprofiel (w.o. <i>het goede gesprek</i>, <i>Groepsgericht leidinggeven</i>, <i>verdere verdieping van LEAN</i>) 	De ontwikkeling van Lean leiderschap optimaal ondersteunend aan procesgericht en LEAN werken en de ontwikkeling van medewerkers.
Passende HRM (inrichten HRM instrumentarium)	2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> 2019: Verder ontwikkelen en HRM-instrumentarium w.o. generatiepact, werving en selectie, opleiding&ontwikkeling, talentontwikkeling. 	Ontwikkelen HRM instrumentarium dat ontwikkeling van de organisatie effectief ondersteunt
Vergroten vakmanschap	2019-2022	<ul style="list-style-type: none"> 2019: op basis van visie en competenties 'ambtenaar van de toekomst' trainen en opleiden van medewerkers d.m.v. implementeren Strategische Opleidingsaanpak (denk aan inrichten creatieprocessen, gespreksvoering, Politiek bestuurlijke sensitiviteit, Regie voeren, Feedback) 	Effectief, gericht en duurzaam vergroten van de kennis en toekomstgerichte competenties van onze medewerkers ('ambtenaar van de toekomst')
Medewerkers onderzoek (MO)	2019-2021	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoering activiteiten n.a.v. uitkomst MO 2019 	Monitoring top3 uit het MO staat op de agenda bij de kwartaalbespreking van de werkplannen
II. STERKE WERKWIJZE (Proces gestuurd en projectmatig werken)			
Projectmatig werken	2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> Verdere ontwikkeling en implementatie projectmatig werken waaronder Scrum (Scrum is een projectaanpak om te komen tot een tastbaar product. Het past binnen de LEAN systematiek) 	
Verdere Implementatie processturing	2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> Implementatie processtructuur en processturing o.b.v. advies procesgericht werken d.d. juni 2018. Aanpassing en toebedeling rollen en bevoegdheden. Implementatie procesbeschrijvingen incl. procestooling. 	Doel: Voor de terugkerende werkzaamheden werkt de gemeente Epe volledig procesgericht. Hierbij worden de principes van LEAN gehanteerd.
LEAN werken	2019 e.v.	<ul style="list-style-type: none"> Verdieping thema's LEAN door workshops ('klantwaarde', 'flow in je proces', 'inrichten weekstarts') Procesverbetering o.b.v. LEAN principes Verbreding kennis LEAN (o.a. door opleiden green-belts) 	De organisatie werkt volgens de principes van LEAN
III. STERKE WERKOMGEVING (Passende huisvesting/werkomgeving)			
Uitvoeren masterplan huisvesting	2019-2021	<ul style="list-style-type: none"> Inrichten projectorganisatie Aanbesteding Realiseren renovatie. Realisatie tijdelijke huisvesting. Realisatie inrichting. 	Renovatie conform het Masterplan afgerond in 2020-2021
ICT en telefonie	2019	<ul style="list-style-type: none"> Afronden implementatie ICT passend bij nieuwe werkwijze Afronden implementatie telefonie en nieuwe telefooncentrale 	ICT en telefonie en audiovisuele middelen werken ondersteunen het nieuwe werkconcept optimaal
Uitwerken nieuwe werkconcept	2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> Voorafgaand aan de oplevering nieuwe werkplekken werkconcept vertalen in afspraken en werkwijze 	Het gebouw wordt optimaal gebruikt passend bij de nieuwe werkwijze

5.3.2 Communicatie

Inwonerparticipatie

Het betrekken van inwoners bij de ontwikkeling van beleid, met de participatieladder als leidraad én in eenvoudige taal, blijft een belangrijk aandachtspunt. De afgelopen jaren hebben we ons vooral gericht op het "informereren" en "raadplegen" van inwoners. De komende jaren zullen we ons nog meer gaan richten op het 'adviseren' en 'coproduceren'. Waar het kan, bieden we inwoners de mogelijkheid om input te geven op beleid en concrete onderwerpen, waardoor de trajecten een breder inwonersperspectief krijgen.

Actieve communicatie

Actieve, vroegtijdige en gebiedsgerichte communicatie met inwoners wordt steeds belangrijker. Inwoners verwachten dit ook van de gemeentelijke organisatie. Door een (pro)actieve communicatie met de samenleving wordt de verbinding gezocht en kan er beter op maat per doelgroep worden gecommuniceerd. Om actieve communicatie voor elkaar te krijgen, is het van belang vanuit het

perspectief van de inwoners te denken en hen ruimte te geven om mee te denken. Dit is ook aangegeven in de notitie “Inwonerbetrokkenheid en gemeentebestuur”, als resultaat van de heidag van de raad over dit onderwerp, die als leidraad wordt gebruikt bij de uitwerking. Hiervoor zetten we een mix in van online en offline media en maken we meer gebruik van beeld. Zo blijven we een klantgerichte organisatie die van “buiten naar binnen” denkt. Om de organisatie hierin te faciliteren bieden we vanuit communicatie coaching en advies aan de organisatie over het inzetten van de juiste middelen en het trainen van communicatieve vaardigheden.

Digitale dienstverlening

Het verbeteren en door ontwikkelen van de digitale dienstverlening vraagt om een accentverschuiving richting omgevingsanalyse. Daarnaast is er ook het belang van het bieden van structurele, snelle dienstverlening aan inwoners via internet zoals sociale media (webcare). Digitale media vragen een specifiek advies over communicatie, boodschap, maar ook over tijdstip en inzet van middelen. De toegankelijkheid, gebruiksvriendelijkheid en beveiliging (m.b.v. digitale authenticatie) van de digitale dienstverlening zijn belangrijke aandachtspunten.

5.3.3 Informatievoorziening en Automatisering

De gemeente Epe is een informatie- en kennisintensieve organisatie die voor de uitvoering van vrijwel al haar taken afhankelijk is van beschikbare informatie. Een adequaat georganiseerde informatiehuishouding waarbij de kwaliteit en beschikbaarheid van informatie voldoende gewaarborgd is, is van belang. Hierbij is een brede (functionele én technische) visie op de informatievoorziening noodzakelijk. Deze visie is in 2013 verwoord in een informatiestrategie en uitgewerkt in het Informatiebeleid 2014-2017. Deze visie hebben we geactualiseerd en voeren we vanaf 2019 uit.

Informatiebeleid

Het informatiebeleid beschrijft de vertaling van de interne en externe ontwikkelingen die op de gemeente Epe afkomen naar doelstellingen, resultaten en uitgangspunten voor de informatievoorziening. Deze worden geconcretiseerd in een projectenportfolio die gedurende het jaar up-to-date wordt gehouden. Ook in 2020 dienen dit informatiebeleid en de bijbehorende projectenportfolio als leidraad voor onze acties. Daarnaast zal het informatiebeleid worden geactualiseerd in 2019.

Belangrijke projecten die op de portfolio staan zijn o.a. de regievoering binnen het Sociaal Domein waarin we datagesturd gaan werken, het digitaal archiveren en de voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet.

In 2020 zal verdere aandacht worden besteed aan de projectmatige realisatie van de wet Generieke Digitale Infrastructuur (GDI), de Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI), en het professionaliseren van gegevensmanagement en gegevensbeheer. In 2019 is gestart met de implementatie van adequaat gegevensmanagement in onze procesgestuurde organisatie, dit project loopt door in 2020. Het doel van de GGI is het creëren een veilige, samenhangende digitale infrastructuur, aangesloten op de landelijke GDI, waardoor samenwerken tussen gemeenten en andere overheden/ketenpartners beter, veiliger en makkelijker wordt. Dit vraagt per onderdeel van de GGI afweging of wij als gemeente Epe hierop aansluiten of onze eigen koers varen. De GGI levert door schaalgrootte ook een inkoop voordeel op en maakt standaardisatie makkelijker.

Daarnaast zal er blijvend aandacht zijn voor het versterken en door ontwikkelen van functioneel beheer in de organisatie en het professionaliseren van het wijzigingenbeheer. Hiermee zijn wij als gemeente beter in staat snel te kunnen reageren op veranderingen en nieuwe technologische ontwikkelingen. Daarnaast adviseert het team Informatisering over en is betrokken bij de uitvoering van het programma Organisatieontwikkeling Sterk Werk en Implementatie van de Omgevingswet. Tevens wordt het informatiebeleid en procesgericht werken beheert en bewaakt.

Informatieveiligheid

Gemeenten hebben in 2013 afgesproken de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG) te implementeren. Deze baseline is de kern van de verantwoording over informatieveiligheid aan de gemeenteraad. In 2020 wordt deze Baseline vervangen door de Baseline Informatieveiligheid Overheid. Een overheidsbrede baseline voor informatieveiligheid. Uw raad wordt hierover door ons college geïnformeerd. In 2018 is de nieuwe verantwoordingssystematiek “Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA)” ingevoerd. Op basis hiervan legt ons college jaarlijks

verantwoording af aan uw raad en landelijke toezichthouders. De verantwoording aan uw raad bestaat uit een zelfevaluatie, een verklaring van het college van B&W over het gebruik van SUWI-net en DigiD, een onafhankelijke IT-audit over het gebruik van SUWI-net en DigiD en een passage over informatieveiligheid in het jaarverslag. Jaarlijks worden penetratietesten uitgevoerd op de technische infrastructuur. Het doel van penetratietesten is het verkrijgen van onafhankelijk inzicht in de status en effectiviteit van de beveiligingsmaatregelen. Daarnaast maken de toegenomen externe dreigingen dit noodzakelijk. Ook wordt structureel een campagne gehouden om de informatieveiligheidsbewustwording onder medewerkers te versterken. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan het privacy bewustzijn in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

ICT

Dankzij goed werkende ICT voorzieningen kan de gemeente haar werk doen. De afhankelijkheid van deze voorzieningen neemt toe. Daarom willen we in regie zijn ten aanzien van goede ICT-oplossingen voor onze gemeente. We reduceren de kwetsbaarheid en dragen zorg voor de continuïteit van de infrastructuur en de beheersorganisatie. In meerdere mate nemen we daarom diensten extern af, en kijken per update of nieuwe aanschaf, wat de beste oplossing is. We verminderen het bezit van eigen ICT-infrastructuur en brengen dit onder bij derden. Dit is een geleidelijke weg, waarbij de ICT infrastructuur zoveel mogelijk gestandaardiseerd wordt en de beheersactiviteiten procesmatig worden ingericht. In de tussentijd moet de winkel open blijven. Dat betekent dat er beheerd en geïnvesteerd moet worden, maar wel passend bij de ontwikkeling naar meer regie en minder zelf doen.

5.3.4 Juridische Zaken

De Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is op 25 mei 2018 in werking getreden. Inmiddels is beleid vastgesteld en zijn een functionaris gegevensbescherming (fg) en een privacy officer benoemd. De AVG verplicht om privacyrisico's in werkprocessen inzichtelijk te maken en te documenteren. Dit gebeurt door het houden van Privacy Impact Assessments (PIA). Hierbij worden de risico's in werkprocessen in beeld gebracht en worden de maatregelen om die risico's weg te nemen of te beperken, beschreven. Het houden van PIA's wordt planmatig aangepakt. Ook in 2020 zal dit nog de nodige tijd vergen. Eind 2020 moet de organisatie klaar zijn om het bekendmaken van besluiten, geheel elektronisch te laten plaatsvinden. Om dat juridisch op een goede wijze te laten verlopen moeten intern systemen op elkaar worden aangepast. Dat project loopt reeds enige tijd.

5.3.5 Financiën

Financieel systeem

In 2020 wordt het financieel systeem Europees aanbesteed en geïmplementeerd. In 2021 is het nieuwe financiële systeem operationeel.

5.3.6 Planning en Control

De ontwikkelingen op het gebied van planning en control gaan door. Vereenvoudigingen in de processen van de planning en control cyclus worden waar mogelijk doorgevoerd, in combinatie met de geautomatiseerde toepassing Pepperflow. Door kritisch te kijken naar de procesmatige aanpak van het opstellen van de verschillende documenten, kunnen verbeteringen worden doorgevoerd. Door middel van de 'begrotingsapp' hebben de gebruikers van de begroting via een web-based toepassing toegang tot de begroting.

Door middel van voortgangsrapportages wordt de raad twee maal per jaar geïnformeerd over de voortgang van de geplande activiteiten en de financiële afwijkingen. In overleg met de commissie Planning en Control kan worden bezien in hoeverre een verdere doorontwikkeling gewenst is, die aansluit bij de bestuurlijke behoefte.

Binnen de planning en control cyclus is continu aandacht voor het toepassen van de uitgangspunten van het financiële beleid, zoals risicobeheersing in relatie tot het weerstandsvermogen, het steeds minder afhankelijk worden van externe financiering, de financieringsplanning en een sluitende begroting/meerjarenbegroting. Daarbij speelt de interne beheersing van de processen en de rechtmatigheid in de uitvoering (inclusief interne controle daarop) een belangrijke rol. De komende

jaren is een belangrijke ontwikkeling de komst van de 'rechtmatigheidsverklaring', die het college met ingang van 2021 moet gaan afgeven bij de jaarstukken.

De doorlooptijd van het proces van opstellen en controle van de jaarstukken (over 2019) zal naar verwachting opnieuw beïnvloed worden door de impact van de nieuwe taken in het sociaal domein (3D) en de verscherping van de accountantscontrole. Er is een ontwikkeling op gang gebracht, waardoor de gemeente minder afhankelijk wordt van de verantwoordingsinformatie van aanbieders in de zorgsector. De toenemende eisen die gesteld worden aan de accountantscontrole zijn merkbaar van invloed op de doorlooptijd van het jaarrekeningproces.

Ook in 2020 zal in de commissie Planning en Control enkele malen overleg worden gepland tussen vertegenwoordigers van gemeenteraad en college en vakspecialisten uit de gemeentelijke organisatie over onderwerpen uit de planning en control cyclus en bedrijfsvoeringzaken. Het overleg met de accountant vindt via die commissie plaats. Het dienstverleningscontract met de huidige accountant loopt af na 2019. Een aanbestedingsprocedure is gestart om een nieuw contract met een accountant te sluiten voor de komende jaren.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

6.1 Inleiding

De paragraaf verbonden partijen geeft inzicht in de relaties en verbindingen van de gemeente met verbonden partijen. Van een 'verbonden partij' is sprake wanneer er vanuit de gemeente bestuurlijke invloed wordt uitgeoefend en wanneer er financiële belangen mee gemoeid zijn.

- Onder bestuurlijk belang wordt verstaan het hebben van een zetel in het bestuur van de verbonden partij of het hebben van stemrecht.
- Met financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld (en die ze is in geval van faillissement van de verbonden partij kwijt kan zijn) en/of in geval dat er financiële problemen ontstaan bij de verbonden partij er verhaal op de gemeente kan plaatsvinden.

6.2 Beleidskaders

Het beleid ten aanzien van verbonden partijen is vastgelegd in de Nota verbonden partijen 2016.

6.3 Beheersing risico's

De verbonden partijen lopen sterk uiteen in (financiële) omvang en vorm. Hierdoor variëren ook de gemeentelijke belangen en risico's sterk. Bij de begroting en de rekening wordt per partij bezien hoeveel bestuurlijk (inhoudelijk) en financieel belang er is en hoeveel risico er wordt gelopen en wordt het risicoprofiel bepaald. Hoe groter het bestuurlijk en/of financieel belang bij een verbonden partij, des te intensiever de sturing. Er zijn drie risicoprofielen:

Basis pakket

Verbonden partijen waarbij de gemeente een laag bestuurlijk en financieel risico loopt worden ingedeeld in het basispakket. De raad wordt over verbonden partijen in dit pakket geïnformeerd bij de gemeentelijke begroting en jaarrekening.

Pluspakket

Verbonden partijen waarbij de gemeente een gemiddeld bestuurlijk of financieel risico loopt worden ingedeeld in het pluspakket. Aanvullend op het basispakket wordt de raad ook bij de voortgangsrapportage geïnformeerd over deze verbonden partijen, zo nodig ook met een informatienota. Daarnaast zal de bestuurlijke en ambtelijke overleg frequentie met deze verbonden partijen hoger zijn dan bij de partijen in het basispakket. Tot slot worden deze verbonden partijen ook periodiek geagendeerd in het college.

Plusplus pakket

Verbonden partijen waarbij de gemeente een hoog bestuurlijk en financieel risico loopt worden ingedeeld in het plusplus pakket. Aanvullend op het pluspakket ligt de bestuurlijke en ambtelijke overleg frequentie met deze verbonden partijen hoger.

6.4 Overzicht verbonden partijen

Op basis van regelgeving volgt hierna het overzicht van bestaande verbonden partijen. Daarin wordt per partij de voorgeschreven informatie verschaft. Bij de gemeenschappelijke regelingen die geen eigen vermogen hebben is het financieel belang van de gemeente gelegen in de verplichting om bij te springen als er financiële problemen ontstaan bij de verbonden partij. Omdat die zijn op begrotingsbasis niet zijn in te schatten staat bij die gemeenschappelijke regelingen € 0 als financieel belang.

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	
Volledige naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
Vestigingsplaats	Den Haag
Vorm	Vennootschap
Wijze van belang	Algemene vergadering
Openbaar belang	Bank voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang

		1 jan. 2018	31 dec. 2018
Financieel belang	van de gemeente	€ 4,6 mln.	€ 4,6 mln.
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 4.687 mln.	€ 4.991 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 135.041 mln.	€ 132.518 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij	p.m.	p.m.
Beleidsvoornemens 2020 van de verbonden partij	Niet bekend. BNG publiceert geen begroting. Daarom zijn de cijfers van 2018 opgenomen.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		
Circulus-Berkel			
Volledige naam	Circulus-Berkel B.V.		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Vorm	Vennootschap		
Wijze van belang	Algemene vergadering		
Openbaar belang	Afvalverwijdering en straatreiniging		
		prognose	
		1 jan. 2020	31 dec. 2020
Financieel belang	van de gemeente	€ 0,8 mln.	€ 0,8 mln.
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 14,8 mln.	€ 15,4 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 43,0 mln.	€ 43,9 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij	(excl. deelnemingen)	€ 1,5 mln.
Beleidsvoornemens 2020 van de verbonden partij	Topthema: Circulaire economie: hergebruik van hernieuwbare grondstoffen optimaliseren de hoeveelheid aangeboden huishoudelijk afval te minimaliseren en de reststromen van het huishoudelijk afval nog beter verwaarden.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		
GGD NOG			
Volledige naam	GGD Noord- en Oost Gelderland		
Vestigingsplaats	Warnsveld		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam		
Wijze van belang	Lid algemeen bestuur		
Openbaar belang	GGD NOG beschermt, bewaakt en bevordert de gezondheid van de inwoners van 22 gemeenten die bij GGD NOG zijn aangesloten.		
		prognose	
		1 jan. 2020	31 dec. 2020
Financieel belang	van de gemeente	€ 0,1 mln.	€ 0,1 mln.
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 2,7 mln.	€ 2,5 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 2,9 mln.	€ 2,9 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 0
Beleidsvoornemens 2020 van de verbonden partij	GGD NOG beschermt, bewaakt en bevordert de gezondheid van de inwoners van 22 gemeenten die bij GGD NOG zijn aangesloten. Dat houdt in dat GGD NOG zorgt voor de algemene gezondheidszorg (infectieziektenbestrijding, epidemiologie etc.) en de jeugdgezondheidszorg voor 4-19 jaar (onderdeel van het CJG Epe). In 2020 besteedt GGD NOG ook aandacht aan de invoering van de Omgevingswet.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		
Leisurelands			
Volledige naam	Leisurelands B.V.		
Vestigingsplaats	Arnhem		
Vorm	Vennootschap		
Wijze van belang	Algemene vergadering		
Openbaar belang	Openbare toegankelijkheid dagrecreatie terrein Kievitsveld		
		prognose	
		1 jan. 2020	31 dec. 2020
Financieel belang	van de gemeente	€ 6.705	€ 6.705
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 57,6 mln.	€ 58,8 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 33,3 mln.	€ 32,6 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 1,3 mln.
Beleidsvoornemens 2020 van de verbonden partij	Sterke uitgangspositie behouden, intensieve samenwerking met partners, ontwikkeling duurzame exploitatie.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		
Lucrato			
Volledige naam	Werkbedrijf Lucrato		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam		
Wijze van belang	Lid dagelijks bestuur		
Openbaar belang	Het bieden van werkplekken voor inwoners met een arbeidshandicap, die niet zelfstandig kunnen werken (WSW) of alleen in een beschutte werkomgeving. En begeleiding naar werk (re-integratie) van mensen die onder de Participatiewet vallen met een korte afstand tot de arbeidsmarkt.		
		prognose	
		1 jan. 2020	31 dec. 2020
Financieel belang	van de gemeente	€ 0,3 mln.	€ 0,3 mln.

Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 2,1 mln.	€ 2,0 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 2,7 mln.	€ 2,8 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ -1,6 mln.
Beleidsvoornemens 2020 van de verbonden partij	T.b.v. realiseren en vergroten uitstroombestelling Participatiewet: - Efficiënte inzet op begeleiden inwoners naar passende arbeidsplek. - Doorontwikkelen inzet PMC's; expertise bieden voor de brede doelgroep die onder de Participatiewet valt - Mogelijkheden onderzoeken naar extra financieringsvormen en/of maatregelen die (deels) moeten leiden tot een meer gezonde exploitatie.		
Risicoprofiel	gemiddeld (pluspakket)		
Omgevingsdienst OVIJ			
Volledige naam	Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ)		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam		
Wijze van belang	Voorzitter dagelijks bestuur		
Openbaar belang	Uitvoering wettelijke milieutaken		
	prognose	1 jan. 2020	31 dec. 2020
Financieel belang	van de gemeente	€ 27.000	€ 23.000
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 220.000	€ 190.000
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 1.730.000	€ 1.740.000
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 0
Beleidsvoornemens 2020 van de verbonden partij	Uitvoering (wettelijke) milieutaken.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		
OMVV			
Volledige naam	Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V.		
Vestigingsplaats	Arnhem		
Vorm	Vennootschap		
Wijze van belang	Algemene vergadering		
Openbaar belang	Revitalisering vakantieparken		
			Cijfers bij oprichting
Financieel belang	van de gemeente		€ 1.565
Eigen vermogen	van de verbonden partij		€ 4.000.000
Vreemd vermogen	van de verbonden partij		Nog niet bekend
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		Nog niet bekend
Beleidsvoornemens 2020 van de verbonden partij	Het verbeteren van de kwaliteit van de vakantieparken en hiermee bij te dragen aan een sterkere positie van de Veluwe als toeristisch-recreatieve bestemming.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		
Basismobiliteit			
Volledige naam	Basismobiliteit		
Vestigingsplaats	Lochem		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: bedrijfsvoeringsorganisatie		
Wijze van belang	Lid bestuur		
Openbaar belang	Doelgroepen prettig en efficiënt vervoeren wanneer er geen vervoersalternatief is.		
	prognose	1 jan. 2020	31 dec. 2020
Financieel belang	van de gemeente	€ 12.000	€ 117.358
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 1.228.705	€ 883.705
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 4.120.000	€ 4.000.000
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 0
Beleidsvoornemens 2020 van de verbonden partij	Meer spreiding van reizigers over de dag en een betere benutting van voertuigen.		
Risicoprofiel	gemiddeld (pluspakket)		
Regio Stedendriehoek			
Volledige naam	Gemeenschappelijke regeling regio Stedendriehoek		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam		
Wijze van belang	Lid/plaatsvervangend voorzitter dagelijks bestuur en lid regionaal		
Openbaar belang	Belangenbehartiging op gebied van ruimtelijke ordening en landschapsontwikkeling, volkshuisvesting, sociaaleconomische ontwikkeling en arbeidsvoorziening, verkeer en vervoer, milieu, onderwijs en welzijn en recreatie.		
	Stedendriehoek heeft geen geprognosticeerde balans	1 jan. 2018	31 dec. 2018
Financieel belang	van de gemeente	€ 16.655	€ 7.913
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 221.000	€ 105.000
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 2.625.000	€ 1.737.000
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 0

Beleidsvoornemens 2020 van de verbonden partij	Uitvoering van de Agenda Cleantech in samenwerking met de Strategische Board onder de gezamenlijke naam "Cleantechregio".		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		
Streekarchief			
Volledige naam	Streekarchief Epe, Hattem en Heerde		
Vestigingsplaats	Epe		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: centrumgemeente		
Wijze van belang	Voorzitter commissie en plaatsvervangend lid		
Openbaar belang	Het beheer van de oude openbare archieven en het toezicht op het beheer van de nieuwe archieven.		
	prognose	1 jan. 2020	31 dec. 2020
Financieel belang	van de gemeente	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 0
Beleidsvoornemens 2020 van de verbonden partij	In 2020 zal een onderzoek worden uitgevoerd naar de vorming van een e-depot.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		
Tribuut			
Volledige naam	Tribuut belastingsamenwerking		
Vestigingsplaats	Epe		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: bedrijfsvoeringsorganisatie		
Wijze van belang	Voorzitter bestuur		
Openbaar belang	Het uitvoeren van de gemeentelijke belastingen en Wet waardering onroerende zaken.		
	prognose	1 jan. 2020	31 dec. 2020
Financieel belang	van de gemeente	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 0
Beleidsvoornemens 2020 van de verbonden partij	Procesverbetering in de keten BGT-BAG-WOZ, optimaliseren WOZ-herwaardering, realiseren volledigheid belastingbestanden, meer datagericht werken bij invordering, automatiseren van de dienstverlening.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		
Veiligheidsregio			
Volledige naam	Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam		
Wijze van belang	Lid algemeen bestuur		
Openbaar belang	De missie van de VNOG is "Samen werken aan veiligheid". Dit bereikt de VNOG door zich sterk te maken voor de kwaliteit en efficiency van de brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening, bevolkingszorg en crisisbeheersing en rampenbestrijding.		
	prognose	1 jan. 2020	31 dec. 2020
Financieel belang	van de gemeente	€ 79.000	€ 70.000
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 2,1 mln.	€ 1,8 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 50,7 mln.	€ 61,7 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 0
Beleidsvoornemens 2020 van de verbonden partij	De VNOG werkt in 2020 onverminderd aan haar maatschappelijke opgave: "Minder incidenten, slachtoffers en schade". Voor diverse onderwerpen, fundamentele keuzes en de voorbereiding op toekomstige ontwikkelingen vindt afweging en visievorming plaats, o.a. in de bestuurlijke tweedaagse in september 2019. Van groot belang is dat overtuigende stappen gezet worden in de richting van "een VNOG in control".		
Risicoprofiel	gemiddeld (pluspakket)		
Vitens			
Volledige naam	Vitens N.V.		
Vestigingsplaats	Zwolle		
Vorm	Vennootschap		
Wijze van belang	Algemene vergadering		
Openbaar belang	Het beschikbaar stellen van voldoende betrouwbaar drinkwater.		
	prognose	1 jan. 2020	31 dec. 2020
Financieel belang	van de gemeente	€ 35.000	€ 35.000
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 539 mln.	€ 556 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 1.285 mln.	€ 1.327 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 26,9 mln.
Beleidsvoornemens 2020 van de verbonden partij	- 24/7 Betrouwbaar en betaalbaar drinkwater - Meer gemak voor de klant - Voldoende beschikbare schone bronnen.		

Risicoprofiel	laag (basispakket)
---------------	--------------------

Paragraaf 7 | Grondbeleid

7.1 Beleidskaders

Het grondbeleid is vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2013.

7.2 Grondbeleid in Epe

Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van het collegeakkoord en de volgende programma's in de programmabegroting:

- Ruimte en wonen (programma 5)
- Bedrijvigheid (programma 9).

De gemeente Epe voert een facilitair grondbeleid. Daarbij volgt de gemeente de ontwikkelingen eerder dan dat ze die initieert. De gemeente speelt in op particuliere initiatieven, zonder zelf de beschikking te verkrijgen over de grond. Hierbij heeft de gemeente een voorwaardenscheppende rol door middel van de structuurvisie en het bestemmingsplan. Marktpartijen verwerven en exploiteren de grond. De risico's voor de gemeente bij facilitair grondbeleid zijn minimaal; de gemeente koopt/verkoopt geen grond en het ontwikkelrisico ligt bij een private partij.

7.3 Grondexploitaties

7.3.1 Voortgang van de exploitaties

Voormalige Kouwenaarschool Vaassen

Dit plan voorziet in de bouw van 25 sociale huurwoningen. De woningen zijn begin 2019 opgeleverd.

Oene-West

De laatste twee kavels zijn verkocht. Nadat nog enkele afrondende werkzaamheden in het openbaar gebied zijn uitgevoerd, kan het plan worden afgesloten.

Kweekweg VI Epe

Van de zeven percelen bedrijfsterrein in dit plan zijn er vijf verkocht.

Warande Epe

Het gemeentelijke bouwterrein voor vier halfvrijstaande woning is verkocht. Naar verwachting zal eind 2019 worden begonnen met de bouw van de woningen. Nadat de woningen zijn opgeleverd kunnen de laatste werkzaamheden in het openbaar gebied worden uitgevoerd en kan het plan worden afgesloten.

De Pirk-Noord Vaassen

Van de 74 geplande woningen in dit plan zijn er 55 opgeleverd.

Klaarbeek (woonwijk) Epe

Voor de ontwikkeling van dit plan is met Nijhuis Bouw BV een anterieure overeenkomst gesloten. Van de 271 te bouwen woningen zijn inmiddels 242 woningen opgeleverd.

7.3.2 Parameters grondexploitatiebegrotingen

Bij de actualisatie van de grondexploitatiebegrotingen per 30 juni 2019 van de plannen van het grondbedrijf zijn de volgende parameters gehanteerd:

1. Kostenstijging:
 - 3% per jaar (niet gewijzigd)
2. Opbrengstenstijging:
 - bedrijfsterrein: 0% per jaar (niet gewijzigd)
 - bouwterrein voor woningen: n.v.t.
3. Rekenrente:
 - 0,25% per jaar (was 0,29% per jaar)

7.3.3 Tussentijdse winst- en verliesnemingen

Met zekerheid in de plannen gerealiseerde winsten moeten (op grond van voorschriften) tussentijds worden overgeboekt naar de reserve bouwgrondexploitatie. Op 30 juni 2019 zijn de volgende tussentijdse winsten overgeboekt naar de reserve bouwgrondexploitatie:

Plan	Winstneming
Warande Epe	€ 2.300
Kweekweg VI Epe	€ 188.300
De Pirk-Noord Vaassen	€ 300
Kouvenaarschool Vaassen	€ 16.400

Als uit een grondexploitatiebegroting blijkt, dat er een verlies op een plan ontstaat, wordt dit verlies direct ten laste van de reserve bouwgrondexploitatie gebracht. In dit kader is op basis van de geactualiseerde grondexploitatiebegrotingen per 30 juni 2019 voor het plan Klaarbeek Epe een bedrag van € 13.900 en voor het plan Oene-West een bedrag van € 8.900 als tussentijds verlies genomen.

7.3.4. Cijfers geactualiseerde grondexploitatiebegrotingen

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste cijfers weergegeven van de grondexploitatiebegrotingen per 30 juni 2019.

Plan	boekwaarde 30-6-2019*	verwacht eind- resultaat grexen*	jaar afsluiting plan
Warande	+ € 42.493	+ € 211.500	2020
De Pirk-Noord	+ € 19.302	+ € 40.600	2023
vml. Kouvenaarschool	+ € 46.941	- € 242.900	2020
Oene-West	+ € 17.727	+ € 750.600	2020
Kweekweg VI	+ € 249.725	+ € 633.000	2022
Klaarbeek	+ € 7.405	- € 169.700	2022

* - = nadelig; + = voordelig

De grondexploitatiebegrotingen worden gebruikt voor het berekenen van de benodigde reserve bouwgrondexploitatie.

7.4 Reserve bouwgrondexploitatie

Voor het afdekken van de risico's van de bouwgrondexploitatie is een reserve bouwgrondexploitatie gevormd. Het te hanteren model voor het berekenen van de reserve bouwgrondexploitatie is opgenomen in de Nota Grondbeleid 2013.

De benodigde reserve bouwgrondexploitatie bedraagt per 1 juli 2019 € 3.882.000. De werkelijke stand van de reserve bouwgrondexploitatie bedraagt per 1 juli 2019 € 4.410.000 en is dus voldoende voor het afdekken van de risico's van de bouwgrondexploitatie.

Paragraaf 8 | Demografische ontwikkelingen

8.1 Inleiding

Het is belangrijk de demografische ontwikkelingen en specifiek de bevolkingsdaling of krimp te monitoren. Demografische ontwikkelingen kunnen leiden tot een verandering van de bevolkingssamenstelling. Dit heeft impact op de gehele samenleving en de keuzes die gemaakt worden op o.a. wonen, werk, welzijn, voorzieningen en vrije tijd. Dit kan gevolgen hebben voor de gemeentelijke financiële middelen. Deze paragraaf beoogt inzicht te geven in deze ontwikkelingen, de gevolgen voor Epe en de genomen of nog te nemen maatregelen.

8.2 Beleidskaders

Het beleid ten aanzien van de demografische ontwikkelingen is vastgelegd in:

- Woonagenda MIJN THUIS, 2019-2023 (2019)
- Gebiedsgericht werken/Transformatieagenda (2016)
- Economische visie (2016)
- Vitale verblijfsrecreatie (2016)
- Cleantech agenda (2016)
- Sociale agenda 2015-2021 (2015)
- Toekomstvisie Epe 2030 (2013)

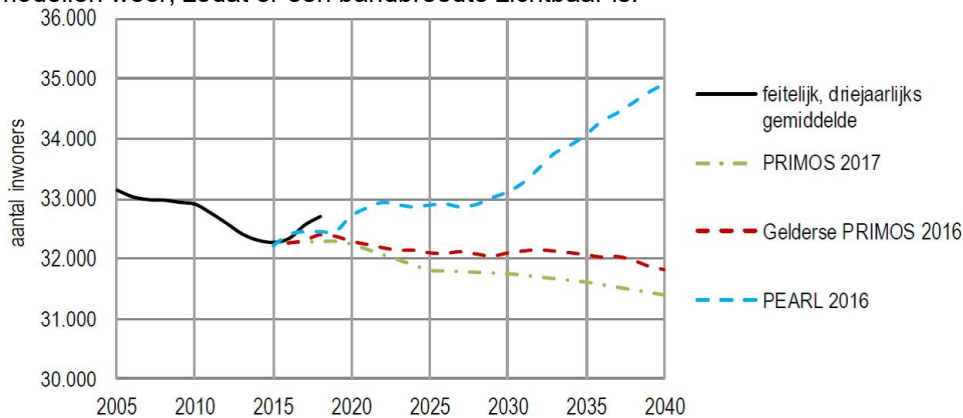
8.3 Stand van zaken

De ontwikkeling van het aantal inwoners in de afgelopen jaren is als volgt:

Aantal inwoners	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019
jonger dan 20 jaar	6.920	6.981	6.965
20 tot 65 jaar	17.746	17.811	17.935
65 jaar en ouder	7.871	8.071	8.245
Totaal aantal inwoners	32.537	32.863	33.145

De verwachting van de toekomstige bevolkingsontwikkeling vindt plaats op basis van een prognose. Die prognose geeft een trend weer. Hoe verder in de toekomst, hoe meer onzeker de prognose is. Jaarlijks vindt dan ook een bijstelling plaats. Er worden verschillende prognosemodellen weergegeven, vanwege de zichtbaarheid van de bandbreedte daarin.

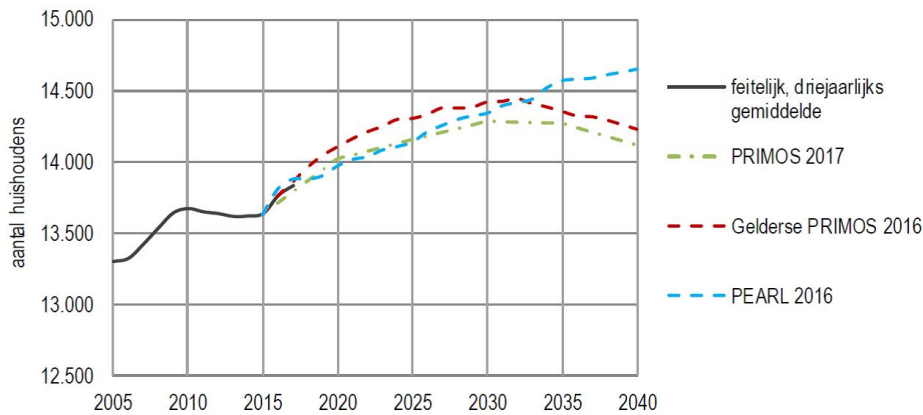
De prognose laat de trend zien van de bevolkingsontwikkeling richting de toekomst. Hoe verder in de toekomst, hoe onzekerder de prognose. Ook het schaalniveau is van invloed: hoe hoger het schaalniveau, hoe groter de betrouwbaarheid. Jaarlijks wordt de prognose daarom bijgesteld en worden meerdere prognosemodellen naast elkaar gezet. In deze paragraaf geven we verschillende modellen weer, zodat er een bandbreedte zichtbaar is.

Bron: CBS, diverse prognoses, bewerking RIGO

Gezien het huidige aantal inwoners is de conclusie te trekken dat wij op dit moment ver boven de verschillende prognosemodellen zitten. Dit heeft een gunstige werking op het aantal te bouwen

woningen in de toekomst. Ook voor de huishoudensontwikkeling zijn de verschillende prognoses naast elkaar gezet. Wat opvalt is dat de prognoses nogal uiteenlopen. Gelet hierop is het belangrijk deze voortdurend te monitoren en vervolgens de betekenis daarvan voor Epe in beeld te brengen.

Bron: CBS, diverse prognoses, bewerking RIGO

De gemeente Epe wil de ontgroening en vergrijzing op een goede manier begeleiden. De hoofdlijnen staan in de Toekomstvisie Epe 2030 beschreven voor de beleidsdomeinen economie, sociaal en ruimte. Om in te spelen op de vergrijzing, ontgroening en leefbaarheid in de gemeente zal Epe een attractieve gemeente moeten zijn en blijven om te wonen, te werken, te leven en te bezoeken. Speciale focus daarbij dient te zijn het behoud van en het extra aantrekken van 20 tot 35 jarigen als potentiële toekomstige beroepsbevolking. Ook ligt de aandacht bij de groeiende groep ouderen. Invulling, operationalisering en waarmaken volgt in de strategische beleidsdocumenten en beleidskaders zoals hierboven vermeld. Verder is bij de drie decentralisaties in het sociale domein daarvoor nadrukkelijk aandacht.

Het beleid op de terreinen wonen, openbare ruimte, voorzieningen en arbeidsmarkt worden ten aanzien van de demografische ontwikkelingen hierna verder in kaart gebracht. Naar verwachting de vier beleidsterreinen waar de kosten het meest kunnen stijgen.

8.4 Koersbepaling op demografische ontwikkelingen

De gemeente Epe wil de ontgroening en vergrijzing op een goede manier begeleiden. De hoofdlijnen staan in de Toekomstvisie Epe 2030 beschreven voor de beleidsdomeinen economie, sociaal en ruimte. Om in te spelen op de vergrijzing, ontgroening en leefbaarheid in de gemeente zal Epe een attractieve gemeente moeten zijn en blijven om te wonen, te werken, te leven en te bezoeken. Speciale focus daarbij dient te zijn het behoud van en het extra aantrekken van 20 tot 35 jarigen als potentiële toekomstige beroepsbevolking. Ook ligt de aandacht bij gezinnen, o.a. ook vanwege het behoud van voorzieningen en de groeiende groep ouderen. Invulling, operationalisering en waarmaken volgt in de strategische beleidsdocumenten en beleidskaders zoals hierboven vermeld. Verder is bij de drie decentralisaties in het sociale domein daarvoor nadrukkelijk aandacht.

8.5 Beleid gericht op gevolgen van demografische ontwikkelingen

8.5.1 Wonen

Wat zijn de effecten voor het domein wonen en overige bebouwing?

Epe vergrijst en ontgroent. Het aantal 75-plussers groeit fors. Het aantal 1- en 2-persoonshuishoudens stijgt. Het aantal gezinnen tot 35 jaar neemt eerst af, maar stijgt daarna weer. Boven de 35 jaar blijft het aantal gezinnen afnemen, om daarna weer in aantal toe te nemen. Verder daalt het aantal personen dat in een huis woont. Het effect van deze ontwikkelingen op het domein wonen is dat de bestaande woningvoorraad niet aansluit bij de veranderende bevolkingssamenstelling. Dit wordt versterkt door de veranderingen binnen de zorg. Wonen en zorg worden steeds meer van elkaar gescheiden. Het gevolg is dat ouderen en mensen met een hulpvraag (lichamelijk, psychisch etc.) langer thuis blijven wonen. Deze groep mensen heeft veelal specifieke

woonwensen.

Wat willen we bereiken?

Een woningvoorraad realiseren die afgestemd is op de veranderende bevolkingssamenstelling. Een situatie waarin senioren zolang mogelijk zelfstandig in hun woning verblijven en daartoe vroegtijdig maatregelen treffen om de levensloopgeschiktheid van woningen te vergroten. Daarnaast dient de woningvoorraad geschikt gehouden te worden voor jongeren en starters.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Voldoende betaalbare woningen beschikbaar krijgen voor starters, alleenstaanden en huishoudens met een laag inkomen en een zorgvraag;
- Het bevorderen van de doorstroming van senioren naar levensloopgeschikte woningen;
- De Woonvisie is in 2019 geconcretiseerd in de Woonagenda 2019-2023. De woonagenda wijst de gemeentelijke volkshuisvestelijke koers aan, onder andere richting de corporaties voor het jaarlijks bod van de corporatie op het gemeentelijk beleid en de te maken prestatieafspraken. Daarnaast geeft het richting aan de Markt als het gaat om het type woning dat in Epe gebouwd moet worden.
- Het project “Thuis wonen, nu en later”, gericht op het langer zelfstandig thuis wonen, heeft een vervolg gekregen. Koppel/Swoe voert dit nu uit. Daaraan is ook de Wooncoach/verhuisbegeleider gekoppeld (pilot).
- Er wordt een WoonZorgAgenda opgesteld. In 2020 wordt deze agenda vastgesteld door de gemeenteraad.

Toelichting:

Een belangrijk gegeven is dat de woningvoorraad of in eigendom van particulieren, of in eigendom van verhuurders, zoals Triada is. De directe invloed van de gemeente Epe op het domein wonen – vooral daar waar het de bestaande woningvoorraad betreft – is dus in beginsel beperkt.

8.5.2 Openbare ruimte

Wat zijn de effecten voor het domein openbare ruimte?

Vergrijzing en de toename van ouderen met een zorgvraag die langer thuis blijven wonen, leidt tot een toenemende behoefte aan een sociaal en fysiek goed toegankelijke openbare ruimte die bovendien voldoende recreatieve mogelijkheden biedt (grotere parkeervakken, andere speeltoestellen, meer straatmeubilair wat flexibel inzetbaar is, wandelroutes).

Wat willen we bereiken?

Realiseren van een duurzame, schone en veilige leefomgeving die toegankelijk is voor alle mensen, die bijdraagt aan de leefbaarheid en uitnodigt tot participatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De nota toegankelijkheid, met daarin een uitvoeringsprogramma is vastgesteld en in uitvoering gebracht.
- Uitvoeren van het gebiedsgericht werken, waarbij meer betrokkenheid en inspraak vanuit de wijken onderdeel van uitmaakt.
- Het realiseren van een toegankelijk en aantrekkelijk centrum in Vaassen
- Het gedeelte van de Dorpsstraat en Apeldoornseweg, tussen de Kosterstraat en Laan van Fasna wordt heringericht en daarmee veiliger en beter toegankelijk gemaakt voor voetgangers, fietsers en mensen met een functiebeperking.

8.5.3 Voorzieningen

Wat zijn de effecten voor het domein voorzieningen (sport, welzijn, cultuur en onderwijs)?

Een voortdurende aandacht van het voorzieningenaanbod is nodig vanuit de veranderende vraag en behoefte. Dit wordt nog eens versterkt door de transformatie in het sociale domein, waarbij een kostenbesparing gerealiseerd dient te worden. Om dit realiseren wordt onder andere het gebiedsgericht werken ingezet en een transformatie agenda uitgevoerd. Gevolg zal zijn dat er een

groter beroep komt op algemene welzijnsvoorzieningen en er meer vrijwillige inzet van inwoners wordt verwacht op allerlei terreinen. Daarnaast is het van belang om het voorzieningenniveau in stand te houden; mensen blijven dan meedoen.

Door afname van het leerlingenaantal ontstaat er leegstand binnen de scholen. Dit heeft grote gevolgen voor de exploitatie. Er dienen adequate oplossingen bedacht te worden om de nadelige effecten van de teruggang van het aantal leerlingen het hoofd te bieden.

Wat willen we bereiken?

Een voorzieningenniveau dat afgestemd is op de bevolkingssamenstelling en opgebouwd is vanuit de behoefte van de samenleving. Het dient bij te dragen aan een goed woon- en leefklimaat voor ouderen, jeugd en jonge gezinnen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het versterken van vrijwilligerswerk en -zorg in wijken en buurten door op een meer gebiedsgerichte werkwijze aan de slag te gaan en vrijwilligersorganisaties te faciliteren. Hierbij zullen vrijwilligers(organisaties) en professionele organisaties intensiever moeten gaan samenwerken;
- Basisvoorzieningenniveau zijn essentiële minimale faciliteiten op het gebied van sport, welzijn, cultuur, onderwijs, zorg en ontmoeting die samen voor een prettig en leefbaar wonende gemeente zorgen. De gemeente voert een actieve aanpak bij gemeentelijk gefinancierde voorzieningen en faciliteert bij niet-gemeentelijk gefinancierde voorzieningen, voor zover dat past binnen de bestuurlijke kaders. Hierbij zal in afstemming met de inwoners, per gebied bepaald worden welke basisvoorzieningen nodig zijn en aansluiten bij de vraag en mogelijkheden;
- In overleg met het onderwijs bepalen hoe om te gaan met afname van het leerlingenaantal. Schoolgebouwen zijn niet meer uitsluitend gericht op het invullen van de onderwijsfunctie maar bieden ook plaats aan functies zoals kinder-/peuteropvang, culturele vorming en sportactiviteiten. Ze vervullen een belangrijke dorps-/wijkfunctie. Het actieplan 'Onderwijs' zal hierbij als basis dienen.

8.5.4 Arbeidsmarkt

Wat zijn de effecten voor het domein arbeidsmarkt?

Afname van de potentiële beroepsbevolking door het toenemende aantal ouderen en afnemende aantal jongeren. Als gevolg hiervan zal er een krappe arbeidsmarkt ontstaan waarbij de vraag naar arbeidskrachten het aanbod overstijgt.

Wat willen we bereiken?

Versterken van de economische structuur door verdere modernisering en innovatie. De gemeente als een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven en werknemers. Naast de lokale insteek is een intensieve samenwerking in de Cleantech Regio nodig met bedrijven, maatschappelijke organisaties en gemeenten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De economische visie is vastgesteld. Daaraan is een uitvoeringsprogramma gekoppeld. Met betrokkenen worden acties uitgevoerd die bijdragen aan een versterking van de (lokale) economie. Daarbij wordt aangehaakt bij de Omgevingsagenda;
- Uitvoeren projecten voortkomend uit het (voormalige) Akkoord van Beekbergen en gericht op het terugdringen van werkloosheid, goed en snel vervullen van vacatures, goede aansluiting onderwijs en werk en het activeren van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- Het uitvoeren van het lokaal convenant "samen werken in Epe". Het convenant heeft als doel om met het bedrijfsleven, onderwijs en de overheid gezamenlijk de weg te bewandelen richting een inclusieve arbeidsmarkt. Een arbeidsmarkt waaraan mensen zoveel mogelijk en duurzaam meedoen. Niet kijkend naar beperkingen, maar naar mogelijkheden.
- Bieden van een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en organisaties. Dit uit zich in goede voorwaarden en faciliteiten en mogelijkheden in het kader van "het nieuwe werken", zoals bedrijfsverzamelgebouwen. In de economische visie is het vestigingsklimaat een belangrijk terugkerend thema, vooral ook ten aanzien van jongeren en hun plek op de arbeidsmarkt.

Door middel van het uitvoeringsprogramma moeten verdere stappen gezet worden om het economisch profiel van Epe te versterken;

- Een extra focus is de ontwikkeling van de speerpuntsectoren zorg en recreatie/toerisme (profiel). Met aandacht voor onderscheidende elementen daarin draagt het bij aan een goed woon- en leefklimaat en aan werkgelegenheid.

Paragraaf 9 | Decentralisaties sociaal domein

9.1 Inleiding

De gemeente is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. In 2015 kwamen door de decentralisaties in het sociale domein meer taken terecht bij de gemeenten en werden de daarmee gemoeide budgetten voor de overheveling gekort. Gemeenten moeten met minder geld de zorg- en ondersteuningstaken uitvoeren.

Een zorgvuldige implementatie van de nieuwe taken kostte tijd en is succesvol verlopen. Dat maakt het mogelijk om nu duurzaam te werken aan de transformatie. De gemeente Epe wil, samen met organisaties voor welzijn, zorg en ondersteuning, het sociale domein anders inrichten binnen de beschikbare budgetten. Daarbij ligt de nadruk op meer algemene voorzieningen voor alle inwoners van Epe, op preventie en op zorg dicht bij huis die aansluit op wat inwoners nodig hebben. Om de transformatie daadwerkelijk te realiseren zet de gemeente eenmalig extra financiële middelen in. Om de doelen van de transformatie te bereiken is er een transformatieagenda met drie pijlers: innovatief aanbod, integrale werkwijze in de toegang naar zorg en ondersteuning en gebiedsgericht werken. In de uitvoering ligt de focus op: één gezin, één plan, één regisseur. In 2020 wordt de transformatie doorgezet om tot de beoogde veranderingen te komen. Daarnaast dragen activiteiten en maatregelen die voortvloeien uit het integraal beleidsplan voor het Sociale Domein 2019 e.v. bij aan de transformatie. In dat beleidsplan komen beleid van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet bij elkaar.

9.2 Beleidskaders

Het beleid ten aanzien van de decentralisatie en transformatie in het sociaal domein is vastgelegd in:

- Beleidsplan Sociaal Domein 2019-2022 (2018)
- Visie Gebiedsgericht werken (2016)
- Transformatieagenda 2016-2019 (2016)
- Kadernota Participatiewet (2015)
- Sociale Agenda 2015-2021 (2015)
- Toekomstvisie Epe 2030 (2013)

9.3 Beleid gericht op uitvoering taken sociaal domein

Hieronder staat beschreven wat we voor de onderdelen Wmo, Jeugd en W&I willen bereiken.

9.3.1 Wmo

Wat willen we bereiken?

Op basis van de Wmo geeft het Rijk aan gemeenten de volgende opdracht:

- het bevorderen van de sociale samenhang, mantelzorg, vrijwilligerswerk en de veiligheid en leefbaarheid en het voorkomen van huiselijk geweld;
- het ondersteunen van de zelfredzaamheid en participatie van inwoners met een lichamelijke, chronische, psychische of psychosociale kwetsbaarheid;
- het bieden van opvang (maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, beschermd wonen en verslavingszorg).

Wat gaan we ervoor doen?

De activiteiten in het kader van de Wmo worden in programma 3 benoemd. De activiteiten betreffen het bieden van individuele begeleiding, dagbesteding, respijtopvang en beschermd wonen. Hierbij wordt rekening gehouden met de keuzevrijheid van inwoners, de financiële beheersbaarheid en het versterken van de eigen regie en zelfredzaamheid van inwoners.

Zorg en ondersteuning is zoveel mogelijk in de eigen omgeving van inwoners georganiseerd en sluit aan bij de vraag van inwoners. We richten ons in 2020 onder andere op:

- het uitvoeren van het Actieprogramma Sociaal Domein;

- het ontwikkelen van preventief ingerichte voorzieningen waar inwoners dichtbij terecht kunnen voor informatie, advies, ondersteuning.;
- de doorontwikkeling van een intensievere samenwerking van betrokken partijen (integrale toegang)
- het uitvoeren van de Transformatieagenda Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (MO/BW) en de regionale en lokale jaarwerkplannen. Ook wordt het regionale convenant MO/BW met afspraken over de financiële overschotten en tekorten uitgewerkt voor het scenario 2021 en verder;
- het uitvoeren van de Transformatieagenda Huiselijk Geweld en Kindermishandeling samen met het beleidsterrein Jeugd;
- het uitvoeren van de Wet verplichte ggz. Deze wet gaat in op 1 januari 2020;
- het doorontwikkelen van subsidieafspraken met organisaties over de doelstellingen en activiteiten op het gebied van onafhankelijke cliëntondersteuning;
- de monitoring gericht op de financiële en inhoudelijke uitvoering en het vertalen van de uitkomsten en bevindingen naar beleidskeuzes. Deze doorvertaling vindt plaats onder de noemer 'grip op zorg';
- het uitvoeren van de mantelzorgwaardering en de ondersteuning van jonge mantelzorgers;
- het ontwikkelen van de Woonzorgagenda en de samenwerking met de afdeling Ruimte op beleidsthema's (bijv. de Omgevingswet);
- het opzetten van vernieuwende initiatieven met behulp van de Transformatieregeling waarmee (hulp)vragen adequaat beantwoord kunnen worden en waarmee eigen kracht en participatie van inwoners wordt gefaciliteerd.

9.3.2 Jeugdzorg

Wat willen we bereiken?

De transformatie van jeugdhulp laat zich vatten in de frase: beter met minder en zorg nabij inzetten. Het streven is een voor jeugdigen en ouders beter passende en integrale ondersteuning en hulp te organiseren terwijl er minder budget beschikbaar is. Hulp en ondersteuning moet effectiever en efficiënter ingezet worden; zoveel mogelijk vanuit het eigen netwerk, zo 'normaal' mogelijk, zo min mogelijk met dwangmaatregelen. Beter met minder vertaalt zich in de volgende uitgangspunten:

- De zorg van de inwoner staat centraal
- Lichte zorg waar het kan, maar ook snelle toegang tot passende zware zorg waar nodig
- Een brede generalistische basis, een kleinere specialistische top
- Meer ambulante, minder intramuraal: naar de inwoner toe in plaats van naar de zorg toe
- Ontschotting: zowel verticaal (ketenzorg) als horizontaal (intersectoraal)
- Een duurzame en verantwoorde inkoop van specialistische zorg

Wat gaan we ervoor doen?

De activiteiten in het kader van jeugdzorg zijn in programma 1 benoemd. Kader is het beleidsplan sociaal domein 2019 - 2022. Hieraan zit een lokaal actieprogramma gekoppeld. Daarnaast werken we binnen de jeugdzorg regio nauw samen met gemeenten Apeldoorn, Brummen, Hattem, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen in de transformatie van de jeugdzorg. In het programmaplan jeugdhulp 2018-2021 staan de doelen en inspanningen voor de komende 3 jaren uitgewerkt.

De komende tijd gaan we ons richten op een aantal aspecten. Zo moet allereerst 'de basis op orde' zijn. Kinderen moeten passende hulp krijgen. Hierbij wordt ook goed gekeken naar het opvoedkundige en pedagogische aspect. We willen zo min mogelijk medicaliseren en zoveel mogelijk normaliseren. Daarnaast moeten aanbieders en gemeenten snel passende, (integrale) oplossingen vinden voor cliënten met complexe problematiek. Kwetsbare jongeren moeten we beter op weg helpen zelfstandig te worden. Hierbij is het belangrijk dat een jongere vanaf zijn 16de jaar samen met een begeleider/hulpverlener een perspectiefplan opstelt, waarin alle levensdomeinen worden meegenomen. Verder willen we meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien. Dit betekent meer investeren in preventie, signalering en ambulante hulp. Als kinderen niet meer thuis kunnen wonen, worden zij zo veel mogelijk kleinschalig, gezinsgericht en in perspectief biedende voorzieningen opgevangen. Bij voorkeur in het eigen netwerk.

Vanaf 2019 werken we met één integraal contract voor alle maatwerkvoorzieningen Wmo, Jeugdhulp en MO/BW. Dit is regionaal opgepakt. De lokale toegang is bekend met het zorgproductenboek

Inkoop 2019 en handelt hiernaar. De samenwerking met huisartsen is verstevigd door de inzet van een GZ-psycholoog, waardoor minder (onjuiste) doorverwijzingen naar de sGGZ plaatsvinden. Met het onderwijs wordt nog meer de samenwerking gezocht in verband met passend onderwijs. Tenslotte is het belangrijk om zicht te houden op de totale uitgaven aan individuele voorzieningen zodat kinderen de hulp kunnen blijven krijgen die ze nodig hebben. Een regionale toezichthouder kwaliteit en rechtmatigheid speelt hier een rol in. Verder worden met zorgaanbieders gesprekken gevoerd over mogelijkheden om zorg af te schalen. Binnen de gemeente Epe loopt het project Grip op (Jeugd)Zorg. We krijgen steeds betere informatie om te kunnen monitoren.

9.3.3 De arbeidsmarkt (Participatiewet)

Wat willen we bereiken?

De Participatiewet moet leiden tot meer participatie, meer gerichte en effectieve inzet van budgetten en een besparing van kosten. Er is minder geld beschikbaar om een uitkeringsgerechtigde naar werk toe te kunnen leiden. Dit is merkbaar voor partners als bedrijven, het onderwijs en zorginstellingen. Het is de uitdaging om op een houdbare manier met deze financiële opgave om te gaan.

Wat gaan we ervoor doen?

De activiteiten in het kader van Participatiewet zijn in programma 10 benoemd. De Participatiewet is onderdeel geworden van het Integraal Beleidsplan Sociaal Domein 2019-2022 'Samen meedoen mogelijk maken'. De achterliggende gedachte van de decentralisaties (Wmo, Jeugdwet en Participatiewet) is dat gemeenten dichtbij de inwoner staan en daardoor ondersteuning en zorg beter kunnen organiseren. Dit door de eigen regie van inwoners te versterken, preventief te werken en ondersteuning dichtbij te organiseren met het uitgangspunt dat iedereen naar eigen vermogen mee kan doen. De thema's: 1) regie, 2) meedoen, 3) dichtbij, 4) preventie en 5) integraliteit horen bij de opgave vanuit de decentralisaties en staan centraal in dit beleidsplan.

We richten ons in 2020 onder andere op:

- het realiseren van baanafspraken voor de Eper doelgroep door zowel regionale als lokale samenwerking vorm te geven met werkgevers;
- onderzoek uitvoeren naar de maatregelen die bijdragen aan een duurzaam gezonde bedrijfsvoering van Werkbedrijf Lucrato;
- het extra inzetten op het meer in beeld brengen en activeren van inwoners met een uitkering die nog niet naar werk kunnen;
- een vervolg geven aan de monitoring gericht op de financiële en inhoudelijke uitvoering en uitkomsten en bevindingen vertalen naar beleidskeuzes;
- het opzetten van vernieuwende initiatieven waarmee (hulp)vragen adequaat beantwoord kunnen worden en waarmee eigen kracht en participatie worden gefaciliteerd.

9.4 Financiën en risico's

Wat zijn de financiële effecten van de decentralisaties en de transformatie?

De middelen voor de uitvoering van de taken in het Sociaal Domein zijn sinds 2019 integraal onderdeel van de algemene uitkering die de gemeente ontvangt van het Rijk. Deze overheveling was met uitzondering van de onderdelen Voogdij en Beschermd Wonen. Deze onderdelen zijn vanaf 2020 ook onderdeel van de rijksbijdrage.

Bedragen in de tabel (* € 1.000) hebben als basis de meicirculaire 2019.

Taak	2019	2020	2021	2022	2023
Algemene uitkering (algemeen deel):					
Wmo (incl 2007)	9.057	9.603	10.122	10.559	10.568
Jeugdzorg	5.905	6.022	6.257	5.986	5.995
Participatie	391	410	424	444	444
Integratie-uitkering participatie	4.684	4.420	4.268	4.038	3.975
Integratie-uitkering voogdij/18+	842	881	881	881	881
Totaal	20.879	21.336	21.952	21.908	21.863

De gemeente loopt met de uitvoering van de nieuwe taken aanzienlijke financiële risico's. Dit wordt mede veroorzaakt door het 'open einde' karakter van de nieuwe taken en externe factoren zoals de

door het Rijk opgelegde wijziging van de eigen bijdrageregeling in de Wmo. Inzicht in- en sturing op de (toekomstige) kosten zijn daarom een voortdurend aandachtspunt.

Wat willen we bereiken?

De gemeente Epe wil anticiperen op de toekomstige vraag naar zorg en ondersteuning van haar inwoners. Epe doet dat door:

- Kwalitatieve zorg en ondersteuning in te zetten waar dat nodig is;
- Een verschuiving te realiseren van individuele maatwerkvoorzieningen naar voorliggende- en algemene voorzieningen;
- Datagestuurd te werken;
- Gebiedsgericht te werken;
- Binnen het huidige en toekomstige beschikbare begrotingsbudget Sociaal Domein te blijven.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Om de verschuiving van specialistische zorg en ondersteuning naar voorliggende-, algemene voorzieningen te realiseren is een transformatieagenda opgesteld en een budget beschikbaar.
- Er is een project grip op zorg. Daarin analyseren we in een continue proces de kosten van het sociale domein, stellen prognoses op voor de toekomst en ontwikkelen interventies gericht op kwaliteit en kostenbeheersing.
- Op de drie taakvelden is een integrale beleids- en financiële monitor die maandelijks geanalyseerd wordt. Dat gebeurt met hulp van een data-analist die sinds 2019 is toegevoegd aan het team Participatie en met de Datamonitor Epe (DaME). Met de DaME verwachten we ook betere prognoses op te kunnen stellen t.a.v. het gebruik van zorg en ondersteuning en de kosten. Twee keer per jaar worden relevante data van Jeugd, Wmo, Werk en Inkomen en Schuldhulpverlening samengevoegd in de halfjaarlijkse monitor en besproken met de gemeenteraad. Deze Raadsmonitor Sociaal beleid bevat informatie over toegang naar de zorg en ondersteuning, aantal en duur van de ingezette specialistische zorg en ondersteuning en de kosten.
- Er is een reserve Risico's Sociaal Domein. Daaruit worden de financiële risico's in het sociale domein opgevangen.

Financiële begroting

Financiële begroting

1. Overzicht baten en lasten in de begroting en de toelichting

Het overzicht van baten en lasten in de begroting en de toelichting daarop bevat:

- Het saldo per programma, het totaal van de algemene dekkingsmiddelen, het geraamde bedrag voor onvoorzien, het geraamde totaal saldo van baten en lasten, de mutaties in de reserves en het geraamde resultaat.
- Het overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen en lokale heffingen.
- Inzicht in de gehanteerde prijzen, lonen en rentepercentages.
- Het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten met toelichting.
- Overzicht geraamde structurele mutaties in de reserves met toelichting

Het saldo per programma, het geraamde totaal saldo van baten en lasten en het geraamde resultaat

bedragen x € 1.000

Programma's:	2020	2021	2022	2023
1. Opgroeien in Epe	-13.301	-13.409	-13.023	-13.032
2. Actief in Epe	-3.956	-3.484	-3.484	-3.484
3. Zorg en opvang	-10.439	-10.555	-10.987	-10.996
4. Leefbaar en veilig	-2.287	-2.310	-2.310	-2.310
5. Ruimte en wonen	-513	-808	-808	-808
6. Epe op orde	-5.812	-5.972	-6.016	-6.086
7. Duurzaamheid	-186	-44	-59	-59
8. Toezicht en handhaving	-1.132	-957	-957	-957
9. Bedrijvigheid	-782	-625	-625	-625
10. Weer aan het werk	-8.548	-8.053	-7.799	-7.714
11. Bestuur en organisatie	-2.631	-3.141	-3.693	-4.483
Subtotaal saldo programma's	-49.607	-49.358	-49.761	-50.554
Algemene dekkingsmiddelen:				
- Lokale heffingen	8.137	8.382	6.342	7.241
- Algemene uitkering	48.751	49.102	49.365	50.530
- Dividend	166	166	166	166
- Saldo financieringsfunctie	1.745	1.744	1.709	1.709
- Overige algemene dekkingsmiddelen	-125	-128	-128	-128
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	58.674	59.267	57.454	59.518
Overheadkosten	-9.790	-9.035	-9.119	-9.237
Heffing Venootschapsbelasting	-	-	-	-
Onvoorzien	-89	-89	-89	-89
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-813	785	-1.515	-362

bedragen x € 1.000

Mutaties in reserves:	2020	2021	2022	2023
1: Opgroeien in Epe	-440	-440	-440	-440
2: Actief in Epe	-1	-5	-5	-5
3: Zorg en opvang	317	-59	-59	-59
4: Leefbaar en veilig	-	-	-	-
5: Ruimte en wonen	776	-133	-133	-133
6: Epe op orde	704	701	701	656
7: Duurzaamheid	306	265	265	265
8: Toezicht en handhaving	-	-	-	-
9: Bedrijvigheid	-	-	-	-
10: Weer aan het werk	1.207	-41	-41	-41
11: Bestuur en organisatie	-60	815	2.967	1.811
12: Algemene dekkingsmiddelen	-2.197	-2.217	-2.185	-2.257
Overhead	216	333	449	567
Totaal mutaties in reserves	829	-780	1.519	365
Geraamde resultaat	15	4	4	3

Het BBV schrijft voor dat mutaties in de reserves afzonderlijk worden opgenomen. Daarom wordt eerst het geraamde saldo van baten en lasten bepaald, vervolgens worden de mutaties in de reserves weergegeven. De uitkomst is het geraamde resultaat.

In de toelichting op de mutaties per programma wordt inzicht gegeven in de baten en lasten per afzonderlijk programma en wordt een analyse gegeven van de verschillen die zijn ontstaan tussen de begrote bedragen in 2018 en 2019. Dit betreft de bestaande baten en lasten, uitgaande van het

bestaande beleid. De 'budgetaanpassingen' als gevolg van het nieuwe beleid zijn in de Beleidsbegroting (het programmaplan) toegelicht. In bijlage 9 wordt inzicht gegeven in de lasten en baten per taakveld.

Overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten en de structurele ruimte

Dit overzicht geeft inzicht in het structurele en reële evenwicht van de begroting op korte en langere termijn:

1. Een structureel evenwicht houdt in dat de structurele lasten worden gedekt door structurele baten.
2. Een reëel evenwicht houdt in dat de geraamde bedragen volledig, realistisch en haalbaar zijn.

bedragen x € 1.000

Programma	2020		2021		2022		2023	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Opgroeien in Epe	672	-	540	-	500	-	500	-
2. Actief in Epe	472	-	-	-	-	-	-	-
3. Zorg en Opvang	526	-	8	-	-	-	-	-
4. Leefbaar en veilig	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Ruimte en wonen	25	-	70	-	-	-	-	-
6. Epe op orde	157	-	-	-	-	-	-	-
7. Duurzaamheid	-	-	-	-	-	-	-	-
8. Toezicht en handhaving	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Bedrijvigheid	157	-	-	-	-	-	-	-
10. Weer aan het werk	300	-	-	-	-	-	-	-
11. Bestuur en Organisatie	52	-	-	-	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	-	1.498	-	1.498	-	-754	-	-
Overhead	450	-	110	-	-	-	-	-
Resultaatbestemming	7.965	6.784	2.874	1.828	673	1.254	1.011	290
Totaal	10.776	8.282	3.602	3.326	1.173	500	1.511	290

bedragen x € 1.000; +=structurele ruimte

Structurele ruimte	2020	2021	2022	2023
Geraamde resultaat	15	4	4	3
Saldo eenmalige baten (+) / lasten (-)	2.494	276	673	1.221
Gecorrigeerd saldo / structurele ruimte	2.509	280	677	1.224

Uit het overzicht blijkt dat het begrotingsresultaat wordt beïnvloed door *incidentele* baten en lasten. De incidentele lasten zijn hoger dan de incidentele baten. Hieruit wordt geconcludeerd dat de *structurele* lasten worden gedekt door *structurele* baten en dat er daarmee sprake is van een structureel sluitende (meerjaren)begroting.

Toelichting incidentele bedragen per programma ≥ € 50.000:

Programma 1:

- Onderwijs aan nieuwkomerskinderen NT2 klas; € 55.000 voor 2020.
- Actiekader onderwijs; € 500.000 voor de jaren 2020 tot en met 2023.

Programma 2:

- Stimuleringsregeling jeugd; € 420.000 voor 2020.

Programma 3:

- Voor Projecten transformatie sociaal domein; € 162.000 in 2020.
- Backofficesysteem en regiesysteem sociaal domein; € 250.000 in 2020.

Programma 7:

- Energietransitie; € 135.000 in 2020.
- Vervanging leidingwerk en besturingssystemen drukrioleringsputten buitengebied; € 70.000 voor de jaren 2020 en 2021.

Programma 8:

- Toezicht en Handhaving Vitale Vakantieparken; €175.000 in 2020.

Programma 9:

- Programma Veluwe-op-1: aanleg van routes en paden; € 147.000 in 2020.

Programma 10:

- Uitvoering pilots binnen het domein participatie; € 300.000 in 2020.

Algemene dekkingsmiddelen:

- Precariobelasting kabels en leidingen; baten van € 2.252.000 in de jaren 2020 en 2021. Hier staan stortingen in de reserve precariobelasting tegenover.
- Teruggave precariobelasting; Voor de jaren 2020 tot en met 2022 € 754.000 per jaar.

Overhead:

- Beleidsontwikkeling; € 82.000 in 2020.
- Inwonerparticipatie en actieve communicatie samenleving; € 70.000 in 2020.
- Raadsinformatiesysteem Notubiz; € 50.000 in 2020
- Vervanging geautomatiseerd systeem financiële administratie; € 77.500 in 2020 en € 109.500 in 2021
- Vernieuwing technisch apparaat raadzaal; € 100.000 in 2020

Algemene Dekkingsmiddelen: Lokale heffingen

bedragen x € 1.000

Onderwerp	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Onroerendezaakbelasting	5.383	5.611	5.824	6.033	6.260	6.405
Hondenbelasting	71	71	77	77	-	-
Precariobelasting	2.350	2.381	2.347	2.347	95	95
Forensenbelasting	289	310	313	313	313	313
Toeristenbelasting	702	718	730	730	767	767
Opbrengst algemeen ^[1]	-677	55	-697	-697	-697	57
Totaal bruto opbrengst	8.119	9.146	8.594	8.802	6.738	7.636
Kosten	373	472	457	420	396	396
Totaal netto opbrengst	7.746	8.674	8.137	8.382	6.342	7.241

[1] In de opbrengst algemeen zijn opgenomen de terug te vorderen invorderingskosten en de woonlastenverlichting.

Voor een toelichting op de belastingopbrengsten wordt verwezen naar de Paragraaf Lokale Heffingen.

Prijzen, lonen en rente

Bij het opstellen van deze (meerjaren)begroting zijn de volgende percentages gehanteerd:

Component	2020	2021	2022	2023
Prijsstijging	1,5%	1,8%	1,7%	1,7%
Loonstijging	1,9%	2,6%	2,2%	2,0%
Rente kort geld	0,0%	0,1%	1,0%	1,0%
Rente lang geld	0,5%	0,7%	2,4%	2,4%

De percentages van de autonome loon- en prijsstijgingen zijn gebaseerd op de indicaties die hiervoor zijn gegeven in de meicirculaire 2019 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Ingaande 2019 wordt voor de prijsstijging het Imoc-percentage (inflatie materiële overheidsconsumptie) gehanteerd. Dit is het stijgingspercentage dat ook gehanteerd wordt bij de rijksbegroting c.q. de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Voor de bepaling van het te hanteren rentepercentage wordt de lange termijn visie van De Nederlandsche Bank gehanteerd. Gelet op de prognose van de Nederlandsche Bank zijn de rentepercentages tijdelijk verlaagd voor 2020 en 2021. Met ingang van 2022 zijn structureel de hierboven aangegeven percentages aangehouden.

Overzicht van structurele mutaties in reserves.

Dit overzicht ondersteunt bij de bepaling en de beoordeling van het structurele evenwicht in de begroting.

bedragen x € 1.000

Naam reserve	2020		2021		2022		2023	
	Toev.	Onttr.	Toev.	Onttr.	Toev.	Ontt.	Toev.	Onttr.
Eenmalige dekkingsmiddelen	-	500	-	500	-	500	-	500
ICT investeringen	437	647	437	660	437	700	437	758
Vervanging openbare verlichting	270	399	275	407	280	413	285	420
Overdracht fietspaden RGV	-	45	-	46	-	47	-	48
Vervanging bruggen	70	-	72	-	73	-	74	-
Egalisatie winstuitkering Nuon	14	54	13	54	12	54	11	54
Verkoop 14 aandelen VNB (6%)	29	118	24	98	20	78	16	58
Afl. achtergestelde lening Nuon	45	57	45	57	45	57	45	57
Verkoop aand. tbv lening Vitens	-	155	-	155	-	-	-	-
Afl. achtergestelde lening Vitens	204	61	207	65	55	70	55	70
Meubilair gymlokalen	22	20	22	20	22	20	23	20
Huisvesting onderwijsvoorzieningen	500	25	500	25	500	25	500	25
Participatie	-	26	-	26	-	26	-	26
Starterslening	59	11	60	12	61	14	62	15
Egalisatie opbrengst bouwleges	372	631	-	-	-	-	-	-
Dekking Kapitaallasten	-	654	-	671	-	688	-	721
Onderhoud abri's	8	-	8	-	8	-	8	-
Totaal structureel	2.029	3.403	1.662	2.796	1.512	2.691	1.514	2.771

2. Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

In de uiteenzetting van de financiële positie worden de consequenties opgenomen van het beleid dat in de begroting is opgenomen.

De volgende onderwerpen komen aan de orde:

- Financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen
- Vrijkomende eenmalige middelen
- Investerings (economisch / maatschappelijk nut)
- Investerings (vervanging / uitbreiding)
- Financiering
- Stand en verloop reserves en voorzieningen

Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid dat in de programma's is opgenomen

De uitkomst van de jaarlijkse afweging in het kader van het begrotingsproces, is samengevat in het volgende overzicht van de cumulatieve ontwikkeling van lasten en baten. Voor een gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar de bijlagen bij deze begroting.

bedragen x € 1.000

	2020	2021	2022	2023
Bestaand beleid (budgetprognose)	-145	-594	-639	-103
Dekkingsmogelijkheden	634	1.179	1.244	734
Nieuw beleid <i> vorige </i> meerjarenbegroting	-15	-80	-95	-147
Investerings <i> vorige </i> meerjarenbegroting	-242	-364	-366	-366
Nieuw beleid <i> deze </i> meerjarenbegroting	-217	-137	-140	-115
Nieuwe investeringen	-	-	-	-
Saldo meerjarenbegroting	15	4	4	3

Vrijkomende eenmalige middelen

De volgende reserves worden opgeheven of bevatten een surplus dat wordt ingezet voor incidentele uitgaven (nieuw beleid) in de (meerjaren)begroting 2020-2023:

Bedragen x € 1.000

Reserve	Vrijkomend bedrag
90000 Algemene reserve (surplus boven € 2 mln.)	1.380

90002	Reserve bespaarde rente (2020: € 106.000, 2021: € 200.000)	306
90003	Reserve eenmalige dekkingsmiddelen (oab)	55
90022	Reserve mediation (reserve opheffen)	6
90060	Reserve groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	83
90085	Reserve duurzaamheid	7
95040	Reserve bijdrage investeringen sportvoorzieningen (reserve opheffen)	3
95035	Reserve accommodaties II (reserve opheffen)	4
96032	Reserve minimabeleid (surplus, maximaal 5%, 3 jaar)	201
96109	Reserve BUIG (surplus, risico maximaal 5%, 3 jaar)	707
98043	Reserve egalisatie opbrengst bouwleges (surplus, risico 3 jaar, 50%)	563
98051	Reserve LOG Beemte Vaassen (reserve opheffen)	141
99000	Reserve bouwgrondexploitatie (surplus, toevoegen aan alg. reserve)	510
	Totaal	3.966

Investeringen

Dit onderdeel bevat een totaal overzicht van de investeringen die de gemeente gepland heeft in het meerjareninvesteringsplan 2020-2023. Voor een gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar de bijlagen bij deze begroting. Het hier gegeven inzicht is een onderverdeling naar investeringen met een economisch nut en investeringen met een maatschappelijk nut en daarnaast naar vervangingsinvesteringen en uitbreidingsinvesteringen.

Alle investeringen moeten verplicht geactiveerd en afgeschreven worden over de verwachte levensduur. De kosten daarvan (de kapitaallasten) worden in de lasten opgenomen. Als er sprake is van financiering vanuit eenmalig beschikbare middelen of reserves, dan vindt jaarlijks een structurele onttrekking plaats aan een daartoe gevormde kapitaallastenreserve ter grootte van de kapitaallasten. Hierdoor heeft het opnemen van kapitaallasten van een investering die gedekt wordt uit reserves of eenmalige middelen geen effect op het saldo van de begroting.

Bedragen x € 1.000

Investeringsbedragen (excl. BTW)	2020	2021	2022	2023
Economisch nut	5.788	2.441	2.202	2.202
Maatschappelijk nut	1.398	1.274	30	267
Vervangingsinvesteringen	7.155	3.715	2.202	2.469
Uitbreidingsinvesteringen	31	-	30	-
Totale investeringen	7.186	3.715	2.232	2.469

Financiering

Hiervoor wordt verwezen naar de Paragraaf Financiering.

Stand en verloop reserves en voorzieningen

Voor het verloop van de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar de bijlagen bij deze begroting.

Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Dit onderdeel bevat de verwachte begin- en eindbalans over het begrotingsjaar 2020 en de drie daaropvolgende jaren.

bedragen in € 1.000

Activa	balans 2018	Geprognosticeerde balans per ultimo				
		2019	2020	2021	2022	2023
(im)Materiële vast activa	53.974	55.937	60.429	62.542	62.900	61.924
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekking	-	-	-	-	-	-
Financiële vaste activa: Leningen	3.884	3.884	3.884	3.884	3.884	3.884
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	193	193	193	193	193	193
Totaal Vaste Activa	58.051	60.014	64.506	66.619	66.977	66.001
Voorraden:						
Onderhanden werk en overige grond- en hulpstoffen	97	97	97	97	97	97
Voorraden:						
Gereed product en handelsgoederen en vooruitbetalingen	-	-	-	-	-	-
Uitzettingen korter 1 jaar	2.331	2.331	2.331	2.331	2.331	2.331
Liquide middelen	659	659	659	659	659	659
Overlopende activa	10.672	10.672	10.672	10.672	10.672	10.672
Totaal Vlottende Activa	13.759	13.759	13.759	13.759	13.759	13.759

Totaal activa	71.810	73.773	78.265	80.378	80.736	79.760
----------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Passiva	Balans 2018	Geprognosticeerde balans per ultimo				
		2019	2020	2021	2022	2023
Eigen vermogen	54.593	53.698	52.870	53.650	52.131	51.766
Voorzieningen	7.188	6.859	6.696	6.755	6.778	6.531
Vaste schulden	68	-	968	2.242	4.096	3.732
Totaal Vaste Passiva	61.849	60.558	60.534	62.647	63.005	62.029
Vlottende schulden	6.030	9.284	13.800	13.800	13.800	13.800
Overlopende passiva	3.931	3.931	3.931	3.931	3.931	3.931
Totaal Vlottende Passiva	9.961	13.215	17.731	17.731	17.731	17.731
Totaal passiva	71.810	73.773	78.265	80.378	80.736	79.760

EMU-saldo

Dit onderdeel bevat het verwachte EMU-saldo over het begrotingsjaar 2020 en de drie daaropvolgende jaren, gebaseerd op de voorgaande geprognosticeerde balans. Het EMU-saldo geeft de mutatie in het saldo van de activa en passiva van de collectieve sector weer.

bedragen in € 1.000

				2019	2020	2021	2022	2023
Mutaties in het jaar	Activa	Financiële vaste activa	kapitaal-verstrekkings	-	-	-	-	-
			Uitzettingen	-	-	-	-	-
		Vlottende activa	Uitzettingen	-	-	-	-	-
			Liquide middelen	-	-	-	-	-
	Passiva	Vaste passiva	Overlopende passiva	-	-	-	-	-
			Vaste schuld	68	-968	-1.274	-1.854	364
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	-3.254	-4.516	-	-	-
			Overlopende passiva	-	-	-	-	-
EMU-saldo				-3.186	-5.484	-1.274	-1.854	364
EMU-saldo referentiewaarde				-3.733	-3.397	-3.397	-3.397	-3.397
Verschil				547	-2.087	2.123	1.543	3.761

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Dit onderdeel bevat de zogenoemde jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Daaronder worden verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat jaarlijkse arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume via de exploitatie moeten lopen. Als de verplichtingen niet van een vergelijkbaar volume zijn, dan moet hiervoor een voorziening worden getroffen. Toepassing van deze voorschriften leidt tot de volgende situaties:

1. Salariskosten.
Voor het begroten van de salariskosten wordt uitgegaan van trede 10 van de functieschaal (organieke raming). De toelagen en vergoedingen worden individueel begroot. Vanwege de nieuwe cao gemeenten 2019-2020 wordt een stapsgewijze salarisverhoging van totaal 6,25% doorgevoerd vanaf 1 oktober 2020.
2. WW-conforme uitkeringen en aanvullende WW-uitkeringen en na-wettelijke uitkeringen.
Medewerkers die op grond van de artikelen 8:3 en 8:6 van de CAR-Uwo worden ontslagen hebben recht op een aanvullende WW-uitkering en een na-wettelijke uitkering na afloop van de WW-periode. Het recht op de aanvullende uitkering is gekoppeld aan het recht op WW. Vanaf 2020 bestaat ook het recht op een transitievergoeding (met uitzondering van ontslag wegens reorganisatie en disfunctioneren).
3. Wachtgelden en pensioenen wethouders, voorziening vanaf 2001.
Ten behoeve van de wachtgelden en pensioenen van wethouders is een voorziening getroffen. Op basis van de opbouw van de pensioenrechten, waarvoor jaarlijks door een

extern bureau een berekening wordt gemaakt, wordt berekend in hoeverre de voorziening moet worden aangevuld.

4. Wachtgelden en pensioenen wethouders voor 2001.
De wachtgelden en pensioen van wethouders voor 2001 worden bekostigd uit de algemene middelen, hiervoor is geen voorziening getroffen. De berekening van deze pensioenen en wachtgelden, evenals de uitbetaling daarvan, is uitbesteed.
5. Levensloopregeling.
De levensloopregeling is een aflopende regeling die in 2021 volledig vervalt. Er zijn drie medewerkers die nog sparen voor de levensloop en dus voor 2021 daarvan nog gebruik kunnen maken. Twee van de drie medewerkers maken inmiddels (gedeeltelijk) gebruik van hun levensloop regeling. Al dan niet in combinatie met de Generatiepactregeling van de gemeente Epe.
6. Generatiepactregeling
De Generatiepactregeling van de gemeente Epe loopt van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2020. Voor deelnemende medewerkers wordt o.b.v. salaris en het gekozen arrangement een bedrag gereserveerd. Er kunnen nog ongeveer 18 mensen deelnemen tot het einde van de looptijd van de Generatiepactregeling.
7. Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA) en (ZW).
De gemeente Epe is vanaf 1 januari 2008 eigenrisicodrager in het kader van de Regeling Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA). Vanaf 1 januari 2017 is de gemeente ook eigen risicodrager voor de Ziektewet en WGA-flex. Daarmee stapt de gemeente in het kader van ziekte en arbeidsongeschiktheid volledig uit het publieke stelsel. Voor het beperken van de schadelast is een verzekering met een particuliere verzekeraar afgesloten.
8. Individueel Keuze Budget (IKB).
Dit is een budget dat per maand wordt opgebouwd en waarvoor de volgende bronnen zijn gebruikt: de eindejaarsuitkering, de vakantie-uitkering, de levensloopbijdrage en 2 bovenwettelijke vakantiedagen. De medewerker bepaalt gedurende het jaar zelf waar hij het budget voor in wil zetten. In de maand december wordt uitbetaald wat nog resteert in het budget en vervolgens begint met ingang van het nieuwe jaar de opbouw weer opnieuw. Het IKB geeft de mogelijkheid voor een full-timer medewerker om maximaal 144 uur aan verlof te kopen.
9. Verkoop verlofuren.
Naast de koop van verlof-uren biedt het IKB ook de mogelijkheid tot verkoop van verlofuren. Dit kan tot maximaal 72 uren voor een voltijds medewerker. Hiervan wordt jaarlijks wel gebruik gemaakt om een surplus van uren weg te werken, de kosten worden binnen het personeelsbudget opgevangen.

Toelichting mutaties programma 1 | Opgroeien in Epe

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	13.249	12.170	13.550	13.785	13.514	13.523
Lasten nieuw beleid	-	-	371	244	129	129
Lasten totaal	13.249	12.170	13.921	14.029	13.643	13.652
Baten bestaand beleid	482	313	570	570	570	570
Baten nieuw beleid	-	-	50	50	50	50
Baten totaal	482	313	620	620	620	620
Saldo	-12.767	-11.857	-13.301	-13.409	-13.023	-13.032

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

· Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 1 van deel 1.	-371
· De begroting van de lasten van de jeugdzorg (o.a. jeugdzorg, jeugdbescherming en ggz) is gebaseerd op de ontwikkeling van de werkelijke uitgaven in 2018, rekening houdend met de ontwikkelingen binnen de jeugdzorg. De grootste mutaties ten opzichte van de vorige begroting betreffen bovenregionale zorg (+€ 283.000), jeugdzorg care (-€ 805.000), jeugdzorg cure (-€ 950.000) en jeugdbescherming (+€ 76.000). Tegenover de hogere lasten voor jeugdzorg staan hogere inkomsten van het rijk (programma 12/algemene dekkingsmiddelen) en lagere lasten voor de Wmo (programma 3). Een voor- of nadelig saldo op het sociaal domein (jeugdzorg/Wmo) wordt verrekend met de reserve risico's sociaal domein.	1.285
· Bij het opstellen van de begroting is voor het leerlingenvervoer en het jeugdvervoer aansluiting gezocht bij de begroting 2020-2023 van de GR Basismobiliteit. Na afloop van het jaar 2020 zal de definitieve afrekening plaatsvinden op basis van de dan vastgestelde vereveningsystematiek. In de begroting is rekening gehouden met de nieuwe vereveningsystematiek.	-280
· In de meicirculaire 2019 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor onderwijsachterstandenbeleid. Tegenover deze extra middelen zijn hogere lasten opgenomen.	-265
· De afname van de lasten voor voorschoolse opvang van € 36.000 komen voort uit de afname van het rijksbudget.	36
· Vanaf 2019 zijn de middelen voor het uitvoeren van het rijksvaccinatieprogramma van het RIVM naar de gemeenten overgeheveld. Tegenover deze extra uitgaven staan extra inkomsten van ongeveer € 60.000 in programma 12. Daarnaast is rekening gehouden met een hogere indexatie binnen de Jeugdgezondheidszorg van € 21.000.	-57
· Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2019 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8.	390

Baten:

· Baten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 1 van deel 1.	50
· In de meicirculaire 2019 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor onderwijsachterstandenbeleid. Tegenover deze extra middelen staan extra lasten.	265

Toelichting mutaties programma 2 | Actief in Epe

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	3.730	4.470	3.965	3.965	3.965	3.965
Lasten nieuw beleid	-	-	497	25	25	25
Lasten totaal	3.730	4.470	4.462	3.990	3.990	3.990
Baten bestaand beleid	513	498	506	506	506	506
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	513	498	506	506	506	506
Saldo	-3.217	-3.972	-3.956	-3.484	-3.484	-3.484

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 2 van deel 1. - 497
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2019 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 505

Toelichting mutaties programma 3 | Zorg en opvang

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	9.657	10.436	10.505	10.991	11.423	11.432
Lasten nieuw beleid	-	-	202	-169	-169	-169
Lasten totaal	9.657	10.436	10.707	10.822	11.254	11.263
Baten bestaand beleid	1.005	278	267	267	267	267
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	1.005	278	267	267	267	267
Saldo	-8.652	-10.158	-10.440	-10.555	-10.987	-10.996

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 3 van deel 1. - 202
- Bij het opstellen van de begroting is voor het vraagafhankelijk vervoer aansluiting gezocht bij de begroting 2020-2023 van GR Basismobiliteit. Dit resulteert in een negatief effect van € 164.000 op het vraagafhankelijk vervoer. - 164
- De begroting van de lasten voor de individuele begeleiding (zowel zorg in natura als persoons gebonden budget) is gebaseerd op de ontwikkeling van de kosten in 2018. De stijging van de kosten wordt voornamelijk veroorzaakt door een stijging van het aantal cliënten. Een voor- of nadelig saldo op het sociaal domein (jeugdzorg/Wmo) wordt verrekend met de reserve risico's sociaal domein. - 355
- Bij het opstellen van de begroting is voor het dagbestedingsvervoer en jeugdwetvervoer aansluiting gezocht bij de begroting 2020-2023 van GR Basismobiliteit. Dit resulteert in een negatief effect van € 49.000 op het vervoer naar dagbesteding en jeugdwet. Daarnaast wordt € 114.000 veroorzaakt door het verwerken van de verevening welke tijdens het opstellen van de begroting van Basismobiliteit nog niet was vastgesteld en daarmee niet verwerkt in de begroting van Basismobiliteit. Dit heeft overigens een positieve uitwerking op het leerlingen vervoer op programma 1. Een voor- of nadelig saldo op het sociaal domein (jeugdzorg/Wmo) wordt verrekend met de reserve risico's sociaal domein. - 163
- In de meicirculaire 2019 zijn extra incidentele middelen beschikbaar gesteld voor de verhoging van het taalniveau van statushouders. Tegenover de verhoging van de lasten op programma 3 staat een verhoging van de inkomsten op programma 12. -33
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2019 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 652

Toelichting mutaties programma 4 | Leefbaar en veilig

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	2.013	2.462	2.289	2.357	2.357	2.357
Lasten nieuw beleid	-	-	0	-45	-45	-45
Lasten totaal	2.013	2.462	2.289	2.312	2.312	2.312
Baten bestaand beleid	7	4	2	2	2	2
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	7	4	2	2	2	2
Saldo	-2.006	-2.458	-2.287	-2.310	-2.310	-2.310

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Op basis van de begroting 2020 van de Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (VNOG) moeten alle gemeenten een aanzienlijk hogere bijdrage betalen voor de dienstverlening (€ 178.000). Gebleken is dat door het bestuur van de VNOG in het verleden opgelegde bezuinigingstaakstellingen niet realistisch waren en dat voor de indexering van de uitgaven een inhaalslag noodzakelijk is. Dit resulteert er in dat voor uitvoering van het huidige beleid een hogere bijdrage noodzakelijk is. In het najaar van 2019 wordt op bestuurlijk niveau het beleid uitgezet ten aanzien van de vraag wat voor veiligheidsregio de VNOG wil zijn. Hierbij worden keuzes gemaakt aan de hand van drie scenario's. Afhankelijk van de uitkomst hiervan zal de begroting van de VNOG structureel worden bijgesteld. Dit kan vanaf 2021 tot een aanpassing van de bijdrage leiden. Vooruitlopend hierop is in de gemeentebegroting een (taakstellende) stelpost opgenomen van € 45.000 (verlaging van de bijdrage). Het is echter onzeker of deze gerealiseerd kan worden. Naast deze verhoging van de bijdrage stijgt de bijdrage ook als gevolg van het nieuwe financiële verdeelmodel (gefaseerd, € 65.000 voor 2020) en door de reguliere stijging (indexering) van de bijdrage (€ 50.000). Deze laatste twee onderdelen waren grotendeels voorzien in de meerjarenbegroting (budgetprognose). - 293
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2019 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 468

Toelichting mutaties programma 5 | Ruimte en wonen

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	4.025	5.083	3.705	3.602	3.602	3.602
Lasten nieuw beleid	-	-	25	50	50	50
Lasten totaal	4.025	5.083	3.730	3.652	3.652	3.652
Baten bestaand beleid	5.545	3.200	3.217	2.844	2.844	2.844
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	5.545	3.200	3.217	2.844	2.844	2.844
Saldo	1.520	-1.883	-513	-808	-808	-808

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 5 van deel 1. -25
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2019 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 1.35
0

Toelichting mutaties programma 6 | Epe op orde

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	6.314	7.008	6.779	6.749	6.769	6.775
Lasten nieuw beleid	-	-	177	436	388	427
Lasten totaal	6.314	7.008	6.956	7.185	7.157	7.202
Baten bestaand beleid	1.123	1.166	1.116	1.071	1.071	1.071
Baten nieuw beleid	-	-	28	143	70	45
Baten totaal	1.123	1.166	1.144	1.214	1.141	1.116
Saldo	-5.191	-5.842	-5.812	-5.971	-6.016	-6.086

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 6 van deel 1. - 177
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2019 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 262
- Voor het groot onderhoud van de gebouwen op de begraafplaatsen wordt een financiële voorziening gevormd. Om de uitgaven van het groot onderhoud in de komende jaren te dekken is eenmalig een storting van € 45.000 nodig. Daarnaast is een structurele storting nodig van € 6.680. Deze bedragen worden gedekt uit de begraafrechten en hebben daarmee geen invloed op het saldo van deze begroting. -52

Baten:

- Baten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 6 van deel 1. 28

Toelichting mutaties programma 7 | Duurzaamheid

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	6.084	6.579	7.066	7.062	7.062	7.062
Lasten nieuw beleid	-	-	380	235	180	180
Lasten totaal	6.084	6.579	7.446	7.297	7.242	7.242
Baten bestaand beleid	6.416	6.481	7.190	7.183	7.183	7.183
Baten nieuw beleid	-	-	70	70	0	0
Baten totaal	6.416	6.481	7.260	7.253	7.183	7.183
Saldo	332	-98	-186	-44	-59	-59

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 7 van deel 1. - 380
- Door de reguliere indexatie van de contractkosten en door de stijging van verwerkingskosten wordt de inzameling van grondstoffen duurder. Door de verrekening van deze kosten met de afvalstoffenheffing heeft dit per saldo geen invloed op het saldo van de begroting. 480
- De kosten van de dienstverlening door de omgevingsdienst (OVIJ) zullen, op grond van de programmabegroting 2020-2023 van de OVIJ, in 2020 hoger zijn. -71
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2019 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 58

Baten:

- Baten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 7 van deel 1. 70
- Omdat overeenkomstig de besluitvorming bij het gemeentelijk rioleringsplan de tarieven verhoogd zijn, stijgen de inkomsten uit de rioolheffing. Ook wordt een bedrag onttrokken aan de voorziening riolering om de lasten volledig te dekken. Dit heeft geen effect op het saldo van de begroting. 147
- De opbrengst afvalstoffenheffing is hoger als gevolg van autonome ontwikkelingen in aantallen en aanpassing van tarieven bij de kostenontwikkeling. 581

Toelichting mutaties programma 8 | Toezicht en handhaving

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	1.016	1.106	1.239	1.064	1.064	1.064
Lasten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Lasten totaal	1.016	1.106	1.239	1.064	1.064	1.064
Baten bestaand beleid	341	106	107	107	107	107
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	341	106	107	107	107	107
Saldo	-675	-1.000	-1.132	-957	-957	-957

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2019 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een nadeel op dit programma. 133
- Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8.

Toelichting mutaties programma 9 | Bedrijvigheid

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	713	1.328	633	633	633	633
Lasten nieuw beleid	-	-	157	0	0	0
Lasten totaal	713	1.328	790	633	633	633
Baten bestaand beleid	24	63	8	8	8	8
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	24	63	8	8	8	8
Saldo	-689	-1.265	-782	-625	-625	-625

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 9 van deel 1. - 157
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2019 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 709

Baten:

- Een incidenteel verschil als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van eenmalige inkomsten uit 2019 (en daaraan gerelateerde uitgaven) leidt tot een nadeel op dit programma. -55

Toelichting mutaties programma 10 | Weer aan het werk

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	14.627	15.859	15.500	15.305	15.051	14.966
Lasten nieuw beleid	-	-	-122	-422	-422	-422
Lasten totaal	14.627	15.859	15.378	14.883	14.629	14.544
Baten bestaand beleid	7.326	7.235	6.830	6.830	6.830	6.830
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	7.326	7.235	6.830	6.830	6.830	6.830
Saldo	-7.301	-8.624	-8.548	-8.053	-7.799	-7.714

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 10 van deel 1. - 122
- In 2018 is een afname te zien in de uitkeringen. Voor de begroting 2020 is uitgegaan van een gelijkblijvend bestand wat betekent dat het budget is bijgesteld met € 585.000. 585
- De vanuit het rijk beschikbare middelen voor de uitvoering van de wet sociale werkvoorziening (WSW) - welke door Lucrato wordt uitgevoerd - vallen € 166.000 hoger uit dan begroot (zie ook baten op programma 12). Een hogere inkomst betekent dat een hogere last aan Lucrato voor de uitvoering van de WSW. - 166
- De stijging van de rijksmiddelen voor de participatiewet zijn verwerkt in de lasten wat een stijging van het budget betekent van € 54.000. -54
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2019 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 246

Baten:

- De rijksbijdrage voor de gebundelde uitkeringen (BUIG) valt in 2020 lager uit. De uitgaven zullen naar verwachting lager zijn dan de inkomsten. Het verschil tussen inkomsten en uitgaven wordt conform het beleid toegevoegd aan de reserve BUIG. - 456

Toelichting mutaties programma 11 | Bestuur en organisatie

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	3.091	3.182	2.999	3.503	3.959	4.756
Lasten nieuw beleid	-	-	37	17	87	62
Lasten totaal	3.091	3.182	3.036	3.520	4.046	4.818
Baten bestaand beleid	610	404	385	379	353	335
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	610	404	385	379	353	335
Saldo	-2.481	-2.778	-2.651	-3.141	-3.693	-4.483

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 11 van deel 1. -37
- In 2020 zijn er geen verkiezingen. In 2019 waren er verkiezingen voor Provinciale Staten, Waterschap en het Europees parlement. 92
- Omdat de verwachting van De Nederlandsche Bank voor de rente-ontwikkeling voor lang geld naar beneden is bijgesteld, wordt in plaats van 3% nu 2,4% gehanteerd voor de toerekening van rentekosten aan eigen en vreemd vermogen. Het voordelige verschil is in de begroting 2020 verwerkt door het opnemen van een structurele stelpost. 242
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2019 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een nadeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. - 214
- De algemene stelpost voor 'onvoorziene uitgaven' is nu geraamd op programma 12 (was daarvoor programma 11) . Deze verschuiving leidt tot lagere lasten op dit programma en navenant hogere lasten op programma 12. 89

Baten:

- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van eenmalige baten uit 2019 leiden tot een nadeel op dit programma. -19

Toelichting mutaties Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	611	455	680	647	682	682
Lasten nieuw beleid	-	-	0	0	-24	-24
Lasten totaal	611	455	680	647	658	658
Baten bestaand beleid	54.643	57.051	59.933	60.403	58.586	59.896
Baten nieuw beleid	-	-	-668	-579	-563	191
Baten totaal	54.643	57.051	59.265	59.824	58.023	60.087
Saldo	54.032	56.596	58.585	59.177	57.365	59.429

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- De algemene stelpost voor 'onvoorzien uitgaven' is nu geraamd op programma 12 (was daarvoor programma 11) . -89
Deze verschuiving leidt tot hogere lasten op dit programma en navenant lagere lasten op programma 11.
- Bij de algemene uitkering is een stelpost opgenomen met als doel een klein deel van de middelen voor het sociaal domein af te zonderen, om daarmee tegenvallers te kunnen opvangen. Uitgaven en inkomsten (uitkering rijk) van het sociaal domein zijn budgetneutraal in de begroting opgenomen. -124

Baten:

- Baten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in het overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien in deel 1. -668
- Door tariefstijging en areaaluitbreiding stijgen de OZB-inkomsten. 129
- Door een autonome daling van het aantal voorwerpen op, in of boven gemeentegrond, daalt de opbrengst precariobelasting. -34
- Er wordt op basis van het gerealiseerde meerjarig gemiddelde meer uitkering van dividend verwacht vanuit BNG en Vitens. 35
- De raming van de algemene uitkering 2020 is gebaseerd op de meicirculaire 2019. De raming laat een stijging zien ten opzichte van de raming van 2019. De stijging doet zich met name voor bij het sociaal domein. Het rijk heeft tijdelijk extra middelen beschikbaar gesteld voor de jeugdzorg en er zijn buiten het accres om extra middelen toegevoegd in verband met volumegroei van de wmo en de loon- en prijscompensatie bij de het hele sociaal domein. 2.72
5

Toelichting mutaties programma Overhead

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	8.905	10.717	9.109	8.766	8.734	8.734
Lasten nieuw beleid	-	-	840	427	543	662
Lasten totaal	8.905	10.717	9.949	9.193	9.277	9.396
Baten bestaand beleid	267	156	159	159	159	159
Baten nieuw beleid	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	267	156	159	159	159	159
Saldo	-8.638	-10.561	-9.790	-9.034	-9.118	-9.237

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in het programma overhead in deel 1. -840
- De lasten in verband met voormalig personeel zijn in de begroting 2020 lager dan in de begroting 2019. 108
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2020 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2019 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 1.50
0

Toelichting mutaties in de Reserves

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Lasten bestaand beleid	20.997	13.130	6.517	6.054	3.802	3.802
Lasten nieuw beleid	-	-	4.421	455	455	500
Lasten totaal	20.997	13.130	10.938	6.509	4.257	4.302
Baten bestaand beleid	16.727	17.024	4.100	3.561	3.492	3.472
Baten nieuw beleid	-	-	7.666	2.168	2.284	1.194
Baten totaal	16.727	17.024	11.766	5.729	5.776	4.666
Saldo	-4.270	3.894	828	-780	1.519	364

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. Uitvoering koersdocument duurzame kindvoorzieningen (programma 1)	500	500	500	500
2. Extra onderhoud wegen buitengebied - tijdelijk lager budget	-45	-45	-45	-
3. Toevoeging aan de reserve eenmalige dekkingsmiddelen (beschikbare eenmalige middelen uit diverse reserves)	3.456	-	-	-
4. Toevoeging aan algemene reserve (versterking weerstandsvermogen)	510	-	-	-
Totale financiële gevolgen voor de lasten	4.421	455	455	500

BATEN	Begrotingsjaar			
	2020	2021	2022	2023
Budgetten:				
1. Onttrekking aan reserve eenmalige middelen t.b.v.:	2.601	1.770	1.695	500
a. Duurzame kindvoorzieningen (reserve huisvesting, pr. 1)				
b. Bijdrage in exploitatie Van der Reijdenschool (pr. 1)				
c. Stimuleringsregeling jeugd (pr. 2)				
d. Uitbreiding Eekterveld IV (pr. 5)				
e. Klimaatadaptatie (pr. 7)				
f. Energietransitie (warmteplan, initiatieven, RE(K)S, pr. 7)				
g. Beleidsontwikkeling dienstverlening (pr. 11)				
h. Uitvoering raadsagenda (pr. 11)				
i. Viering 75 jaar vrijheid (pr. 2)				
j. Backofficesysteem sociaal domein (pr. 13)				
k. Vernieuwing technische apparatuur raadzaal				
l. Projectleider verkiezingen (pr. 11)				
m. Bewaring documenten E-depot (pr. 13)				
n. Teruggave precariobelasting 2020-2022 (pr. 12)				
o. Subsidie PWA-hal (tekort exploitatie) (pr. 2)				
p. Hospice Subsidie (pr. 3)				
q. Politiehondenvereniging Roda nieuwe locatie (pr. 3)				
r. Veluwe programma: routes en paden				
s. Dekking begrotingstekort 2021 en 2022				
2. Onttrekking aan de reserve sociaal domein t.b.v.:	376	-	-	-
a. Aanvulling project 'Steunouder' (pr. 1)				
b. Regionaal toezichthouder kwaliteit en rechtmatigheid Wmo en jeugd (pr. 1)				
c. Inzet team ervaringsdeskundigen jeugdzorg (pr. 1)				
d. Verbinding samenwerking huisartsen-CJG (pr. 1)				
e. Voortzetting uitbreiding schoolmaatschappelijk werk (pr. 1)				
f. Het Geheugensteunpunt (pr. 3)				
g. Pilot 'datagestuurd werken in het sociaal domein' (pr. 3)				
h. Jonge mantelzorgers (pr. 3)				
i. Projecten transformatie sociaal domein (pr. 3)				
3. Onttrekking aan reserve huisvesting onderwijsvoorzieningen t.b.v. de huur locatie Aventus/RSG (pr. 1)	25	25	25	25
4. Onttrekking aan reserve participatie t.b.v. was- en strijkservice (programma 3) en uitvoering pilots binnen domein participatie (programma 10)	340	-	-	-
5. Onttrekking aan reserve ict t.b.v. het raadsinformatiesysteem Notubiz, doorontwikkeling datagestuurd werken, ontwikkeling zaakgericht werken en investering vervanging bedrijfsmiddelen (programma Overhead)	202	229	345	464
6. Onttrekking aan reserve kapitaallasten t.b.v. dekking kapitaallasten diverse investeringen: - renovatie RSG (toekomstbest. huisvesting, progr. 1) - vervanging bruggen (progr. 6) - vervanging openbare verlichting (progr. 6)	122	144	167	205
7. Onttrekking aan de reserve duurzaamheid t.b.v. de dekking van de uitgaven energietransitie	34	-	-	-

8. Onttrekking aan de reserve hondenbelasting t.b.v. de dekking van het negatieve effect van de afschaffing van de hondenbelasting (2022)	-	-	52	-
9. Onttrekkingen aan diverse reserves, betreft vrijval van beschikbare middelen, toegevoegd aan de reserve eenmalige dekkingsmiddelen (inzet voor eenmalige uitgaven)	3.966	-	-	-
Totale financiële gevolgen voor de baten	7.666	2.168	2.284	1.194

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

· Toevoegingen 'nieuw beleid': dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is in het voorgaande overzicht opgenomen. Het betreft met name de toevoeging van eenmalige middelen aan de reserve eenmalige dekkingsmiddelen, de toevoeging aan de algemene reserve (versterking weerstandsvermogen) en de toevoeging aan de reserve huisvesting onderwijsvoorzieningen.	-4.421
· In de begroting 2019 werd aan diverse reserves een toevoeging gedaan. Door het incidentele karakter van deze toevoegingen maken deze geen onderdeel meer uit van het bestaande beleid in de begroting 2020 en vormen daardoor een 'voordeel' ten opzichte van de vorige begroting. Grotere incidentele toevoegingen in de begroting 2019 waren: - reserve eenmalige dekkingsmiddelen (€ 5.626.000) - reserve organisatieontwikkeling/langdurige ziekte (385.000) - reserve bijdrage investeringen sportvoorzieningen (€ 300.000)	6.523
· Op grond van de geactualiseerde berekening m.b.t. de ontwikkelingen en risico's moet de reserve organisatieontwikkeling en langdurige ziekte worden aangevuld. Er is een extra toevoeging nodig van (eenmalig) € 90.000. Jaarlijks wordt de noodzakelijke hoogte van de reserve beoordeeld.	90

Baten:

· Onttrekkingen 'nieuw beleid': dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is in het voorgaande overzicht opgenomen.	7.666
· In de begroting 2019 werden aan diverse reserves bedragen onttrokken. Door het incidentele karakter van deze onttrekkingen maken deze geen onderdeel meer uit van de begroting 2020 en vormen daardoor een 'nadeel' ten opzichte van de vorige begroting. Grotere incidentele onttrekkingen in de begroting 2019 waren: - algemene reserve (€ 495.000) - reserve eenmalige dekkingsmiddelen (€ 3.650.000) - reserve onderhoud wegen (€ 2.063.000) - bespaarde minimabeleid (€ 408.000) - reserve risico's sociaal domein (€ 558.000) - reserve participatie (€ 386.000) - reserve bouwgrondexploitatie (€ 1.694.000) - reserve organisatieontwikkeling/langdurige zieken (€ 284.000) - reserve restantbudgetten 2018 (€ 2.908.000) Het betreffen over het algemeen onttrekkingen door vrijval van een surplus (dat is ingezet als eenmalige middelen ter dekking van eenmalige uitgaven) of die een relatie hebben met de er aan gerelateerde uitgaven van het beleidsveld.	- 12.92 4

Bijlagen

Bijlage 1 | Toelichting bestaand beleid (budgetprognose)

Budgetprognose

Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2020			
	+ is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)			
	2020	2021	2022	2023
Saldo begroting	-467.645	-467.645	-467.645	-467.645
Betreft het saldo van de begroting 2020, op basis van bestaand beleid en autonome ontwikkelingen. Onderstaand wordt per programma aangegeven hoe het saldo zich vanaf 2020 ontwikkelt vanuit bestaand beleid en autonome wijzigingen.				
Programma 1 Opgroeien in Epe	-	-235.000	36.000	27.000
Betreft de aanpassing van het uitgavenbudget voor jeugdzorg door de aanpassing van de rijksmiddelen (algemene uitkering en integratie-uitkering sociaal domein). De middelen die van het rijk ontvangen worden ter compensatie van volume- en prijsstijging worden vooralsnog afgezonderd ter dekking van kostenstijging in de jeugdzorg.				
Programma 3 Zorg en opvang	-	-519.000	-956.000	-965.000
Betreft de toename van het uitgavenbudget voor de Wmo door de toename van de rijksmiddelen (algemene uitkering en integratie-uitkering sociaal domein). De middelen die van het rijk ontvangen worden ter compensatie van volume- en prijsstijging worden vooralsnog afgezonderd ter dekking van kostenstijging van de Wmo.				
Programma 4 Leefbaar en veilig	-	-73.000	-73.000	-73.000
Betreft de ontwikkeling van de bijdrage aan de veiligheidsregio als gevolg van het nieuwe financiële verdeelmodel.				
Programma 5 Ruimte en wonen	41.000	41.000	41.000	41.000
Betreft de hogere structurele opbrengst van de bouwleges die in de basis van de begroting kan worden opgenomen.				
Programma 6 Epe op orde	-	-15.707	-34.749	-41.204
Betreft naast de verhoging van uitgaven i.v.m. areaaluitbreiding, de toevoeging aan de nieuwe voorziening voor groot onderhoud van gebouwen op de begraafplaatsen (dekking uit de begraafrechten) en de toevoeging aan de nieuwe reserve onderhoud abri's (gedekt door ontvangen vergoedingen).				
Programma 10 Weer aan het werk	-	159.000	413.000	498.000
Betreft de afname van het uitgavenbudget voor participatie (doorbetaling aan Lucrato) door de afname van de rijksmiddelen (zie programma 12). In de basis van de begroting 2020 is nu een structurele gemeentelijke bijdrage aan Lucrato opgenomen van € 272.000. Verdere verlaging van de rijksmiddelen participatie wordt 'doorgegeven' aan Lucrato. Vooralsnog verwacht Lucrato dat de verdere daling van de rijksmiddelen gepaard gaat met een daling van het aantal wsw-ers. Naast deze onzekerheid is nog niet duidelijk welke verdeelsleutel wordt afgesproken over de 3 deelnemende gemeenten.				
Programma 11 Bestuur en organisatie	-	-634.600	1.234.500	-2.243.400
Betreft m.n.de ontwikkeling van de uitgaven als gevolg van prijs- en loonstijging, de lagere onttrekking aan de reserve afkoop aandelen VNB, de opbouw van een stelpost om de toerekening van apparaatskosten ten laste van grondbedrijf en investeringswerken te beperken en een aanvulling van de reserve organisatieontwikkeling/ langdurige ziekte.				
Algemene dekkingsmiddelen	281.200	628.300	892.500	2.057.500
Betreft met name de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, inclusief de integratie-uitkeringen sociaal domein (2015), de verlaging van de structurele rentelasten naar 2,4%, de tijdelijk lagere rentekosten voor externe financiering en de verwachte ontwikkeling van de opbrengst van de toeristenbelasting. Daarnaast is een structurele buffer van € 500.000 opgenomen (vanaf 2021) in verband met de risico's m.b.t. de herverdeling van de integratie-uitkering sociaal domein, de aanpassing van de normeringssystematiek van de algemene uitkering, de onzekerheid t.a.v. het structurele karakter (na 2021) van de aanvullende uitkering van het rijk voor de stijgende kosten van de jeugdzorg en de herverdeling/objectieve verdeling van de decentralisatie uitkering maatschappelijke opvang/beschermd wonen (mobw).				
Overhead	-	523.000	744.250	1.063.750
Betreft een verlaging van de formatie bij het KCC (ingezet ter dekking van hogere huisvestingslasten) en een groot aantal 'technische' mutaties die het gevolg zijn van autonome oorzaken (zoals het vervallen van rente- en afschrijvingslasten, fluctuerende budgetten voor verkiezingen en de ontwikkeling van de ozb-opbrengst) of van eerdere besluitvorming (zoals het vervallen van tijdelijke budgetten).				

Bijlage 2 | Dekkingsplan

Dekkingsplan

Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2020 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)			
	2020	2021	2022	2023
Programma 1 Opgroeien in Epe				
Onderwijsachterstandenbeleid - inzet surplus structureel budget	44.000	44.000	44.000	44.000
Op basis van de werkelijke uitgaven in de afgelopen jaren blijkt dat het mogelijk is om het budget voor onderwijsachterstandenbeleid naar beneden bij stellen. Gemeentelijk budget kan structureel worden bijgesteld met € 44.000. Dit is in lijn met het beleid rijksinkomsten = uitgavenbudget, zoals ook voor andere budgetten het beleid is.				
Brede schoolontwikkeling - budget vervalt	11.000	11.000	11.000	11.000
Op basis van de werkelijke uitgaven in de afgelopen jaren blijkt dat het mogelijk is om het budget voor brede school ontwikkeling kan vervallen. Brede school bestaat niet meer. Hiervoor worden geen uitgaven meer gedaan. Begroting kan structureel naar beneden worden bijgesteld met € 11.000.				
Expertisecentrum (onderwijs) - incidenteel structureel budget	25.000	-	-	-
Het expertisecentrum, gericht op ondersteuning van het onderwijs, is nog in de opstartfase en zal komende jaren groeien naar volledig operationeel, waarbij dan het budget volledig ingezet zal worden. Voor begroting 2020 kan incidenteel € 25.000 van het budget voor andere doeleinden ingezet worden.				
Voorschoolse voorziening peuters - inzet surplus structureel budget	54.000	54.000	54.000	54.000
De in de algemene uitkering extra beschikbaar gestelde middelen zijn/worden niet ingezet. De in de begroting geraamde middelen voor onderwijsachterstanden beleid zijn toereikend. De openstaande stelpost wordt ingezet als algemeen dekkingsmiddel.				
Vervoer basismobiliteit - versoberen beleid en opnemen taakstelling	-	75.000	150.000	150.000
Intern is onderzocht in hoeverre het mogelijk is om tot een versobering van het beleid te komen, waardoor het beroep op de vervoersvoorzieningen (uitgevoerd door PlusOV) kan worden verlaagd. Op basis van het onderzoek is het verantwoord om hiervoor een taakstelling op te nemen, om zodoende de nu verhoogde bijdrage aan PlusOV te verlagen. Ter zake wordt een plan van aanpak opgesteld. Bovendien wordt binnen het onderzoek in het kader van het sociaal domein, aandacht besteed aan mogelijke kostenbesparingen op dit terrein.				
Programma 3 Zorg en opvang				
Regionale coördinatie verwijsindex en coördinatie Wmo beleid regionaal	8.000	8.000	8.000	8.000
In begroting 2019-2022 structureel gedekt binnen de algemene middelen. Meer voor de hand ligt om deze uitgaven te dekken binnen de structurele middelen van het sociaal domein.				
Programma 4 Leefbaar en veilig				
Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (VNOG) (taakstelling)	-	45.000	45.000	45.000
In september 2019 heeft het bestuur richting gegeven aan de ontwikkeling van de VNOG, waarbij drie scenario's in beeld zijn. Doel is om de VNOG financieel in control te krijgen en te houden. Inzet door Epe is om de taakuitvoering sober en doelmatig te laten zijn, waarbij bepaald wordt welke financiële middelen (en gemeentelijke bijdrage) hiervoor minimaal noodzakelijk zijn. Vooruitlopend daarop wordt een taakstelling op de huidige (verhoogde) gemeentelijke bijdrage opgenomen. Het is moeilijk vooraf in te schatten wat een reële taakstelling is; het geraamde bedrag dient dan ook beoordeeld te worden als een taakstellende stelpost. Besluitvorming hierover bij de VNOG vindt plaats in december 2019.				
Programma 6 Epe op orde				
Essentaksterfte - tijdelijk lager budget	25.000	25.000	25.000	-
In de huidige begroting is vanaf 2019 structureel extra budget (€ 52.500) opgenomen in de begroting om essen te kappen en bomen te herplanten (totaal 1.300 essen in de gemeente) ter bestrijding van de essentaksterfte. Het is verantwoord om de uitvoering te faseren en het budget tijdelijk te verlagen.				
Extra onderhoud wegen buitengebied - tijdelijk lager budget	45.000	45.000	45.000	-
Gelet op de huidige financiële situatie is het verantwoord om het extra bedrag van € 90.000, dat sinds enkele jaren in de begroting is opgenomen om het onderhoudsniveau van de wegen in het buitengebied op een hoger niveau te brengen, (tijdelijk) te verlagen.				
Programma 10 Weer aan het werk				

Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2020 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)			
	2020	2021	2022	2023
Uitstroom BUIG (taakstelling)	272.000	272.000	272.000	272.000
Op basis van de begroting van Lucrato en de afspraken met Lucrato mag worden verwacht dat in de komende jaren het aantal mensen dat een beroep doet op een uitkering uit de BUIG zal dalen. Het is daarom verantwoord om een taakstelling hiervoor op te nemen (verlaging uitgaven BUIG), ter grootte van de gemeentelijke bijdrage in het tekort van Lucrato.				
Minimabeleid - inzet surplus structurele stelpost	150.000	150.000	150.000	150.000
Op basis van de werkelijke uitgaven in de afgelopen jaren blijkt dat het mogelijk is om het budget voor minimabeleid naar beneden bij stellen.				
Overbrugging tijdelijk tekort met eenmalige middelen	-	450.000	440.000	-
In de jaren 2021 en 2022 ontstaat een incidenteel financieel tekort. Dit wordt overbrugd door dit tekort te dekken met eenmalige middelen.				

Bijlage 3 | Toelichting nieuw beleid uit de vorige meerjarenbegroting

Nieuw beleid uit de vorige meerjarenbegroting

Autorisatie: R = Raad, C = College, D = Directie, M = afdelingsmanager

Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2020 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
	2020	2021	2022	2023	
Programma 1 Opgroeien in Epe					
Aanvulling project 'Steunouder'	-17.000				M
Dekking uit reserve risico's sociaal domein	17.000				
Koppel-SWOE voert al 3 jaar met subsidie het project Steunouder uit. Het project Steunouder ondersteunt met vrijwilligers gezinnen die een steuntje in de rug kunnen gebruiken. De reden hiervoor kan verschillen: van problematiek bij de kinderen tot problematiek bij meerdere gezinsleden en/of verschillende vlakken. Dit project is geëvalueerd en is succesvol gebleken. Naast de subsidie van de gemeente heeft Koppel-SWOE voor 3 jaar geld uit fondsen gekregen, om het project goed te kunnen uitvoeren. Het project heeft een preventief karakter, kan vormen van jeugdhulp in de toekomst voorkomen en draagt bij aan kostenbeheersing. In 2020 worden de effecten gezien en het vervolg afgewogen in relatie tot de uitwerking van de transitieagenda in het sociale domein. Eventuele verlenging en/of structureel maken van deze voorziening te bekostigen binnen de vrijkomende ruimte door transitie in het sociaal domein.					
Bijdrage in exploitatie Van der Reijdschool	-40.000	-40.000			M
Dekking uit eenmalige middelen	40.000	40.000			
Het gebouw van de Van der Reijdschool is gebouwd voor 200 leerlingen. Met het huidige aantal van 54 leerlingen en de daarop gebaseerde rijksbijdrage aan de school kan het bestuur de materiële exploitatie niet meer sluitend krijgen. Er is een jaarlijks tekort van ca. € 40.000 op de exploitatie die het bestuur met het aanspreken van de reserves niet langer vol kan houden. Het komende jaar wordt, als onderdeel van het actieplan onderwijs, nader onderzoek gedaan naar toekomstbestendige onderwijs-huisvesting voor de Van der Reijdschool. De gemeente heeft ten aanzien van onderwijs-huisvesting een wettelijke verplichting (renovatie/nieuwbouw). Als overbrugging naar deze structurele, toekomstbestendige oplossing voor vier jaar wordt een subsidie beschikbaar gesteld als bijdrage in de exploitatie (2018-2021). Bij deze oplossing geldt wel dat schoolbesturen geen beroep doen op de doorbetalingsregeling.					
Inzet Team Ervaringsdeskundigen (ED) jeugdzorg	-15.000				M
Dekking uit reserve risico's sociaal domein	15.000				
Het Team ED richt zich op ondersteuning van jongeren die na een verblijf in een residentiële jeugdhulpinstelling om het risico van terugval in oud gedrag tegen te gaan en zo nodig een keuze voor verdere hulpverlening. Team ED, werkend met vrijwilligers, is geen verlengstuk van de hulpverlening. Zij zoeken samen met de jongere een weg op een manier die bij hun past. De coördinator en senior ED zijn betaalde krachten. In 2017 en 2018 is het project gefinancierd door provincie en de regio. De regiogemeenten hebben de wens om dit project voor te zetten dat inspeelt op preventie en kostenbeheersing. Voor 2019 is er nog financiering vanuit een subsidiebudget van de regio plaatsvinden. De gemeentelijke bijdrage wordt tweeledig bepaald: de helft van de totale bijdrage op basis van inwoneraantal en de andere helft op basis van gebruik/inzet van TeamED in de betreffende gemeente (Epe gaat uit van 3 trajecten). In 2020 de effecten gezien en het vervolg afgewogen in relatie tot de uitwerking van de transitieagenda in het sociaal domein. Eventuele verlenging en/of structureel maken van deze voorziening te bekostigen binnen de vrijkomende ruimte door transitie in het sociaal domein.					
Onderwijs aan nieuwkomerskinderen NT2 klas	-55.000	-	-	-	M
Dekking uit middelen onderwijsachterstandenbeleid	55.000	-	-	-	
De NT2 schakelklas is specifiek gericht op nieuwkomerskinderen: kinderen die korter dan een jaar in Nederland zijn en de Nederlandse taal nog helemaal niet spreken of begrijpen. Gezien de grote taalachterstand van deze kinderen en de grote inspanning die het de scholen kost om deze kinderen op de juiste manier te begeleiden (qua taal, maar ook o.a. op sociaal-emotioneel gebied) is het zeer wenselijk om de twee jaar geleden gestarte voltijds NT2 schakelklas voor 2 jaar (2019 en 2020) voort te zetten. De ervaringen zijn zeer positief. De kosten die worden gemaakt zijn o.a. voor inzet docent en klassenassistent, aanschaf materialen, huur, en vervoerskosten. De rijksbijdrage die de school voor deze taak ontvangt is niet toereikend. In 2020 wordt bekeken of er nog voldoende kinderen zijn om een NT2 klas in stand te houden.					
Regionaal toezicht kwaliteit en rechtmatigheid Wmo en Jeugd	-8.000	-	-	-	M
Dekking uit reserve risico's sociaal domein	8.000	-	-	-	
Het gemeenschappelijke doel van de gemeenten in de regio is dat aan cliënten de zorg en ondersteuning geboden wordt die nodig is. De feitelijk geleverde zorg moet overeenkomen met de wenselijke zorg (kwaliteit) en met de ingezette zorg mag geen sprake zijn van oneigenlijk gebruik of misbruik van de Wmo en Jeugdwet. Met de inzet van een regionaal toezichthouder kwaliteit en rechtmatigheid proberen we fraude te voorkomen en te bestrijden en kwaliteit van zorg te borgen voor onze inwoners. De regiogemeenten willen daarom preventieve maatregelen treffen om fraude en het leveren van kwalitatief slechte zorg zoveel mogelijk uit te sluiten. Voor de gemeente Epe betreft dit een bedrag van € 8.000. In het kader van nieuw beleid 2020-2023 wordt voorgesteld hiervoor een structurele raming op te nemen en deze te bekostigen binnen					

Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2020 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
	2020	2021	2022	2023	
de vrijkomende ruimte door transformatie in het sociaal domein.					
Verbinding samenwerking huisartsen-CJG	-95.000	-	-	-	M
Dekking uit reserve risico's sociaal domein	95.000	-	-	-	
De toegang tot jeugdhulp (individuele voorzieningen) kan via het CJG of een (huis-)arts. Om de samenwerking tussen de huisartsen en het CJG te intensiveren is voor de jaren 2017 en 2018 met gemeentelijke subsidie een GZ-psycholoog vanuit het CJG aangesteld. Dit om de een doorverwijzing naar zwaardere zorg te voorkomen. Het eerste aandachtsgebied was Vaassen/Emst. Deze periode heeft uitgewezen dat de inzet van een GZ-psycholoog een belangrijke bijdrage in het verminderen van de jeugdzorgkosten levert. Naast het financiële effect zijn er ook kwalitatieve effecten zichtbaar: meer passende (lokale) hulp, vinger aan de pols bij wachtlijsten voor zorgaanbieders. Om de verbinding met de huisartsen in Epe/Oene te intensiveren is aanvullend budget nodig (2019-2020). In het kader van nieuw beleid wordt voorgesteld hiervoor een structurele raming op te nemen en deze voorziening te bekostigen binnen de vrijkomende ruimte door transformatie in het sociaal domein.					
Voortzetten uitbreiding schoolmaatschappelijk werk	-33.000	-	-	-	M
Dekking uit reserve risico's sociaal domein	33.000	-	-	-	
Een schoolmaatschappelijk werker (SMW-er) heeft een preventieve, signalerende en ondersteunende functie m.b.t. de algehele ontwikkeling van het kind en zorgt ervoor dat ouders en professionals hierin begeleid worden. Kinderen én hun ouders zijn hierdoor eerder in beeld, waardoor preventieve hulp en/of ondersteuning zo vroeg mogelijk ingezet kan worden voor het kind maar zo nodig ook voor het gezin. Hiermee worden hogere jeugdzorgkosten in de toekomst vermeden. In 2016-2018 is € 33.000 extra beschikbaar gesteld voor het SMW, voor bestrijden van wachtlijsten. De verwachting is dat het aantal trajecten niet afneemt en het extra budget nodig blijft. Voor twee jaar (2019-2020) een budget beschikbaar stellen en in die periode een onderzoek starten naar een integrale inzet van maatschappelijk werk, waarvoor nu diverse vormen bestaan. Eventuele verlenging en/of structureel maken van deze voorziening bekostigen binnen vrijkomende ruimte door transformatie in het sociaal domein.					
Uitvoering Koersdocument duurzame kindvoorzieningen	-500.000	-500.000	-500.000	-	C
Dekking uit reserve eenmalige dekkingsmiddelen	500.000	500.000	500.000	-	
In de vorige begroting is, vooruitlopend op de concrete plannen alvast gestart met de vorming van een reserve voor de realisatie de toekomstige onderwijsvoorzieningen. Voor de gemeente betreft het projecten van renovatie en/of nieuwbouw van schoolgebouwen. Dit gecombineerd met de voorschoolse, naschoolse voorzieningen, welzijn, gebiedsgericht werken. De gereserveerde middelen kunnen tevens aangewend worden om aanvullende expertise/personeel in te zetten. Bij onderdeel nieuw beleid zal worden voorgesteld ook voor het jaar 2023 een toevoeging te doen aan de reserve.					
Programma 2 Actief in Epe					
Stimuleringsregeling jeugd	-375.000	-	-	-	C
Vorbereiding regeling	-15.000	-	-	-	M
Uitvoering regeling	-30.000	-	-	-	M
Dekking uit reserve eenmalige dekkingsmiddelen	420.000	-	-	-	
In het coalitieakkoord is afgesproken dat er een stimuleringsregeling voor jeugd van 5 tot 18 jaar komt voor een financiële bijdrage in het lidmaatschap van een vereniging met als doel de vereniging te versterken en de jeugd te ontwikkelen/ontplooiën. De eerste raming (voorjaar 2018) laat zien dat 4583 personen in aanmerking komen voor deze regeling, wat neerkomt op een maximale jaarlijkse investering in het eerste jaar van € 458.300. In de eerste jaren zal een grote impuls worden gegeven aan deze regeling door in te zetten op alle jeugd. Op basis van de monitoring en de evaluatie in 2020 wordt bekeken hoe de regeling vervolgd wordt. Uitgegaan wordt van een deelname percentage van 80% van de doelgroep. De (beleids)voorbereiding voor de regeling vraagt extra (externe) capaciteit. Aandacht daarbij voor onderzoek naar de maatschappelijke effecten van de regeling, (jaarlijkse) monitoring, communicatie over de regeling en het feitelijk uitrollen. Onderzocht wordt de mogelijke inzet van technologie om de regeling op een eenvoudige wijze uit te rollen. Ervaringen kunnen gebruikt worden om ook andere regelingen, zoals de meedoen regeling en kindpakket, in de toekomst te vereenvoudigen. Daadwerkelijke uitgave van de budgetten vindt plaats op een nader op te stellen businesscase.					
Programma 3 Zorg en Opvang					
Het Geheugensteunpunt	-6.000	-	-	-	M
Dekking uit reserve risico's sociaal domein	6.000	-	-	-	
Het Geheugensteunpunt is de eerste voorziening voor de mens met de diagnose dementie (of een vermoeden van dementie) en zijn/haar mantelzorger. Zij krijgen algemene informatie én kunnen de eerste individuele ondersteuning krijgen van de coördinator geheugen-steunpunt, casemanager dementie, wijkverpleegkundige of professionele mantelzorgondersteuner. Dit met als doel dat zij langer in de eigen woonomgeving onderdeel blijven uitmaken van de samenleving. De vraag naar informatie, advies en deelname aan de ondersteuningsgroepen stijgt. Met het huidige budget kan het geheugensteunpunt de hulp en ondersteuningsvraag als gevolg van de toegenomen vraag niet volledig beantwoorden. Deze voorziening heeft een preventief karakter. In 2020 de effecten bezien en het vervolg afwegen in relatie tot de uitwerking van de transformatieagenda voor het sociaal domein. Eventuele verlenging en/of structureel maken van deze voorziening bekostigen binnen vrijkomende ruimte door					

Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2020 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
	2020	2021	2022	2023	
transformatie in het sociaal domein.					
Jonge mantelzorgers	-30.000	-	-	-	M
Dekking uit reserve risico's sociaal domein	30.000	-	-	-	
Jonge mantelzorgers groeien op met zorgen voor/over een langdurig ziek gezinslid. Om te zorgen dat ze hier zelf geen nadelige gevolgen van ondervinden, is het belangrijk om jonge mantelzorgers te kennen en te kijken wat er nodig is om gezond op te groeien. Het steunpunt Mantelzorg houdt zich bezig met het ondersteunen van mantelzorgers maar heeft onvoldoende tijd voor de doelgroep jonge mantelzorgers. In deze pilot wil het steunpunt Mantelzorg in samenwerking met o.a. C.J.G. scholen, verenigingen, huisartsen en zorgaanbieders jonge mantelzorgers in beeld krijgen. Daar zal in 2019 mee gestart worden om vervolgens in de rest van 2019 en 2020 activiteiten voor deze doelgroep te organiseren. Voor bovenstaande is een uitbreiding van het budget voor het steunpunt Mantelzorg nodig tbv van personele inzet en voor een activiteitenbudget. Eventuele verlenging en/of structureel maken van deze voorziening bekostigen binnen vrijkomende ruimte door transformatie in het sociaal domein.					
Was- en strijkservice	-40.000	-	-	-	M
Dekking uit de reserve participatie	40.000	-	-	-	
In oktober 2015 is de was- en strijkservice als algemene voorziening in Epe gestart draagt bij aan de transformatie van de Wmo en de participatiewet en daarmee van meerwaarde om voort te zetten. Mensen die voorheen huishoudelijke hulp, en dan specifiek het onderdeel wassen en strijken, via een individuele maatwerk-voorziening ontvingen, worden verwezen naar de was- en strijkservice. Mensen vanuit re-integratie en participatie werken bij de was- en strijkservice om werkritme/ervaring op te doen en waar mogelijk uit te stromen naar betaald werk of een opleiding. De was- en strijkservice is een samenwerking tussen Koppel/Swoe, ESW en De Passerel. Na 3 jaar zou het project zonder gemeentelijke subsidie draaien. Dat lukt niet aangezien er weinig inwoners met een Wmo-indicatie van deze voorziening gebruik maken. De was- en strijkservice richt zich nu ook op de wasverzorging voor particulieren, verpleeghuizen, B&B's en bedrijfskleding. Dit willen ze verder uitbreiden om over 2 jaar wel zonder subsidie te kunnen draaien. De was- en strijkservice heeft gemiddeld een besparing opgeleverd van € 160.000 per jaar aan maatwerk huishoudelijke hulp. Als de was- en strijkservice opgeheven wordt, dan heeft dat consequenties voor de gebruikers, de medewerkers en brengt dit ook extra kosten met zich mee. Daarom honoreren voor 2 jaar (2019-2020) waarna de partijen zonder subsidie kunnen werken. Deze pilot heeft een preventief karakter en draagt bij aan kostenbeheersing.					
Projecten transformatie sociaal domein	-162.000	-	-	-	C
Dekking uit reserve risico's sociaal domein	162.000	-	-	-	
Sinds 2015 krijgt de gemeente een (gekort) budget voor de Wmo en Jeugdzorg. De trend is zowel de kosten voor Jeugdzorg als de Wmo stijgen terwijl het budget hetzelfde blijft, dan wel afneemt (rijks gelden). Daarom is grip hebben op de zorgkosten nodig, door onder meer: 1. transformatie: van specialistische maatwerkvoorzieningen naar algemeen toegankelijke voorzieningen die wat kosten betreft beter zijn te beheersen. 2. preventie: behoeften aan zorg en ondersteuning zo vroeg mogelijk signaleren en oplossingen inzetten die licht en dichtbij zijn. Nodig is een sterke basis van inwoners en algemene voorzieningen. Dat vraagt om te investeren in die basis en in gebiedsgericht werken. De getransformeerde werkwijze vraagt een andere denk- en werkwijze van inwoners, van onszelf binnen de gemeente en van de professionals/bestuurders van organisaties voor zorg en welzijn. Werkenderwijs moeten we experimenteren en leren om zo tot een nieuwe situatie te komen. Dat kost capaciteit en geld. Er is nu een transformatiebudget van € 200.000. Dat budget is te klein om zo'n grote verandering te ondersteunen. Daarom wordt voor 2019 en 2020 nog eens € 167.000 resp. € 162.000 opgenomen voor de transformatie.					
Pilot 'datagestuurd werken in het sociaal domein'	-10.000	-	-	-	M
Dekking uit reserve sociaal domein en beschikbare middelen voor het regiesysteem	10.000	-	-	-	
De transformatiegedachte is gericht om met de beschikbare middelen meer in te zetten op voorliggende, algemene voorzieningen i.p.v. individuele, maatwerkvoorzieningen (kostenbeheersing). Het helpt hierbij om goed inzicht te hebben in de vraag naar zorg en ondersteuning en hierop tijdig in te spelen met een passend aanbod. Met de pilot datagestuurd werken in het sociaal domein wordt inzichtelijk welke toekomstige vraag naar zorg en ondersteuning er zal zijn, zodat we ons toekomstige aanbod aan voorliggende voorzieningen daarop kunnen inrichten. Daarvoor dient een tool aangeschaft te worden die dat inzichtelijk maakt. Uiteindelijk is het doel om datagestuurd werken organisatiebreed in te zetten. Het betreft de aanschaf van de tool en in te zetten personele capaciteit voor het vullen van de tool en de verwerkte gegevens eruit te halen en vervolgens te interpreteren. In het kader van nieuw beleid wordt voorgesteld hiervoor een structurele raming op te nemen en deze voorziening te bekostigen binnen de vrijkomende ruimte door transformatie in het sociaal domein.					
Programma 5 Ruimte en wonen					
Omgevingswet, opstellen omgevingsplan	-	-50.000	-50.000	-50.000	M
Vanaf 2021 moeten alle bestemmingsplannen/verordeningen (indien mogelijk) omgezet worden naar één omgevingsplan. Ook dit is een forse operatie wat beslag legt op capaciteit.					
Uitbreiding bedrijventerreinen Eekterveld IV	-25.000	-	-	-	M

Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2020 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
	2020	2021	2022	2023	
Dekking uit reserve eenmalige dekkingsmiddelen	25.000	-	-	-	
Er is behoefte aan uitbreiding van het bedrijventerreinen Eekterveld in Vaassen. Dit blijkt uit een behoefte- en Ladderonderzoek dat is uitgevoerd. Voordat het terrein daadwerkelijk wordt uitgebreid is budget nodig voor het maken van schetsontwerpen, het uitvoeren van (milieutechnische) onderzoeken en het opstellen van een bestemmingsplan.					
Uitbreiding en verbouwing Ossenstal	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	M
Restaurant De Ossenstal wenst een uitbreiding van het restaurant d.m.v. een serre en een verbouwing van de keuken en berging (raming kosten: € 500.000). Alvorens hier een standpunt over in te nemen is het wenselijk eerst te onderzoeken wat de consequenties van deze investering evenals de mogelijkheid om het pand af te stoten. Voor dat onderzoek is een werkbudget nodig. Deze actie ligt in lijn met het reeds lopende onderzoek naar het strategisch gemeentelijk vastgoedbezit waaruit een voorstel komt welk vastgoed in gemeentelijk bezit blijft en welk afgestoten kan worden. Onderzoek ter zake is nog niet afgerond; hierover zal afzonderlijk gerapporteerd worden.					
Programma 6 Epe op orde					
Bomenbeleidsplan	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	M
Het Bomenbeleidsplan is opgesteld in 2010 en in 2015 geëvalueerd. Het plan wordt geactualiseerd in relatie tot de nog in te voeren Omgevingswet, die bepalend is voor de vormgeving van het beleidsplan. De beleidskeuzes voor het behoud en vervanging van bomen vragen om financiële ruimte, bijv. het kunnen vervangen van laanbeplantingen en het duurzaam behouden van monumentale bomen.					
Asbestinventarisatie gemeentelijk vastgoed	0	-	-	-	M
De rijksoverheid wil per 2024 asbestdaken verbieden. Momenteel is het niet bekend of de gemeentelijke vastgoedobjecten met het bouwjaar voor 1994 asbesthoudende materialen bevatten. Om dat inzichtelijk te krijgen is het nodig een visuele inspectie/inventarisatie te doen van ca. 40 objecten op aanwezigheid van asbest. Op basis van de uitkomsten van deze inventarisatie kan beoordeeld worden wat de vervolgstappen kunnen en moeten zijn, bijvoorbeeld verwijderen of een asbestbeheersplan. Opgenomen was een bedrag van € 50.000. Dat bedrag kan nu vervallen gelet op de besluitvorming in de Eerste Kamer, waardoor de huidige invoeringsdatum van de wetgeving met een verbod op asbestdaken verval.					
Programma 7 Duurzaamheid					
Klimaatadaptatie	-25.000	-	-	-	M
Dekking uit eenmalige dekkingsmiddelen	25.000	-	-	-	
Klimaatverandering met meer regen, droogte en hogere temperaturen grijpt in op diverse onderdelen van onze leefomgeving en vraagt maatregelen voor waterberging, openbaar groen en bomen. In het coalitieakkoord is opgenomen de benodigde maatregelen inzichtelijk te maken. Daarvoor is onderzoek nodig en een plan/beleid op basis waarvan het vervolg bepaald kan worden. Voor de eerste fase (onderzoek/plan) is een werkbudget nodig.					
Energietransitie:					
- Gemeentelijk warmteplan Visie Energietransitie (incl. MER)	-60.000	-	-	-	C
- Werkbudget voor facilitering inwoners-, bedrijfs- en maatschappelijke initiatieven	-60.000	-	-	-	C
- RE(K)S, Regionale energietransitie (en Klimaat) Strategie	-15.000	-	-	-	C
Dekking uit reserve duurzaamheidsinitiatieven	34.000	-	-	-	
Dekking uit eenmalige dekkingsmiddelen	101.000	-	-	-	
- Stimuleringslening; jaarlijks bedrag € 500.000	-15.000	-30.000	-45.000	-45.000	C
De energietransitie is een belangrijke maatschappelijke ontwikkeling. Het Rijk heeft die transitie als speerpunt voor de komende periode uitgezet met een centrale rol voor de regio. Op korte termijn wordt er in de Cleantech Regio gewerkt aan een Realisatieprogramma om de doelstelling 25% CO2 reductie in 2023 te halen en in 2030 50% CO2 reductie te halen. De gemeente heeft een belangrijke regierol in de realisatie van deze doelen in de gemeente. Om in te spelen op deze ontwikkeling is extra budget nodig voor visie-ontwikkeling op energietransitie (incl. warmteplan) met uitvoeringsprogramma's zowel lokaal als regionaal. Het vraagt budget voor ondersteuning van en dialoog met bedrijven, inwoners en maatschappelijke instellingen en de uitvoering van de bestaande lokale stimuleringslening. Daarnaast is er een werkbudget nodig voor het faciliteren van maatschappelijke initiatieven. Via de visie op energietransitie en de landelijke en regionale ontwikkelingen vindt later de besluitvorming plaats over de uitvoering en de te nemen maatregelen.					
Programma 10 Weer aan het werk					
Project '2getthere'	-	-30.000	-30.000	-30.000	C
Budget beschikbaar binnen structurele middelen participatie	-	30.000	30.000	30.000	
2getthere is een coaching project met veel aandacht voor ervaringsdeskundigheid en diversiteit, voor en door jongeren en jongerencoaches. 2getthere biedt professionele hulp en inzicht aan jongeren die vastgelopen zijn (voortijdig schoolverlaters en jongeren uit kaartenbakken). Zij worden weer op een traject (opleiding of werk) gezet. Zelfredzaamheid en eigen kracht is hierbij belangrijk. Dit is een project van gemeenten uit de Regio Stedendriehoek gaan deelnemen. In Zutphen is het een groot succes. Het project heeft een preventief karakter en draagt bij aan kostenbeheersing. Structureel is					

Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2020 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
	2020	2021	2022	2023	
hiervoor € 30.000 begroot (dekking binnen middelen participatie), vanaf 2019. In 2020 de effecten bezien en het vervolg vanaf 2021 afwegen.					
Uitvoering pilots binnen het domein participatie	-300.000	-	-	-	C
Dekking uit reserve participatie	300.000	-	-	-	
Om een goede invulling te geven aan de uitvoering van de Participatiewet met de beschikbare middelen zijn er aanvullende maatregelen nodig door te investeren in nieuwe projecten/pilots. Deze zijn erop gericht om de instroom van mensen voor een uitkering te beperken en (dreigende) tekorten bij Lucrato/sociale werkvoorziening voor te zijn. Gekozen wordt voor een bredere aanpak om de tekorten aan te pakken. Dit door proactief te kijken waar tekorten door ontstaan (zijn) en op welke wijze deze voorkomen of zelfs verkleind kunnen worden. Hierbij wordt nog nader bepaald op welke wijze en middels welke projecten hier invulling aan gegeven kan worden. Aanvullende expertise zal ingezet worden om dit grondig en succesvol te laten verlopen. Het geraamde bedrag is een stelpost die nader onderbouwd/ingevuld moet worden.					
Programma 11 Bestuur en organisatie					
Uitvoering raadsagenda	-20.000	-	-	-	C
Dekking uit reserve eenmalige dekkingsmiddelen	20.000	-	-	-	
De gemeenteraad heeft voor deze bestuursperiode gekozen voor een raadsagenda. Er worden thema's gekozen waarop de raad richting-gevende uitspraken doet voordat het college deze uitwerkt. Leidraad voor de te kiezen thema's is de heidagnotitie "Inwonerbetrokkenheid en gemeentebestuur". De themakeuze wordt uitgewerkt en kan jaarlijks worden bijgesteld. Naast de noodzakelijke inhoudelijke ambtelijke ondersteuning per thema is er voor de wijze waarop de raad inwoners bij de thema's wil betrekken werkbudget noodzakelijk. In 2020 bezien hoe de uitvoering is verlopen en of het vervolg aanvullend budget vraagt.					
Algemene dekkingsmiddelen					
Afschaffen hondenbelasting: wegvallen baten vanaf 2022	-	-	-76.000	-76.000	M
Afschaffen hondenbelasting: wegvallen uitvoeringskosten	-	-	24.000	24.000	
Dekking uit reserve hondenbelasting	-	-	52.000	-	
In het coalitieakkoord is besloten de hondenbelasting af te schaffen. De kosten voor heffing en inning van de hondenbelasting (perceptiekosten) zijn relatief hoog. In 2022 wordt het nadelig effect gedekt door een onttrekking aan de reserve hondenbelasting. Per 2023 valt de dan resterende reserve hondenbelasting vrij.					
Programma Overhead					
Beleidsontwikkeling Dienstverlening	-82.000	-	-	-	M
Dekking uit reserve eenmalige dekkingsmiddelen	82.000	-	-	-	
In het coalitieakkoord is als prestatieafspraken opgenomen het realiseren van een modern KCC met daarbij het opleveren van vastgestelde servicenormen. De huidige visie op dienstverlening is van 2010 en is geleid op alle ontwikkelingen in de samenleving, wetgeving en digitale mogelijkheden toe aan herijking. Het opstellen van servicenormen wordt na de herijking van de visie uitgevoerd. De herijkte visie en de servicenormen zijn vervolgens input voor een plan van aanpak KCC 2.0. Voor het goed uit kunnen voeren van deze activiteiten is extra formatie nodig voor de ontwikkeling van dit beleid.					
Vervanging geautomatiseerd systeem financiële administratie	-77.500	-109.500	-	-	M
Dekking uit reserve ICT	77.500	109.500	-	-	
Vervanging geautomatiseerd systeem financiële administratie: het gaat om de aanschaf van een toekomstbestendig, kwalitatief goed systeem, waarmee op eenduidige en op moderne wijze de financiële informatie rechtmatig, doelmatig en doeltreffend beheerd kan worden en waarmee de verschillende stakeholders op een goede wijze geïnformeerd kunnen worden. Aangezien de AS400 uitgefaseerd wordt per 1 jan. 2020 moet er tevens een tussenoplossing komen voor het huidige financiële pakket tot de implementatie van het nieuwe pakket.					
Verdere uitvoering ICT visie	-123.000	-187.000	-187.000	-187.000	M
Dekking uit reserve ICT	123.000	187.000	187.000	187.000	
Betreft het uitbesteden van het technisch beheer naar cloud-diensten. Van zelf uitvoeren naar regisseren dat het gebeurt. De kwetsbaarheid van onze organisatie op ICT-vlak moet hiermee afnemen. Om onze ambities op het gebied van de digitale dienstverlening het gebruik van data bij wijkgericht werken, preventie en opstellen van beleid en het digitaal samenwerken in de keten waar te kunnen maken hebben wij een flexibele, schaalbare en kwalitatief hoogwaardige, veilige en continu beschikbare ICT infrastructuur nodig. Dit willen wij bereiken door de komende jaren onze ICT infrastructuur in regie te geven bij een (cloud) leverancier die de continuïteit en kwaliteit van onze ICT omgeving waarborgt. Met het uitbesteden van de ICT infrastructuur en het beheer daarvan zullen de uitgaven verschuiven van investeren, beheren en onderhouden (al dan niet met eigen personeel) naar het afnemen van dienstverlening.					

Bijlage 4 | Toelichting nieuw beleid

Nieuw beleid 2020-2023

Autorisatie: R = Raad, C = College, D = Directie, M = afdelingsmanager

Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2020 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
	2020	2021	2022	2023	
Programma 1 Opgroeien in Epe					
Pedagogische interventies jeugdzorg (orthopedagoog)	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	M
Dekken binnen budgetten sociaal domein	10.000	10.000	10.000	10.000	
De lijn voor jeugdzorg is om te komen tot minder jeugdzorg en meer pedagogische interventies. Dit betekent meer inzet van de orthopedagoog (opvoed en Adviesbureau) als voorliggende voorziening. De orthopedagoog ondersteunt gezinnen en/of jongeren bij gedrag en ontwikkelingsproblemen. De extra inzet van de orthopedagoog is wenselijk. Deze extra inzet bekostigen binnen de vrijkomende ruimte door transformatie in het sociaal domein.					
Regionaal toezicht kwaliteit en rechtmatigheid Wmo en Jeugd	-	-8.000	-8.000	-8.000	M
Dekken binnen budgetten sociaal domein	-	8.000	8.000	8.000	
Het gemeenschappelijke doel van de gemeente in de regio is dat aan cliënten de zorg en ondersteuning geboden wordt die nodig is. De feitelijke geleverde zorg moet overeenkomen met de wenselijke zorg (kwaliteit) en met de ingezette zorg mag geen sprake zijn van oneigenlijk gebruik of misbruik van de Wmo en Jeugdwet. Met de inzet van een regionaal toezichthouder kwaliteit en rechtmatigheid proberen we fraude te voorkomen en te bestrijden en kwaliteit van zorg te borgen voor onze inwoners. Deze functie is tijdelijk gefinancierd. De inzet van deze functie blijkt een bijdrage te leveren aan de kostenbeheersing en is het voorstel nu deze voorziening in regionaal verband structureel te borgen/bekostigen.					
Verbinding huisartsen (GZ psycholoog)	-	-95.000	-95.000	-95.000	M
Dekken uit resultaat/taakstelling transformatie	-	95.000	95.000	95.000	
De toegang tot jeugdhulp (individuele voorzieningen) kan via het CJG of een (huis-)arts. Om de samenwerking tussen de huisartsen en het CJG te intensiveren is met tijdelijk met gemeentelijke subsidie een GZ-psycholoog vanuit het CJG aangesteld. Dit om de doorverwijzing naar zwaardere zorg te beperken/voorkomen. De inzet van de GZ psycholoog is geëvalueerd en het blijkt dat het leidt tot veel minder verwijzingen en minder zware verwijzingen. De inzet betaald zich dus terug. Het is wenselijk deze voorziening nu structureel te borgen/bekostigen. Deze voorziening bekostigen binnen de vrijkomende ruimte door transformatie in het sociaal domein.					
Jongeren op gezond gewicht (JOGG)	-12.500	-	-	-	M
Het project JOGG loopt eind 2020 af. Deze activiteit is opgenomen in de nota gezondheidsbeleid en richt zich op overgewichtpreventie. Om het project goed af te ronden en te evalueren is een aanvullend budget nodig. Op basis van de evaluatie kan het effect bepaald worden en de voortzetting van dit project.					
Uitvoering Koersdocument duurzame kindvoorzieningen	-	-	-	-500.000	C
Dekking uit de eenmalige middelen (reserve 90003)	-	-	-	500.000	
Ingaande 2019 is gestart met de vorming van een reserve voor de realisatie van toekomstige onderwijsvoorzieningen met jaarlijkse stortingen t/m 2022. Basis daarvoor was het Actiekader Onderwijs. Het koersdocument duurzame kindvoorzieningen is een verdere verdieping. Per gebied (gebiedsgericht werken) is omschreven hoe de voorzieningen verder vorm gegeven kunnen worden. Elk gebied krijgt uiteindelijk een concreet plan. Vorming van twee integrale kindcentra en renovaties van een tweetal schoolgebouwen zijn de meest ingrijpende investeringsactiviteiten. Voor de komende vier jaren worden de volgende zaken aangepakt: <ol style="list-style-type: none"> 1. Starten traject voorbereiding nieuwbouw IKC Epe zuid-west (onderzoeken op het gebied van onderwijs, ruimte, financiën e.d.). 2. Uitbreiding Montessori-sterrenschool Vaassen met één groep via een interne verbouwing en daarnaast een uitbreiding van de 1ste inrichting onderwijsleerpakket . 3. Gedeeltelijk renovatie van de St. Bernardusschool. 4. Onderzoek naar tijdelijke alternatieve huisvesting van de Van der Reijdschool. 5. Realiseren huisvesting MBO niveau 2/3. Voornoemde reserve wordt ingezet ter dekking van kosten voortkomend uit bovenstaande punten.					
Huur locatie MBO opleiding Aventus / RSG	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	M
Dekking uit reserve huisvesting onderwijsvoorz. (94023)	25.000	25.000	25.000	25.000	
Er komt een MBO opleiding niveau 2 en 3 in Epe. Deze opleiding gaat verzorgd worden door Aventus en de RSG. Deze ontwikkeling past vanuit de ontwikkeling "thuisnabij onderwijs". In het actiekader onderwijs wordt hiervan melding gemaakt. Het wordt een technische opleiding in het kader van "smart technology en cleantech". De theoretische vakken worden in de RSG verzorgd en de technische vakken in een bedrijfshal op het industrieterrein. Zodoende kan er een uitwisseling komen met de bedrijven op het gebied van het verzorgen van lessen, stages. De RSG en Aventus nemen de exploitatiekosten voor hun rekening. Het betreft een structurele uitgaaf die voornamelijk bekostigd dient te worden uit de reserve onderwijsvoorziening.					

Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2020 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autori- satie
	2020	2021	2022	2023	
Programma 2 Actief in Epe					
Subsidie stichting PWA	27.000	-	-	-	M
Dekking uit de eenmalige middelen (reserve 90003)	-27.000	-	-	-	
De stichting sporthal PWA ontvangt een exploitatiesubsidie. De stichting heeft een tekort in de exploitatie. Het bestuur ziet geen mogelijkheden om dit op te lossen. Om het bestuur te ondersteunen is het voorstel de subsidie voor 2020 te verhogen (50% van tekort) en tegelijkertijd een extern onderzoek te laten uitvoeren naar de meest optimale vorm van beheer en exploitatie.					
Viering 75 jaar vrijheid in Epe	-25.000	-	-	-	C
Dekking uit de eenmalige middelen (reserve 90003)	25.000	-	-	-	
Stichting Vrijheid in de Gemeente Epe (SVIE) wil in 2020, ook in samenhang met omliggende gemeenten, verbindende activiteiten opzetten rond de viering van 75 jaar vrijheid. Dit in nauwe samen-werking met een brede vertegenwoordiging uit het verenigingsleven, bevolking en ondernemers. Alle activiteiten/ evenementen zijn vrij toegankelijk. Door de organisatie 'Veluwe Remembers' zijn namens de provincie Gelderland thema's uitgewerkt en beschikbaar gesteld aan de lokale organisaties die de activiteiten organiseren. De kernthema's zijn: herdenken (o.a. activiteiten gericht op basis- en voortgezet onderwijs, ontmoeting 'jong' en 'oud', lezingen) en beleven (o.a. bevrijdingstocht met historische legervoertuigen en festival, herinneringstochten). Provincie Gelderland heeft financiële middelen beschikbaar om lokale initiatieven te subsidiëren met voorwaarde dat meer dan 50% van ingediende begroting uit andere inkomsten (subsidies/fondsen ed.) moet komen.					
Coördinatie cultuur historische musea	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	M
Om door te kunnen ontwikkelen op het gebied van vernieuwing van de collectie, (interactieve) activiteiten, (lokale) samenwerking, digitalisering, versterken van publieksbereik en vergroten van de maatschappelijke functie van cultuurhistorische musea in de gemeente Epe, is aan het museum Hagedoorns Plaatsje tijdelijk voor de jaren 2018 en 2019 een extra subsidie verstrekt voor een professionele kracht/coördinator. De evaluatie over de inzet van deze functie is aanleiding om deze nu financieel structureel te ondersteunen.					
Programma 3 Zorg en Opvang					
Datagestuurd werken in het sociaal domein	-24.000	-24.000	-24.000	-24.000	M
Dekking uit middelen sociaal domein	24.000	24.000	24.000	24.000	
In 2019 is gestart met datagestuurd werken in het sociaal domein. Met deze werkwijze wordt inzichtelijk welke toekomstige vraag naar zorg en ondersteuning er zal zijn. Daarmee is het mogelijk om het toekomstige aanbod van voorzieningen daarop in te richten. Tevens vindt toetsing plaats van aannames en effecten van ingezet beleid, zoals neergezette voorliggende voorzieningen. Het geheel draagt bij aan kostenbeheersing. Voor het goed beheer van de data is capaciteit (data analist) en regelmatige actualisatie van de datasets (door Eiffel) nodig. Het is wenselijk deze voorziening nu structureel te borgen/bekostigen. Deze voorziening bekostigen binnen de vrijkomende ruimte door transformatie in het sociaal domein.					
Subsidie hospice	-10.000	-	-	-	M
Dekking uit de eenmalige middelen (reserve 90003)	10.000	-	-	-	
Stichting Hospice Noordoost Veluwe en Stichting de Kruiemelschaar hebben het plan om een Hospice te realiseren met 3 bedden, dat centraal gelegen is en waar kan worden voorzien in zorg. Beide organisatie hebben hiervoor een pand gevonden, maar de financiering van de verbouwing is een knelpunt. Het betreft een gewenste voorziening in het gemeentelijk zorgaanbod. Het is wenselijk deze voorziening te ondersteunen met een bijdrage in de investeringskosten.					
Ontmoetingsnetwerken	-8.000	-8.000	-	-	M
Dekking uit middelen sociaal domein	8.000	8.000	-	-	
Ontmoetingsnetwerken zijn netwerken en (opgeleide) vrijwilligers die kwetsbare inwoners ondersteunen. Dit om zorg of zwaardere zorg en/of financiële problemen te voorkomen en als een middel tegen sociaal isolement. De inzet van professionele begeleiding vanuit de Wmo kan hiermee worden verminderd. De kosten van de ontmoetingsnetwerken stijgen en de vraag is toegenomen. Dit is aanleiding om Stichting Ontmoeting een hogere financiële bijdrage te verstrekken.					
Subsidie politiehondenvereniging Roda	-10.000	-	-	-	M
Dekking uit de eenmalige middelen (reserve 90003)	10.000	-	-	-	
De politiehondenvereniging Roda is al geruime tijd op zoek naar een geschikte locatie. Om die locatie gereed te maken zijn er kosten voor de inrichting van het terrein en de benodigde onderzoeken voor de aanvraag van een omgevingsvergunning. Het voorstel is daarvoor een subsidie beschikbaar te stellen.					

Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2020 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
	2020	2021	2022	2023	
Regionale coördinatie verwijsindex en coördinatie Wmo beleid regionaal					
	-	-10.000	-10.000	-10.000	M
Dekken binnen budgetten sociaal domein					
	-	10.000	10.000	10.000	
Regionale coördinator verwijsindex					
Alle jeugdigen verdienen de best mogelijke zorg. Als er zorg is over kinderen, is het noodzakelijk om te weten of anderen deze zorg delen om gezamenlijk tot een aanpak te komen. De verwijsindex ondersteunt een samenwerking tussen alle betrokken partijen die zorg over een kind of gezin delen, lokaal, regionaal en landelijk. De verwijsindex ondersteunt de werkwijze 1Gezin1Plan (1G1P). Verder is de Verwijsindex voor Veilig Thuis een instrument om zicht te krijgen op wie er zijn betrokken bij een casus.					
Coördinatie WMO beleid regionaal					
Er vindt regionale samenwerking plaats rondom de inkoop. Regionale samenwerking blijft gewenst nu het nieuwe contract is afgesloten. Met name voor uitvoeringsvraagstukken en beleidsontwikkeling die rechtstreeks aan de gezamenlijke inkoop gerelateerd zijn, zoals wachtlijsten, verminderen van administratieve lasten en input voor toegangsbijschotten. Er is een regionaal team dat naast jeugd nu ook voor de Wmo en maatschappelijke opvang en beschermd wonen werkt. Deze voorziening heeft een tijdelijke financiering. Het voorstel nu deze voorziening in regionaal verband structureel te borgen/bekostigen.					
Programma 6 Epe op orde					
Groot onderhoud begraafplaatsen					
	-9.100	-142.500	-69.500	-45.000	M
Dekking uit begraafrechten					
	28.000	28.000	28.000	28.000	
Toevoeging / onttrekking aan voorziening begraven					
	-18.900	114.500	41.500	17.000	
De komende jaren is het nodig op de begraafplaatsen groot onderhoud te verrichten. Dit onder meer om de toegankelijkheid op peil te houden. Het groot onderhoud bevat de volgende activiteiten: 1. omvormen vervallen asfaltpaden begraafplaats Norelbos naar betonpaden, periode uitvoering 2021-2023); 2. herstraten paden begraafplaatsen Oene en Norelbos (2022-2023); 3. structurele middelen onderhoud bestrating begraafplaatsen (€ 2.500/jaar); 4. opwaarderen halfverharde paden begraafplaatsen RK Oude Wisselseweg en Tongerenseweg (2021 en 2023); 5. Herstel bevestigingsplaten Columbarium begraafplaats Wanenk (2020); 6. uitbreiden grafcapaciteit Wanenk en Norelbos (2021). De kosten kunnen worden gedekt uit de begraafrechten. Hierdoor stijgen de grafrechten met 4%.					
Eikenprocessie rups					
	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	M
De bestrijding van de eikenprocessierups leidt tot extra kosten. Het ziet er naar uit dat de toenemende werkzaamheden rond de bestrijding blijvend zijn. Om deze extra kosten te kunnen dekken is het wenselijk vooralsnog een stapel te ramen. Afhankelijk van de ontwikkelingen zal worden bezien in hoeverre bijstelling van de raming noodzakelijk is.					
Programma 7 Duurzaamheid					
Vervanging leidingwerk en besturingssystemen drukrioleringsputten buitengebied.					
	-70.000	-70.000	-	-	M
Dekking rioolheffing / voorziening riolering					
	70.000	70.000	-	-	
Het leidingwerk en de besturingssystemen van de drukrioleringsputten en -kasten zijn aan vervanging toe en dienen te worden gemoderniseerd. Hiervoor zijn de komende twee jaar middelen nodig. Voorgesteld wordt de kosten voor realisatie van deze maatregelen te dekken vanuit de rioolgelden GRP.					
Opstellen energievisie, warmteplan en regionale energiestrategie					
	-135.000	-135.000	-135.000	-135.000	C
Het Klimaatakkoord zet in op het gebruik van hernieuwbare energie en het terugdringen van de CO2 emissie. Dit is een belangrijke bron van de klimaatverandering. Hiertoe moet alle energie in 2050 duurzaam worden opgewekt. Daarnaast dienen alle gebouwen per 2050 duurzaam te worden verwarmd. In 2030 dient de helft van deze doelstelling te zijn gerealiseerd. In 2020 zijn gemeenten verplicht om een warmtetransitieplan op te stellen en daarna in uitvoering te brengen. De klimaatverandering noopt om op een andere manier met de openbare (en ook particuliere) ruimte om te gaan. Hiervoor is een klimaat adaptieve strategie benodigd, die directe consequenties heeft voor het beheer van de openbare ruimte. Voor het opstellen van deze plannen en de uitvoering daarvan is een aanvullend budget nodig om de kosten te kunnen dekken. Het betreft een eerste raming voor de activiteiten voor de komende periode.					
Programma 8 Toezicht en handhaving					
Toezicht bossen, natuur en recreatie (groene BOA)					
	-36.000	-36.000	-36.000	-36.000	M
Dekking uit bestaande middelen (blauwe BOA)					
	36.000	36.000	36.000	36.000	
In 2018 is een "groene BOA" gestart voor, in eerste instantie, 2 jaar. In het coalitieakkoord staan een goed leefklimaat, toerisme en 100% wildgarantie benoemd als speerpunten van beleid. De inzet van de groene BOA draagt bij aan het behalen van die speerpunten. De BOA treedt zowel met waarschuwingen als met boetes op tegen overtredingen. De waarneming is dat gebruikers van het buitengebied de regels beter naleven. Om dit vast te houden, is het van belang het toezicht door de "groene BOA" structureel uit te voeren. Dit kan worden gerealiseerd door minder formatie "blauwe BOA" in te zetten.					
Programma 9 Bedrijvigheid					

Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2020 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autori- satie
	2020	2021	2022	2023	
Uitvoering techniekpact - Platform Techniek Stedendriehoek	-10.000	-	-	-	M
Instream, doorstroom, leren en werken in de techniek zijn thema's die hoog op de agenda van werkgevers en onderwijs staan. In de huidige situatie voert het Platform Techniek Stedendriehoek het Techniekpact uit. Hierin staan veel activiteiten voor techniek bewustzijn en educatie. Doordat de financiering van het huidige pact afloopt en het vervolg nog niet duidelijk is vanuit de Provincies en het huidige pact onvoldoende financiële middelen heeft, ligt bij de gemeenten de vraag om bij te dragen aan een incidentele oplossing voor 2020. Aan een structureel voorstel wordt in de regio gewerkt (vanaf 2021 e.v.). Het is wenselijk om een bedrag beschikbaar stellen als overbruggingsbudget voor het opstellen van vervolgplannen. Het onderwerp is van belang in het arbeidsmarktbeleid en ook in de realisatie van de Agenda Cleantechregio.					
Programma Veluwe-op-1: aanleg van routes en paden	147.000	-	-	-	M
Dekking uit de eenmalige middelen (reserve 90003)	-147.000	-	-	-	
Vanuit het programma Veluwe-op-1 wordt gestreefd naar een gebiedsdekkend knooppuntsysteem voor wandelen, fietsen, mountainbiken en paardrijden. Voor de aanleg van een Veluws knooppuntsysteem voor wandelen en mountainbiken dienen de financiële middelen nog beschikbaar te komen. Er is een subsidie van 50% beschikbaar vanuit het gebiedsprogramma. Van de gemeenten wordt cofinanciering verwacht. Dat bedrag is nu geraamd. Het beheer van de routes gebeurt via vrijwilligers.					
Programma 11 Bestuur en organisatie					
Stelpost beleidsintensiveringen	-17.000	-17.000	-87.000	-62.000	R
Een goede uitvoering van het collegeprogramma en daarnaast in kunnen spelen op maatschappelijke opgaven (o.a. duurzaamheid, gezondheid), voortzetten van gewenst beleid (o.a. toerisme, economie) en het op peil houden van voorzieningen, vragen voldoende financiële middelen. Met een stelpost voor beleidsintensiveringen zijn er mogelijkheden om de gewenste ontwikkelingen te kunnen ondersteunen.					
Algemene dekkingsmiddelen					
Onroerende Zaak Belasting (OZB)	86.000	175.000	267.000	267.000	M
De financiële situatie van de gemeente heeft zich ten opzichte van vorig jaar negatief ontwikkeld. De verwachte groei in de algemene uitkering is door het rijk verlaagd en zijn er andere autonome tegenvallers. Om een goede uitvoering van het collegeprogramma mogelijk te maken en gelijktijdig mogelijkheden te hebben om in te kunnen spelen op maatschappelijke opgaven is het nodig de OZB voor de komende drie jaar, jaarlijks met 1,5% te laten stijgen.					
Teruggave precariobelasting	-754.000	-754.000	-754.000	-	M
Dekking: opbrengst precariobelasting 2018 (eenm.middelen)	754.000	754.000	754.000	-	
In het coalitieakkoord is opgenomen dat uit de opbrengst van de precariobelasting op kabels en leidingen, zodra deze definitief vast staat, in elk geval een bedrag van €50 per huishouden wordt teruggegeven. In de bij de behandeling van de Perspectiefnota 2020-2023 aangenomen motie is dit nader gespecificeerd. In de motie is opgenomen om de precario-opbrengst 2018 in te zetten voor een teruggave van €50 per huishouden voor de jaren 2020, 2021 en 2022.					
Overhead					
Doorontwikkeling datagestuurd werken	-10.000	-3.000	-3.000	-3.000	M
Dekking uit reserve ICT	10.000	3.000	3.000	3.000	
Het betreft financiële middelen voor een upgrade van software-pakket FME. Met deze opwaardering is het mogelijk geautomatiseerd controles en (management)rapportages uit te voeren op de kwaliteit van onze gegevens en ten behoeve van verschillende processen (m.n. sociale domein). Deze acties zijn nu afhankelijk van 1 persoon, dat maakt het erg kwetsbaar. De upgrade maakt het ook mogelijk te gaan werken met "live" dashboards ter ondersteuning van onze werkzaamheden.					
Aanbesteding raadsinformatiesysteem Notubiz	-50.000	-	-	-	M
Dekking uit reserve ICT (90007)	50.000	-	-	-	
Het raadsinformatiesysteem dient volgens de aanbestedingsregels opnieuw aanbesteed te worden. Voor de kosten van externe advisering en de implementatiekosten is een budget nodig.					
Backofficesysteem en regiesysteem sociaal domein (i.p.v. zaaksysteem)	-250.000	-75.000	-75.000	-75.000	M
Dekking uit de eenmalige middelen (reserve 90003)	250.000	-	-	-	
Voor het digitaal zaakgericht werken maakt de organisatie gebruik van het zogenaamde "zaaksysteem". Alle documenten en informatie worden daarin verwerkt en opgeslagen. Dit systeem blijkt niet optimaal te werken voor de processen/producten in het sociaal domein. Er kan niet goed voldaan worden aan de hogere kwaliteitseisen voor o.a. informatie uitwisseling met zorgaanbieders, het opzetten van integrale klantdossiers, de processen zijn te complex en lopen zeker bij jeugdzorg en schuldhulpverlening lang door. In 2019 wordt onderzocht of er een beter alternatief voor het zaaksysteem te vinden is. De kosten betreffen een raming voor de aanschaf, het inrichten en het beheer van een systeem.					
Bewaring documenten in E-depot (archiefwet)	-40.000	-	-	-	M
Dekking uit de eenmalige middelen (reserve 90003)	40.000	-	-	-	
De gemeentelijke overheden werken inmiddels zo goed als volledig digitaal. Dit levert					

Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2020 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autori- satie
	2020	2021	2022	2023	
digitale informatie op die duurzaam en toegankelijk moet worden bewaard. Dit is van groot belang voor onze bedrijfsvoering, voor de bewijs- en rechtzoekende burger, voor het afleggen van verantwoording en als laatste voor de cultuurhistorie. Ook schrijft de Archiefwet duurzame en toegankelijke bewaring voor. De bewaring van de informatie in de bestaande toepassingen waarin ze functioneert zoals het zaakstelsel, maar ook vele anderen, is niet voldoende duurzaam en toegankelijk op termijn. Een onderzoek naar de vorming van een e-depot is noodzakelijk.					
Vernieuwing technische apparatuur raadzaal	-100.000	-	-	-	M
Dekking uit de eenmalige middelen (reserve 90003)	100.000	-	-	-	
In de raadzaal wordt gebruik gemaakt van analoge apparatuur die storingen geeft die niet meer verholpen kunnen worden. Gedeeltelijke vervanging is niet mogelijk. Digitale techniek is nu noodzakelijk. Daarnaast is AV-apparatuur nodig voor de raadscommissie-vergadering kamer 103/104.					
Ontwikkeling zaakgericht werken	-30.000	-	-	-	M
Dekking uit reserve ICT	30.000	-	-	-	
Zaakgericht werken heeft specifiek onderzoek en onderhoud nodig voor een juiste werking, een herijking en een nieuwe impuls voor doorontwikkeling. Daar is externe specialistische kennis voor nodig die niet in de organisatie aanwezig is. Daarvoor is het budget nodig. Intern wordt vervolgens een medewerker opgeleid om structureel de nog ontbrekende kennis op dit gebied in de organisatie te brengen.					
Ontwikkeling pijler Sterke werknemers	-43.000	-43.000	-43.000	-43.000	M
Dekken binnen de bestaande formatie	-	43.000	43.000	43.000	
De Eper samenleving, de ontwikkelingen rond inwonerparticipatie en de omgevingswet, vragen om sterke werknemers van de gemeentelijke organisatie van Epe. De pijler Sterke Werknemers uit het programma voor organisatie-ontwikkeling is hiervoor opgezet. De realisatie van dat programma-onderdeel vraagt een extra inspanning gericht op een adequate wijze van werving en selectie, op het terrein van trainen en opleiden en op het terrein van personeelsbeheer en -behoud. Dit vraagt extra personeelsinzet op die terreinen. De benodigde uren kunnen gedekt worden uit de bestaande formatie.					
Projectleiding verkiezingen	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	M
Dekking uit de eenmalige middelen	25.000	25.000	-	-	
Het organiseren van verkiezingen is elke keer weer een nauwgezet project. De projectleiding is nu belegd bij de teamleider van het Klant Contact Centrum. Dit is een te grote belasting in de periode voorafgaand aan de verkiezingen. Bovendien wordt de organisatie te kwetsbaar omdat de hiervoor benodigde kennis slechts bij één persoon in de organisatie is belegd. Het is wenselijk om de formatie voor ondersteuning van deze taak uit te breiden.					
Beleid en uitvoering nieuwe Wet Verplichte ggz	-48.000	-48.000	-48.000	-48.000	M
Dekken binnen budgetten sociaal domein	48.000	48.000	48.000	48.000	
De komst van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (wvvgz) brengt uitvoeringskosten (GG-net) met zich mee en vraagt extra beleidscapaciteit. Het voorstel is om aan deze taken ook beleidstaken rond Veilig Thuis, huiselijk geweld & kindermishandeling en verwarde personen toe te voegen. Voor uitvoering van deze taak zijn in het kader van het sociaal domein extra rijksmiddelen hiervoor beschikbaar gesteld.					
Subsidieadviseur afdeling ruimte	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000	M
Dekking door lagere struct. lasten (verdient zichzelf terug)	45.000	45.000	45.000	45.000	
In het kader van ruimtelijke ontwikkeling zijn diverse financieringsstromen beschikbaar vanuit de regio, provincie en rijk. Om daar volop gebruik van te kunnen maken is specialistische kennis nodig die nu onvoldoende in de organisatie aanwezig is. Met dit budget is het mogelijk een subsidieadviseur in te huren om subsidies aan te vragen en te verantwoorden. Verondersteld wordt dat de uitgaven gedekt worden door hogere subsidie inkomsten.					
Beleidsontwikkeling sport, cultuur en accountschap ketenpartners	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	M
Dekking binnen bestaande middelen/rijksuitkering	50.000	50.000	50.000	50.000	
Voor een goede uitvoering van beleidsontwikkelingen op het gebied van sport en cultuur en het accountschap voor ketenpartners Mee, Verian, Koppel/Swoe is een uitbreiding van de bestaande formatie noodzakelijk. Deze uitbreiding kan gedekt worden door bestaande personeelskosten toe te rekenen aan de rijksuitkering onderwijsachterstanden beleid.					
Mutaties in de reserves					
Versterking van de algemene reserve	-510.000	-	-	-	M
Dekking uit de eenmalige middelen	510.000	-	-	-	
Het surplus dat aanwezig is in de reserve bouwgrondexploitatie wordt toegevoegd aan de algemene reserve ter versterking van het weerstandsvermogen. Dit wordt noodzakelijk geacht gelet op de toename van (aantal en omvang van) de risico's.					

Bijlage 5 | Investeringsplan

Investeringsplan 2020 - 2023

Autorisatie: R = Raad, C = College, D = Directie, M = afdelingsmanager

Onderwerp	Basis investeringsbedrag				Autorisatie
	2020	2021	2022	2023	
Programma 1 Opgroeien in Epe					
Toekomstbestendige huisvesting: renovatie Krugerstee	1.136.597	-	-	-	C
Aanvulling investeringsbedrag (actualisatie bij begr. 2020-2023)	338.000	-	-	-	C
<p>Voor de renovatie van de basisschool Krugerstee is een quick scan uitgevoerd. Er is een viertal uitwerkingsvarianten, variërend van € 2.204.000 tot € 2.713.000. Het gebouw van de Krugerstee dateert uit begin jaren zeventig. Het gebouw voldoet niet meer aan de moderne eisen voor het geven van goed onderwijs. Het plan is dat samen met de peuterspeelzaal en de buitenschoolse opvang een Integraal Kindcentrum wordt gevormd in de gebouwen van MFC Potgieter en de Krugerstee. Het gebouw van psz het Kwetternest zal dan worden gesloopt. In de begroting (mip) wordt na actualisatie nu uitgegaan van een (netto) investeringsbedrag van € 2,4 miljoen. Een deel hiervan (€ 0,9 mln.) kan gedekt worden uit de reeds geraamde middelen in het kader van het integraal huisvestingsplan ('mip-overloop').</p> <p>De kapitaallasten van de investeringsuitgaven worden voor een deel, via de reserve huisvesting onderwijsvoorzieningen (inv.bedrag € 338.000), gedekt uit de reserve kapitaallasten.</p>					
Toekomstbestendige huisvesting: renovatie RSG	2.428.185	-	-	-	C
Aanvulling investeringsbedrag (actualisatie bij begr. 2020-2023)	644.000	-	-	-	C
<p>Ten behoeve van een toekomst bestendige huisvesting is de geraamde bruto investering € 6.800.000. Het gevraagde netto investeringsbedrag bedraagt € 5.500.000.</p> <p>Het oude gedeelte van de RSG dateert uit begin jaren tachtig. Het is gedateerd en voldoet niet aan de eisen van deze tijd. Aan uitvoering van modern onderwijs kan geen gevolg worden gegeven. Renovatie heeft als doel om tot levensduurverlenging te komen van 25 jaar.</p> <p>In de begroting is nu een investeringsbijdrage opgenomen van € 5.500.000 (incl. btw), dekking vindt plaats, deels ten laste van de eenmalige middelen, deels ten laste van de reserve huisvesting onderwijsvoorzieningen en deels door de investering te activeren (kapitaallasten).</p> <p>De kapitaallasten van de investeringsbijdrage worden voor een deel, via de reserve eenmalige middelen (€ 1.128.000) en de reserve huisvesting onderwijsvoorzieningen (€ 644.000), gedekt uit de reserve kapitaallasten.</p>					
Programma 6 Epe op orde					
Vervanging bruggen	383.342	-	-	267.324	M
<p>In 2017 is een nieuw bruggenbeleidsplan (2018-2022) door de raad vastgesteld. De in de begroting opgenomen middelen voor 2020 zijn voor de vervanging van 1 reguliere brug en 3 houten bruggen in de gemeente. In 2023 staat een volgende reguliere vervanging van een brug gepland.</p> <p>De kapitaallasten worden (via de reserve vervanging bruggen) gedekt uit de reserve kapitaallasten.</p>					
Vervanging Openbare Verlichting	399.318	399.318	399.318	399.318	M
<p>Op basis van het in 2017 door de raad vastgestelde beleidsplan openbare verlichting (2017-2026) zal over een periode van 20 jaar de openbare verlichting in de gemeente worden vervangen. De in de begroting opgenomen middelen zijn - na vaststelling van het plan door de raad - hiervoor beschikbaar.</p> <p>De kapitaallasten worden (via de reserve vervanging openbare verlichting) gedekt uit de reserve kapitaallasten.</p>					
Herinrichting centrum Vaassen; extra investeringskosten bij begroting 2019-2022	-	1.273.825	-	-	C
<p>De kostenopzet voor realisatie van deze plannen is geactualiseerd. Extra investering is nodig voor kosten van indexatie, bodemsanering/archeologie en niet geraamde herinrichtingen voor Ireneveld, Ter Heerdtspad en gedeelte Torenstraat.</p>					
Knooppuntontwikkeling haltes Vaassen en Epe	-	-	30.450	-	C
<p>De Veluwelijn die door de dorpen Vaassen en Epe rijdt kent een groot aantal in- en uitstappers in beide dorpen. Er is een structureel tekort aan fietsparkeren. Prioriteit ligt bij de realisatie van extra fietsenstallingen bij halte Vaassen-Zuid, als onderdeel van het project reconstructie Apeldoornseweg. Daarnaast is ook het voor- en natransport richting het achterliggende gebied (bijv. Eekterveld) een knelpunt. Hiervoor willen we alternatieve vormen van vervoer aanbieden en mobipunten realiseren.</p>					
Snelle fietsroute / fietsknelpunten Apeldoorn-Epe	1.015.000	-	-	-	C
<p>Op het fietstracé Apeldoorn-Epe bevinden zich diverse knelpunten die een goede doorstroming onmogelijk maken. Deze knelpunten staan mobiliteit en toekomstig intensief snelfietsverkeer in de weg. Het gaat hier om de oversteek Eekterweg, rotonde Stationsstraat, oversteek Laan van Fasna etc. Deelname van gemeente Epe aan de realisatie van de snelfietsroute op het voormalig treinpadracé biedt de mogelijkheid om met veel cofinanciering van provincie en rijk, deze knelpunten op te lossen en een belangrijke impuls te geven aan schone mobiliteit. De nu gevraagde investeringen dienen als reserve om bij te kunnen dragen aan de aanleg van deze snelle fietsroute, met als doel onze fietsers een snellere, veiligere, meer comfortabele, aantrekkelijke en directe route aan te bieden, als duurzaam en gezond alternatief voor de auto.</p>					
Vervanging Zout strooi installatie	-	239.104	-	-	M
<p>Zoutstrooien is een wettelijke taak. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de gemeente. Om adequaat te kunnen strooien, stellen wij zelf de strooimachines en vulautomaten beschikbaar. Deze machines en vulautomaten hebben een levensduur van 12 jaar en dienen in het jaar 2021 vervangen te worden. De inzet van personeel en materieel is relatief eenvoudig uit te besteden, dit geldt niet</p>					

Onderwerp	Basis investeringsbedrag				Autorisatie
	2020	2021	2022	2023	
voor de specifieke onderdelen.					
Beheer begraafplaatsen Voor de jaren 2018 en 2020 is in totaal een investering opgenomen van € 100.000 voor de uitvoering van de beheersmaatregelen uit de beheersvisie gemeentelijke begraafplaatsen. Het bedrag voor 2018 (€ 70.000) is opgenomen in realisatie, het bedrag voor 2020 resteert nog in dit meerjareninvesteringsplan.	30.998	-	-	-	M
Programma 7 Duurzaamheid					
GRP 2016; vervanging vrijvervalriolering / relining Op basis van verwachting (levensduur) en periodieke inspecties wordt bepaald welke delen van de vrijvervalriolering vervangen/gerelined dienen te worden. Vanuit het vGRP is voor de vervanging per jaar een bedrag beschikbaar. Dekking vindt plaats uit de rioolheffing.	1.189.996	1.189.996	1.189.996	1.189.996	M
GRP 2016; vervangen drukriolering (persleiding) Op basis van verwachting (levensduur) en inspecties wordt bepaald welke delen van de drukriolering vervangen dienen te worden. Vanuit het vGRP is voor de vervanging een gemiddeld jaarlijks gelijkblijvend bedrag bepaald. Dekking vindt plaats uit de rioolheffing.	159.517	159.517	159.517	159.517	M
GRP 2016; afkoppelen Krugerstraat / Riebeekstraat Vanuit het door het waterschap en de gemeente ingezette BRP-traject, opgenomen in het vGRP 2016 wordt verhard oppervlakte afgekoppeld. Tevens wordt hier dan ook het riool vervangen (uit het budget vervanging vrijvervalriolering) Dekking vindt plaats uit de rioolheffing.	577.960	-	-	-	M
GRP 2016; afkoppelen diversen Vanuit het door het waterschap en de gemeente ingezette BRP-traject, opgenomen in het GRP wordt verhard oppervlakte afgekoppeld. Dekking vindt plaats uit de rioolheffing	26.271	26.271	26.271	26.271	M
GRP 2016; Aanpak wateroverlast (bovengronds) In de komende jaren wordt mede ter verlichting van wateroverlastlocaties verhard oppervlakte afgekoppeld. Er kunnen locaties overblijven waar herprofilering van het maaiveld nodig is en het overtollige water daar te bergen waar het geen overlast veroorzaakt. Hiervoor is conform het GRP 2016 een indicatief bedrag opgenomen. Deze kosten zullen worden gedekt uit de rioolheffing.	26.271	26.271	26.271	26.271	M
Vervanging materialen in pomputten drukriolering In de jaren '80 is er een grote hoeveelheid leidingwerk, balkeerleppe en voetstukken aangebracht in de pomputten van ons drukrioleringstelsel. Deze materialen zijn aan het einde van hun levensduur en moeten worden vervangen.	30.998	-	-	-	M
Overhead					
Vervanging bedrijfsmiddelen; ict investeringen Betreft reguliere vervanging die noodzakelijk is met het oog op de continuïteit van de bedrijfsvoering, gebaseerd op een geactualiseerde planning. Ingaande 2011 wordt een nieuwe bekostigingsmethodiek gehanteerd voor dekking van de noodzakelijke ict-investeringen. Het jaarlijks benodigde gemiddelde investeringsbedrag wordt gedekt door een in de begroting opgenomen stelpost en door inzet van de ict reserve. De kapitaallasten worden gedekt uit de reserve ict.	400.585	400.585	400.585	400.585	M

Bijlage 6 | Overzicht verloop reserves en voorzieningen

Verloop reserves en voorzieningen 2020-2023

Bedragen in euro

Soort en naam reserve / voorziening	Stand 1-1-2020	Stand 31-12-2020	Stand 31-12-2021	Stand 31-12-2022	Stand 31-12-2023
Algemene reserve					
90000 Algemene reserve	3.330.749	2.510.710	2.555.903	2.599.353	2.643.542
Totaal Algemene reserve	3.330.749	2.510.710	2.555.903	2.599.353	2.643.542
Bestemmingsreserves					
90002 Bespaarde rente	193.023	2.070	62.784	367.658	676.670
90003 Eenmalige dekkingsmiddelen	4.400.742	4.082.775	2.338.765	684.524	196.161
90007 ICT investeringen	3.438.149	2.946.066	2.426.596	1.596.703	968.892
90019 Cofinanciering	32.872	33.365	33.966	34.543	35.131
90022 Mediation bezwaarschriften	5.653	38	38	39	40
90060 Groot onderhoud gem. gebouwen	443.351	339.336	345.444	351.317	357.289
90065 Toekomstbest. Organisatie en huisvesting	267.116	133.623	136.028	138.341	140.693
90085 Duurzaamheid	40.763	375	382	388	395
92005 Onderhoud wegen	777.323	540.983	299.067	259.151	263.556
92009 Vervanging openbare verlichting	809.101	692.290	573.483	449.733	321.609
92015 Duurzaam Veilig	10.866	11.029	11.228	11.419	11.613
92019 Toeristische Fietspaden	31.425	31.896	32.470	33.022	33.584
92028 Onderhoud Abri's		8.000	16.144	24.418	32.834
92030 Wegverbredingen	27.227	27.636	28.133	28.611	29.098
92035 Overdracht fietspaden RGV	390.475	351.159	311.494	270.021	227.049
92045 Vervanging bruggen	374.877	67.372	140.063	215.137	11.256
93003 Egalisatie winstuitkering Nuon	581.890	541.855	500.860	458.880	415.894
93004 Verkoop 14 aandelen VNB (6%)	488.656	399.976	325.974	267.533	225.585
93006 Afl. achtergestelde lening Nuon	1.888.724	1.877.391	1.865.786	1.853.903	1.841.735
93007 Verkoop aand. tbv lening Vitens	310.320	155.160			
93008 Afl. achtergestelde lening Vitens	2.017.079	2.160.137	2.301.974	2.287.399	2.272.475
94017 Meubilair gymlokalen	20.185	22.082	24.464	27.238	30.439
94023 Huisvesting onderwijsvoorzieningen	420.000	901.300	1.392.523	1.891.196	2.398.347
95003 Restauratie/onderh. monumenten	50.423	41.879	42.633	43.358	44.095
95007 Ondh./verv. besch. laanbomen	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
95010 Kunst openbare ruimte	38.253	38.827	39.526	40.198	40.881
95018 Renovatie kunst- en natuurgrasvelden	167.211	169.719	172.774	175.711	178.698
95030 Landschapsversterking	49.375	46.616	47.455	48.262	49.082
95035 Accommodaties 2	109.649	5	5	5	5
95040 Bijdrage investeringen sportvoorz.	3.396	47	48	49	49
96013 Groot onderhoud pand Apeldoornseweg 85	20.557	20.865	21.241	21.602	21.969
96028 Risico's sociaal domein	4.045.160	3.729.838	3.796.975	3.861.523	3.927.169
96032 Minimabeleid	356.895	161.248	164.151	166.941	169.779
96050 Participatie	1.505.212	1.161.790	1.156.703	1.150.367	1.143.923
96109 BUIG-middelen	1.668.069	1.000.151	1.018.154	1.035.463	1.053.065
97015 Riolering	111.564	110.894	110.209	109.507	108.788

97020 Afval	286.605	19.264	0	0	0
98032 Structuurvisies dorpscentra	231.905	0	0	0	0
98035 Starterslening	349.824	397.895	445.616	492.977	539.969
98043 Egalisatie opbrengst bouwleges	1.335.630	1.096.665	1.116.405	1.135.383	1.154.685
98051 LOG Beemte-Vaassen	139.280	369	375	382	388
99000 Bouwgrondexploitatie	4.410.117	3.966.268	4.037.661	4.106.301	4.176.108
99005 Organisatieontwikkeling/langdurige ziekte	163.611	80.356	10.182	5.355	446
99007 Herstel schade nutsbedrijven	31.690	32.166	32.745	33.301	33.868
99010 Egalisatie hondenbelasting	97.017	98.298	99.610	50.001	51.201
99011 Precariobelasting	4.583.684	6.904.525	9.280.892	9.438.668	9.599.125
99018 Generatiepact	160.582	134.997	128.496	130.680	132.902
99020 Dekking Kapitaallasten	7.082.363	7.380.551	7.293.128	7.193.525	7.347.168
Totaal Bestemmingsreserves	44.029.951	41.931.150	42.194.651	40.502.735	40.275.707

Voorzieningen

90008 Pensioenen pol. ambtsdragers	3.527.852	3.599.588	3.633.138	3.636.170	3.639.250
90030 Groot onderhoud Streekachief Epe	109.426	115.732	123.076	129.073	101.117
90050 Groot onderhoud gemeentehuis	419.629	8.406-	53.170	116.808	28.340
90055 Groot onderhoud dienstgebouwen	119.220	156.448	189.117	229.252	233.004
91015 Groot onderhoud brandweerkazernes	107.171	121.852	139.376	159.646	140.463
92011 Groot onderhoud bruggen	25.195	1.916	5.587	22.602	35.694
92109 Groot onderhoud openbare verlichting	59.612	55.263	50.921	5.014	4.015
94015 Groot onderhoud gymlokalen buitenzijde	294.019	296.748	302.587	296.452	298.118
94019 Groot onderhoud gymlokalen binnenzijde	292.121	334.457	351.532	381.274	373.332
95103 Groot onderhoud bibliotheekgebouwen	103.034	105.253	107.832	108.871	110.238
96115 Groot onderhoud wijkgebouwen	277.202	279.233	282.157	278.924	266.218
96116 Groot onderhoud St. Crusiusweg 14	81.325	80.868	82.290	79.635	79.849
97004 Begraven	317.886	297.433	190.071	153.133	139.808
97012 Riolering	1.068.076	877.438	682.225	552.326	419.310
97032 Groot onderhoud gebouwen begraafplaatsen		25.603	30.394	3.054	4.116
98104 Groot onderhoud Ossenstal	30.827	39.011	13.485	24.594	30.229
98125 Bouwgr.expl. fac. n.t.m. kst. afgesl.proj.	138.757	73.339	74.659	75.928	77.219
Totaal Voorzieningen	6.971.355	6.451.776	6.311.615	6.252.755	5.980.320

Bijlage 7 | Bijlage bij paragraaf 4 Financiering

Bijlage bij paragraaf 4 Financiering

bedragen in euro

Kasgeldlimiet.		2020
Toegestane kasgeldlimiet		
In procenten van de grondslag		8,5%
In euro's (1)		7.700.000
Omvang vlottende korte schuld		
Opgenomen gelden < 1 jaar		4.000.000
Schuld in rekening-courant		0
Gestorte gelden door derden < 1 jaar		p.m.
Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld		p.m.
Totaal vlottende korte schuld (2)		4.000.000
Vlottende middelen		
contante gelden in kas		p.m.
tegoeden in rekening-courant		p.m.
overige uitstaande gelden < 1 jaar		p.m.
Totaal vlottende middelen (3)		0
Toets kasgeldlimiet		
Toegestane kasgeldlimiet (1)		7.770.000
Totaal netto vlottende schuld (4) = (2) - (3)		4.000.000
Ruimte (+) / Overschrijding (-) ; (1) - (4)		3.770.000

Renterisiconorm en renterisico's op vaste schuld		2020
Renterisico op vaste schuld		
Renteherziening op vaste schuld o/g (1a)		0
Renteherziening op vaste schuld u/g (1b)		0
Netto renteherziening op vaste schuld (1) = (1a) - (1b)		0
Te betalen aflossingen (2)		0
Renterisico op vaste schuld (3) = (1) + (2)		0
Renterisiconorm		
Begrotingstotaal (4)		91.400.000
Het bij ministeriële regeling vastgesteld percentage (5)		20%
Renterisiconorm (6) = (4) * (5)		18.280.000
Toets renterisiconorm		
Renterisiconorm (6)		18.280.000
Rente op vaste schuld (7)		0
Ruimte (+) / Overschrijding (-); (8) = (6) - (7)		18.280.000

Renteschema: Rentelasten en rentebaten		2020
Externe rentelasten over de korte en lange financiering (1a)		0
Externe rentebaten (idem) (1b)		8.000
Saldo rentelasten en rentebaten (1) = (1a) - (1b)		-8.000
Rente die aan het grondbedrijf moet worden doorberekend		0
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend		0
Rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffend taakveld moet worden doorgerekend		0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		-8.000
Rente over eigen vermogen		1.617.000
Rente over voorzieningen		0
Totaal aan taakvelden toegerekende rente		1.609.000
Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		1.741.000
Renteresultaat op het taakveld Treasury		132.000

Bijlage 8 | Kapitaallasten, personeelskosten, loon- en prijsstijgingen

Toelichting kapitaallasten, personeelskosten, loon- en prijsstijgingen

In de Financiële begroting (deel 3 van de Programmabegroting) is de analyse van de verschillen tussen de begroting 2019 en 2020 per programma opgenomen. Per programma is het verschil in kapitaallasten, toerekening van personele kosten en loon- en prijsstijgingen in één post verwerkt. Het totale verschil van alle programma's wordt als volgt verklaard:

1. Kapitaallasten.

Op het totaal van rente- en afschrijvingslasten - voortvloeiend uit het bestaande beleid - ontstaat een voordeel van € 226.000, veroorzaakt door met name:

- € 88.000 voordeel door laatste afschrijving in 2019, vrijval in 2020;
- € 71.000 voordeel door lagere rentelasten als gevolg van daling van de boekwaarde door (reguliere) afschrijving;
- € 23.000 door extra afschrijving/desinvesteringen in 2019
- € 44.000 voordeel door overige kleine verschillen (per saldo).

2. Personeelskosten.

De salariskosten (ambtelijk personeel, exclusief toelagen en vergoedingen) zijn ten opzichte van 2019 gestegen van € 11,5 miljoen naar € 12,2 miljoen. De stijging wordt voor € 158.000 veroorzaakt door stijging van de salariskosten ('prijsverschil') en voor € 504.000 door toe- en afname van personeel ('hoeveelheidsverschil').

Het prijsverschil wordt verklaard doordat de netto loonkosten ten opzichte van de begroting 2019 met 1,9% gestegen zijn. Omdat voor 2019 de begroting 0,5% te hoog blijkt te zijn, is de netto stijging van de loonkosten ten opzichte van 2019: 1,4%.

In de meerjarenbegroting was voor 2020 rekening gehouden met een stijging van 3,2%, zodat hierdoor een voordeel ontstaat van 1,3%.

De personeelsformatie is ten opzichte van de begroting 2019 per saldo toegenomen met 6,4 fte. De toename van de personele kosten is gedekt door inzet van reguliere budgetten of in de begroting 2019 beschikbaar gestelde middelen (nieuw beleid).

3. Autonome prijsstijging.

De autonome prijsstijging van 1,5% leidt niet tot een voor- of nadeel op de programma's ten opzichte van de begroting 2019. In de meerjarenbegroting was voor 2020 al rekening gehouden met een stijging van 1,5%.

De percentages van de autonome loon- en prijsstijgingen zijn gebaseerd op de indicaties die hiervoor zijn gegeven in de meicirculaire 2019 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds (incl. bijstelling als gevolg van structurele doorwerking van het gecorrigeerde percentage voor 2019).

Ingaande 2019 wordt in plaats van het percentage BBP het Imoc (inflatie materiële overheidsconsumptie)-percentage gehanteerd. Toepassing van dit percentage wordt geadviseerd door de VNG, omdat dit het stijgingspercentage is dat ook gehanteerd wordt bij de rijksbegroting c.q. de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

4. Toerekening uren en overhead vanuit de kostenplaatsen.

De kosten van overhead (dit betreffen met name de kosten van ondersteunende afdelingen, gemeentehuis, ict) zijn opgenomen op een afzonderlijk programma 'Overhead'. Deze kosten worden niet (meer) aan de programma's toegerekend. Het betreft in 2020, inclusief nieuw beleid, een totaalbedrag van € 9,8 miljoen (2019: € 9,7 miljoen).

5. Doorbelasting aan investeringen en grondbedrijf.

In de begroting 2020 is de toerekening van personeelskosten aan het grondbedrijf en aan investeringen ten opzichte van de begroting 2019 constant gebleven.

Op advies van de provincie wordt de toerekening van personeelskosten aan investeringen en het grondbedrijf gefaseerd afgebouwd door opname van een structurele stelpost in de begroting.

Bijlage 9 | Overzicht baten en lasten per taakveld

Overzicht baten en lasten 2020

Programma / taakvelden		Baten	Lasten	Saldo
Programma 1: Opgroeien in Epe		620.431	13.921.497	-13.301.065
4.1	Openbaar basisonderwijs	-	502.674	-502.674
4.2	Onderwijshuisvesting	9.983	1.418.119	-1.408.136
4.3	Onderwijsbeleid en leerling zaken	591.755	2.149.106	-1.557.351
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-	98.940	-98.940
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	18.693	752.540	-733.847
6.2	Wijkteams	-	644.521	-644.521
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-	6.948.681	-6.948.681
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-	582.215	-582.215
7.1	Volksgezondheid	-	824.700	-824.700
Programma 2: Actief in Epe		505.863	4.462.085	-3.956.222
5.1	Sportbeleid en activering	-	689.041	-689.041
5.2	Sportaccommodaties	340.998	1.499.874	-1.158.876
5.3	Cultuur: presentatie, productie, participatie	1.069	547.524	-546.456
5.4	Musea	-	44.555	-44.555
5.6	Media	47.830	624.897	-577.067
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	115.967	1.056.194	-940.227
Programma 3: Zorg en opvang		267.432	10.706.749	-10.439.318
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6.813	927.062	-920.250
6.2	Wijkteams	-	725.333	-725.333
6.3	Inkomensregelingen	14.712	356.188	-341.477
6.4	Begeleide participatie	-	1.192.148	-1.192.148
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	-	953.823	-953.823
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	245.907	5.157.494	-4.911.587
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-	563.183	-563.183
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-	527.324	-527.324
7.1	Volksgezondheid	-	304.193	-304.193
Programma 4: Leefbaar en veilig		2.204	2.289.492	-2.287.288
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.204	2.085.461	-2.085.461
1.2	Openbare orde en veiligheid	-	115.234	-115.234
7.1	Volksgezondheid	2.204	13.943	-11.739
8.3	Wonen en bouwen	-	74.853	-74.853
Programma 5: Ruimte en wonen		3.217.308	3.730.010	-512.703
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	473.058	692.202	-219.145
5.4	Musea	79.853	211.838	-131.985
5.5	Cultureel erfgoed	-	33.477	-33.477
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	78.053	91.833	-13.781
8.1	Ruimtelijke ordening	70.000	927.619	-857.619
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	1.314.802	1.209.187	105.615
8.3	Wonen en bouwen	1.201.542	563.854	637.688
Programma 6: Epe op orde		1.144.145	6.955.851	-5.811.706
2.1	Verkeer en vervoer	31.711	4.292.671	-4.260.960
2.2	Parkeren	-	23.998	-23.998
2.5	Openbaar vervoer	-	4.795	-4.795
5.5	Cultureel erfgoed	21.000	54.598	-33.598
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	246.165	1.744.286	-1.498.121
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	845.268	835.503	9.765
Programma 7: Duurzaamheid		7.259.508	7.445.718	-186.210
0.64	Belastingen overig	6.670	4.836	1.834
7.2	Riolering	2.965.449	2.532.502	432.947
7.3	Afval	4.280.777	3.589.716	691.060
7.4	Milieubeheer	6.613	1.318.664	-1.312.050
Programma 8: Toezicht en handhaving		107.444	1.239.404	-1.131.960
1.2	Openbare orde en veiligheid	49.860	524.087	-474.227
8.1	Ruimtelijke ordening	-	175.000	-175.000
8.3	Wonen en bouwen	57.584	540.317	-482.733
Programma 9: Bedrijvigheid		7.750	789.933	-782.183
3.1	Economische ontwikkeling	-	117.257	-117.257
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-	119.910	-119.910
3.4	Economische promotie	-	323.045	-323.045
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	7.750	229.721	-221.971
Programma 10: Weer aan het werk		6.829.835	15.377.627	-8.547.792
6.3	Inkomensregelingen	6.829.835	9.302.330	-2.472.496
6.4	Begeleide participatie	-	4.535.291	-4.535.291
6.5	Arbeidsparticipatie	-	976.285	-976.285
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-	563.720	-563.720
Programma 11: Bestuur en organisatie		385.189	3.036.202	-2.651.013

Programma / taakvelden		Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur	14.608	1.897.184	-1.882.575
0.2	Burgerzaken	370.581	1.154.490	-780.909
0.8	Overige baten en lasten	-	-12.472	12.472
Overzicht algemene dekkingsmiddelen		59.264.585	679.903	58.584.682
0.5	Treasury	1.796.011	-115.501	1.911.512
0.61	OZB woningen	4.297.866	316.324	3.981.542
0.62	OZB niet-woningen	1.526.376	73.598	1.452.778
0.64	Belastingen overig	1.726.675	25.230	1.701.455
0.7	Algemene uitkeringen / overige uitkeringen	48.875.000	124.291	48.750.709
0.8	Overige baten en lasten	-	214.320	-214.320
3.4	Economische promotie	1.042.657	41.641	-1.001.016
Overhead		158.624	9.949.068	-9.790.444
0.4	Overhead	158.624	9.949.068	-9.790.444
Resultaatbestemming		11.766.552	10.937.887	828.665
0.10	Mutaties reserves	11.766.552	10.937.887	828.665
TOTAAL		91.536.869	91.521.425	15.443